

MİLLETLERARASI ANDLAŞMA

Karar Sayısı: 7048

Türkiye Cumhuriyeti adına 31 Ocak 2023 tarihinde Ankara’da imzalanan ekli “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Avrupa Komisyonu Arasında Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPARD III) Kırsal Kalkınma Programı Kapsamında Türkiye Cumhuriyeti’ne Yapılacak Birlik Mali Yardımının Yönetimi ve Uygulanmasına İlişkin Hükümleri Tesis Eden Sektörel Anlaşma”nın onaylanmasına, 244 sayılı Kanunun 5 inci maddesi ile 9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 2 nci ve 3 üncü maddeleri gereğince karar verilmiştir.

6 Nisan 2023

Recep Tayyip ERDOĞAN

CUMHURBAŞKANI

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ

VE

AVRUPA KOMİSYONU

ARASINDA

**KATILIM ÖNCESİ YARDIM ARACI (IPARD III) KIRSAL
KALKINMA PROGRAMI KAPSAMINDA TÜRKİYE
CUMHURİYETİ'NE YAPILACAK BİRLİK MALİ YARDIMININ
YÖNETİMİ VE UYGULANMASINA İLİŞKİN HÜKÜMLERİ**

TESİS EDEN

SEKTÖREL ANLAŞMA

İÇİNDEKİLER

KISIM I GENEL HÜKÜMLER	6
MADDE 1 KAPSAM	6
MADDE 2 ANLAŞMALARLA UYUM	7
MADDE 3 FİNANSMAN KARARLARI VE FİNANSMAN ANLAŞMALARI	7
MADDE 4 DİĞER EYLEMLERLE VE ARAÇLARLA TUTARLILIK	7
KISIM II İPA İİİ İARARLANICISI İARAFİNDAN İOLAYLI İÖİETİME İLİŞKİN İURALLAR	7
BAŐLİK 1: İÖİETİM VE İONTROL İİSTEMLERİNİN İESİS İİLİMESİ.....	7
MADDE 5 İYİULAMA İLKELERİ.....	7
MADDE 6 İYİİLARIN VE İTORİİELERİN İÖREVLERİ VE İORTAK İORUİLULUKLARI	8
MADDE 7 İLUSAL İETKİLEİİİRİME İÖREVİSİNİN İÖREV VE İORUİLULUKLARI	8
MADDE 8 İİARD İÖİETİM İTORİİESİNİN İÖREV VE İORUİLULUKLARI	8
MADDE 9 İİARD İİANSİNİN İÖREV VE İORUİLULUKLARI	8
BAŐLİK 2: İONTROL İİİTEİLERİ	8
MADDE 10 İESTEK İAŐVURULARI, İÖİEME İALEPLERİ VE İİĞER İEİANLAR İAKKİNDİ İENEL İÜKÜİLER	8
MADDE 11 İİARİ İOĞRULAMALAR	9
MADDE 12 İERİNDE İOĞRULAMALAR.....	9
MADDE 13 İERİNDE İOĞRULAMALARIN İÇERİĞİ.....	10
MADDE 14 İATIRIM İAALİYETLERİNE İLİŞKİN İARDIL İOĞRULAMALAR	10
MADDE 15 İONTROL RAPORU.....	11
MADDE 16 İALANLA İLGİLİ İEDBİRLER.....	11
MADDE 17 İAYİANLARLA İLGİLİ İEDBİRLER.....	11
MADDE 18 İALANLA İLGİLİ İEDBİRLERİN İİARİ İOĞRULAMALARI	12
MADDE 19 İALANLA İLGİLİ İEDBİRLERİN İERİNDE İOĞRULANİASINA İLİŞKİN İUNSURLAR	12
MADDE 20 İALAN İLÇÜİÜ.....	12
MADDE 21 İALANLA İLGİLİ İEDBİRLERİN İYİUNLUK ŞARTLARININ VE İAİİİÜİLERİNİN İOĞRULAMASI	13
MADDE 22 İALANLA İLGİLİ İEDBİRLERİN İONTROL RAPORU.....	13
MADDE 23 İALAN İÜYÜİLÜĞÜ VE İAYİAN İAYISIİLA İLGİLİ İAZALTİALAR VE İİİİSİNALAR	13
BAŐLİK 3: İPA İİİ İARARLANICISINA İÜİÇE İYİULAMA İÖREVLERİNİN İERİLİİİİNE İLİŞKİN İÖZEL İÜKÜİLER	15
MADDE 25 İORTAK ŞARTLAR.....	15
MADDE 26 İÜİÇE İYİULAMA İÖREVLERİNİN İERİLİİİİ TALEBİNİN İÖİİERİLİİİİNE İLİŞKİN İAZIRLIKILAR.....	15
MADDE 27 İALEP VE İESTEKLEİYİCİ İEKLER.....	17
KİSİM İİİ İROİRAMİAMAYA İLİŞKİN İURALLAR.....	17
MADDE 28 İİARD İİİ İROİRAMİ	17
MADDE 29 İİARD İİİ İROİRAMİ İEDBİRLERİ	17
KİSİM İV İYİULAMAYA İLİŞKİN İURALLAR	18
BAŐLİK 1: İYİULAMAYA İLİŞKİN İENEL İURALLAR VE İLKELER	18

MADDE 30	SATIN ALMAYA İLİŞKİN KURALLAR	18
BAŞLIK 2:	ŞEFFAFLIK VE GÖRÜNÜRLÜK.....	18
MADDE 31	BİLGİLENDİRME, TANITIM VE ŞEFFAFLIK.....	18
MADDE 32	GÖRÜNÜRLÜK VE İLETİŞİM.....	19
KISIM V	IPA III YARDIMININ MALİ YÖNETİMİNE İLİŞKİN KURALLAR.....	19
BAŞLIK 1:	GENEL HÜKÜMLER	19
MADDE 33	MALİ YARDIM HAKKINDA GENEL KURALLAR	19
MADDE 34	YARDIM YOĞUNLUKLARI VE BİRLİK KATKISININ ORANI	20
BAŞLIK 2:	UYGUNLUK.....	20
MADDE 35	HARCAMALARIN UYGUNLUĞU	20
BAŞLIK 3:	FİNANSMAN VE ÖDEMELER.....	22
MADDE 36	KULLANILMAMIŞ FONLARA İLİŞKİN TAAHHÜDÜN KALDIRILMASI.....	22
MADDE 37	IPARD III PROGRAMINA YÖNELİK FİNANSMAN PLANI	23
MADDE 38	BİRLİK KATKISINA İLİŞKİN ÖDEMELER.....	23
MADDE 39	TÜRKİYE TARAFINDAN YAPILAN ÖDEME TALEPLERİ	24
MADDE 40	ÖN FİNANSMAN.....	25
MADDE 41	ÖDENECEK TUTARIN HESAPLANMASI.....	25
MADDE 42	NİHAİ BAKİYENİN ÖDENMESİ	26
MADDE 43	ALICILARA YAPILACAK ÖDEMELER.....	26
MADDE 44	KUR VE FAİZ	27
BAŞLIK 4:	BİR PROGRAMIN KAPATILMASI.....	28
MADDE 45	IPARD III PROGRAMININ KAPATILMASI.....	28
MADDE 46	BELGELERİN SAKLANMASI	29
BAŞLIK 5:	MALİ DÜZELTMELER VE HESAPLARIN İNCELENMESİ VE KABULÜ	29
MADDE 47	YILLIK HESAPLARIN İÇERİĞİ	29
MADDE 48	HESAPLARIN İNCELENMESİ VE KABULÜ İÇİN GEREKLİ BİLGİLERİN İLETİLMESİ.....	30
MADDE 49	MUHASEBE BİLGİLERİNİN ŞEKLİ VE İÇERİĞİ	30
MADDE 50	HESAP USULLERİNİN İNCELENMESİ VE KABULÜ.....	31
MADDE 51	UYGUNLUK ONAYI	32
MADDE 52	FONLARIN GERİ ALINMASI.....	33
KISIM VI	İZLEME, DEĞERLENDİRME VE RAPORLAMA.....	34
BAŞLIK 1:	PROGRAM İZLEME SÜRECİ.....	34
MADDE 53	PROGRAM İZLEME SÜRECİ VE İZLEME GÖSTERGELERİ.....	34
MADDE 54	IPARD III İZLEME KOMİTESİ	34
MADDE 55	GÖSTERGELER	35
BAŞLIK 2:	DEĞERLENDİRME	35
MADDE 56	IPARD III PROGRAMININ DEĞERLENDİRİLMESİNE YÖNELİK İLKELER.....	35
MADDE 57	IPARD III PROGRAMININ ÖN DEĞERLENDİRMESİ	35
MADDE 58	IPARD III PROGRAMI İÇİN DEĞERLENDİRME PLANI	36
MADDE 59	ARA DEĞERLENDİRME.....	36

MADDE 60	ARDIL DEĞERLENDİRME	37
BAŞLIK 3:	RAPORLAMA	37
MADDE 61	YILLIK VE NİHAİ UYGULAMA RAPORLARI	37
KISIM VII	NİHAİ HÜKÜMLER	39
MADDE 62	.....	39
MADDE 63	SEKTÖREL ANLAŞMALARIN IPA'YA UYGULANABİLİRLİĞİ	39
MADDE 64	MÜCBİR SEBEP VE OLAĞANÜSTÜ DURUMLAR	39
MADDE 65	İLETİŞİM ADRESİ	39
MADDE 66	UYUMSUZLUK VE FESİH.....	40
MADDE 67	YÜRÜRLÜĞE GİRME	40
MADDE 68	İMZA	41
EK 1.	İÇ KONTROL SİSTEMİNİN ANA İŞLEVLERİ	43
EK 2.	İÇ KONTROL ÇERÇEVESİ.....	47
EK 3.	BÜTÇE UYGULAMA GÖREVLERİNİN TEVDİ BAŞVURUSU İÇİN GEREKLİ BELGELER.....	52
EK 4.	PROGRAMLAMAYA İLİŞKİN KURALLAR.....	54
EK 5.	FORM D 1 - HARCAMALARIN VE GELİRLERİN BEYANI	77
EK 6.	FORM D 2 - (.....) MALİ YILINA AİT HESAPLARIN YILLIK BEYANI	79
EK 7.	ÖDEME TAHMİNLERİ	82
EK 8.	IPA III YARDIMINDAN ALINAN DESTEK HAKKINDA BİLGİLENDİRME VE İLETİŞİM	83
EK 9.	TÜRKİYE' DE 20XX MALİ YILINDA IPARD III PROGRAMI İÇİN YAPILAN TÜM ÖDEMELERİN	87
LİSTESİ	.....	87

Birlikte, müstereken "Taraflar" olarak anılacak olan,

bir tarafta,

Avrupa Birliği adına ve namına hareket eden, bundan böyle "Komisyon" olarak anılacak olan Avrupa Komisyonu

ve

diğer tarafta

Türkiye Cumhuriyeti adına ve namına hareket eden, bundan böyle "Türkiye" olarak anılacak olan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti

Aşağıdaki gerekçelerle:

- (1) Katılım öncesi yardım aracını tesis eden (AB) 2021/1529 sayılı Tüzük¹ (“IPA III Tüzüğü”) Birlik’e üyelik hedefi doğrultusunda, Birlik’in değerlerine uyum sağlanması ile Birlik kuralları, standartları, politikaları ve uygulamalarıyla kademeli olarak uyumlu hale gelmesi için gerekli görülen, özellikle tarım sektörü dâhil olmak üzere farklı sektörlerde reformların kabul edilmesi ve uygulanmasında IPA III Tüzüğü’nün 1. Ekinde yer alan yararlanıcı ülkeleri desteklemek amacıyla söz konusu yararlanıcı ülkelere mali yardım sağlanmasına yönelik hukuki dayanağı teşkil etmektedir.
- (2) (AB) 2021/2236 sayılı Uygulama Tüzüğü² (“IPA III Uygulama Tüzüğü”) uygulanacak yönetim ve kontrol hükümlerini tesis eder.
- (3) IPA III Uygulama Tüzüğü’nün 5. maddesi uyarınca mali çerçeve ortaklık anlaşmaları, belirli politika alanları veya programlarda IPA III yardımının yönetimine ve uygulanmasına ilişkin özel hükümleri tesis eden sektörel anlaşmalarla tamamlanabilir.
- (4) Türkiye IPA III Tüzüğü kapsamındaki yardım için uygundur.
- (5) 14 Aralık 2022 tarihinde, Türkiye Hükümeti ile Komisyon arasında, IPA III kapsamında Türkiye’ye yapılacak Birlik mali yardımının uygulanmasına yönelik düzenlemeler hakkında bir Mali Çerçeve Ortaklık Anlaşması (bundan böyle “MÇOA” olarak anılacaktır) imzalanmıştır.
- (6) Kırsal kalkınma programları, Türkiye tarafından, (AB, Euratom) 2018/1046 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü’nün³ (“Mali Tüzük”) 62(1)(c) maddesi uyarınca dolaylı yönetim esasında uygulanacaktır ve IPA III yardımıyla finanse edilecek eylemleri göstermesi gerekmektedir. Seçili eylem türleri, Avrupa Kırsal Kalkınma için Tarım Fonu kapsamında öngörülenlere benzer bir niteliğe sahip olmalıdır.
- (7) MÇOA’nın bazı kısımlarında, kırsal kalkınma programlarının uygulanmasına ilişkin kuralların ayrıntı düzeyi yeterli değildir. Bu nedenle, IPA III kırsal kalkınma programı kapsamındaki yardımın uygulanmasına ve yönetimine ilişkin ek detayların, MÇOA’nın 9. maddesi uyarınca bir sektörel anlaşma ile tesis edilmesi gerekmektedir.
- (8) Sektörel anlaşmanın MÇOA’yı tamamlaması gerektiğinden, bu Anlaşma’nın yapısı MÇOA’nın yapısına uygundur,

AŞAĞIDAKİ HÜKÜMLER ÜZERİNDE ANLAŞMIŞTIR:

KISIMI GENEL HÜKÜMLER

MADDE 1 KAPSAM

Bu Anlaşma, MÇOA’nın 9. maddesi uyarınca IPA III Kırsal Kalkınma Programı (IPARD III) kapsamındaki yardımın uygulanmasına ve yönetimine ilişkin özel hükümleri ortaya koyar.

¹ Katılım Öncesi Yardım Aracını (IPA III) tesis eden 15 Eylül 2021 tarihli ve (AB) 2021/1529 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü (ABRG L 330, 20.9.2021, s. 1).

² Katılım Öncesi Yardım Aracını (IPA III) tesis eden (AB) 2021/1529 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü’nün uygulanmasına ilişkin özel kurallar hakkında 15 Aralık 2021 tarihli ve (AB) 2021/2236 sayılı Komisyon Uygulama Tüzüğü (ABRG L 450, 16.12.2021, s. 10).

³ (AB, Euratom) 966/2012 sayılı Tüzük’ü yürürlükten kaldıran ve (AB) 1296/2013, (AB) 1301/2013, (AB) 1303/2013, (AB) 1304/2013, (AB) 1309/2013, (AB) 1316/2013, (AB) 223/2014, (AB) 283/2014 sayılı Tüzükler ile 541/2014/AB sayılı Karar’ı değiştiren, Birlik’in genel bütçesine uygulanan mali kurallar hakkında 18 Temmuz 2018 tarihli ve (AB, Euratom) 2018/1046 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü (ABRG L 193, 30.7.2018, s. 1).

IPA III'ün uygulanmasına ilişkin IPA III Uygulama Tüzüğü'nün 5(1) ve (2) maddesi uyarınca Türkiye ile imzalanan MÇOA'yı tamamlar. Bu Anlaşma ile MÇOA arasında herhangi bir çelişki olması halinde, MÇOA'nın hükümleri esas alınır.

MADDE 2 ANLAŞMALARLA UYUM

- (1) Türkiye, tüm yardım faaliyetlerinin doğru şekilde yürütülmesini sağlamak ve IPARD III programının MÇOA ve bu Anlaşma ("Anlaşmalar") ile uyumlu şekilde uygulanmasını kolaylaştırmak için gerekli tüm adımları atar. Türkiye ayrıca IPARD III programına ve bu Anlaşma'nın 3. maddesinde atıfta bulunulan finansman anlaşmasına da uyum sağlar.
- (2) Anlaşmalar ile IPARD III programı arasında herhangi bir çelişki olması halinde, Anlaşmaların hükümleri esas alınır.
- (3) Komisyonun, IPARD III programının, Türkiye için en iyi şekilde programlanması ve mali bakımdan uygulanması için uygun olduğunu düşündüğü durumlarda Sektörel Anlaşma'da değişiklik yapılır. Teknik ve esasa ilişkin olmayan değişiklikler, Türkiye'nin mutabakatıyla tamamlanacak olan "mektup teatisi usulü"nü'nün ardından Komisyon tarafından önerilebilir. Komisyonun görüşüne göre esasa ilişkin değişikliklerde "imza ve sonuçlandırma usulü" uygulanacaktır.

MADDE 3 FİNANSMAN KARARLARI VE FİNANSMAN ANLAŞMALARI

MÇOA'nın ve bu Anlaşma'nın yürürlüğe girmesinin ardından ve Komisyonun IPARD III programını onaylayan bir finansman kararını kabul etmesinden sonra, IPA III Uygulama Tüzüğü'nün (5)3 maddesi uyarınca bir finansman anlaşması akdedilir.

Finansman anlaşması, çok yıllık hukuki taahhütlerin bir dökümünü ve söz konusu taahhütlerin yıllık taksitler halinde birkaç yıla bölünecek olan geçerlilik süresini belirtir.

Finansman anlaşması, Birlik bütçesinde öngörülen tutarların hesaba katılması ve uygun olduğu durumlarda, bu Anlaşma'da değişiklikler yapılmasının değerlendirilmesi için her yıl revize edilir.

MADDE 4 DİĞER EYLEMLERLE VE ARAÇLARLA TUTARLILIK

- (1) MÇOA'nın 5(2)(b) maddesinin yanı sıra, Komisyon ve Türkiye; IPARD III programı dahilinde ve IPARD III programı ile IPA III Tüzüğü ve IPA III programlama çerçevesi kapsamındaki ilgili diğer eylemler ve Avrupa Yatırım Bankasından ve diğer uluslararası mali araçlardan alınacak yardım arasında, planlama, programlama ve uygulama düzeylerinde tutarlılığı ve koordinasyonu sağlar.
- (2) IPA III programlama çerçevesinin farklı pencereleri altında sağlanan yardım kapsamındaki eylemler arasında herhangi bir çakışma olmasının önüne geçilir.

KISIM II IPA III YARARLANICISI TARAFINDAN DOLAYLI YÖNETİME İLİŞKİN KURALLAR

BAŞLIK 1: YÖNETİM VE KONTROL SİSTEMLERİNİN TESİS EDİLMESİ

MADDE 5 UYGULAMA İLKELERİ

IPARD III programının uygulanması MÇOA'nın 7(1)(b) maddesinde belirtildiği üzere Türkiye tarafından dolaylı yönetim esasında gerçekleştirilir.

MADDE 6 YAPILARIN VE OTORİTELERİN GÖREVLERİ VE ORTAK SORUMLULUKLARI

MÇOA'nın 10(1) maddesinin (c) ve (d) bentlerinde belirtilen yapılar ve otoriteler, bu Anlaşma'nın 1. Ekinde belirtilen görevleri ve sorumlulukları yerine getirmek üzere, resmi bir tasarrufla tesis edilir.

MADDE 7 ULUSAL YETKİLENDİRME GÖREVLİSİNİN GÖREV VE SORUMLULUKLARI

- (1) Ulusal Yetkilendirme Görevlisi ("NAO"), MÇOA'nın 10(1)(c) maddesinde atıfta bulunulduğu üzere bir yönetim yapısı tesis etmekten sorumludur.
- (2) MÇOA'nın A Ekinin 4. klotuna ek olarak, NAO, aşağıdaki konularda IPARD'a ilişkin tüm sorularla ilgili olarak Komisyonun tek muhatabı olarak hareket eder:
  - (a) bu konuyla ilgili Birlik metinlerinin ve kılavuz ilkelerin yönetim ve kontrol sistemine ve uygulanmalarından sorumlu diğer birimlere dağıtımı ve ayrıca uyumlaştırılmış halde uygulanmaları;
  - (b) MÇOA'nın 13(1) maddesinde atıfta bulunulan bütçe uygulama görevlerinin verilmesi talebi;
  - (c) istatistik ve kontrol amaçları doğrultusunda gerekli olan tüm muhasebe bilgilerinin eksiksiz bir kaydının Komisyonun erişimine sunulması.
- (3) NAO, IPARD Yönetim Otoritesi (MA)/IPARD Ajansı ve Yönetim Yapısının uygulama veya ödeme düzenlemelerinde önerilen her tür değişikliği değerlendirir. NAO, NAO tarafından yapılan değerlendirme, uygun açıklamalar, gerekçeler ve destekleyici belgeler de dâhil, esasa ilişkin her türlü değişikliği, uygulanmadan önce incelenmek ve onaylanmak üzere Komisyona bildirir ve bir nüshasını, Denetim Otoritesi (AA)' ne de gönderir.

MADDE 8 IPARD YÖNETİM OTORİTESİNİN GÖREV VE SORUMLULUKLARI

IPARD Yönetim Otoritesine görev ve sorumluluklar, 1. Ek ve MÇOA'nın A Eki 6a klotu uyarınca tahsis edilir.

MADDE 9 IPARD AJANSININ GÖREV VE SORUMLULUKLARI

IPARD Ajansına görev ve sorumluluklar, 1. Ek ve MÇOA'nın A Eki 6b klotu uyarınca tahsis edilir.

BAŞLIK 2: KONTROL SİSTEMLERİ

MADDE 10 DESTEK BAŞVURULARI, ÖDEME TALEPLERİ VE DİĞER BEYANLAR HAKKINDA GENEL HÜKÜMLER

- (1) Türkiye, kırsal kalkınma tedbirleriyle ilgili destek başvurularının ve/veya ödeme taleplerinin ve diğer beyanların sunulmasına ilişkin uygun usulleri sağlar.
- (2) Benzeri diğer operasyonlar, alıcılar veya diğer birimler bakımından, uygunluk kriterlerine ve Anlaşmalar ile IPARD III programınca şart koşulan geçerli diğer tüm yükümlülüklerle uyumsuzluk riskinin bulunup bulunmadığının, gerekli kontrol düzeyinin uygulanıp uygulanmadığının ve önleyici eylemlerin gerekli olup olmadığının tespiti için idari ve yerinde doğrulamaların sonuçları değerlendirilir.
- (3) Uygulanabildiği hallerde, uygunluğa dair idari ve yerinde doğrulamalarda diğer servisler, birimler veya kurumlar tarafından bildirilen şüphelenilen uyumsuzluklar dikkate alınır.

- (1) Tüm destek başvurularında, ödeme taleplerinde veya bir alıcı ya da üçüncü tarafça sunulması gereken diğer beyanlarda idari doğrulama gerçekleştirilir ve idari doğrulamalar yoluyla kontrol edilebilecek ve kontrol edilmeye uygun tüm unsurları kapsar. Usuller, gerçekleştirilen kontrol çalışmasının, doğrulamanın sonuçlarının ve tutarsızlıklar durumunda alınan tedbirlerin kaydedilmesini gerektirir.
- (2) Destek başvuruları hakkında idari doğrulamalar, operasyonun, diğer zorunlu standartlar ve şartlar da dâhil olmak üzere, Anlaşmalar ile tesis edilen geçerli yükümlülüklerle uyumunu sağlar. Doğrulamalar özellikle aşağıdakilerin doğrulanmasını içerir:
  - (a) destek talep edilen operasyonun uygunluğu;
  - (b) IPARD III programında belirtilen uygunluk kriterleri, taahhütler ve destek talep edilen operasyonun diğer yükümlülükleri;
  - (c) seçim kriterlerine uyum;
  - (d) operasyon maliyetlerinin uygunluğu;
  - (e) destek talep edilen operasyonun, özellikle ve ilgili olduğu durumlarda kamu ihaleleri, devlet yardımları ve ulusal mevzuat ile veya (IPARD III programı da dahil olmak üzere) Anlaşmalarda tesis edilmiş uygun diğer zorunlu standartlar hakkındaki geçerli ulusal kurallarla ve Birlik kurallarıyla uyumu;
  - (f) referans maliyetler, standart birim maliyetler, farklı tekliflerin karşılaştırması veya bir değerlendirme komitesi gibi uygun bir değerlendirme sistemi kullanılarak değerlendirilecek olan önerilen maliyetlerin makullüğü;
  - (g) mahkeme kararları, savcılık tarafından başlatılmış cezai işlemler, başlatılmış iflas işlemleri gibi üçüncü tarafların bilgisine istinaden, potansiyel alıcının güvenilirliği.
- (3) Ödeme taleplerine dair idari doğrulamalar aşağıdakilerin doğrulanmasını içerir:
  - (a) ortak finanse edilen ürünlerin ve hizmetlerin teslimi. Bir sözleşme makamınca sağlanan akdi ön finansman, sözleşme bedelinin %10'una kadar uygun harcama olarak kabul edilebilir;
  - (b) ödenmesi talep edilen harcamanın gerçekliği;
  - (c) destek başvurusunun sunulduğu ve sağlandığı operasyona kıyasla tamamlanan operasyon ve şartların yerine getirilmiş olması;
  - (d) uygun bir değerlendirme sistemi kullanılarak değerlendirilecek olan, ödenmesi talep edilen maliyetlerin ve yapılan ödemelerin makullüğü.
- (4) İdari doğrulamalar, diğer Birlik planları veya ulusal planlar ile birlikte çifte finansman sağlanmasından kaçınılmasına yönelik usuller içerir. Başka kaynaklardan finansman mevcut olduğu durumlarda, söz konusu doğrulamalar alınan toplam desteğin izin verilen azami yardım tavanlarını aşmamasını sağlar.
- (5) İdari doğrulamalar, ayrıca bu Anlaşma'nın 38(7) maddesinde atıfta bulunulan belgeleri de kapsar.
- (6) Usulsüzlük göstergeleri uygun bir idari usul uyarınca takip edilir.

MADDE 12 YERİNDE DOĞRULAMALAR

- (1) Türkiye, uygun bir metodoloji kullanarak destek başvuruları ve ödeme taleplerine yönelik yerinde doğrulamalar gerçekleştirir ve doğrulama anında kontrol edilebilecek

tüm unsurları kapsama dahil eder. Söz konusu doğrulamalar, proje uygulama süresi zarfında en az bir defa olmak üzere tüm operasyonları kapsar ve mümkün olduğu ölçüde, son ödemenin yapılmasından önce gerçekleştirilir. Ancak usulüne uygun olarak kaydedilmiş ve açıklanmış olağanüstü durumlarda, Türkiye yerinde doğrulama yapılmasının gerekli olmadığına karar verebilir.

- (2) Kontrolün amacının zarar görmemesi koşuluyla, yerinde doğrulamalara ilişkin ön bildirimde bulunulabilir. Ön bildirim, yerinde doğrulamadan 48 saatten fazla bir süre önce yapılması durumunda, tedbirin ve ortak finansman sağlanan operasyonun niteliğine bağlı olarak, asgari gerekliliklerle sınırlı olur.
- (3) Uygun olduğu durumlarda, bu Anlaşma'da öngörülen yerinde doğrulamalar, Birlik hukukunda veya ulusal hukukta öngörülen diğer kontrollerle aynı zamanda gerçekleştirilir. Yerinde doğrulamaların süresi, mutlaka, gerekli olan asgari süreyle sınırlı olur.
- (4) Yerinde doğrulamayı gerçekleştiren denetçiler, aynı operasyonla ilgili idari doğrulamalarda yer almış kişiler olamaz.
- (5) Yerinde doğrulamalar, fiziki ziyaretler yoluyla veya operasyonun gerçekleştirilmesiyle ilgili yetkili kontrol otoritesini ikna edecek şekilde kesin sonuçlara ulaşılabilesini sağlayacak olan, coğrafi etiketli fotoğraflar da dâhil olmak üzere, ilgili her tür belgeye dayalı kanıt vb. alternatif yollarla yapılabilir.

MADDE 13 YERİNDE DOĞRULAMALARIN İÇERİĞİ

- (1) Yerinde doğrulamalar, operasyona ilişkin başvuru ve uygulamanın geçerli kurallara uygun olarak gerçekleştirildiğini doğrular ve doğrulama anında kontrol edilebilecek - ve nihai bir idari doğrulamaya tabi tutulmamış olan, desteğin verilmesine yönelik şartlarla ilgili tüm uygunluk kriterlerini, taahhütleri ve diğer yükümlülükleri kapsar. Yerinde doğrulamalarla, operasyonun uygunluğu temin edilir.
- (2) Yerinde doğrulamalar, alıcı tarafından beyan edilen verilerin doğruluğunu, dayanak belgelerle kıyaslayarak doğrular. Buna, alıcı tarafından sunulan başvuruların ve ödeme taleplerinin muhasebe belgeleri veya gerektiğinde, ödeme talebindeki verilerin doğruluğunun üçüncü tarafların elinde bulunan veriler veya ticari belgeler temelinde kontrolü de dâhil olmak üzere, başka belgelerle desteklendiğinin doğrulanması da dâhildir.
- (3) Yerinde doğrulamalar, operasyonun kullanımının veya amaçlanan kullanımının destek başvurusunda tarif edilen ve desteğin verildiği kullanımın tutarlı olduğunu doğrular. Yerinde doğrulamalar, (fiziki bir ziyaretle veya alternatif yollarla) operasyonun uygulandığı yerde yapılacak bir doğrulamayı veya operasyonun soyut nitelikte olması durumunda, operasyonun tanıtımcısıyla yapılacak bir doğrulamayı içerir.

MADDE 14 YATIRIM FAALİYETLERİNE İLİŞKİN *ARDIL* DOĞRULAMALAR

- (1) Yatırım faaliyetlerine ilişkin olarak, 35(6) maddesinde veya IPARD III programında belirtilen taahhütlere uyulduğunun doğrulanması için *ardil* doğrulamalar yapılır.
- (2) *Ardil* doğrulama denetçileri, aradaki dönemde başka denetçiler tarafından en az bir adet yerinde doğrulama gerçekleştirilmiş olmadığı sürece, aynı yatırım operasyonu ile ilgili herhangi bir *ön* doğrulamada yer almamış olmalıdır.
- (3) *Ardil* doğrulamalar, alıcıya nihai ödemenin yapıldığı tarihi takip eden beş yıl içinde yapılır. Tüm yatırımlar, beş yıllık dönem içinde en az bir defa kontrol edilir.

- (4) Beş yıllık dönem zarfında gerçekleştirilmiş *ardıl* doğrulamalar, farklı operasyonların, operasyon gruplarının veya tedbirlerin risklerinin ve mali etkilerinin bir analizine dayandırılır.
- (5) 3 ve 4. paragraflar uyarınca kontrol edilecek onaylanmış operasyonların örnekleminde özellikle aşağıdakiler dikkate alınır:
  - (a) Farklı tür ve boyutlarda operasyonları kapsayan uygun kombinasyonların kontrol edilmesi ihtiyacı;
  - (b) ulusal doğrulamaların veya Birlik doğrulamalarının ardından tespit edilmiş her tür risk faktörü;
  - (c) tedbirler arasında denge sağlanması ihtiyacı.
- (6) *Ardıl* doğrulamalar, fiziki ziyaretler yoluyla veya taahhütlere riayet edilmesiyle ilgili yetkili kontrol otoritesini ikna edecek şekilde kesin sonuçlara ulaşılabilmesini sağlayacak olan, coğrafi etiketli fotoğraflar da dâhil olmak üzere, ilgili her tür belgeye dayalı kanıt gibi alternatif yollarla yapılabilir.

MADDE 15 KONTROL RAPORU

- (1) Bu Başlık kapsamındaki her bir yerinde doğrulama, gerçekleştirilmiş olan doğrulamaların detaylarının gözden geçirilmesini mümkün kılacak bir kontrol raporuna konu olur. Rapor'da bilhassa aşağıdakiler belirtilir:
  - (a) kontrol edilen tedbirler ve başvurular veya ödeme talepleri;
  - (b) doğrulama sırasında hazır bulunan kişiler;
  - (c) alıcıya kontrole ilişkin bildirimde bulunulup bulunulmadığı ve bulunulmuşsa, ön bildirim süresi;
  - (d) doğrulamaların sonuçları ve uygulanabildiği hallerde, özel gözlemler;
  - (e) münferit tedbirler bağlamında gerçekleştirilecek özel kontrol tedbirlerinin dair göstergeleri;
  - (f) sonraki yıllarda takip gerektirebileceği tespit edilen uyumsuzluk göstergeleri;
  - (g) gerçekleştirilebilecek diğer kontrol tedbirleri.
- (2) Yerinde doğrulamalarda alıcıya, kontrol sırasında hazır bulunduğunu kanıtlamak ve gözlemlerini eklemek üzere kontrol sırasında raporu imzalama imkânı verilir.

Herhangi bir uyumsuzluğun tespit edilmesi durumunda alıcı, kontrol raporunun bir nüshasını teslim alır.
- (3) (1) paragrafı ile (2) paragrafının ikinci alt paragrafı, bu Başlık altındaki *ardıl* doğrulamalara *gerekli değişikliklerle* uygulanır.

MADDE 16 ALANLA İLGİLİ TEDBİRLER

- (1) Bu Başlığın amaçları doğrultusunda, “alanla ilgili tedbirler”, desteğin beyan edilen alan boyutuna dayandığı tedbirlerdir.
- (2) 11(1) ve 12. maddelere hâle gelmeksizin, alanla ilgili tedbirlerin doğrulamaları da 18 ila 24. maddelerde belirtilen kurallara uyar.

MADDE 17 HAYVANLARLA İLGİLİ TEDBİRLER

- (1) Bu Başlığın amaçları doğrultusunda, “hayvanlarla ilgili tedbirler”, desteğin beyan edilen hayvan sayısına dayandığı tedbirlerdir.

- (2) 11(1) ve 12. maddelere hâlel gelmeksizin, 18 ila 24. maddelerde belirtilen kurallar, *gerekli değişikliklerle* hayvanlarla ilgili tedbirlerin doğrulamasına da uygundur.

MADDE 18 ALANLA İLGİLİ TEDBİRLERİN İDARİ DOĞRULAMALARI

- (1) İdari doğrulamalar uyumsuzlukların tespitine izin verir. Doğrulamalar, aşağıdakilerin tespit edilmesi amacıyla, idari doğrulamalar yoluyla kontrolü mümkün ve uygun olan tüm unsurları kapsar:
- (a) uygunluk kriterlerinin, taahhütlerin ve diğer yükümlülüklerin yerine getirilmiş olması;
  - (b) diğer Birlik planları yoluyla çifte finansman yapılmamış olması;
  - (c) yardım başvurusunun veya ödeme talebinin eksiksiz ve ilgili süre içinde sunulmuş olması ve uygulanabildiği hallerde, destekleyici belgelerin sunulmuş olması ve uygunluğu kanıtlaması;
  - (d) uygulanabildiği hallerde, uzun vadeli taahhütlere uyum sağlanması.
- (2) Uygulanabildiği hallerde, idari doğrulamalar, uygunluklarının doğrulanması amacıyla, başvuruda ve/veya ödeme talebinde beyan edilen tarımsal arazi parselleri ile ulusal tapu, çiftlik ve hayvan kayıt sisteminde bulunan bilgiler arasında, çapraz doğrulamalar yapılmasını içerir.
- (3) Çapraz doğrulamalar sonucunda tespit edilen uyumsuzluk göstergeleri, uygun diğer idari usullerle ve gerektiği durumlarda, yerinde doğrulamayla takip edilir.

MADDE 19 ALANLA İLGİLİ TEDBİRLERİN YERİNDE DOĞRULANMASINA İLİŞKİN UNSURLAR

Yerinde doğrulamalar, alan ölçümünü ve tedbirler kapsamında alıcının uygunluk kriterlerinin, taahhütlerinin ve diğer yükümlülüklerinin doğrulanmasını kapsar.

MADDE 20 ALAN ÖLÇÜMÜ

- (1) Bir yardım başvurusunun ve/veya ödeme talebinin sunulduğu tüm tarımsal arazi parselleri için, yerinde doğrulamanın bir parçası olarak tarımsal arazi parselinin alan ölçümü gerçekleştirilir.
- (2) Komisyon ve Türkiye tarafından imzalanan finansman anlaşması veya anlaşmada yapılan herhangi bir değişiklik, yerinde doğrulamanın bir parçası olarak tarımsal arazi parselinin fiili alan ölçümünün rastgele seçilmiş bir parseller örneklemeyle sınırlı tutulmasını öngörebilir. Böyle bir durumda, finansman anlaşmasında minimum örneklem büyüklüğü de belirtilir. Bu örneklem doğrulaması sonucunda herhangi bir uyumsuzluk ortaya çıkarsa, tüm tarımsal arazi parselleri ölçülür veya ölçülen örneklemden sonuçlara ilişkin çıkarımlar yapılır.
- (3) Tarımsal arazi parseli alanları, en azından Küresel Seyrüsefer Uydu Sistemleri (GNSS) veya orto-görüntü ile elde edilene eşdeğer bir kalitede ölçümler sağladığı kanıtlanmış herhangi bir yolla ölçülür.
- (4) GNSS ve/veya orto-görüntü kullanılarak yapılan tüm alan ölçümleri için bir tek değerli tampon toleransı tanımlanır. Bu amaç doğrultusunda, kullanılan ölçüm araçları, tek değerlin altında en az bir adet tampon toleransı doğrulama sınıfı için doğrulanır. Ancak, tek tolerans değeri 1,25 m'yi aşmaz.

Her bir tarımsal arazi parseliyle ilgili azami tolerans, mutlak değer olarak 0,1 ha'yi aşamaz.

(5) Bir tarımsal arazi parselinin toplam alanı, tamamen uygun olması kaydıyla ölçümde dikkate alınabilir. Diğer durumlarda, net uygun alan dikkate alınır.

MADDE 21 ALANLA İLGİLİ TEDBİRLERİN UYGUNLUK ŞARTLARININ VE TAAHHÜTLERİNİN DOĞRULAMASI

- (1) Doğrulamalar, alıcının farklı taahhütlerinin ve yükümlülüklerinin kontrolünü mümkün kılan herhangi bir yöntemle yapılır.
- (2) Tek bir kontrol yönteminin 1. paragrafın amaçları doğrultusunda yeterli olmadığı durumlarda, kontrol sistemi, birlikte uygulandıklarında (1) paragrafına uyum sağlanmasını mümkün kılan çoklu kontrol yöntemleri öngörür.

MADDE 22 ALANLA İLGİLİ TEDBİRLERİN KONTROL RAPORU

- (1) Alanla ilgili tedbirlere ilişkin her bir yerinde doğrulama, gerçekleştirilen doğrulamaların detaylarının gözden geçirilebilmesini ve uygunluk kriterlerine, taahhütlere ve diğer yükümlülüklerle uyum hakkında çıkarımlar yapılabilmesini mümkün kılan bir kontrol raporuna konu olur. Rapor'da, hıasssa ve 15. maddede belirtilen rapora ek olarak aşağıdakiler belirtilir:
  - (a) kontrol edilen tarımsal arazi parselleri, uygulanabildiği hallerde, ölçülen her bir tarımsal arazi parseli için ölçüm sonucu da dahil olmak üzere ölçülen tarımsal arazi parselleri ve kullanılan ölçüm yöntemleri;
  - (b) uygulanabildiği hallerde, kırsal kalkınma tedbirleri kapsamında desteğin talep edildiği, tarımsal arazi parseli olmayan arazilerin ölçüm sonuçları ve kullanılan ölçüm yöntemleri;
- (2) Alıcıya, kontrol sırasında hazır bulunduğunu kanıtlamak ve gözlemlerini eklemek üzere kontrol sırasında raporu imzalama imkânı tanınır. Herhangi bir uyumsuzluğun tespit edilmesi durumunda, alıcı kontrol raporunun bir nüshasını teslim alır.

MADDE 23 ALAN BÜYÜKLÜĞÜ VE HAYVAN SAYISIYLA İLGİLİ AZALTMALAR VE İSTİSNALAR

- (1) Tespit edilen alanın ödeme talebinde beyan edilenden daha büyük olduğunun tespit edilmesi durumunda, yardımın hesaplanmasında beyan edilen alan kullanılır.

Ödeme talebinde beyan edilen alanın tespit edilen alanı aşması halinde, yardım, tespit edilen alan temelinde hesaplanır.

Ancak, tespit edilen toplam alan ile bir tedbir için ödeme talebinde beyan edilen toplam arasındaki farkın 0,1 hektardan az veya ona eşit olması durumunda, tespit edilen alan, beyan edilen alana eşit kabul edilir.

Farkın, ödemeler için beyan edilen toplam alanın %20'sinden fazlasını temsil ettiği durumlarda üçüncü alt paragraf uygulanmaz.

Desteğe uygun alan için azami bir limitin veya bir tavanın belirlendiği durumlarda, ödeme talebinde beyan edilen hektar sayısı limite veya tavana indirilir.

- (2) (1) paragrafının ikinci alt paragrafında atıfta bulunulan durumda, tespit edilen farkın %3'ten veya iki hektardan daha fazla olması, fakat tespit edilen alanın %20'sinden daha fazla olmaması durumunda, yardım, tespit edilen alandan, tespit edilen farkın iki katının düşülmesi ile bulunan rakam temelinde hesaplanır.

Farkın, tespit edilen alanın %20'sinden daha büyük olması durumunda, yardım sağlanmaz.

- (3) Bir yardım başvurusunda veya ödeme talebinde beyan edilen hayvan sayısının, idari doğrulamalar veya yerinde doğrulamalar sonucunda tespit edileni aşması halinde, yardım veya destek, tespit edilen hayvanlar temelinde hesaplanır.

Beyan edilen ile tespit edilen hayvan sayıları arasında bir farkın saptanması durumunda, alıcının söz konusu destek tedbiri kapsamında hak kazandığı desteğin toplam miktarından aşağıdakiler düşülür:

a) tüm yardım planları kapsamındaki hayvanlar olarak belirlenen ve usulsüzlüklerin tüm hayvanlara bölünmesiyle bulunan yüzde -eğer %10'un üstünde değilse- ve

b) tüm yardım planları kapsamındaki hayvanlar olarak belirlenen ve usulsüzlüklerin tüm hayvanlara bölünmesiyle bulunan yüzdenin iki katı -eğer %10'un üstünde fakat %20'den daha fazla değilse-

Farkın, tespit edilen hayvan sayısının %20'sinden daha büyük olması durumunda, yardım sağlanmaz.

- (4) Destek miktarının düşürüleceği yüzdenin belirlenebilmesi için, beyan edilen ve uyumsuzlukları saptanan hayvan sayısı, ilgili talep yılı için yardım başvurusuyla veya ödeme talebiyle ilgili olarak tespit edilmiş hayvan sayısına bölünür.

MADDE 24 ALAN BÜYÜKLÜĞÜ VEYA HAYVAN SAYISI DIŞINDAKİ UYGUNLUK KRİTERLERİNE, TAAHHÜTLERE VEYA DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLERE UYUMSUZLUK

- (1) Uygunluk kriterlerine uyulmaması durumunda, talep edilen destek tamamen reddedilir veya geri çekilir.

- (2) Aşağıdaki taahhütlere veya diğer yükümlülüklere uyulmaması durumunda, talep edilen destek tamamen ya da kısmen reddedilir veya geri çekilir:

(a) kırsal kalkınma programında tesis edilen taahhütler veya

(b) ilgili olduğu durumlarda, kamu ihalesi, devlet yardımı ve diğer zorunlu standartlar ve şartlar olmak üzere operasyonun Birlik hukuku veya ulusal hukuk ile tesis edilen ya da kırsal kalkınma programında tesis edilen diğer yükümlülükleri.

- (3) (2) paragrafına atıfta bulunulan taahhütlere veya diğer yükümlülüklere uyumsuzluğun ardından desteğin ret veya geri çekilme oranına karar verilirken, (2) paragrafına atıfta bulunulan destek şartlarıyla ilgili uyumsuzluğun önem düzeyi, kapsamı, süresi ve tekrarlama dikkate alınır.

Uyumsuzluğun önem düzeyi, bilhassa, yerine getirilmemiş taahhütlerin veya yükümlülüklerin amaçlarının dikkate alınması suretiyle, uyumsuzluğun sonuçlarının önemine bağlıdır.

Uyumsuzluğun kapsamı, bilhassa, bir bütün olarak operasyon üzerindeki etkisine bağlıdır.

Süre, bilhassa, etkinin devam ettiği sürenin uzunluğuna veya bu etkinin makul yöntemlerle ortadan kaldırılması olasılığına bağlıdır.

Tekrarlama, aynı alıcıyla ve aynı tedbirle veya aynı operasyon türüyle ilgili olarak benzer uyumsuzlukların daha önce, son dört yıl içinde tespit edilmediğine bağlı olur.

- (4) Çok yıllık taahhütler veya ödemeler durumunda, 3. paragrafta atıfta bulunulan kriterler temelindeki geri çekmeler, aynı operasyon için önceki yıllarda hâlihazırda ödenmiş olan tutarlara da uygulanır.

BAŞLIK 3: IPA III YARARLANICISINA BÜTÇE UYGULAMA GÖREVLERİNİN VERİLMESİNE İLİŞKİN ÖZEL HÜKÜMLER

MADDE 25 ORTAK ŞARTLAR

(1) Belli bir program tedbiri veya tedbirler grubu için bütçe uygulama görevlerinin verilmesi talebinin gönderildiği an itibarıyla, MÇOA'nın 10 ve 11. maddelerinde tanımlandığı şekliyle yönetim ve kontrol sisteminin yapısı ve otoriteleri, aşağıdaki alanlarla ilgili olarak MÇOA'nın B Ekinde ve bu Anlaşma'nın 2. Ekinde belirtilen kriterlere uyumlu olan ve eksiksiz iç usul kuralları ve açık kurumsal ve kişisel sorumluluklar içeren iyi tanımlanmış bir idari teşkilata ve iç doğrulama sistemine sahip olmalıdır:

- (a) kontrol ortamı;
- (b) risk değerlendirmesi;
- (c) kontrol faaliyetleri;
- (d) bilgi ve iletişim;
- (e) izleme faaliyetleri.

IPARD Yönetim Otoritesi bakımından, MÇOA'nın B Ekinde ve bu Anlaşma'nın 2. Ekinde belirtilen, risk değerlendirmesiyle, kontrol faaliyetleriyle ve izleme faaliyetleriyle ilgili kriterler uygulanmaz.

IPARD Yönetim Otoritesinin teknik yardım tedbiri kapsamındaki rolü, uygulanabildiği hallerde, IPARD III programında tanımlanır.

- (2) Türkiye, yönetim ve kontrol sisteminin boyutunu, sorumluluklarını ve diğer özel niteliklerini dikkate alacak şekilde başka kriterler de belirleyebilir.
- (3) MÇOA'nın ve bu Anlaşma'nın tamamlanmasının ardından ve IPARD III programını onaylayan bir finansman kararının Komisyon tarafından kabulünden sonra, bütçe uygulama görevlerinin verilmesi talebi ve destekleyici ekleri Komisyona sunulur.

MADDE 26 BÜTÇE UYGULAMA GÖREVLERİNİN VERİLMESİ TALEBİNİN GÖNDERİLMESİNE İLİŞKİN HAZIRLIKLAR

(1) Belli bir program tedbiri veya tedbirler grubu için bütçe uygulama görevlerinin verilmesi talebinin gönderilmesinden önce, NAO, IPARD Yönetim Otoritesinin/IPARD Ajansının ve yönetim yapısının idari, muhasebe, ödeme ve iç kontrol düzenlemelerinin aşağıdaki teminatları sunduğuna ikna olur:

- (a) başvuruların uygunluğunun ve Anlaşmalara uyumun, alıcılarla sözleşmelerin imzalanmasından ve taahhütlerin kayıt altına alınmasından önce kontrol edildiği;
- (b) ödeme taleplerinin ve bunların Anlaşmalara uyumunun, ödemeye yetki verilmesinden önce kontrol edildiği;
- (c) taahhütlerin ve yapılan ödemelerin hesaplarda doğru ve eksiksiz bir biçimde kaydedildiği;
- (d) Anlaşmalarda belirlenen doğrulamaların yapıldığı;
- (e) istenen belgelerin, süreleri içinde ve Anlaşmalarda veya onaylı usullerde öngörüldüğü şekilde sunulduğu;
- (f) Anlaşmalar kapsamında elektronik belgeler de dâhil olmak üzere, belgelerin, erişilebilir olduğu ve zaman içinde eksiksiz, geçerli ve okunabilir halde kalmalarını sağlayacak bir biçimde tutulduğu;

- (2) Yönetim yapısının ve IPARD Yönetim Otoritesinin/IPARD Ajansının MÇOA'nın A ve B Eklerinde ve bu Anlaşma'nın 2. Ekinde belirlenen kriterlere uygun olduğu konusunda NAO'nun ikna olmaması halinde NAO, görev verilmesi talebinin Komisyona gönderilebilmesi için öncesinde yerine getirmesi gereken şartları öngören talimatları ilgili birime iletir.
- (3) IPARD Ajansı, yapılan ödemelerin gerekçelerini sunan belgeleri ve öngörülen idari ve fiziki doğrulamaların gerçekleştirilmesiyle ilgili belgeleri muhafaza eder. İlgili belgelerin yerel ofisler veya görevlendirilen birimler tarafından muhafaza edildiği durumlarda, söz konusu ofisler ve birimler yapılan doğrulamaların sayısı, içerikleri ve sonuçlar ışığında alınan tedbirler hakkında IPARD Ajansına düzenli olarak raporlar iletir.
- (4) NAO, Muhasebe Biriminin ve IPARD Ajansının muhasebe sistemlerinin uluslararası kabul görmüş muhasebe ilkelerine uygun olmasını sağlar.
- (5) NAO, IPARD Yönetim Otoritesinin idari ve iç kontrol düzenlemelerinin aşağıdaki teminatları sunduğuna ikna olmalıdır:
- (a) istenen belgelerin, süreleri içinde ve Anlaşmalarda öngörüldüğü şekilde sunulduğu;
- (b) Anlaşmalar kapsamında elektronik belgeler de dâhil olmak üzere, belgelerin, erişilebilir olduğu ve zaman içinde eksiksiz, geçerli ve okunabilir halde kalmalarını sağlayacak bir biçimde tutulduğu;
- (6) (1) ve (5) paragrafların amaçları doğrultusunda gerekli olan incelemeler, uluslararası kabul görmüş denetim standartlarına eşdeğer yöntemlere uygun olarak yürütülür.
- IPARD II kapsamında hâlihazırda tevdi edilmiş tedbirlerle ilgili olarak NAO, (AB) 231/2014 sayılı Tüzük veya daha önceki bir finansman anlaşması uyarınca yapılan bir tevdiyle ilgili olarak gerçekleştirilmiş olan bir *ön* değerlendirmenin sonuçlarına dayanabilir.
- NAO'nun daha önceki bir *ön* değerlendirmeye istinat edemediği hallerde, talep MÇOA'nın 10(1) maddesinin (a) ila (d) bentleri kapsamındaki yapılar ve otoriteler hakkında, bir dış denetçi tarafından söz konusu yapı ve otoritelerden bağımsız olarak tanzim edilen bir denetim görüşü ile desteklenir. Denetim görüşü, uluslararası kabul görmüş denetim standartlarına göre yapılan incelemelere dayanır.
- (7) Bütçe uygulama görevlerinin verilmesi talebi 27. madde uyarınca Komisyona sunulur. Söz konusu talep, bu maddenin (1) ve (5) paragraflarının amaçları doğrultusunda ihtiyaç duyulan incelemelerin sonuçlarını içerir.
- (8) NAO, 7(3) maddesinde atıfta bulunulan çalışma düzenlemelerindeki esasa ilişkin her tür değişiklik önerisinin, söz konusu değişikliklerin uygulanmasından önce inceleme ve onay için Komisyona, bir nüshasının da Denetim Otoritesine sunulmasını sağlar.
- Bütçe uygulama görevlerinin verilmesinden sonra ilgili ulusal sistemlerde yapılacak olan ve başlangıçta talebin bir parçası olarak sunulan yapıları ve sistemleri önemli derecede etkileyebilecek olan her tür değişiklik esasa ilişkin bir değişiklik olarak kabul edilir.
- (9) NAO, Yönetim Yapısının ve IPARD Yönetim Otoritesini/IPARD Ajansını MÇOA'nın 14(1) maddesi uyarınca sürekli gözetim altında bulundurulur.
- (10) Türkiye, Yönetim Yapısının ve IPARD Yönetim Otoritesinin/IPARD Ajansının kriterlere uymadığını düşündürebilecek her tür bilginin gecikmeksizin NAO'ya iletilmesini sağlayan bir sistem tesis eder.

NAO, bütçe uygulama görevlerinin verilmesi talebini MÇOA'nın 13. maddesi uyarınca, bu Anlaşma'nın 3. Ekinde belirtilen ilgili belgelerle birlikte Komisyona gönderir. Belirli bir durumda hangi belgelerin ilgili olduğu, bütçe uygulama görevlerinin verilmesi talepleriyle ilgili bir Komisyon rehberinde açıklanır. Bu talebin bir nüshası ve eşlik eden belgeler Denetim Otoritesine gönderilir.

KISIM III PROGRAMLAMAYA İLİŞKİN KURALLAR

MADDE 28 IPARD III PROGRAMI

MÇOA'nın 16(7) maddesine uygun olarak, tarım ve kırsal kalkınma politikası alanı dâhilindeki kırsal kalkınma tedbirleri, IPA III yardımının tüm uygulanma süresini kapsayacak şekilde, merkezi seviyede hazırlanacak bir programa (IPARD III programı) konu olur. Program, Türkiye tarafından belirlenecek ilgili otoritelerce hazırlanır ve uygun ilgili taraflarla istişare edildikten sonra Komisyona sunulur. Kırsal kalkınma programları, Türkiye tarafından, Mali Tüzük'ün 62(1)(c) maddesi uyarınca dolaylı yönetim temelinde uygulanır ve IPA III yardımıyla finanse edilecek eylemleri gösterir. Seçili eylem türleri, Avrupa Kırsal Kalkınma Tarım Fonu kapsamında öngörülenlere benzer bir niteliğe sahip olur.

MADDE 29 IPARD III PROGRAMI TEDBİRLERİ

(1) MÇOA'nın 16(7) maddesinde tanımlanan hedefler uyarınca aşağıdaki tedbirler, (AB) 2021/1529 sayılı Tüzük'ün II. Ekinde ortaya konan tematik önceliklerin ele alınması amacıyla IPARD III programı kapsamında desteklenebilir:

1. tarım işletmelerinin fiziki varlıklarına yapılacak yatırımlar;
2. üretici gruplarının oluşturulmasına yönelik destek;
3. tarım ve balıkçılık ürünlerinin işlenmesine ve pazarlanmasına ilişkin fiziki varlıklara yapılacak yatırımlar;
4. tarım-çevre-iklim ve organik çiftçilik tedbiri;
5. yerel kalkınma stratejilerinin uygulanması - LEADER yaklaşımı;
6. kırsal kamu altyapısına yapılacak yatırımlar;
7. tarımsal çeşitlendirme ve iş geliştirme;
8. becerilerin ve yeterliliklerin geliştirilmesi;
9. teknik yardım;
10. danışmanlık hizmetleri;
11. ormanların oluşturulması ve korunması;
12. finansal araçlar;
13. inovasyon ve bilgi aktarımı için işbirliğinin desteklenmesi.

Tedbirler hakkında daha fazla bilgi, bu Anlaşma'nın 4. Ekinde sağlanmıştır.

(2) IPARD Yönetim Otoritesi ve IPARD Ajansı, IPARD III programına dâhil edilecek tedbirlerin doğrulanabilirliği ve kontrol edilebilirliğine ilişkin bir *ön* değerlendirme sağlar. IPARD Yönetim Otoritesi ve IPARD Ajansı ayrıca IPARD III programının uygulanması sırasında tedbirlerin doğrulanabilirliği ve kontrol edilebilirliğine ilişkin bir değerlendirme gerçekleştirir. *Ön* değerlendirmelerde ve uygulama dönemindeki değerlendirmelerde, ilgili olduğu durumlarda, önceki ve mevcut programlama döneminin doğrulamalarının sonuçları dikkate alınır. Değerlendirmede doğrulanabilirlik ve kontrol edilebilirlik şartlarının yerine getirilmediğinin ortaya çıkması halinde, ilgili tedbirler bu doğrultuda düzeltilir.

KISIM IV UYGULAMAYA İLİŞKİN KURALLAR

BAŞLIK 1: UYGULAMAYA İLİŞKİN GENEL KURALLAR VE İLKELER

MADDE 30 SATIN ALMAYA İLİŞKİN KURALLAR

- (1) Bu Anlaşma'nın amaçları doğrultusunda, Mali Tüzük'ün 178(2)(b) maddesinde atıfta bulunulan sözleşme makamı, IPARD III programı kapsamında bir alıcı olan ulusal bir kamu kuruluşudur.

Ancak, kamu alımı özellikle bu iş için görevlendirilmiş bir ulusal kamu kuruluşu tarafından alıcı adına yapılabilir.

- (2) MÇOA'nın 18(5) maddesine uygun olarak IPARD III programları kapsamındaki alımlarda, iç hukuk, sadece, iç hukuka aktarma işleminin doğruluğunun ilgili Komisyon birimi tarafından teyit edildiği durumlarda, Komisyon tarafından Mali Tüzük uyarınca uygulanan kurallara eşdeğer kabul edilir.

BAŞLIK 2: ŞEFFAFLIK VE GÖRÜNÜRLÜK

MADDE 31 BİLGİLENDİRME, TANITIM VE ŞEFFAFLIK

- (1) Türkiye, IPARD III programı ve Birlik katkısı hakkında 8. Ek uyarınca bilgi sağlar ve söz konusu programın ve katkının tanıtımını yapar. Bu bilgi kamunun geneline yöneliktir. Birlik'in rolünü vurgular ve Birlik yardımının şeffaflığını sağlar.

- (2) IPARD Yönetim Otoritesi aşağıdakilerden sorumludur:

(a) 32. madde uyarınca bir görünürlük ve iletişim faaliyetleri planı hazırlamak ve uygulamak;

(b) programlamanın uygulanmasına ilişkin zamanlama ve ilgili her tür kamu istişare süreci hakkında bilgi de dâhil olmak üzere, *Türkiye*'nin IPARD III programı hakkında bilgi ve programa erişim sağlayan tek bir internet sitesinin veya tek bir internet sitesi portalının mevcut olmasını sağlamak;

(c) potansiyel alıcılara IPARD III programı kapsamındaki finansman fırsatları hakkında bilgi vermek.

- (3) IPARD kapsamındaki destekle ilgili olarak şeffaflığın sağlanması için IPARD Ajansı, MÇOA'nın 23(2) maddesinde öngörülen şartlar uyarınca IPA III yardımı projelerinin ve alıcılarının listesinin yayımlanmasından sorumludur.

Yayınlar, verilerin tasnifine, aranmasına, çıkarılmasına, karşılaştırılmasına ve internette kolaylıkla yayımlanmasını mümkün kılan bir hesap tablosu veri formatında kullanıma sunulur. Operasyonlar listesi tek internet sitesi veya tek internet sitesi portalı üzerinden erişilebilir durumda olur. Operasyonlar listesinde sunulacak olan asgari bilgiler bu Anlaşma'nın 8. Ekinde belirtilmektedir.

- (4) Operasyonlar ve alıcılar listesi en az altı ayda bir güncellenir.

- (5) IPARD Ajansı IPARD III yardımının alıcılarına Birlik katkısı konusunda bilgi verir.

- (6) MÇOA'nın 23(3) maddesi uyarınca, sadece "uluslararası açık ihale çağırısı" usulüne tabi kamu ihale sözleşmelerine ilişkin ihale sonuç duyuruları hazırlanır ve yayımlanmak üzere Komisyona gönderilir.

(1) Türkiye’de, MÇOA’nın 24. maddesinde atıfta bulunduğu şekilde IPARD III programı kapsamında sağlanacak yardım hakkındaki bilgilerin sunulması ve tanıtımının yapılması amaçlı faaliyetler, IPARD Yönetim Otoritesi ile Komisyon arasında kararlaştırılacak bir görünürlük ve iletişim faaliyetleri planı temelinde uygulanır. Bu görünürlük ve iletişim faaliyetleri planı, IPARD III programının Komisyon tarafından kabulünden sonraki en geç bir yıl içinde IPARD III izleme komitesi tarafından onaylanır ve aşağıdakileri belirtir:

- (a) amaçlar ve hedef gruplar;
- (b) alınacak tedbirler de belirtilecek şekilde, iletişim ve bilgilendirme tedbirlerinin içeriği ve stratejisi;
- (c) gösterge bütçesi;
- (d) uygulamadan sorumlu idari departmanlar veya birimler;
- (e) bilgilendirme ve tanıtım tedbirlerinin etkisinin şeffaflık, IPARD III programları hakkındaki farkındalık ve Birlik’in oynadığı rol bakımından değerlendirilmesinde kullanılacak göstergeler.

IPARD III programının süresinin tamamını kapsayacak olan bu plan yıllık bir eylemler listesiyle uygulanır.

- (2) Bilgilendirme ve tanıtıma ayrılan tutar, IPARD III programının teknik yardım tedbirinin bir parçası olabilir.
- (3) IPARD III izleme komitesinin toplantılarında, başkan, bilgilendirme ve tanıtım faaliyetlerinin uygulanmasında kaydedilen ilerleme hakkında raporlama yapar ve komite üyelerine bu faaliyetlerden örnekler verir.
- (4) Bu maddenin uygulanmasının proje seviyesinde özel bilgilendirme ve tanıtım faaliyetleri gerektirdiği durumlarda, bu faaliyetler IPA III yardımı alıcılarının sorumluluğundadır ve ilgili projeye tahsis edilen tutardan karşılanır.

KISIM V IPA III YARDIMININ MALİ YÖNETİMİNE İLİŞKİN KURALLAR

BAŞLIK 1: GENEL HÜKÜMLER

MADDE 33 MALİ YARDIM HAKKINDA GENEL KURALLAR

- (1) IPARD III programı kapsamında yardım alan tüm faaliyetler Türkiye tarafından ortak finansman gerektirir. Faaliyetlerin yürütülmesinin, Türkiye’nin kendi kaynaklarından veya başka fon kaynaklarından yapılacak mali katkılara dayandığı durumlarda, Birlik tarafından sağlanacak finansman, Türkiye’nin mali katkısının ve/veya diğer fon kaynaklarının mevcut hale gelmesiyle erişilebilir hale gelir. Ancak, kamu sektöründeki alıcıların söz konusu olması halinde, Birlik katkısı diğer kamu kuruluşlarının katkısından sonra yapılabilir. Birlik katkısı hiçbir durumda Türkiye’deki kamu kuruluşlarının katkısından önce yapılmaz.
- (2) Birlik katkısı, alıcıya fiilen ödenen kamu harcamalarına ortak finansman sağlar.
- (3) Birlik finansmanı, Türkiye tarafından Anlaşmalarda ve bu Anlaşma’nın 3. maddesi uyarınca finansman anlaşmasında belirtilen yükümlülüklerinin yerine getirilmesinde tabidir.

- (4) Muhasebe Birimi tarafından MÇOA'nın 33(6) maddesi uyarınca Türkiye adına açılan avro hesabına, avro hesabı üzerinde tahakkuk etmiş faiz de dâhil olacak şekilde, herhangi bir harç veya vergi uygulanmaz.
- (5) Türkiye, Komisyona, bu Anlaşma'nın 39. maddesinde atıfta bulunulduğu şekilde Birlik'ten ödeme taleplerinde rol alan tüm aktörlerin imzalarının bir örneğini iletir.

MADDE 34 YARDIM YOĞUNLUKLARI VE BİRLİK KATKISININ ORANI

- (1) IPARD III programının amacı doğrultusunda, MÇOA'nın 30(2) maddesinde atıfta bulunulan Birlik katkısı kamu harcamaları temelinde hesaplanır.
- (2) Yardım yoğunlukları ve Birlik katkısının oranı, bu Anlaşma'nın 4. Ekinde belirtilen oranlara ve tavanlara uygun olur.
- (3) Kamu harcamalarının payı toplam uygun yatırım maliyetinin bir yüzdesi olarak belirlenirken, kredilere erişimi kolaylaştırmaya yönelik ulusal yardımlar dikkate alınmaz.

BAŞLIK 2: UYGUNLUK

MADDE 35 HARCAMALARIN UYGUNLUĞU

- (1) İlgili finansman anlaşmasının akdedilmesinden ve IPARD Ajansı ile alıcı arasındaki sözleşmenin imzalanmasından önce, alıcılar tarafından imzalanmış herhangi bir sözleşme ve tadil eki ya da yapılmış herhangi bir harcama ve Türkiye tarafından yapılan herhangi bir ödeme, IPARD III programı kapsamında finansmana uygun olmaz.

Birinci alt paragraf, teknik yardım tedbiri kapsamındaki eylemler ve 5(c) paragrafında atıfta bulunulan faaliyetlerle ilgili harcamalara, harcamanın alıcılar tarafından 1 Ocak 2021 tarihinden sonra yapılmış olması şartıyla uygulanmaz.

- (2) Türkiye her bir tedbir için uygun harcamaların listesini Komisyona bildirir. Komisyon, Türkiye'ye kabulünü bildirir veya yorumlarını sunar.
- (3) Aşağıdaki harcamalar IPARD III programı kapsamında uygun kabul edilmez:
  - (a) katma değer vergileri dâhil vergiler, gümrük ve ithalat vergileri veya MÇOA'nın 28. maddesinde öngörülen eşdeğer etkiye sahip başka harçlar;
  - (b) IPARD III programı hükümleri tarafından öngörülmediği takdirde, arazilerin ve mevcut binaların satın alınması veya finansal kiralamanın mülkiyetin kiralayana devrine yol açıp açmadığına bakılmaksızın, kiraya verilmesi veya finansal kiralınması;
  - (c) para cezaları, mali cezalar ve mahkeme masrafları;
  - (d) IPARD III programındaki tedbirin niteliğinin usulüne uygun şekilde haklı gösterdiği durumlar veya mücbir sebep ya da olağanüstü durumlar haricinde, işletme giderleri;
  - (e) ikinci el makine ve ekipman ile tüketim malzemeleri (dayanaklı olmayan ürünler);
  - (f) banka masrafları, teminat giderleri ve benzer ücretler;
  - (g) IPARD avro hesabıyla ilgili kur çevirme masrafları, ücretler ve kur kayıpları ile tamamen mali nitelikteki diğer harcamalar;
  - (h) kendi işçilik maliyetleri de dâhil aynı katkılar;
  - (i) tarımsal üretim haklarının, yıllık bitkilerin satın alınması ve bu bitkilerin ekilmesi;

- (j) IPARD III programındaki tedbirin niteliği temelinde usulüne uygun olarak gereğelendirilmiş durumlar veya mübir sebep ya da olağanüstü durumlar haricinde, her tür bakım, amortisman ve kira giderleri;
- (k) IPARD III programındaki tedbirin niteliği temelinde usulüne uygun olarak gereğelendirilmiş durumlar haricinde, genel giderler, kira giderleri ve yönetim, uygulama, izleme ve kontrol faaliyetlerinde çalıştırılan personelin maaşları başta olmak üzere, Yönetim Yapısı ve IPARD Yönetim Otoritesi/IPARD Ajansı tarafından yapılanlar da dâhil, kamu idaresince yardımın yönetimi ve uygulanması kapsamında yapılan her tür masraf ve ödeme.
- (4) Komisyon açık ve net bir şekilde aksi yönde karar vermedikçe, aşağıdaki harcamalar da uygun kabul edilmez:
- (a) alınan ücretlerin talep edilen masraflardan düşüldüğü durumlar haricinde, tamamlanmalarından önce kullanıcılara veya katılımcılara ücret yansıtılmış olan projelere ilişkin harcamalar;
- (b) genel menfaate yönelik olanlar haricindeki tanıtım masrafları;
- (c) Komisyon, belirli bir durumda Türkiye tarafından sunulan tam olarak gereğelendirilmiş bir talebe dayanarak aksi yönde karar vermedikçe, sermayesinin %25'inden fazlasına bir kamu kuruluşunun veya kamu kuruluşlarının sahip olduğu bir alıcı tarafından yapılan harcamalar. Komisyon, talebi almasını takip eden üç ay içinde kararını verir. Bu istisna, alıcının kamu kuruluşu olduğu/olabileceği durumda bu alıcının aşağıda yer alan da dâhil tedbirlerine yönelik harcamalara uygulanmaz:
- tedbir 5 Yerel kalkınma stratejilerinin uygulanması- LEADER yaklaşımı;
- tedbir 6 Yerel kamu altyapı yatırımları;
- tedbir 9 Teknik Destek;
- tedbir 10 Danışmanlık hizmetleri;
- tedbir 11 ormanların oluşturulmasına ve korunması.
- (5) (2) ve (3) paragraflarına bakılmaksızın, yatırımlar söz konusu olduğunda:
- (a) gayrimenkul inşaata veya ışlahı, 11(2)(f) maddesi ve 11(3)(d) maddesi uyarınca tespit edildiği gibi, varlığın piyasa değerine kadar uygun kabul edilir;
- (b) bilgisayar yazılımı da dâhil olmak üzere, yeni makine ve ekipman satın alımı, 11(2)(f) maddesi ve 11(3)(d) maddesi uyarınca tespit edildiği gibi, varlığın piyasa değerine kadar uygun kabul edilir;
- (c) ayrıca araştırmaları, ilgili ürünlerin pazarlanmasını ve geliştirilmesini, canlandırma giderlerini (bunların hepsi Uygun Harcamalar Listesi'nde (UHL) gösterilecektir) içerebilecek olan, kolektif projelerle bağlantılı genel masraflar ve mimarlık, mühendislik ve diğer danışmanlık ücretleri ve fizibilite çalışmaları gibi (a) ve (b) bentlerinde atıfta bulunulan harcamalarla bağlantılı genel masraflar, aşağıdaki şartlara tabi olmak üzere (a) ve (b) bentlerinde atıfta bulunulan masrafların en fazla %10'una kadar uygun kabul edilir:
- (i) genel masrafların uygun tutarı 11(2)(f) maddesi ve 11(3)(d) maddesi uyarınca tespit edilen makul maliyeti aşamaz;
- (ii) (a) ve (b) bentlerinde belirtilen ve 3 milyon Avro'nun üzerinde olan yatırımlara ilişkin uygun harcamaları içeren projelerde, iş planı hazırlık masrafları bu yatırımların uygun harcamalarının %3'ünü aşamaz;

(iii)(a) ve (b) bentlerinde belirtilen ve en az 1 milyon Avro olan ve 3 milyon Avro'nun üzerinde olmayan yatırımlara ilişkin uygun harcamalar içeren projelerde, iş planı hazırlık masrafları bu yatırımların uygun harcamalarının %4'ünü aşamaz;

(iv)(a) ve (b) bentlerinde belirtilen ve 1 milyon Avro'nun altında olan yatırımlara ilişkin uygun harcamalar içeren projelerde, iş planı hazırlık masrafları bu yatırımların uygun harcamalarının %5'ini aşamaz.

Bu paragrafta atıfta bulunulan azami uygun tutarla ilgili detaylı hükümler, IPARD III programında, Türkiye'deki benzer eylemlere ilişkin masrafların seviyesiyle ilgili olarak yapılacak bir değerlendirme temelinde belirlenir.

(6) MÇOA'nın 31(1) maddesinin (a) bendinin ve bu Anlaşma'nın 14. maddesinin amaçları doğrultusunda, bir projede yapılacak esasa ilişkin değişiklikler aşağıdakilere yol açan değişikliklerdir:

- (a) bir üretken faaliyetin sonlandırılması veya IPARD III programı kapsamındaki coğrafi alanın dışına taşınması;
- (b) bir firmaya veya kamu kuruluşuna usulsüz avantaj sağlayan bir mülkiyet değişikliği;
- (c) niteliğini, amaçlarını veya uygulanma şartlarını etkileyen ve ilk amaçlarının zarar görmesine yol açabilecek esasa ilişkin bir değişiklik.

Türkiye, bu tür bir değişiklik tespit ettiği durumlarda Komisyona derhal bilgi verir ve bu Anlaşma'nın 52(1) maddesi uyarınca IPARD III katkısını geri almaya başlar.

(7) NAO, dayanak işlemlerin yasalılığından ve usule uygunluğundan genel itibarıyla sorumlu ve yükümlüdür ve MÇOA'nın 41. maddesi uyarınca mali düzeltmeler uygular. Komisyon, beyan edilen harcamanın Anlaşmalara ve bilhassa bu maddede öngörülen ilkelere tam olarak uygun olmadığını tespit etmesi halinde, bu Anlaşma'nın 51. maddesi uyarınca Birlik finansmanının kapsamı dışında bırakılacak tutarları değerlendirir.

BAŞLIK 3: FİNANSMAN VE ÖDEMELER

MADDE 36 KULLANILMAMIŞ FONLARA İLİŞKİN TAAHHÜDÜN KALDIRILMASI

- (1) Komisyon, IPARD III programına yönelik bütçe taahhüdünün, bütçe taahhüdü yılını izleyen üçüncü yılın 31 Aralık gününe kadar (bundan böyle "n+3" olarak anılacaktır) bu Anlaşma'nın 40. maddesi uyarınca ön finansman amacıyla veya bu Anlaşma'nın 39. maddesi uyarınca ara ödemelerin yapılmasında kullanılmamış veya bütçe uygulama görevlerine getirilen NAO'nun, MÇOA'nın 35(1) maddesi ve bu Anlaşma'nın 39(1) maddesi uyarınca tasdikli bir harcama beyannamesi de dâhil olmak üzere, bir ödeme talebi sunmamış olduğu tüm kısımları üzerindeki taahhüdü otomatik olarak kaldırır.
- (2) Komisyon tarafından kabul edilen, uygun biçimde gerekçelendirilmiş durumlarda, (1) paragrafında atıfta bulunulan üç yıllık süre, bu Anlaşma'nın 3. maddesinde atıfta bulunulan finansman anlaşmasında beş yıla kadar uzatılabilir.
- (3) Komisyon, cari mali yılın Eylül ayının sonuna kadar Türkiye'ye, MÇOA'nın 33(3) maddesi uyarınca Türkiye'den aldığı bilgiler temelinde tespit ettiği, herhangi bir taahhüdün kaldırılması riskini ve bu durumun giderilmesi için kararlar alınması ihtiyacını bildirir.

- (4) n+3 yılını takip eden yılın Ocak ayında 39(4)(d) maddesinde atıfta bulunulan ödeme talebinin alınmasından sonra, Komisyon, erişim sahibi olduğu bilgiler temelinde, Türkiye'yi, otomatik taahhüt kaldırma kuralı kapsamına giren tutar hakkında bilgilendirir.
- (5) n+3 yılını takip eden yılın Mart ayının sonuna kadar Komisyon, Türkiye'ye bir yazı yazarak, yazının alınmasını takip eden iki ay içinde otomatik taahhüt kaldırma kuralı kapsamındaki tutarı teyit etmesini veya revize edilmiş finansman planıyla birlikte görüşlerini göndermesini talep eder.

MADDE 37 İPARD III PROGRAMINA YÖNELİK FİNANSMAN PLANI

- (1) İPARD III programının finansman planı, bilhassa Birlik katkısının azami tutarını, yıllık dökümünü, her bir tedbire uygulanacak ortak finansman oranlarını ve program izleme amaçları doğrultusunda tedbir bazında bir dökümü ortaya koyar.
- (2) İPARD Ajansı tarafından sözleşme yapılması ve ödemelerin gerçekleştirilmesi, ancak İPARD III programının Komisyon tarafından kabulünden ve finansman anlaşmasının yürürlüğe girmesinden sonra başlar.

MADDE 38 BİRLİK KATKISINA İLİŞKİN ÖDEMELER

- (1) Sadece, Anlaşmalar uyarınca verilen ve İPARD Ajansı tarafından ödenen, İPARD III programı kapsamındaki yardım, Birlik tarafından sağlanacak ortak finansmana tabidir.
- (2) Programdaki her bir tedbir için ve İPARD Ajansı tarafından başvuru çağrısından önce tanımlandığı şekilde (b), (c) ve (d) bentlerinde atıfta bulunan basitleştirilmiş maliyet seçenekleri için öngörülen hükümlere uygun olarak, Birlik katkısına ilişkin Komisyon tarafından yapılacak ödemeler aşağıdakileri kapsar:
- (a) alıcılar tarafından fiilen yapılan ve ödenen uygun masraflar;
- (b) standart birim maliyetler;
- (c) alıcı ve yıl başına 100.000 Avro'luk kamu katkısını aşmayan toplam tutarlar;
- (d) Tanımlı bir veya daha fazla maliyet kategorisine bir yüzdenin uygulanmasıyla tespit edilen sabit oranlı finansman.
- (3) Yardımın, (2) alt paragrafının (b), (c) ve (d) bentlerinde atıfta bulunduğu şekilde basitleştirilmiş maliyet seçenekleri veya ek maliyet ve önceden bilinen gelir bazında sağlandığı durumlarda, Türkiye, ilgili hesaplamaların yeterli ve doğru olmasını ve adil, hakkaniyetli ve doğrulanabilir bir hesaplama temelinde önceden tespit edilmesini sağlar. Bu amaç doğrultusunda, İPARD III programının uygulanmasından sorumlu otoritelerden işlevsel bakımdan bağımsız ve uygun deneyime sahip olan bir birim bu hesaplamaların yeterliliğini ve doğruluğunu teyit eder. İlgili belgeler basitleştirilmiş maliyet seçeneklerinin uygulanmasından önce Komisyona bilgi amaçlı sunulur. Alan temelli tedbirlerde, yardımın basitleştirilmiş maliyet seçenekleri temelinde sağlandığı durumlarda, hesaplar İPARD III programının uygulanmasından sorumlu otoritelerden işlevsel bakımdan bağımsız bir birim tarafından yapılır.
- (4) Komisyon tarafından yapılacak Birlik katkısına ilişkin ödemeler, 3. maddede atıfta bulunulan finansman anlaşması uyarınca mevcut olan fonların limitleri dâhilinde yapılır. Her bir ödeme, İPARD III programı için yapılan en erken tarihli açık bütçe taahhüdüne tahsis edilir.
- (5) Ön finansman ödemelerinin ve ara ödemelerin birleşik toplamı, İPARD III programının finansman tablosunda belirtilen Birlik katkısının %95'ini aşmaz.

- (6) (5) paragrafında atıfta bulunulan tavana ulaşıldığında, NAO, 39. madde uyarınca tasdikli harcama beyannamesi ve geri alınan tutarlar hakkında bilgi de dâhil olmak üzere, ödeme taleplerini Komisyona iletmeye devam eder.
- (7) Alıcılar tarafından ödenen harcamalar, makbuzu kesilmiş faturalarla veya eşdeğer kanıt değerine sahip muhasebe belgeleriyle kanıtlanır. Yardımın, harcamanın bir fonksiyonu olmadığı durumlarda, IPARD III programında belirtilen başka uygun belgeler kabul edilebilir. Her durumda, harcamalar NAO tarafından tasdik edilir.

MADDE 39 TÜRKİYE TARAFINDAN YAPILAN ÖDEME TALEPLERİ

- (1) NAO, IPARD III programı için ödeme taleplerinde bulunur. Bu talepler, MÇOA'nın A Ekinin 4(3) klotunda belirtildiği şekilde tasdikli harcama beyannamelerini içerir ve her bir IPARD III program tedbiri için, IPARD Ajansının referans döneminde ilgili Birlik katkısını fiilen ödemiş olduğu uygun kamu harcamaları tutarını kapsar.
- (2) Ödeme talepleri 5. Ekteki modele göre düzenlenir. Ödeme talepleri imzalanır ve tasdik edilir ve NAO tarafından Türkiye adına Komisyona, nüshaları da Denetim Otoritesine iletilir.
- (3) Programın kapanışında NAO nihai harcama beyannamesi sunar.
- (4) 37(2) maddesinin şartları yerine getirildikten sonra, Türkiye Komisyona ödeme taleplerini aşağıdaki terminlere göre sunar:
- (a) 1 Ocak - 31 Mart dönemindeki harcamalar için en geç 30 Nisan'a kadar;
  - (b) 1 Nisan - 30 Haziran dönemindeki harcamalar için en geç 31 Temmuz'a kadar;
  - (c) 1 Temmuz - 30 Eylül dönemindeki harcamalar için en geç 31 Ekim'e kadar;
  - (d) 1 Ekim - 31 Aralık dönemindeki harcamalar için en geç 31 Ocak'a kadar.

Türkiye, harcamanın yapıldığı yılı takip eden mali yılın 15 Şubat'ına kadar sunulacak yıllık harcama beyannamesinde, ödeme taleplerinde beyan edilen verileri değiştirebilir. Usulüne uygun olarak gerçekleştirildiği durumlarda, Komisyon, Türkiye'nin önceki mali yıllara ait harcamaları (3) paragrafı kapsamındaki nihai harcama beyannamesinde beyan etmesine izin verebilir. Önceki mali yıllara ait harcamalara Denetim Otoritesinin bir görüşü ve raporu eklenir ve bunun nihai beyannameye dâhil edilmesi, bu Anlaşma'nın 50 ve 51. Maddeleri uyarınca hesapların kabulü kararlarına halel getirmez.

Talepler, herhangi bir geri ödemenin talep edilmediği durumlarda dahi gönderilir.

- (5) Bilhassa Anlaşmalarda öngörülen bilgilerin iletilmemesinden doğan, bir referans döneme ait ödeme talepleriyle ilgili uzlaşmazlıkların, yorum farklılıklarının veya tutarsızlıkların bulunduğu ve bunların ilave kontroller gerektirdiği durumlarda, Türkiye'nin ek bilgi sağlaması gerekir. Bu bilgiler MÇOA'nın 33. maddesine göre sağlanır.

(6) paragrafında öngörülen ödeme süresi, bu gibi durumlarda, ödeme talep edilen tutarın tamamı veya bir kısmı için, bilgi talebinin gönderildiği tarihten talep edilen bilginin alındığı tarihe kadar geçen süre zarfında durdurulabilir.

Bu süre zarfında bir çözümün bulunamamış olması durumunda, Komisyon MÇOA'nın 38 ve 39. maddeleri uyarınca ödemeleri durdurabilir veya askıya alabilir.

- (6) Aşağıdaki şartlara tabi olmak kaydıyla, ara ödemeler, MÇOA'nın 35. maddesinde öngörülen şartların yerine getirildiği ödeme talebinin kayda alınmasını takip eden 90 gün içinde, bu Anlaşma'nın 50 ve 51. maddelerinde atıfta bulunulan kararlara halel gelmeksizin, Komisyon tarafından yapılır:

- (a) beyan edilen harcamaların bu Anlaşma'nın 35. maddesi uyarınca Birlik tarafından finansmana uygun olması;
- (b) bu Anlaşma'nın 43. maddesinde belirtilen kontroller sonucunda herhangi bir sorunun tespit edilmemiş olması;
- (c) söz konusu başvuruya konu tedbir(ler)le ilgili olarak herhangi bir ödeme durdurma veya ödemeyi askıya alma kararının verilmemiş olması;
- (d) ödeneklerin mevcut bulunması.

MADDE 40 ÖN FINANSMAN

- (1) MÇOA'nın 34. maddesinde belirtilen ön finansman ödemeleri, finansman anlaşmasında belirlendiği şekilde IPARD III programının son üç yılına ilişkin Birlik katkısının %30'u kadar olabilir. Bütçe ödeneklerinin mevcudiyetine tabi olmak kaydıyla, ön finansman iki veya daha fazla taksit halinde ödenebilir.
- (2) Komisyon, ilk taksit olarak (1) paragrafında atıfta bulunulan tutarın en az %50'si oranında bir ilk ön finansman ödemesi yapar.
Türkiye' nin talebi üzerine, (1) ve (4) paragraflarında öngörülen şartlara uygun olarak ek taksitler ödenebilir.
- (3) (1) paragrafında atıfta bulunulan ön finansman ödemeleri, alıcılardan gelen taleplerin zamanında ödenmesini sağlamaya yeterli olmamaları durumunda artırılabilir. Artış, söz konusu amaç için gerekli olan tutardadır. Artış, alıcılar tarafından yapılmış ancak IPARD avro hesabındaki fonların tükenmiş olması nedeniyle henüz ödenmemiş olan, kanıtlanmış harcamaların toplamına dayandırılır. Fakat, ön finansmana yönelik ödemelerin kümülatif tutarı, finansman anlaşmasında belirlenen en son üç yıla ait Birlik katkısının %30'unu aşmaz.
- (4) Ön finansman olarak ödenmiş toplam tutar, Komisyonun ilk ön finansman ödemesini yaptığı tarihi takip eden 15 ay içinde IPARD III programı için herhangi bir ödeme talebinin gönderilmemiş olması halinde Komisyona geri ödenir. IPARD III programına yönelik Birlik katkısı, bu geri ödmeden etkilenmez.

MADDE 41 ÖDENECEK TUTARIN HESAPLANMASI

- (1) Her bir tedbir ve her bir referans dönemi için beyan edilen uygun kamu harcamalarıyla ilgili olarak ödenecek Birlik katkısı, söz konusu dönemin ilk gününde yürürlükte bulunan finansman planı temelinde hesaplanır.
- (2) Her bir referans dönemi zarfında IPARD III programı kapsamındaki alıcılardan geri alınan Birlik katkısı tutarları ve bu Anlaşma'nın 49(6) maddesinde atıfta bulunduğu şekilde borçlular defterine kaydedilmelerini takip eden iki yıl içinde tahsil edilmemiş olan borçlar, bu Anlaşma'nın 50. maddesi uyarınca söz konusu döneme ait ödeme talebinde Komisyon tarafından ödenecek olan tutardan düşülür.
- (3) 38(5) maddesinde öngörüldüğü şekilde %95 oranındaki tavana hanel gelmeksizin; harcama beyannamelerinin birleşik toplamının, belli bir tedbir için programlanmış toplam tutarı aşması halinde, ödenecek tutar, yürürlükteki finansman planında söz konusu tedbir için programlanmış tutarla sınırlandırılır. Bunun sonucu olarak hariç tutulan harcamalar, düzeltilmiş bir finansman planının Türkiye tarafından sunulmuş ve Komisyon tarafından kabul edilmiş olması kaydıyla, sonraki bir ödeme talebinde dikkate alınabilir.

- (1) MÇOA'nın 36. maddesinde atıfta bulunulan nihai bakiyenin ödenmesinde, finansman anlaşması'nda öngörüldüğü şekilde bu Anlaşma'nın 36(1) ve (2) maddesinde atıfta bulunulan termin uygulanır.
- (2) Nihai bakiyenin ödenmesi, 51. madde uyarınca, müteakip kararların alınmasına hael getirmez.
- (3) Ödeme ayrıca 46. madde ve 52. maddede öngörülen hükümlerin takibine de hael getirmez.
- (4) Nihai ödeme talebinin Komisyona gönderilmesinin ardından, Türkiye tarafından IPARD avro hesabında başka herhangi bir mali işlem yapılamaz. Türkiye bu Anlaşma'nın 46. maddesinde belirtilen şartlar yerine getirilinceye kadar MÇOA'nın 36(1) maddesinde atıfta bulunulan gerekliliklere uyulmasını sağlar. Bu Anlaşma'nın 52. maddesiyle ilgili olarak Komisyon, geri alınan tutarların ulusal hesaplara kaydedildiği her durumda bilgilendirilir.
- (5) Türkiye (4) paragrafında öngörülen gerekliliklerin takibini yapabildiğini sağlayacak bir sistem tesis eder. Türkiye, sorumlu bir birim tespit eder ve sorumlulukların bu birime aktarılmasıyla ilgili uygulamaya yönelik düzenlemeler hakkında Komisyonu bilgilendirir.

MADDE 43 ALICILARA YAPILACAK ÖDEMELER

- (1) Türkiye, alıcılara yapılacak ödemelerin:
  - (a) IPARD avro hesabına uygun şekilde borç olarak kaydedilmesini sağlar. Alıcıya/alıcılara veya onun vekiline/vekillerine yönelik ödeme emirleri veya eşdeğer kanıt değerine sahip başka muhasebe belgeleri genel kural olarak bu borç kaydını takip eden beş iş günü içinde düzenlenir;
  - (b) alıcı tarafından yapılan ve orijinal makbuzlu faturalarla kanıtlanmış harcama beyannamelerine dayandırılmasını sağlar. Yardımın, harcamanın bir fonksiyonu olmadığı durumlarda, IPARD III programında belirtilen başka uygun belgeler kabul edilebilir.
- (2) Uygun kabul edilebilmesi için, harcamalar 35(1) maddesine uygun olmalıdır.
- (3) Ödemeler, alıcı adına açılmış banka hesabına transfer yoluyla yapılır. Alıcılara yapılan ödemeler, alıcının borç yükümlülüğüne karşılık olarak herhangi bir şekilde hacedilemez, alıkonulamaz veya düzeltmeye tabi tutulamaz. Ancak, IPARD Ajansı, Katılım Öncesi Yardım Aracı kapsamındaki mali yardımla ilgili alıcılardan geri alınacak her tür tutarı ödemelerden mahsup edebilir.
- (4) (1) paragrafının (b) bendinde atıfta bulunulan orijinal faturaların veya ilgili diğer belgelerin, teslim alındıktan sonra IPARD Ajansı tarafından saklanmadığı durumlarda, IPARD Ajansı, kopyaların alınmasını ve orijinallerin denetim ve teftiş amaçlarıyla hazır bulundurulmasını sağlayacak düzenlemelerin yapılmasını sağlar.
- (5) NAO ve IPARD Ajansı, her bir tedbir ve proje için Türkiye'deki tüm kamu kuruluşları tarafından yapılan toplam kamu harcamalarının IPARD Ajansının hesaplarında tanımlanabilir olmasını sağlar.
- (6) IPARD Ajansı her bir ödeme hakkında, en azından aşağıdaki bilgileri içeren kayıtlar tutar:
  - (a) uygulanabildiği hallerde, ulusal para birimi cinsinden tutar;
  - (b) bu tutarın avro cinsinden karşılığı.

- (7) NAO ve IPARD Ajansı, ödenmesi gereken tutarın üstünde ödenmiş olduğunu tespit ettikleri ve 39. madde uyarınca tasdikli harcama beyannamelerine dâhil edilmiş olan her tür tutarın on iş günü içinde IPARD Ajansının avro hesabına transfer edilmesini ve Komisyona yapılacak bir sonraki ödeme talebinden düşülmesini sağlar.
- (8) NAO ve IPARD Ajansı, alıcılar tarafından yapılan ödeme taleplerinin zamanında işleme alınmasını sağlar. Ödeme talebinin alınması ile ödeme emrinin düzenlenmesi arasındaki sürenin altı ayı aştığı durumlarda, Birlik ortak finansmanı aşağıdaki kurallara uygun olarak azaltılabilir:
- (a) terminlerden sonra yapılan harcamaların, terminlerden önce yapılan harcamaların %5'ine eşit veya ondan az olması durumunda, gecikilen ay sayısına bakılmaksızın, herhangi bir kesinti yapılmaz;
- (b) terminlerden sonra yapılan harcamaların, terminlerden önce yapılan harcamaların %5'inden fazla olması durumunda, daha sonra yapılan tüm gecikmeli harcamalar:
- (i) gecikme bir aya kadar olduğunda, %10 oranında azaltılır
- (ii) gecikme iki aya kadar olduğunda, %25 oranında azaltılır
- (iii) gecikme üç aya kadar olduğunda, %45 oranında azaltılır
- (iv) gecikme dört aya kadar olduğunda, %70 oranında azaltılır
- (v) gecikme beş aya kadar veya onun üstü olduğunda, %100 oranında azaltılır.

Bu paragrafın amaçları doğrultusunda, bir ödeme talebinin alınması, alıcı tarafından yapılan bir ödeme talebinin, söz konusu ödeme talebi alındığında ödemelerin yapılması için gerekli tüm destekleyici belgeler bakımından eksiksiz olup olmadığına bakılmaksızın, Türkiye'nin ilgili birimleri tarafından alındığı tarih olarak kabul edilir. IPARD Ajansı, eksik belgelerin, ödemenin birinci alt paragraf uyarınca yapılabilmesi için alıcılardan zamanında alınabilmesini sağlayacak usuller öngörür.

Komisyon, belli tedbirlerle ilgili olarak istisnai yönetim şartlarıyla karşı karşıya kalınması veya Türkiye tarafından sağlam temellere dayanan gerekçelerin sunulması durumunda, farklı bir takvim ve/veya daha düşük kesintiler uygulayabilir veya hiçbir kesinti uygulamayabilir. Alıcıların ödeme talebindeki eksik belgeleri sağlamadaki gecikmeleri, sağlam temellere dayanan bir gerekçe olarak kabul edilmez. Türkiye, alıcılarla imzalanan sözleşmelerde, eksik belgelerin sağlanması için uygun terminler öngören uygun hükümleri belirler.

Komisyon karar almadan önce, Türkiye'ye ihbarda bulunarak, tutumunu ortaya koyması için 10 iş günü süre verir. Komisyon nihai kararını, kararın dayandığı gerekçeleri belirtmek suretiyle Türkiye'ye bildirir.

Terminlerden sonra gerçekleştirilen tüm harcamalar için Türkiye, Komisyona, gecikmeye dair detaylı bir gerekçeyi, bu gerekçeyi destekleyecek yazılı kanıtları ve gerekçe ile terminlerden sonra yapılan ilgili harcamalar arasındaki doğrudan ilişkiyi gösteren bir kanıt sunar.

- (9) Birlik katkısının tamamını veya bir kısmını iptal etmeye karar verirken, NAO ve IPARD Ajansı, usulsüzlüklerin niteliğini ve ciddiyetini ve Birlik katkısına getirdiği mali zararı dikkate alır.

MADDE 44 KUR VE FAİZ

- (1) Türkiye, avro ile ulusal para birimi arasındaki çevirme işlemleri için kaydedilen oranın, harcamanın IPARD Yönetim Otoritesinin/IPARD Ajansının hesaplarına kaydedildiği

aya ilişkin olarak Komisyon tarafından Türkiye için belirlenen aylık avro muhasebe oranı olmasını sağlar. Ancak:

- (a) IPARD Ajansı tarafından yapılacak ödemeler için, hesaplarda gösterilen tarih, alıcıya ödeme emrinin düzenlendiği tarihtir;
  - (b) 43(7) maddesi uyarınca IPARD Ajansı tarafından yapılan fazla ödemeler için, fazla ödemenin ilk kaydedildiği aydan önceki ayın oranı geçerlidir;
  - (c) henüz ödenmemiş borçlar ve borçlular defterine kaydedilmelerinden itibaren iki yıl içinde ödenmemiş borçlar için, 52. madde uyarınca, borcun ilk kaydedildiği aydan önceki ayın oranı geçerlidir;
  - (d) hesapların onaylanması ve/veya uygunluk onayı Kararlarıyla belirlenmiş tutarlar için, Kararın alındığı aydan önceki ayın oranı geçerlidir;
  - (e) 52. madde uyarınca geri alınan borçlar ve faiz için, borcun geri alındığı aydan önceki ayın oranı geçerlidir;
  - (f) MÇOA'nın 51. maddesi uyarınca geri alınan usulsüz tutarlar için, tutarın geri alındığı aydan önceki ayın oranı geçerlidir;
  - (g) Muhasebe Biriminin ve IPARD Ajansının hesabına/hesaplarına işleyen faiz için, en az aylık olacak şekilde faizin hesaba/hesaplara alacak olarak kaydedildiği ayın oranı geçerlidir;
  - (h) IPARD III programında her bir tedbir için avro cinsinden yazılmış olan eşikler bakımından; avro ile ulusal para birimi arasındaki çevirme işlemlerine uygulanacak kur, ilgili başvuru çağrısının yayımlandığı aydan önceki aya ilişkin olarak Komisyon tarafından Türkiye için belirlenen aylık avro muhasebe oranıdır. Çok yıllık tedbirler için, avro ile ulusal para birimi arasındaki çevirme işlemlerine uygulanacak kur her on iki ayda bir yenilenir.
- (a) ile (h) bentleri MÇOA'nın 33(8) maddesi kapsamındaki durumlara da uygulanır.
- (2) Bir aya ait bir oranın yayımlanmamış olması halinde, önceki en yakın yayım ayına ilişkin oran kullanılır.
  - (3) 50 ve 51. maddeler uyarınca alınan Kararlardaki sürelere uyulmaması halinde, bakiye tüm tutarlar, Avrupa Merkez Bankası tarafından yayımlanan, üç aylık mevduata uygulanan Euribor oranı artı %1,5 puan şeklinde hesaplanan tutara eşit bir faiz doğurur. Oran, söz konusu Kararların alındığı ayın aylık ortalaması olur.
  - (4) IPARD avro hesabına tahakkuk etmiş tüm faizler Türkiye'ye ait olur. IPARD III programının Birlik tarafından finanse edilmesinden doğan faiz, Türkiye için ulusal kamu katkısı biçiminde bir kaynak olarak kabul edilerek, münhasıran IPARD III programına tahsis edilir ve IPARD III programının geçerli döneminin kapanışında Komisyona beyan edilir. Programın Komisyon tarafından kapatılması anında, bir ulusal kamu katkısı biçiminde kullanılmamış olan tüm faiz tutarları Komisyona iade edilir.

BAŞLIK 4: BİR PROGRAMIN KAPATILMASI

MADDE 45 IPARD III PROGRAMININ KAPATILMASI

- (1) MÇOA'nın 36(1) maddesinde öngörülen nihai bakiyenin ödenmesine dair asgari şartlara ek olarak, IPARD III programı, aşağıdaki şartlardan biri yerine getirilmez MÇOA'nın 47. maddesinin amaçları doğrultusunda kapanmış kabul edilir:

- (a) söz konusu son yılın ve IPARD III'ün uygulandığı toplam yılların hesaplarının kabulüne dayanılarak, muaccel olan son bakiyenin ödenmesi veya Komisyon tarafından bir geri alma emrinin düzenlenmesi;
  - (b) Komisyon tarafından yapılan ödeneklere ilişkin taahhüdün kaldırılması;
  - (c) bu Anlaşma'nın 49(6) ve 52(6) maddelerinde atıfta bulunulan borçlular defterinin kapatılması.
- (2) IPARD III programının kapatılması, Türkiye'nin 43(9) ve 52 maddelerinde atıfta bulunulan yükümlülüklerini ve 46. madde uyarınca ilgili belgeleri muhafaza yükümlülüğünü etkilemez ve 51. madde kapsamında daha sonra alınabilecek bir karara halel getirmez.

MADDE 46 BELGELERİN SAKLANMASI

- (1) IPARD Ajansı ve Muhasebe Birimi, MÇOA'nın 49. maddesinde atıfta bulunulan belgelerin kendileri tarafından muhafaza edilmemesi durumunda, bu belgelerin ilgili maddede atıfta bulunulan süre boyunca Komisyonun tasarrufunda bulundurulmasını sağlar. MÇOA'nın 43. maddesinde atıfta bulunulan durumlarda, MÇOA'nın 49. maddesinde atıfta bulunulan destekleyici belgeler, tutarların alıcıdan tamamen geri alındığı ve IPARD III programına alacak kaydedildiği yılı veya geri almamanın mali sonuçlarının bu Anlaşma'nın 52. maddesinde belirlendiği yılı takip eden en az yedi yıl boyunca Komisyonun tasarrufunda bulundurulur.
- (2) Bu Anlaşma'nın 51. maddesinde öngörülen bir uygunluk onayı usulü durumunda, 1. paragrafta atıfta bulunulan destekleyici belgeler, söz konusu usulün tamamlanmasını takip eden en az bir yıl boyunca veya bir uygunluk kararının davaya konu olması durumunda, söz konusu davanın sonuçlanmasının ardından en az bir yıl boyunca Komisyonun tasarrufunda bulundurulur.

BAŞLIK 5: MALİ DÜZELTMELER VE HESAPLARIN İNCELENMESİ VE KABULÜ

MADDE 47 YILLIK HESAPLARIN İÇERİĞİ

MÇOA'nın 61(2)(a) maddesinde atıfta bulunulan yıllık mali raporlardan ve beyandan oluşan yıllık hesaplar aşağıdakileri içerir:

- (a) tedbirler bazında özetlenmiş, yıllık olarak gösterilen ve bu Anlaşma'nın 6. Ekinde belirtilen Form D 2 kullanılarak sunulan, Birlik düzeyinde, ulusal düzeyde ve toplam gelir ve harcamaları gösteren, IPARD III programının gelirleri ve harcamaları;
- (b) IPARD III programı ve tedbir bazında düzenlenmiş, yıllık hesaplarda beyan edilen harcamalar ve gelirler ile bu Anlaşma'nın 39. maddesinde atıfta bulunulan belgelerde aynı dönem için beyan edilen harcamalar ve gelirler arasındaki farkların bir tablosu ve beraberinde her bir farkla ilgili bir açıklama;
- (c) mali yılın sonunda geri alınacak tutarların tablosu (borçlular defteri);
- (d) bu Anlaşma'nın 9. Ekine uygun olarak mali yıl zarfında yapılmış tüm ödemelerin bir listesi.

- (1) MÇOA'nın 42. maddesi uyarınca hesapların incelenmesi ve kabulü amacıyla, NAO Komisyona aşağıdakileri gönderir:
  - (a) Bu Anlaşma'nın 47. maddesinde atıfta bulunulan yıllık mali raporlar ve beyanlar ile birlikte, MÇOA'nın 10(1) maddesinde atıfta bulunulan ilgili yapıların, otoritelerin ve birimlerin görev devriyle hareket eden otoritelerin hazırladığı her tür rapor ve mali yılın 31 Aralık'ı itibarıyla IPARD avro hesabının kapanış bakiyesini gösteren bir banka ekstresi;
  - (b) MÇOA'nın 61(2)(b)(i) maddesi uyarınca raporların bir özetini de içerecek şekilde, MÇOA'nın 61(2)(d) maddesinde atıfta bulunulan, NAO tarafından hazırlanmış yönetim bildirisi.
- (2) (1) paragrafının (a) ve (b) bentlerinde atıfta bulunulan belgeler, NAO tarafından Türkiye adına, MÇOA'nın 61(2) maddesi uyarınca Komisyona ve nüshaları da Denetim Otoritesine sunulur. Belgeler tek bir paket halinde elektronik yoldan, Komisyonun BT portalı SFC'ye, Komisyon tarafından belirlenecek formata ve şartlara uygun olarak gönderilir.
- (3) Mali yıl için Denetim Otoritesi tarafından oluşturulan yıllık denetim görüşü ve yıllık denetim faaliyet raporu, sonraki mali yılın 15 Mart'ına kadar, MÇOA'nın 63. maddesi uyarınca Komisyona ve nüshaları da NAO'ya sunulur. Belgeler tek bir paket halinde elektronik yoldan, Komisyonun BT portalı SFC'ye, Komisyon tarafından belirlenecek formata ve şartlara uygun olarak gönderilir.

15 Mart termini, Denetim Otoritesinin gerekçeli talebi üzerine Komisyon tarafından istisnai olarak 1 Nisan'a ertelenebilir.
- (4) Komisyonun talebiyle veya NAO'nun inisiyatifıyla, hesapların incelenmesine ve kabulüne dair daha fazla bilgi, Komisyon tarafından söz konusu bilginin sağlanması için gerekli olan iş yükü dikkate alınarak belirlenecek bir süre içinde Komisyona iletilir. Söz konusu bilgilerin mevcut bulunmadığı durumlarda, Komisyon, hesapları elinde mevcut bulunan bilgiler temelinde inceleyebilir ve kabul edebilir.

MADDE 49 MUHASEBE BİLGİLERİNİN ŞEKLİ VE İÇERİĞİ

- (1) 48(1)(a) maddesinde belirtilen muhasebe bilgilerinin şekli ve içeriği, uluslararası kabul görmüş muhasebe ilkelerine uygun olarak belirlenir ve IPARD III programı kapsamındaki her bir tedbir ve proje için Türkiye dâhilindeki tüm kamu kuruluşları tarafından yapılan toplam kamu harcamalarının, Muhasebe Biriminin ve IPARD Ajansının defterlerinde ve kayıtlarında yeterli bir muhasebe koduyla tanımlanabilir olması sağlanır.
- (2) Bir referans döneme ilişkin olarak, (1) paragrafında atıfta bulunulan belgelerle ve muhasebe bilgileriyle ilgili, bilhassa bu Anlaşma'da öngörülen bilgilerin iletilmemesinden doğan, uzlaşmazlıkların, yorum farklılıklarının veya tutarsızlıkların bulunduğu ve bunların ilave kontroller gerektirdiği durumlarda, Türkiye'nin ek bilgi sağlaması gerekir.
- (3) IPARD III programı kapsamında vadesi gelmiş ödemelerin, alıcı üzerindeki mali hak talepleri nedeniyle engellenmesi durumunda, bu ödemeler aşağıdaki tarihlerde tamamen yapılmış kabul edilir:
  - (a) hak talebinin ödenmiş olan harcamadan daha az olması durumunda, alıcıya hâlâ ödenmesi gereken tutarın ödendiği tarih;

(b) harcamanın hak talebinden daha az veya ona eşit olması durumunda, harcamanın ödendiği tarih.

- (4) Muhasebe bilgileri Komisyon tarafından sadece aşağıdaki amaçlar doğrultusunda kullanılır:
- (a) Komisyonun, hesapların incelenmesi ve kabulü veya uygunluk onayı bağlamındaki görevlerini gerçekleştirmesi;
- (b) tarım sektöründe gelişmelerin izlenmesi ve tahminler sunulması.

Bu bilgiler, Avrupa Sayıştayı ve Avrupa Dolandırıcılıkla Mücadele Bürosunun (OLAF) erişimine açık olur.

- (5) Gerçekleştirilmemiş ödeme emirleri ve hesaba borç kaydedilmiş ve sonra tekrar alacak kaydedilmiş ödemeler, 6. Ekte belirtildiği şekilde Form D 2'de, ödemenin gerçekleştirilmemiş olduğunun veya iptalin IPARD Ajansına bildirildiği aya ilişkin harcamadan düşülür.
- (6) Türkiye, IPARD III programıyla ilgili olarak, alınmalarından önceki usulsüzlükler de dâhil olmak üzere, ödenmesi gereken tüm tutarların muhasebeleştirilmesine ve bu türden tüm borçların borçlular defterine kaydına yönelik bir sistem oluşturur. 43(5) maddesine veya borçların tahsiline ilişkin herhangi bir ulusal hükme hâle gelmeksizin; usulsüzlükler de dâhil olmak üzere, bu tutarlarla ilgili olarak Birlik'e borç kaydedilen her tür mali katkı, borçlular defterine kaydedilmesini takip eden ikinci yılın sonunda silinir ve 41(2) maddesinde öngörüldüğü üzere bir sonraki ödeme talebinden düşülür. IPARD Ajansı ve Muhasebe Birimi, geri alınan her tür tutarın geri alma tarihini izleyen beş iş günü içinde IPARD avro hesabına alacak kaydedilmesini sağlar.

MADDE 50 HESAP USULLERİNİN İNCELENMESİ VE KABULÜ

- (1) Hesapların kabulüne ilişkin karar, 47(a) ve (c) maddesinde atıfta bulunulan yıllık mali raporların ve beyanların, yıllık hesaplara dâhil edildiği şekilde, eksiksiz, hatasız ve doğru olduğunu teyit eder. 51. madde uyarınca, müteakip bir uygunluk onayı kararının kabulüne hâle getirmez. Hesapların kabulüne ilişkin karar ayrıca IPARD avro hesabının bakiyesini de kapsar.
- (2) Komisyon, sağlanan bilgiler hakkında yaptığı analizin sonuçlarını, değişiklik önerileriyle birlikte en geç, mali yılın sona ermesini takip eden 15 Temmuz'a kadar Türkiye'ye iletir.
- (3) Hesapların kabulüne ilişkin kararın bir sonucu olarak normalde Türkiye'den geri alınacak veya Türkiye'ye ödenecek olan tutar, ilgili mali yıla ilişkin ara ödemelerin (1) paragrafı uyarınca aynı yıl için kabul edilmiş harcamadan mahsup edilmesiyle belirlenir. Söz konusu tutar, Komisyon tarafından bir sonraki ara ödemeden veya nihai ödemeden mahsup edilir veya bunlara eklenir.
- (4) Hesapların kabulüne ilişkin kararlar tespit edilmiş mahsup edilecek tutarın, olası müteakip ödemelerin seviyesini aşması halinde NAO, bakiyenin karşılamadığı tutarın, söz konusu kararın tebliğ edilmesini takip eden iki ay içinde Komisyona avro olarak kaydedilmesini temin eder. Ancak Komisyon, her bir vaka bazında, kendisine yatırılacak herhangi bir tutarın, herhangi bir Birlik aracı kapsamında Komisyon tarafından Türkiye'ye yapılacak vadesi gelmiş ödemelerden mahsup edilmesine karar verebilir.
- (5) Bu madde, 40. maddedeki anlamıyla ön finansman ödemelerine de *gerekli değişikliklerle* uygulanır.
- (6) MÇOA'nın 84. maddesi mali onay usulüne uygulanmaz.

- (1) Komisyon, IPARD III programı kapsamındaki harcamanın, geçerli kuralları ihlal edecek şekilde yapıldığını tespit ederse, hangi meblağların Birlik finansmanından hariç tutulacağına karar verir.
- (2) Komisyon, hariç tutulacak meblağları, kaydedilen uygunsuzluğun ve Birlik'e verilen mali zararların niteliği ve ciddiyetine dayanarak değerlendirir.
- (3) Bir soruşturma sonucunda Komisyon, harcamanın geçerli kurallara uygun olarak yapılmadığına kanaat getirmesi durumunda, bulgularını NAO'ya bildirir ve söz konusu kurallara gelecekte uyulmasının sağlanması için gerekli düzeltici tedbirleri belirtir.

Bildirimde bu maddeye atıfta bulunulur. NAO, bildirim aldıktan sonraki iki ay içinde, Denetim Otoritesine de yanıtının bir nüshasını göndererek yanıt verir ve Komisyon, bunun sonucunda tutumunu değiştirebilir. Haklı gerekçelere dayandığı durumlarda, Komisyon yanıt süresini uzatmayı kabul edebilir.

Yanıt süresinin sona ermesinin ardından Komisyon ek bilgi talep edebilir ve gerektiği durumlarda ikili bir toplantı düzenleyebilir.

- (4) (3) paragrafının üçüncü alt paragrafında atıfta bulunulan ek bilgi talebinin veya ikili toplantının tutanaklarının alınmasını izleyen iki ay içinde, NAO, söz konusu toplantıda talep edilen her tür bilgiyi veya devam eden incelemede yararlı olacağına kanaat getirdiği diğer tüm bilgileri iletir.

Gerekçelendirilmiş durumlarda, Komisyon, NAO'nun gerekçeli talebi üzerine, birinci alt paragrafta atıfta bulunulan sürenin uzatılmasına izin verebilir. Talep, söz konusu sürenin dolmasından önce, Denetim Otoritesine de bir nüshası gönderilmek suretiyle Komisyon'a yöneltilir.

Birinci alt paragrafta atıfta bulunulan sürenin dolmasından sonra, Komisyon vardığı sonuçları, Denetim Otoritesine de bir nüshasını göndermek suretiyle, NAO'ya, uygunluk onayı usulü çerçevesinde alınmış bilgiler temelinde resmen iletir. İletide, Komisyonun Birlik finansmanından hariç tutmayı tasarladığı harcama değerlendirilir.

Komisyonun bir mali düzeltme yapılmasını önerdiği durumlarda, NAO'ya, usulsüzlüğün fiili mali etkisine dair değerlendirmesini sunma fırsatı verilir. Değerlendirmenin Komisyona iletilmesi, Komisyonun mali düzeltme önerisinin alındığı tarihten itibaren iki ay içinde gerçekleşir. Gerekçelendirilmiş durumlarda, Komisyon yanıt süresini uzatmayı kabul edebilir.

- (5) NAO, geçerli kurallara uyumun sağlanması için uyguladığı düzeltici tedbirleri ve bunların uygulanmasının yürürlük tarihini Komisyona bildirir ve bu bildirimden bir nüshasını da Denetim Otoritesine gönderir.
- (6) Komisyon, (1) paragrafında atıfta bulunulan bir soruşturma sonucunda tespit edilen uyumsuzluğun olası mali etkilerinin 10.000 avro'yu ve ilgili harcamanın veya geri alınacak tutarların %2'sini aşmamasını beklemesi halinde, herhangi bir aşamada, Türkiye mali sonuçlar doğurmayacak şekilde usulü sonlandırabilir.
- (7) Birlik finansmanından yapılacak kesintiler, Komisyon tarafından, bir sonraki ara ödmeden veya nihai ödmeden yapılır. Ancak, Türkiye'nin talebi üzerine ve kesintilerin önemini gerektirdiği durumlarda, Komisyon, kesintiler için farklı bir tarih belirleyebilir.
- (8) MÇOA'nın 45(1) maddesi uyarınca, Komisyon tarafından yapılan kesintiler IPARD III programına tekrar tahsis edilmez.
- (9) MÇOA'nın 84. maddesi uygunluk onayı usulüne uygulanmaz.

- (1) Birlik katkısındaki mali ayarlamalar veya söz konusu katkının tekrar kullanımı NAO tarafından gerçekleştirilir ve aşağıdaki şartlara tabi olur:
  - (a) usulsüzlüklerin tespit edildiği durumlarda NAO, soruşturmasını söz konusu usulsüzlüklerden etkilenmesi muhtemel tüm operasyonları kapsayacak şekilde genişletir;
  - (b) NAO, ilgili ayarlamaları Komisyona bildirir ve Denetim Otoritesine de bu bildirim bir nüshasını gönderir;
  - (c) iptal edilen Birlik katkısı tutarları ve geri alınan tutarlar MÇOA'nın 45(2) maddesi uyarınca IPARD III programına tekrar tahsis edilir.
- (2) Yıllık hesaplar 48. maddede öngörüldüğü üzere gönderildiğinde, NAO, bir nüshasını da Denetim Otoritesine göndermek suretiyle, Komisyona, usulsüzlüklere yanıt olarak uygulanan geri alım usulleri hakkında bir rapor özeti sunar. Bu, henüz geri alınmamış olan tutarların, idari ve/veya adli süreçler ve usulsüzlüğe ilişkin ilk idari veya adli tespitin yıl bazında dökümünü sunar. Geri alınan borçlarla ilgili olarak IPA III programına atfedilebilen, Türkiye tarafından geri alınan faiz getirisinin tümü Türkiye'nin hesaplarına kaydedilir.
- (3) Borçlu defterine işlenmesinden sonraki iki yıl içinde IPARD Ajansı tarafından alıcılardan geri alınmayan Birlik katkısı, NAO tarafından Birlik bütçesine geri ödenir. Mümkün olduğu durumlarda, geri alınan tutar, Komisyon tarafından, Türkiye'ye yapılan bir sonraki ara ödeme veya nihai ödemeden mahsup edilir. Türkiye geri alınan tüm tutarların, geri alım tarihinden itibaren beş iş günü içinde IPARD avro hesabına yatırılmasını sağlar.
- (4) *[IPA III yararlanıcısı]* MÇOA'nın 51. maddesi uyarınca alıcılardan geri alınacak tüm tutarların, usulsüzlüklerin niteliği ve ciddiyeti ile Birlik katkısı açısından doğrudukları mali zararlar dikkate alınarak tespit edilmesini, borçlu defterine kaydedilmesini ve zamanında geri alım usullerine tabi tutulmasını sağlar. Borçların geç kaydının, (3) paragrafı uyarınca silinen borçlar açısından daha düşük bir miktarın olduğunu tespit etmesi halinde, Komisyon, bu Anlaşma'nın 51. maddesi kapsamında mali düzeltmelerin uygulanmasına karar verir.
- (5) (1) paragrafında atıfta bulunulan geri alımın gerçekleştirilmesinin, harcama bildirimlerinin birleşik toplamları bu Anlaşma'nın 38(5) maddesinde öngörüldüğü şekilde %95 oranındaki tavanı aştığında veya IPARD III programı için Birlik tarafından yapılacak nihai ödeme yapıldıktan sonra mümkün olması durumunda, NAO, geri alınan tutarları, MÇOA'nın 46. maddesinde öngörülen usullere uygun olarak Birlik bütçesine geri öder.
- (6) IPARD III programına yapılan ve MÇOA'nın 48(1) maddesinde ve bu Anlaşma'nın 45. maddesinde atıfta bulunulan nihai kapanış tarihinde geri alınmamış olan tüm Birlik katkısı, borçlu defterinden silinir ve söz konusu tutar Birlik bütçesine geri ödenir. Bu ödeme, bu Anlaşma'nın 51. maddesi uyarınca müteakip bir kararın kabul edilmesine halel getirmez.

KISIM VI İZLEME, DEĞERLENDİRME VE RAPORLAMA

BAŞLIK 1: PROGRAM İZLEME SÜRECİ

MADDE 53 PROGRAM İZLEME SÜRECİ VE İZLEME GÖSTERGELERİ

- (1) IPARD Yönetim Otoritesi ve IPARD III programı izleme komitesi ("IPARD III izleme komitesi"), IPARD III programının etkililiğini ve uygulanma kalitesini izler. Tedbirlerin kaydettiği ilerleme hakkında IPA izleme komitesine ve Komisyona rapor verirler.
- (2) Program izleme süreci, IPARD III programında sunulan göstergelere istinaden gerçekleştirilir.

MADDE 54 IPARD III İZLEME KOMİTESİ

- (1) Programın kabulünden sonra kurulacak olan IPARD III izleme komitesine, Türkiye'nin oy hakkına sahip olacak olan kıdemli bir temsilcisi başkanlık eder.
- (2) Komisyon, IPARD Yönetim Otoritesi/IPARD Ajansı, NAO ve NIPAC, IPARD III izleme komitesinin çalışmalarına oy hakkına sahip olmadan katılır.
- (3) MÇOA'nın 53(1) maddesinin amaçları doğrultusunda, IPARD III izleme komitesi, IPARD III programının sonuçlarını, bilhassa farklı tedbirler için belirlenmiş hedeflere ulaşılmış olup olmadığını ve bu tedbirlere yapılan mali tahsislerin kullanılmasındaki ilerlemeyi inceler. Bu bakımdan, IPARD Yönetim Otoritesi, tedbirlerdeki ilerlemeyle ilgili gerekli tüm bilgilerin izleme komitesinin ve NIPAC'ın erişimine açık olmasını sağlar.
- (4) IPARD III izleme komitesi, IPARD III programında ortaya konan amaçlara ulaşılması yolunda kaydedilen ilerlemeyi belirli aralıklarla gözden geçirir. Bu amaçla, özellikle aşağıda yer alan bilgiler komiteye sunulur:
  - (a) zorlukların yaşandığı tüm sektörler veya tedbirler hakkında bilgi;
  - (b) gerçekleştirilen düzenlemelerin sonuçları hakkında bilgi.
- (5) MÇOA'nın 53(4)(g) maddesi, IPARD III izleme komitesi için; IPARD III izleme komitesinin, birer nüshası da NIPAC ve NAO'ya iletilmek suretiyle Komisyona sunulacak olan ve IPARD III programının tadili için IPARD Yönetim Otoritesi tarafından hazırlanacak olan tüm önerileri incelemesini ve uygun olduğu durumlarda onaylamasını sağlayacak şekilde yorumlanır.
- (6) 8(4) maddesine bakılmaksızın, IPARD III izleme komitesi, IPARD Yönetim Otoritesi ve IPARD Ajansı ile istişarenin ardından, Komisyona sunulmak üzere ve birer nüshasını da NIPAC'a ve NAO'ya iletmek suretiyle, IPARD Yönetim Otoritesine, programın amaçlarına ulaşılmasını sağlamak ve sağlanan yardımın verimliliğini artırmak amacıyla IPARD III programına ilişkin değişiklikler önerebilir veya yorumlar yapabilir.
- (7) IPARD III izleme komitesi, yıllık ve nihai uygulama raporlarını, birer nüshası NAO'ya ve Denetim Otoritesine gönderilmek suretiyle Komisyona sunulmak üzere NIPAC'a gönderilmelerinden önce inceler ve onaylar.
- (8) IPARD III izleme komitesi, 57. maddede atıfta bulunulan IPARD III programına dair değerlendirmeleri inceler.
- (9) IPARD III izleme komitesi 30. maddede atıfta bulunulan görünürlük ve iletişim faaliyetleri planını ve söz konusu planda daha sonra yapılabilecek her tür güncellemeyi inceler ve onaylar.

- (10) IPARD III izleme komitesine, IPARD III programı kapsamındaki teknik yardım faaliyetleri hakkında danışılır. IPARD III izleme komitesi, her yıl, teknik yardım faaliyetlerinin uygulanmasına yönelik olarak, bilgi amaçlı gösterge niteliğindeki tutarlar da dâhil olmak üzere gösterge niteliğinde bir yıllık eylem planını inceler ve onaylar.
- (11) IPARD III programının herhangi bir konuda görüş bildirmesini gerektirdiği durumlarda, IPARD III izleme komitesi buna uygun hareket eder.
- (12) IPARD III izleme komitesinin toplantılarının tüm nihai belgeleri kamu erişimine açık hale getirilir.
- (13) IPARD III izleme komitesi her 12 ayda en az iki defa toplanır.

MADDE 55 GÖSTERGELER

- (1) Amaçlarıyla bağlantılı olarak IPARD III programının ilerlemesi, etkinliği ve etkililiği, temel duruma ilişkin göstergelerin yanı sıra programın mali uygulamasında kaydedilen ilerlemeye dayanılarak ölçülür.
- (2) IPARD III programı, söz konusu programa özel sınırlı sayıda ek gösterge içerir.

BAŞLIK 2: DEĞERLENDİRME

MADDE 56 IPARD III PROGRAMININ DEĞERLENDİRİLMESİNE YÖNELİK İLKELER

- (1) MÇOA'nın 54. maddesinin amaçları doğrultusunda, değerlendirmeler, Birlik fonlarından alınan yardımın kalitesini, etkinliğini ve tutarlılığını ve IPARD III programının stratejisini ve uygulamasını iyileştirmeyi hedefler.
- (2) IPARD III programı, Türkiye'nin sorumluluğunda bağımsız değerlendiriciler tarafından gerçekleştirilecek *ön* ve *ardıl değerlendirme* ve Komisyon tarafından uygun bulunduğu durumlarda, ara değerlendirmelere tabi tutulur.
- (3) Değerlendirmeler IPARD III programının uygulanmasını, MÇOA'nın 16(7) maddesinde belirtilen hedeflere ulaşılması bakımından değerlendirir.
- (4) Değerlendirmeler, kaynakların ne derecede kullanıldığını, programlamanın etkililiği ve etkinliği ile sosyoekonomik etkisini ve tanımlanan amaç ve öncelikler üzerindeki etkisini inceler. Bu değerlendirmeler, IPARD III programının hedeflerini kapsar ve kırsal kalkınma politikasına dair dersler çıkarmayı amaçlar. Eylemlerin sürdürülebilirliği ve iyi uygulamaların belirlenmesi dâhil olmak üzere, IPARD III programının uygulanmasının başarısına veya başarısızlığına katkıda bulunan etkenleri belirler.
- (5) Değerlendirme raporları, uygulanan metodolojiyi açıklar ve verilerin ve bulguların kalitesine dair bir değerlendirme içerir.
- (6) Değerlendirmelerin kalitesi ve sonuçları IPARD Yönetim Otoritesi, IPARD III izleme komitesi ve Komisyon tarafından değerlendirilir.
- (7) *Ön* ve ara değerlendirmelerin sonuçları, programlama ve uygulama döngüsünde dikkate alınır.

MADDE 57 IPARD III PROGRAMININ ÖN DEĞERLENDİRMESİ

- (1) Ön değerlendirme, IPARD III programı hazırlığının bir parçasını teşkil eder ve bütçe kaynaklarının tahsisinin uygun hale getirilmesini amaçlar ve programlama kalitesini iyileştirir. Orta ve uzun vadeli ihtiyaçları, ulaşılacak hedefleri, beklenen sonuçları,

nicel hedefleri, Birlik katma değerini, hedeflerin MCOA'nın 16(7) maddesi gereğince ne derece dikkate alındığını, alınan dersleri ve uygulama, program izleme, değerlendirme ve mali yönetim usullerinin kalitesini belirler ve değerlendirir.

- (2) Türkiye, n değerlendiricinin IPARD III programının geliştirilmesi sürecine dâhil olmasını ve SWOT analizinin geliştirilmesine, programın müdahale mantığının tasarlanmasına ve programın hedeflerinin belirlenmesine dâhil edilmesini sağlar.
- (3) n değerlendirme Türkiye'nin sorumluluğunda gerçekleştirilir.

MADDE 58 IPARD III PROGRAMI İÇİN DEğERLENDİRME PLANI

- (1) MCOA'nın 56. maddesi uyarınca IPARD III programı için NIPAC'la iştişare halinde, IPARD Yönetim Otoritesi tarafından bir değerlendirme planı hazırlanır. Değerlendirme planı, Komisyonun IPARD III programını kabul etmesini müteakip en geç bir yıl içinde izleme komitesine sunulur.
- (2) IPARD Yönetim Otoritesi ve IPARD III izleme komitesi değerlendirme planını aşağıdaki amaçlar doğrultusunda kullanır:
  - (a) IPARD III programının ilerleyişini amaçları bakımından, sonuç ve uygun olduğu durumlarda, etki göstergelerinden yararlanarak incelemek;
  - (b) IPARD III programının ve uygulanmasının kalitesini iyileştirmek;
  - (c) IPARD III programında esasa ilişkin değişiklere yönelik nerileri incelemek;
  - (d) ara ve *ardıl* değerlendirmelere hazırlanmak.
- (3) IPARD Yönetim Otoritesi değerlendirme planı kapsamında elde edilen sonuçları her yıl IPARD izleme komitesine raporlar ve Denetim Otoritesine de birer nüshalarını sunar. Faaliyetlerin bir zeti 61. maddede öngörülen yıllık rapora dâhil edilir.

MADDE 59 ARA DEğERLENDİRME

- (1) Komisyonun uygun bulması halinde, IPARD III programı kapsamındaki bütçe uygulama görevlerinin ilk kez verilmesini takip eden nc yılda bir ara değerlendirme yapılır.
- (2) Uygun olduğu hallerde ara değerlendirmede, IPARD III programının kalitesinin ve uygulanmasının iyileştirilmesine yönelik tedbirler önerilir. Bilhassa, Türkiye, ara değerlendirmede, IPA III programının ilk sonuçlarının, n değerlendirmeye olan tutarlılıklarının, hedef ve amaçların uygunluğunun ve bunlara ne lde ulaşıldığının incelenmesini sağlar. Ayrıca, program izleme ve uygulamasının kalitesini ve IPARD III programının uygulanmasına yönelik sistemin kurulmasından elde edilen deneyimi değerlendirir.
- (3) Ara değerlendirme, IPARD III izleme komitesine ve (1) paragrafında atıfta bulunulan yılın 31 Aralık'ına kadar Komisyona sunulur.
- (4) 56(7) maddesinde atıfta bulunulan değerlendirmeye ek olarak, IPARD III izleme komitesi, IPARD Yönetim Otoritesi ve Komisyon, değerlendirmenin sonuçlarını IPARD III programının gözden geçirilmesi amacıyla inceler.
- (5) IPARD Yönetim Otoritesi, Komisyona değerlendirme raporundaki tavsiyelerin takibi hakkında bilgi verir. Türkiye'nin ara değerlendirme raporunu (3) paragrafında atıfta bulunulan tarihe kadar sunmaması halinde 39(5) maddesi uygulanır.

- (1) En geç program uygulama dönemini takip eden birinci yılın sonuna kadar, IPARD III programı için Türkiye tarafından bir *ardil* değerlendirme hazırlanır. Söz konusu rapor tamamlanarak en geç o yılın sonunda Komisyona sunulur.
- (2) Hâlihazırda mevcut bulunan değerlendirme sonuçlarının yanı sıra IPARD III programıyla ilgili değerlendirme soruları temelinde, *ardil* değerlendirme, kaynak kullanımını ve IPARD III programının etkinliği ve etkililiğini, etkisini ve *ön* değerlendirme ile tutarlılığını kapsar. Uygulamanın başarısına veya başarısızlığına katkıda bulunan etkenleri, IPARD III programının kazanımlarını ve sürdürülebilirlikleri dâhil olmak üzere sonuçlarını kapsar. IPARD III programıyla ve genişleme süreciyle ilgili sonuçlar çıkarılır.
- (3) Türkiye'nin *ardil* değerlendirme raporunu 1. paragrafta atıfta bulunulan tarihe kadar sunmaması halinde, 39(5) maddesi uygulanır.

BAŞLIK 3: RAPORLAMA

MADDE 61 YILLIK VE NİHAİ UYGULAMA RAPORLARI

- (1) IPARD III programının uygulanmasına ilişkin tam bir takvim yılını izleyen 30 Haziran'a kadar IPARD Yönetim Otoritesi, IPARD Ajansı ile istişarenin ardından, MÇOA'nın 62(6) maddesi uyarınca, IPARD III programının önceki takvim yılı zarfında uygulanması hakkında yıllık raporlar hazırlar. Sunulan ilk rapor 2021'den itibaren olan takvim yıllarını kapsar.
- (2) IPARD Yönetim Otoritesi, IPARD III programının uygulanmasına dair nihai bir rapor hazırlar. Nihai rapor, MÇOA'nın 29(4) maddesi uyarınca, IPARD III programı kapsamında harcamaların uygunluğunun son tarihinden itibaren en geç altı ay içinde sunulur.
- (3) Yıllık uygulama raporları, bir önceki takvim yılını kapsar ve önceki takvim yılıyla ilgili verileri ve IPARD III programının uygulanma süresinin tamamına ait kümülatif mali verileri ve izleme verilerini ve ayrıca birleştirilmiş izleme tablolarını içerir. IPARD III programının uygulanmasına ilişkin nihai raporlar uygulama süresinin tamamını kapsar ve son yıllık raporu içerebilir.
- (4) (1) ve (2) paragraflarında atıfta bulunulan raporlar, IPARD III izleme komitesi tarafından incelenmelerinin ve onaylanmalarının ardından, birer nüshaları da NAO'ya ve Denetim Otoritesine iletilmek suretiyle Komisyona sunulmak üzere NIPAC'a gönderilir.
- (5) Tüm yıllık ve nihai uygulama raporları aşağıdaki bilgileri içerir:
  - (a) ana sosyoekonomik eğilimler, ulusal, bölgesel veya sektörel politikalarındaki değişiklikler ve uygulanabildiği hallerde, IPARD III yardımı ile başka Birlik mali araçlarından kaynaklanan yardımlar arasındaki tutarlılık üzerindeki etkileri başta olmak üzere, IPARD III programının uygulanmasıyla ilgili olarak genel şartlardaki her tür değişiklik;
  - (b) uygun olduğu hallerde, sonuç göstergelerinin değerlerindeki değişiklikler de dâhil olmak üzere, mali veriler, ortak ve programa özgü göstergeler ve nicel hedef değerlere istinaden, IPARD III programının amaçlarına ulaşılması bakımından öncelik ve tedbirlerin uygulanmasındaki ilerleme. İletilen veriler, tam olarak uygulanmış operasyonlara yönelik ve ayrıca, mümkün olduğu durumlarda, uygulanma aşaması bakımından, seçilmiş operasyonlara yönelik göstergelere ilişkin değerlerle ilişkili olur. Ayrıca, programın önceki takvim yılı boyunca

mevcut hale gelmiş olan tüm değerlendirmelerinin bulgularının, programın uygulanmasını etkileyen her tür hususun ve alınan tedbirlerin bir sentezini de tesis eder.

- (c) Mali taahhütler ve tedbir bazında harcamalar ile değerlendirme planına ilişkin olarak gerçekleştirilmiş faaliyetlerin bir özeti;
- (d) IPARD Yönetim Otoritesi, IPARD III Ajansı ve IPARD III izleme komitesi tarafından, uygulamanın ve özellikle de aşağıda belirtilen unsurların kalitesini ve etkinliğini sağlamaya yardımcı olmak amacıyla atılan adımlar:
  - i. IPARD III programının uygulamasında karşılaşılan önemli sorunlar ve (8) paragrafı uyarınca yapılan düzeltmelere dair tavsiyelerle ilgili olanlar da dâhil olmak üzere, alınan tedbirlerin bir özeti;
  - ii. her bir tedbir için yapılan doğrulamaların sonuçlarının ve tespit edilen usulsüzlüklerin bir özeti;
  - iii. teknik yardımdan sağlanan fayda;
  - iv. yerel birimlerin daha fazla dâhil edilmesi için atılan adımlar;
  - v. IPARD III programının tanıtımı için atılan adımlar;
  - vi. Birlik fonlarının Türkiye’de mevcut bulunan fonları tamamlayıcı nitelikte olduğunu gösteren veriler.
- (e) 4. maddede atıfta bulunulan tüm katılım öncesi Birlik yardımının koordinasyonunu sağlamak amacıyla atılan adımlar;
- (f) tedbir ve/veya sektör başına Birlik harcamalarını, ulusal ve toplam harcamaları gösteren mali tablolar;
- (g) 58. madde uyarınca değerlendirme planıyla ilgili olarak gerçekleştirilen faaliyetlerin bir özeti;
- (h) 32. maddede atıfta bulunulan görünürlük ve iletişim faaliyetleri planının uygulanması için yürütülen faaliyetlerin açıklaması.

Yıllık ve nihai uygulama raporlarının içerik ve sunumu, Komisyon kılavuz ilkelerine dayanır.

- (6) Komisyon, kabul edilebilir olmaması durumunda, yıllık uygulama raporlarının alınma tarihini izleyen 15 iş günü içinde Türkiye’ye bilgi verir ve bunun yapılmaması durumunda ise, kabul edilebilir sayılır.
- (7) Komisyon yıllık uygulama raporunun alınma tarihini izleyen üç ay içinde ve nihai uygulama raporunun alınma tarihini izleyen dört ay içinde yorumlarını Türkiye’ye bildirir. Komisyonun belirlenen sürede gözlemlerini bildirmemesi durumunda raporlar kabul edilmiş sayılır.
- (8) Bu incelemenin ardından, Komisyonun Türkiye’ye, IPARD III programının uygulanmasını önemli derecede etkileyen hususlarla ilgili yorumlar iletmesi halinde, Türkiye üç ay içinde bu yorumlarla ilgili olarak alınan tedbirler hakkında Komisyona bilgi verir. Komisyonun 50 ve 51. maddeler uyarınca alınacak Kararlara hâlel gelmeksizin, IPARD III programına ilişkin program izleme veya yönetim düzenlemelerinin etkililiğinin iyileştirilmesini hedefleyen düzeltmelerle ilgili olarak Türkiye’ye tavsiyelerde bulunduğu durumlarda, Türkiye, program izleme veya yönetim düzenlemelerinin iyileştirilmesi için alınan tedbirleri bilahare gösterir veya Komisyonun yorumlarını almasını izleyen üç ay içinde neden bu şekilde hareket edilmediğini açıklar. IPARD III izleme komitesi bu faaliyetler hakkında bilgilendirilir.

KISIM VII NİHAİ HÜKÜMLER

MADDE 62

MÇOA'nın 81 ila 84. ve 88 ila 91. maddeleri bu Anlaşma'ya *gerekli değişikliklerle* uygulanır.

MADDE 63 SEKTÖREL ANLAŞMALARIN IPA'YA UYGULANABİLİRLİĞİ

Daha önceki Katılım Öncesi Yardım Aracı kapsamında Komisyon Türkiye arasında imzalanan anlaşmalar, daha önceki katılım öncesi araçlar kapsamında kabul edilmiş olan yardım için, söz konusu yardım ilgili sektörel anlaşmaların hükümleri uyarınca tamamlanana dek geçerliliğini korur. Bununla birlikte, bu Anlaşma'nın 47 ila 51. maddeleri, bu Anlaşma'nın yürürlüğe girmesinin ardından mali onay veya uygulanlık onayı usulü başlatıldığında IPA kapsamındaki harcamalar açısından uygulanır.

MADDE 64 MÜCBİR SEBEP VE OLAĞANÜSTÜ DURUMLAR

- (1) Taraflardan hiçbiri, bir *mücbir sebep* olayı veya olağanüstü durumlar nedeniyle bu anlaşma kapsamındaki yükümlülüklerini ifa edememesinden veya ifasında gecikmesinden sorumlu olmaz.
- (2) *Mücbir sebep* durumları veya olağanüstü durumlar, IPARD Ajansı ve NAO'yu ikna edecek kanıtlarla birlikte, alıcının veya alıcı vasıtasıyla yetkilendirilmiş kişinin bunu yapabilecek durumda olduğu tarihi izleyen on beş iş günü içinde yazılı olarak IPARD Ajansı ve NAO'ya bildirilir.

MADDE 65 İLETİŞİM ADRESİ

Bu anlaşma ile ilgili iletişim, adresleri aşağıdaki gibidir:

- (1) (2) bendinde atıfta bulunulanlar dışındaki tüm iletişimler bakımından:

Avrupa Birliği için:

Avrupa Komisyonu

Tarım ve Kırsal Kalkınma Genel Müdürlüğü

Komşuluk, Genişleme ve Katılım Öncesi Yardım Birimi

Rue de la Loi 130

BE - 1049 Brüksel

Internet sitesi: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/international-cooperation/enlargement_en

Türkiye için:

Ulusal IPA Koordinatörü

Dışişleri Bakanlığı

Avrupa Birliği Başkanlığı

Mustafa Kemal Mahallesi 2082 Cad, No: 5

Ankara, Türkiye

E-posta: byabokm@ab.gov.tr

(2) MÇOA'nın 51(2) maddesinde belirtilen bilgilerle ilgili iletişim adresleri aşağıdaki gibidir:

Avrupa Birliği için:

Avrupa Komisyonu

OLAF – Avrupa Dolandırıcılıkla Mücadele Ofisi

C Müdürlüğü

30, Rue Joseph II

BE – 1049 Brüksel

İnternet sitesi: http://ec.europa.eu/anti_fraud/index_en.htm

Türkiye için:

Devlet Denetleme Kurulu

T.C. Cumhurbaşkanlığı Külliyesi

06550 Beştepe/Ankara/Türkiye

Temas noktası: M. Hasan Basri CAN

Tel: 00 90 312 525 33 18 (sekreterlik)

E-posta: hbasri.can@tccb.gov.tr

MADDE 66 UYUMSUZLUK VE FESİH

MÇOA'nın 90. maddesine halel gelmeksizin, Komisyon, bu Anlaşma kapsamındaki yükümlülüklerle uyulmadığını tespit etmesi durumunda:

- (a) Türkiye'ye niyetlerini, gerekçeleriyle birlikte bildirir ve
- (b) IPARD III programı ile ilgili olarak, 50 ve 51. maddelerde atıfta bulunulan Kararlara halel gelmeksizin, aşağıdakileri yapma hakkına sahip olur:
  - (i) Türkiye'ye karşı mali düzeltmeler yapmak;
  - (ii) Türkiye'ye para aktarımını durdurmak;
  - (iii) Birlik tarafında herhangi bir yeni mali yükümlülük üstlenmekten kaçınmak ve
  - (iv) gerektiğinde, uyumsuzluğun ilk tespit edildiği zamandan geçerli olmak üzere bu Anlaşma'yı feshetmek.

MADDE 67 YÜRÜRLÜĞE GİRME

Bu Anlaşma, son akit tarafın mevcut ulusal mevzuatı ya da usulü uyarınca onayını diğer Tarafa yazılı olarak bildirdiği tarihte yürürlüğe girer.

MADDE 68 İMZA

Bu Anlaşma, İngilizce dilinde iki nüsha halinde hazırlanmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti adına ve namına, Ankara'da, 31 Ocak 2023 tarihinde imzalanmıştır.

İmzalayan: Büyükelçi Faruk KAYMAKCI
Dışişleri Bakan Yardımcısı ve Avrupa Birliği Başkanı
Ulusal IPA Koordinatörü

Avrupa Komisyonu adına ve namına Brüksel'de, 23 Şubat 2023 tarihinde imzalanmıştır.

İmzalayan: Wolfgang BURTSCHER
Tarım ve Kırsal Kalkınma Genel Müdürü
Görevlendirilen Yetkilendirme Görevlisi

EKLER

EK 1. İÇ KONTROL SİSTEMİNİN ANA İŞLEVLERİ

MÇOA'nın 10(1)(c) ve 10(2) maddelerinde tanımlanmış olduğu üzere, iç kontrol sisteminin yapıları, otoriteleri ve birimleri, IPARD harcamasıyla ilgili olarak aşağıdaki temel işlevleri yerine getirebilmesini sağlayan bir organizasyon yapısına sahip olur:

İşlevlerin ve sorumlulukların tahsisine dair temel yaklaşım, aşağıdaki tabloya göre belirlenir:

Genel İşlevler	Özel İşlevler	Yönetim Yapısı		IPARD Yönetim Otoritesi/IPARD Ajansı	
		NAO Destek Ofisi	Muhasebe Birimi	IPARD Ajansı	IPARD Yönetim Otoritesi
Yönetim işlevleri	Tedbirlerin seçimi				*
	Program izleme				*
	IPA III hesaplarının ve mali operasyonların yönetimi		*		
	Değerlendirme				*
	Raporlama			*	*
	Koordinasyon				*
Ödeme işlevleri	Taahhütlerin onaylanması kontrolü			*	
	Ödemelerin onaylanması kontrolü		(*)	*	
	Ödemelerin yapılması			*	
	Taahhüt ve ödemelerin muhasebesi		*	*	
	Borç yönetimi		*	*	
	Hazine		*		
Uygulama işlevleri	Projelerin seçimi			*	
	Tanıtım			*	*
	Tedbirlerin doğrulanabilirliği ve kontrol edilebilirliği			*	*
	İç kontrol sisteminin etkili işleyişinin sağlanmasına ilişkin teminat verilmesi	*			
Denetim işlevleri	İç denetim	*	*	*	

İsteğe bağlı (*) olarak belirtilmesi halinde, iç kontrol sistemlerinin büyüklüğüne, sorumluluklarına ve diğer belirli özelliklerine bağlı olarak işlev tahsisi yapılabilir.

Komisyon tarafından özellikle ve açıkça aksi belirtilmedikçe, işlev ve sorumluluk tahsisi bu Ek'te belirtilen temel yaklaşımla çelişmemelidir.

Yönetim işlevleri

(a) *Tedbirlerin seçimi*: bu işlevin amacı, MÇOA'nın 10(1)(c)maddesi uyarınca, IPARD Yönetim Otoritesinin, bu Anlaşma'nın 8 maddesi uyarınca yapılan her bir çağrı

kapsamında tedbirlerin seçilmesi dâhil olmak üzere, tedbirlerin seçilmesinden ve tanıtılmasından sorumlu olmasıdır.

- (b) *Program izleme:* Bu işlevin amacı, IPARD III programı uygulamasının etkinliğinin ve kalitesinin izlenmesidir. İlgili fiziksel, çevresel ve mali göstergelere göre gerçekleştirilir. Ayrıca, fonlama için operasyonların, programa uygulanacak kriterlere ve mekanizmaya uygun olarak seçilmesi ve ilgili Birlik kurallarına ve ulusal kurallara uygun olması sağlanır.
- (c) *IPA III hesaplarının ve mali operasyonların yönetimi:* Bu işlevin amacı, faaliyetlerin kaydedilmesi, fon transferi ve gerektiğinde, mali düzenlemeler yapılması da dâhil olmak üzere sorunsuz bir mali yönetimin sağlanmasıdır.
- (d) *Değerlendirme:* Bu işlevin amacı, Birlik fonlarından alınan yardımın kalitesi, etkinliği ve tutarlılığı ile IPARD III programının stratejisinin ve uygulamasının iyileştirilmesidir. Değerlendirmelerde, kaynakların ne derecede kullanıldığı, programlamanın etkinliği ve verimi ile tanımlanan hedefler ve öncelikler üzerindeki sosyoekonomik etkisi incelenir ve genel bir kural olarak, bu değerlendirmelerde başarıya ilişkin kriterler ve göstergeler kullanılır.
- (e) *Raporlama:* Bu işlevin amacı, programın uygulanmasının ve tek tek operasyonların ve tedbirlerinin ilerleyişinin, yeterli bilgiler ve haberleşme sistemleri kullanılarak tedbirin etkin ve verimli bir biçimde uygulanmasına yardımcı olacak bir şekilde raporlanmasını sağlamaktır.
- (f) *Koordinasyon:* Bu işlevin amacı, IPARD III izleme komitesinin çalışmalarını, özellikle programların uygulanma kalitesinin izlenmesi için gerekli belgeleri sağlamak suretiyle, MÇOA'nın 53. maddesi uyarınca yönlendirmek ve izlemektir.

Ödeme işlevleri

- (a) *Taahhüt ve ödemelerin onaylanması ve kontrolü:* Bu işlevin amacı, operasyonların onayı için yapılan başvuruların ve sonrasında bir alıcıya veya vekil(ler)ine ödenecek tutarın, Anlaşmalarla uyumlu ve talep edilen Birlik yardımına uygun olduğunun belirlenmesidir ve diğerlerinin yanı sıra, idari doğrulamaları ve uygun olduğu durumlarda, yerinde doğrulamaları, özellikle de harcamanın usule uygunluğuyla ve hukuka uygunluğu ile ilgili olanları içerir:
  - (i) onay başvurularının ve ödeme taleplerinin uygunluğunun kontrolü;
  - (ii) proje onaylarıyla ilgili olarak üstlenilen taahhütlere uyumun kontrolü;
  - (iii) gerekli hallerde, ihale ve sözleşme usullerinin kontrolü ve yapılan işlerin veya sunulan hizmetlerin doğrulanması;
  - (iv) ödeme alınması için oluşturulmuş olası koşulların kontrolleri dahil gerekli doğrulamaların uygulanması gerekli doğrulamaların uygulanması, .

Doğrulamalar, proje öncesi seçim kontrolleri, yeniden ölçme, sağlanan mal veya hizmetlerin nitelik ve nicelik kontrolleri, analiz veya örnek kontrolü, ödeme öncesi kontroller, *ardıl* ödeme kontrolleri ve harcamaların usule ve hukuka uygunluğu bakımından Anlaşmaların uygulanmasına yönelik özel hükümler içerebilir. Usule ve hukuka uygunluğun tesis edilmesi için, doğrulamalar, gerekli hallerde, ekonomik mali değerlendirmeler ve özel tarımsal, teknik veya bilimsel nitelikteki kontroller gibi teknik nitelikteki incelemeleri içerir.

- (b) *Ödemelerin yapılması:* Bu işlevin amacı, IPARD Yönetim Otoritesinin/IPARD Ajansı'nın bankerlerine veya uygun durumlarda, bir kamu ödeme ofisine, yetki verilen tutarın alıcıya (veya onun vekil(ler)ine) ödenmesi yönünde bir talimat verilmesidir.

- (c) *Taahhüt ve ödemelerin muhasebesi*: Bu işlevin amacı, tüm taahhütlerin ve ödemelerin, normalde bir elektronik veri işlem sistemi şeklinde olması gereken, IPARD III harcamaları için oluşturulmuş ayrı bir hesap defterlerine kaydedilmesi ve Komisyona sunulacak harcama beyannameleri de dâhil olmak üzere, periyodik harcama özetlerinin hazırlanmasıdır. Hesap defterlerine ayrıca, özellikle tahsis edilmemiş borçlularla ilgili olanlar da dâhil olmak üzere, IPARD III fonları tarafından finanse edilen varlıklar da kaydedilir.
- (d) *Borç yönetimi*: Bu işlevin amacı, tüm alacakların tespitine ve usulsüzlükler de dâhil olmak üzere borçların tahsilinden önce, borçlu defterine kaydedilmesine yönelik bir sistem oluşturmaktır.
- (e) *Hazine*: Bu işlevin amacı, banka hesaplarının düzenlenmesi, Komisyondan fon talep edilmesi, ortak finansman unsurlarının mevcut ve hatasız olduğunun doğrulanması, Komisyondan alınan IPARD III fonlarının IPARD Ajansı veya alıcılara aktarılmasının onaylanması ve üç aylık ödeme başvurularını ve yıllık beyanları da içerecek şekilde, Komisyona mali bildirimlerin gönderilmesidir.

Organizasyon yapısı, yetki ve sorumlulukların tüm operasyonel düzeylerde açık bir şekilde tesis edilmesini ve bir organizasyon şemasında tanımlanması gereken, (a), (b) ve (c) bentlerinde atıfta bulunulan ödeme işlevlerinin birbirinden ayrılmasını sağlar.

Uygulama işlevleri

- (a) *Projelerin seçimi*: Bu işlevin amacı, projelerin, IPARD III programı için geçerli kriterlere, mekanizmalara ve kurallara uygun olarak seçilmesidir. İstisnai hallerde, bu işlev, “yerel kalkınma stratejilerinin uygulanması - LEADER yaklaşımı” ve “teknik yardım” tedbirleriyle ilgili olarak IPARD Yönetim Otoritesi tarafından gerçekleştirilebilir.
- (b) *Tanıtım*: Bu işlevin iki amacı vardır:
- (i) akdi yükümlülükler ve bu yükümlülüklere uyulmaması halinde olası yaptırımlar hakkında bilgiler de dâhil olmak üzere, başvuru çağrılarının yapılması ve uygunluk şartlarının ve koşullarının ilan edilmesi ve gerektiği durumlarda, işe başlama izninin verilmesi ve
- (ii) Birlik'in rolünün vurgulanması ve Birlik yardımının şeffaflığının sağlanması.
- (c) *Önlemlerin doğrulanabilirliği ve kontrol edilebilirliği*: IPARD Yönetim Otoritesi ve IPARD Ajansı, ödeme alınması için olası oluşturulmuş koşulların kontroller dahil gerekli doğrulamaların uygulanması MÇOA'nı A Eki, 6a(3)(b) ve 6b(1)(a) klostları uyarınca IPARD III programına dahil edilecek önlemlerin doğrulanabilirliği ve kontrol edilebilirliği hakkında önceden bir değerlendirme sağlayacaktır.

IPARD Yönetim Otoritesi ve IPARD Ajansı, IPARD III programının uygulanması sırasında önlemlerin doğrulanabilirliği ve kontrol edilebilirliğinin değerlendirilmesini de üstlenir.

- (d) *İç kontrol sisteminin etkin işleyişinin sağlanmasına ilişkin teminat verilmesi*: Bu işlevin amacı, denetim bulgularının ve tespit edilen usulsüzlüklerin izlenmesi için gerekli tedbirler de dâhil olmak üzere, iç kontrol sisteminin iyi işleyişinin sürekli olarak kontrol edilmesidir.

Denetim işlevleri

İç denetim: Bu işlevin amacı, üst yönetime alt sistemlere dair bağımsız bir inceleme sunulması amacıyla düzenli özel faaliyetlerin yürütülmesinin sağlanmasıdır.

EK 2. İÇ KONTROL ÇERÇEVESİ

MÇOA'nın B Ekinin amaçları doğrultusunda aşağıdaki hükümler uygulanır:

1. Kontrol ortamı

MÇOA'nın B Ekinin 1. Kısım için genel tamamlayıcı hükümler

Görev devri

Değerlendirme, raporlama, onay ve kontrol görevlerinin bir kısmı veya tamamı,⁴ aşağıdaki şartların yerine getirilmiş olması başka birimlere devredilebilir:

(1) Devredilen görevlerin dışında, bilgilerin niteliğini ve görev devri yapan birime sunulacak destekleyici belgeleri ve bunların sunulmasına ilişkin süre sınırları belirleyen yazılı bir anlaşma yapılmalıdır. Anlaşma, görev devri yapan birimin MÇOA'nın B Ekindeki ve bu Ekteki şartlara uygun olmasını sağlamalıdır. Yeterli bir denetim izinin olması sağlanır.

Anlaşma, Türkiye'nin usulüne uygun olarak yetkilendirilmiş görevlilerinin veya temsilcilerinin ya da Birlik'in, görevlendirilen söz konusu birimlerin elinde bulunan bilgilere erişimini ve söz konusu yetkililerin, projeler ve yardım alanlar hakkında düzenlenecek kontroller ve kendi görevlerini yerine getirmek için ihtiyaç duyacakları diğer tüm bilgiler dahil olmak üzere, başvuruları soruşturabilmelerini sağlar.

(2) Yönetim ve Kontrol Sisteminin (bundan böyle "YKS" olarak anılacaktır) ilgili yapıları, otoriteleri ve birimleri, her durumda ilgili IPARD yardımının etkin ve düzgün yönetiminden sorumlu olmaya devam eder. Birlik'in mali menfaatlerinin korunması da dahil olmak üzere ilgili işlemlerin yasallığından ve usule uygunluğundan tamamen sorumlu olmaya devam ederler.

(3) Anlaşmalara ve geçerli kılavuz ilkelere uygunluğun kontrol edilmesi ve doğrulanması ile ilgili olanlar başta olmak üzere diğer birimin sorumlulukları ve yükümlülükleri açıkça tanımlanır.

(4) YKS'nin ilgili yapıları, otoriteleri ve birimleri diğer birimin, görevlerini tatmin edici bir biçimde yerine getirmesini sağlayacak etkili sistemlere sahip olmasını sağlar.

(5) Birim, YKS'nin ilgili yapılarına, otoritelerine ve birimlerine, görevlerini gerçekten de yerine getirdiğini açıkça teyit eder ve kullanılan yöntemleri tarif eder.

(6) YKS'nin ilgili yapıları, otoriteleri ve birimleri, yapılan işin tatmin edici bir standartta olduğunu ve Anlaşmalara uygun olduğunu teyit etmek üzere görevleri düzenli olarak gözden geçirir.

(7) Denetim Otoritesi, devredilen görevler hakkında, sanki bu görevler devreden birimin kendisi tarafından yönetiliyormuş gibi raporlama yapar.

(1), (2), (3) ve (5) bentlerinde öngörülen şartlar, devreden birimin görevlerinin, ulusal mevzuat temelinde başka bir birim tarafından söz konusu birimin olağan görevlerinin bir parçası olarak gerçekleştirildiği durumlarda gerekli değişiklikler yapılarak uygulanır.

MÇOA'nın B Ekinin 1. Kısımına ilişkin tamamlayıcı özel hükümler

MÇOA'nın B Ekinin 1. Kısımına atıfta bulunmaktadır.

⁴ Ödeme yapma ve taahhüt ve ödeme muhasebesi görevleri hiçbir durumda devredilemez.

MÇOA'nın B Ekinin 1. Kısımının 4.2. Profesyonel gelişim bendinin amaçları doğrultusunda, dolandırıcılık konusunda farkındalık yaratılması da dahil olmak üzere, personele tüm operasyonel düzeylerde eğitim verilmesi uygundur.

MÇOA'nın B Ekinin 1. Kısımının 4.4 Ardıllık Planlama ve Vekillik Düzenlemeleri bendinin amaçları doğrultusunda, iş tanımlarında, taahhütler ve ödemelere ilişkin olarak çalışanın yetkisine yönelik mali sınırlar belirtilir.

2. Risk değerlendirmesi

[Tamamlayıcı hüküm bulunmamaktadır]

3. Kontrol faaliyetleri

MÇOA'nın B Ekinin 3. Kısımına ilişkin tamamlayıcı genel hükümler

Sağlam bir iç kontrolün sağlanması aşağıdaki ortak yazılı usullerin mevcut olmasını gerektirir:

A. Başvuruların ve ödeme taleplerinin onaylanmasına ilişkin usuller:

- (1) YKS'nin ilgili yapıları, otoriteleri ve birimleri, kullanılacak tüm belgelerin açıklaması da dahil olmak üzere, proje onayı başvurularının, ödeme taleplerinin ve faturaların alınmasına, kaydedilmesine ve işleme konulmasına ilişkin, ayrıntılı usulleri belirler.
- (2) Onaylamadan sorumlu her bir görevlinin elinde, yapılacak doğrulamalara ilişkin ayrıntılı bir kontrol listesi bulunur ve ödeme talebine ilişkin destekleyici belgelerinde söz konusu doğrulamaların yapılmış olduğunu onaylar. Onay işlemi, elektronik yollarla yapılabilir. Söz konusu işin kıdemli bir personel tarafından örneklem, sistem veya plan esaslı inceleme gibi sistematik bir inceleme ile gözden geçirildiğine dair kanıt bulunmalıdır. Sağlam mali yönetim ilkeleri, proje analizine rehberlik eder.
- (3) Bir ödeme talebi için ödeme onayı, Anlaşmalara uyumun sağlanması amacıyla ancak yeterli doğrulamaların yapılmasından sonra verilir. Söz konusu doğrulamalar, yardımın talep edildiği belirli tedbirin düzenlendiği tüzükte gerekli kılınanları ve özellikle de gözlemlenen risklerle ilgili olarak usulsüzlüklerin ve dolandırıcılığın önlenmesi ve tespit edilmesi için MÇOA'nın 51. maddesi uyarınca gerekli kılınanları içerir.
- (4) Yönetim, uygun bir seviyede, gerçekleştirilen idari ve yerinde doğrulamaların sonuçlarından, bir ödeme talebinin yerine getirilmesinden önce söz konusu doğrulamaların yeterliliğinin daima dikkate alınabilmesi için, düzenli olarak ve zamanında haberdar edilir.
- (5) Gerçekleştirilen idari doğrulama, her bir ödeme talebine veya ödeme talepleri grubuna eşlik eden bir kontrol listesinde (bkz. (2)) detaylı olarak belirtilir. Onaylanmış ödeme taleplerinin uygunluğuna ve yapılan işin niteliğine, kapsamına ve sınırlarına dair bir onay kontrol listesi ile birlikte sunulur. Buna ek olarak, ihale de dâhil olmak üzere, yardım verilmesine dair kriterlerin gözetildiğine ve kırsal kalkınma programında belirlenenler de dâhil olmak üzere, geçerli tüm Birlik kurallarına ve ulusal kurallara uyulduğuna dair bir güvence olmalıdır. Gerçekleştirilen yerinde doğrulama, bu Anlaşma'nın 15 veya 23. maddesi uyarınca bir raporda ayrıntılandırılır.

Herhangi bir yerinde veya idari doğrulamaların kapsamlı olmayıp ödeme taleplerinin bir örneği üzerinde gerçekleştirilmiş olması durumunda, seçilen ödeme talepleri tanımların, örneklem yöntemi açıkların ve tutarsızlıklarla ve usulsüzlüklerle ilgili olarak gerçekleştirilen tüm denetimler ve alınan tüm tedbirler raporlanır. Destekleyici belgeler, onaylanan ödeme taleplerinin uygunluğuyla ilgili olarak gerekli tüm doğrulamaların yerine getirilmiş olduğuna dair yeterli güvence sağlar.

- (6) Yetki verilen ödeme talepleriyle ve yapılan doğrulamalarla ilgili (basılı veya elektronik formattaki) belgelerin başka birimler tarafından muhafaza edildiği durumlarda hem söz konusu birimler hem de ilgili yapılar, belli ödemelerle ilgili bu türden belgelerin yerlerinin kaydedilmesini sağlayacak usulleri belirler.
- (7) Alıcılardan gelen başvurular zamanında işlenir.
- (8) Başvuruların ve bunların öncelik sıralarının değerlendirilmesine dair kriterler açık bir biçimde tanımlanır ve belgelendirilir.

B. Ödeme usulleri

- (1) MÇOA'nın 10(1) ve (2) maddelerinde tanımlandığı üzere YKS'nin ilgili yapıları, otoriteleri ve birimleri, ulusal makamların akdi taahhütlerini, Komisyon tarafından sağlanan fonlardaki gecikmelere veya kesintilere bakılmaksızın yerine getirebilmelerini sağlamak için gerekli usulleri benimser.
- (2) Ulusal makamlar ödemelerin sadece alıcılara ya da vekillerine ait banka hesaplarına yapılmasını teminen gerekli usulleri benimser. Ödeme, IPARD Ajansı'nın bankası veya uygun olduğu durumda, bir kamu ödeme birimi tarafından, IPARD avro hesabının borçlandırılma tarihini takip eden beş iş günü içinde yapılır. Transferi yapılmamış tüm ödemelerin geri ödeme olarak bildirilmemesini sağlayacak usuller benimsenir. Bu ödemeler hâlihazırda beyan edilmişse, bunlar bir sonraki aylık/üç aylık beyanlar yoluyla veya en geç yıllık hesaplarda Fona tekrar iade edilmesi gerekmektedir. Ödemeler, alıcı adına açılmış banka hesabına transfer yoluyla yapılır. Onaylamadan sorumlu görevli ve/veya amirinin onayı, buna dair uygun düzeyde güvenliğin sağlanmış olması kaydıyla elektronik yollardan verilebilir ve imza sahibinin kimliği elektronik kayıtlara girilir..

C. Muhasebe usulleri

- (1) YKS'nin ilgili yapıları, otoriteleri ve birimleri, uluslararası kabul görmüş muhasebe ilkeleri ve geçerli kılavuz ilkeler gözetilerek eksiksiz ve şeffaf muhasebe usullerini benimser. Muhasebe usulleri üç aylık ve yıllık beyanların eksiksiz, doğru ve zamanında yapılmasını ve her tür hata veya eksiğin özellikle de düzenli aralıklarla gerçekleştirilen doğrulamalar ve mutabakatlar yoluyla tespit edilip düzeltilmesini sağlar. Hesaplara girilen her bir kalem için eksiksiz bir denetim izi sağlanır.
- (2) Ulusal makamların muhasebe usulleri, muhasebe sisteminin, her bir proje, sözleşme veya tedbir için toplam maliyeti, taahhüt edilen harcamayı, kısmi ödemeleri ve bakiye ödemelerini avro ve ulusal para birimi cinsinden ortaya koyabilmesini sağlar. İşin kararlaştırılan bir takvime uygun olarak tamamlanmadığı durumlarda taahhütlerin iptali için son tarihler belirlenir. Bu iptaller muhasebe sistemlerinde uygun şekilde kaydedilir.

D. Avanslara ve teminatlara ilişkin usuller (uygulanabilir olduğu hallerde)

Avans ödemeleri, projeye ilgili kamu yardımının %50'sine kadar tutarlarda uygun harcamalar olarak kabul edilir ve avans tutarının %110'una karşılık gelen bir banka teminatının veya eşdeğer teminatın tesis edilmesine tabi olur. Avanslar 11(3)(a) maddesinde öngörülen ön finansmanla birlikte ödenemez.

Aşağıdakilerin sağlanması için usuller benimsenir:

- (1) Avans ödemelerinin muhasebe hesaplarında veya ikincil kayıtlarda ayrıca tanımlanması.

- (2) Teminatların sadece uygun otoritelerce onaylanmış olan finans kuruluşlarından alınması ve IPARD ajansının basit talebi üzerine, kullanılmasına veya ödenmelerinin talep edilmesine kadar geçerli kalması.
- (3) Avansların, öngörülen süreler dahilinde ödenmesi ve ödeme bakımından gecikmiş olanların ise derhal tespit edilip teminatları kapsamında derhal ödemesinin talep edilmesi.

Tedbir 9 “teknik yardım” için avans ödemeleri operasyonla ilgili kamu yardımının %90’ına kadar tutarlarda uygun harcamalar olarak kabul edilir ve bir banka teminatının veya eşdeğer teminatın tesis edilmesine tabi olmaz.

E. Borçlara ilişkin usuller

A ila D Kısımlarında öngörülen tüm şartlar, IPARD Ajansı’nın IPARD III programı adına tahsil etme mecburiyetinde olduğu teminatlara, geri ödemelere, tahsis edilen edilmiş gelirlere vb. gerekli değişiklikler yapılarak uygulanır. IPARD III ajansı borçlu olunan tüm tutarların muhasebeleştirilmesine ve söz konusu borçların tahsil edilmelerinden önce tek bir borçlu defterine kaydedilmesine yönelik bir sistem oluşturur. Borçlu defteri düzenli olarak incelenir ve vadesi geçmiş borçların tahsili için gerekli işlemler yapılır.

F. Denetim izi

Onaylama, muhasebe ve ödeme taleplerinin karşılanmasına yönelik belgeye dayalı kanıtlara ve avansların, senetlerin ve borçların işleme alınmasına ilişkin bilgiler, her zaman yeterince ayrıntılı bir denetim izine imkan verecek şekilde bulundurulur.

Yönetim, ödeme talebi sonuçlandırılmadan önce gerçekleştirilen doğrulamaların yeterliliğinin her zaman dikkate alınabilmesini teminen söz konusu doğrulamaların sonuçları hakkında düzenlik olarak ve zamanında, uygun bir seviyede bilgilendirilir.

Bu amaçlar doğrultusunda, YKS’lerin ilgili yapıları, otoriteleri ve birimleri, yeterli bir denetim izinin temini için gerekli olan tüm belgelerin muhafaza edilmesini sağlamak amacıyla gerekli usulleri tesis eder.

MCOA’nın B Ekinin 3. Kısımına ilişkin tamamlayıcı özel hükümler

MCOA’nın B Ekinin 3. Kısımına atıfta bulunmaktadır.

11. Kuruluş, hedeflere ulaşılmasını desteklemek için teknoloji üzerindeki genel kontrol faaliyetlerini seçer ve geliştirir.

MCOA’nın B Ekinin 3. Kısımının 11. bendinin amaçları doğrultusunda, bilgi sistemleri güvenliği, aşağıdaki standardın ilgili mali yılda geçerli olan bir versiyonunda oluşturulan kriterlere dayanır.

Uluslararası Standartlar Örgütü 27002: Bilgi Güvenliği kontrolleri uygulamasına ilişkin (ISO) kodu veya eşdeğeri

4. Bilgi ve iletişim

MCOA’nın B Ekinin 4. Kısımına ilişkin tamamlayıcı özel hükümler

MCOA’nın B Ekinin 4. Kısımına atıfta bulunmaktadır.

15.1 Dış iletişim

MCOA’nın B Ekinin 4. Kısımının 15.1 bendinin amaçları doğrultusunda aşağıdaki hükümler uygulanır:

- (i) uygulanacak yardım oranları veya şartları da dâhil olmak üzere Anlaşmalardaki tüm değişiklikler kaydedilmeli ve talimatlar, veri tabanları ve kontrol listeleri zamanında güncellenmelidir;
- (ii) Akreditasyondan ve bütçe uygulama görevlerinin tevdi edilmesinden sonra YKS'deki tüm değişiklikler, bir Kopyası Denetim Otoritesine iletilmek üzere ulusal makamlara ve Komisyona uygulama öncesinde incelenmesi ve onaylanması için sunulur.

5. İzleme aktiviteleri

MCOA'nın B Ekinin 5. Kısımına ilişkin tamamlayıcı özel hükümler

MCOA'nın B Ekinin 5. Kısımına atıfta bulunulmaktadır.

16. Kuruluş, iç kontrolün bileşenlerinin mevcut olup olmadığını ve işleyip işlemediğini belirlemek için devam eden veya belirli değerlendirmeleri seçer, geliştirir ve gerçekleştirir

MCOA'nın B Ekinin 5. Kısımının 16. bendinin amaçları doğrultusunda aşağıdaki hükümler uygulanır:

- (i) ulusal makamların günlük operasyonları ve kontrol faaliyetleri, yeterli detaya sahip bir denetim izini teminen tüm seviyelerde sürekli olarak izlenir;
- (ii) yönetmeliklerin, kılavuz ilkelerin ve usullerin düzgün bir biçimde uygulanmasını sağlamak için, teknik hizmetlerin ve doğrulamaların ve diğer işlevlerin gerçekleştirilmesinden sorumlu görevlendirilen birimler izlenir;
- (iii) Başta IPARD ajansı'nın yetki alanı dâhilinde olup ciddi bir dolandırıcılık veya başka ciddi usulsüzlükler riskine açık olan harcama alanlarıyla ilgili olmak üzere, dolandırıcılığın ve usulsüzlüğün önlenmesine ve tespit edilmesine yönelik usuller izlenir.

İç denetim birimi ulusal makamların diğer birimlerinden bağımsızdır ve kurum yöneticisine rapor verir. İç denetim birimi, kurum tarafından kabul edilen usullerin, Birlik kurallarına uyumun sağlanması ve hesapların doğru, eksiksiz ve zamanında yapıldığını temin etmek bakımından yeterli olduğunu doğrular. Doğrulamalar, bir denetim planının yetkilendirmeden sorumlu departmanlar da dahil olmak üzere önemli tüm alanları beş yılı aşmayacak bir süre boyunca kapsam dahilinde bulundurması kaydıyla, seçili tedbirlerle ve işlem örnekleriyle sınırlı tutulabilir. İç denetim biriminin çalışmaları, uluslararası kabul görmüş standartlara uygun olarak gerçekleştirilir ve çalışma belgeleri şeklinde kaydedilir ve kurumun üst yönetimine yönelik raporlar ve tavsiyeler hazırlanmasıyla sonuçlanır.

Bu 3. Ek, bütçe uygulama görevlerinin tevdi başvurusunda hangi belgelerin gerekli olduğunu kurum bazında belirtmektedir.

Türkiye aşağıdakileri sağlar:

- (a) basılı ve elektronik formatta imzalı tevdi talebi ve
 (b) fiziksel bir destek (CD/DVD/Flash bellek veya yaygın olarak kullanılan benzer başka araçlar) üzerinde sadece elektronik formatta olacak şekilde, bu Ekte belirtilen belgeler ve ilgili diğer destekleyici belgeler.

No.	Kanıtlar
1	Resmi yasal atama, hazırlık teyidi ve usuller
1.1	NIPAC, NAO ve AA'nın resmi yasal ataması.
1.2	NIPAC, NAO ve AA'nın kendilerinin hazır olduklarının teyidi.
1.3	NIPAC'ın ana işlevlerinin uygulanmasını düzenleyen usuller Komisyon istenen belgeler, bunların formatları ve ayrıntı düzeyleri konusunda ek açıklamalar ve rehberler düzenler.
1.4	NAO'nun ana işlevlerinin uygulanmasını düzenleyen usuller Komisyon istenen belgeler, bunların formatları ve ayrıntı düzeyleri konusunda ek açıklamalar ve rehberler düzenler.
1.5	AA'nın ana işlevlerinin uygulanmasını düzenleyen usuller Komisyon istenen belgeler, bunların formatları ve ayrıntı düzeyleri konusunda ek açıklamalar ve rehberler düzenler.
1.6	İç denetçiler tarafından hazırlanacak, tüm yönetim ve kontrol sistemi birimleri için öz değerlendirme raporları .
1.7	Yönetim yapısı ve IPARD Yönetim Otoritesi/IPARD Ajansı hakkında, MÇOA'nın 10(1) ve (2) maddeleri kapsamındaki yapılardan ve otoritelerden bağımsız olan bir dış denetçi tarafından hazırlanmış ve uluslararası kabul görmüş denetim standartlarına uygun olarak gerçekleştirilmiş incelemelere dayanan destekleyici denetim görüşü ve raporu . Bu bent, NAO'nun, (AB) 231/2014 sayılı Tüzük veya daha önceki bir finansman anlaşması uyarınca yapılan bir görev tevdiyle ilgili olarak gerçekleştirilmiş olan önceki bir ön değerlendirmenin sonuçlarına dayanabileceği, halihazırda tevdi edilmiş program tedbirleri için geçerli değildir.
2.	YÖNETİM YAPISI
2.1	Yönetim yapısının, bütçe uygulama görevlerinin tevdi edilmesi için öngörülen şartları sağladığına dair NAO tarafından yazılı teyit.
2.2	Bakanlık seviyesindeki resmi yasal atamanın nüshaları da dahil olmak üzere, ilgili yapıların, birimlerin ve otoritelerin (NAO destek ofisi, Muhasebe Birimi) adı ve statüsü.
2.3	Aşağıdakilere ilişkin açıklamalar: – NAO destek ofisine ve Muhasebe Birimi'ne verilen sorumluluklar;

	<ul style="list-style-type: none"> – sorumlulukların departmanları arasında tahsisi; – yönetim yapısının, IPARD III programına masraf yüklediği tedbirlerin uygulanmasından sorumlu olan başka kamu kuruluşlarıyla veya özel kuruluşlarla ilişkisi; – IPARD III programının uygulanmasıyla ilgili olarak ödemelerin yapılmasını düzenleyen idari, muhasebe ve iç kontrol şartları.
2.4	<p>NAO destek ofisinin ana işlevlerinin uygulanmasını düzenleyen usuller</p> <p>Komisyon istenen belgeler, bunların formatları ve ayrıntı düzeyleri konusunda ek açıklamalar ve rehberler düzenler.</p>
2.5	<p>Muhasebe Birimi'nin ana işlevlerinin uygulanmasını düzenleyen usuller</p> <p>Komisyon istenen belgeler, bunların formatları ve ayrıntı düzeyleri konusunda ek açıklamalar ve rehberler düzenler.</p>
3	IPARD YÖNETİM OTORİTESİ/IPARD AJANSI
3.1	IPARD Yönetim Otoritesinin/IPARD Ajansı'nın, bütçe uygulama görevlerinin tevdi edilmesi için öngörülen şartları sağladığına dair NAO tarafından yazılı teyit.
3.2	Bakanlık düzeyindeki resmi yasal atamanın nüshaları da dâhil olmak üzere, IPARD Yönetim Otoritesinin/IPARD Ajansı'nın kurucu birimlerinin adı ve tüzüğü (IPARD Ajansı, IPARD Yönetim Otoritesi ve uygulanabildiği hallerde, bunların her tür görevlendirilen birimleri).
3.3	<p>Aşağıdakilere ilişkin açıklamalar:</p> <ul style="list-style-type: none"> – IPARD Ajansı'na ve IPARD Yönetim Otoritesine (uygulanabildiği hallerde, görevlendirilen birimleri dâhil) verilen sorumluluklar; – sorumlulukların departmanları arasında tahsisi; – IPARD Yönetim Otoritesinin/IPARD Ajansı'nın, IPARD III programına masraf yüklediği tedbirlerin uygulanmasından sorumlu olan başka kamu kuruluşlarıyla veya özel kuruluşlarla ilişkisi; – IPARD III programının uygulanmasıyla ilgili olarak ödemelerin yapılmasını düzenleyen idari, muhasebe ve iç kontrol şartları. – mutabakat zaptı veya başka görevlendirilen veya teknik birimlerle de imzalanmış protokoller de dahil olmak üzere, sistem dahilindeki birimler arasında imzalanmış yazılı anlaşmalar; – devredilen görevlerin ne şekilde gözetileceğine dair bilgiler de dahil edilmelidir.
3.4	<p>IPARD Ajansı'nın ana işlevlerinin uygulanmasını düzenleyen usuller</p> <p>Komisyon istenen belgeler, bunların formatları ve ayrıntı düzeyleri konusunda ek açıklamalar ve rehberler düzenler.</p>
3.5	<p>MA'nın ana işlevlerinin uygulanmasını düzenleyen usuller</p> <p>Komisyon istenen belgeler, bunların formatları ve ayrıntı düzeyleri konusunda ek açıklamalar ve rehberler düzenler.</p>

Yukarıda belirtilen şartlar sınırlandırma amaçlı değil, örnek teşkil etme amaçlı olarak sağlanmış kabul edilmelidir. Bütçe uygulama görevlerinin tevdi talebi bakımından gerekli tüm belgelerin sağlanması sorumluluğu öncelikli olarak ulusal makamlara aittir.

Komisyon birimleri, atanmalarından önce veya atamaları zarfında ek belgeler talep edebilirler.

EK 4. PROGRAMLAMAYA İLİŞKİN KURALLAR

Yardım yoğunlukları, Birlik katkısının oranları ve 2021-2027 IPA Kırsal Kalkınma programlarına uygunluk

1. Tanımlar

1. Bu Ekin amaçları doğrultusunda aşağıdaki tanımlar uygulanır:
  - “Birlik standartları”, çevrenin korunması, kamu sağlığı, hayvan ve bitki sağlığı, hayvan refahı ve iş güvenliği alanlarında Birlik tarafından belirlenen standartlardır.
  - “Dağlık bölgeler” (AT) 1305/2013 sayılı Tüzük’ün 32(2) maddesinde atıfta bulunulan alanlardır;
  - “Genç çiftçi”, başvuru yapıldığı tarihte 40 yaşın altında olan, yeterli mesleki beceri ve yeterliğe sahip çiftçidir;
  - “Kolektif yatırımlar”, resmen tanınan üretici örgütleri tarafından aşağıdakilere yapılan yatırımlardır:
    - o Kaliteli ürünlerin veya AB standartlarına uygun tarım ürünlerinin (daha ayrıntılı bilgi için bkz. II. Ek) üretimine ve işlenmesine yönelik tesislerin, makinelerin, ekipman ve diğer altyapıların paylaşılması;
    - o kısa tedarik zincirlerinin ve yerel pazarların oluşturulması ve geliştirilmesi;
  - “Kısa değer zinciri” “sınırlı sayıda ekonomik aktör içeren ve üreticiler, işleyiciler ve tüketiciler arasında yakın coğrafi ve sosyal ilişkileri, işbirliğini ve yerel ekonomik kalkınmayı taahhüt eden bir tedarik zinciridir” ((AB) 1305/2013 sayılı Tüzük’ün 2. maddesi). Ayrıca, kısa tedarik zincirlerinin oluşturulmasına ve geliştirilmesine yönelik destek ... sadece, çiftçi ile tüketici arasında en fazla bir adet aracı bulunduran tedarik zincirlerini kapsar;
  - “Döngüsel ekonomi tipi”, yatırımlar, suyun yeniden kullanımı ve kullanım verimliliği, atığın azaltılması ve tekrar kullanımı ile yan ürünlerin kullanımı, tek kullanımlık ambalajların tekrar kullanılabilir, geri dönüştürülebilir veya biyoçözünür ambalajlarla ve biyoçözünür malç filmlerle değiştirilmesi gibi, üretimdeki geleneksel iş modelinin değiştirilmesine yönelik yapılan yatırımları ifade etmektedir;
  - “Doğal afet”, tarımsal üretim sistemlerinde veya orman yapılarında önemli bozulmalara yol açan ve zaman içinde çiftçilik veya ormancılık sektörlerinde önemli ekonomik hasara neden olan biyotik veya abiyotik nitelikteki doğal olaylardır.
  - “Organik çiftçi”, ulusal kabul görmüş belgelendirme planı kapsamında organik çiftçi olarak tevsik edilmiş alıcıdır;
  - “Verimsizlik riski”, kamu finansmanındaki verimsizlik riskidir. Alıcıların, sübvansiyon olmadan da uygulanabilecek projeler için sübvansiyon almaları anlamına gelmektedir;
  - “İşletim giderleri”, bir işletmenin normal günden güne işletilmesinde yapılan ve hem genel masraflar hem de satılan malların maliyetini içeren sürekli masraflar olarak anlaşılmalıdır.

2. IPARD III programı

Her bir programda aşağıdakiler bulunur:

- (a) Mevcut durumun uyumsuzlukları, eksikleri ve gelişim potansiyelini gösteren nicel bir açıklanması suretiyle, mevcut durumun tanımlanması, SWOT ve ihtiyaçların tespit edilmesi;
- (b) Birkaç özel alana odaklanan SWOT analizleri (güçlü yönler, zayıf yönler, fırsatlar ve tehditler);
- (c) ulusal fonlar, Birlik yardımı veya çok taraflı yardım yoluyla yapılan önceki müdahalelerin ana sonuçlarına genel bir bakış;
- (d) seçili tedbirlerin ve seçim kriterlerinin AB Yeşil Mutabakatı ve Batı Balkanlar Yeşil Gündemi ile uyumlaştırılması da dahil olmak üzere, mevcut ulusal kırsal kalkınma stratejisine ilişkin açıklama;
- (e) gösterge niteliğinde genel mali tablo;
- (f) ulusal asgari standartlar, programla ilgili ulusal mevzuat, hedefleme kanıtı, tedbirlerin doğrulanabilirliğinin ve kontrol edilebilirliğinin sağlanmış olduğunun teyidi de dahil olmak üzere, seçilen her bir tedbir için açıklama.
- (g) mevcut ve/veya planlanan ulusal kırsal kalkınma ağına ilişkin açıklama;
- (h) IPARD'ın diğer (ulusal veya uluslararası) kaynaklarca finanse edilen tedbirlere yönelik tamamlayıcı niteliği hakkında bilgi;
- (i) izleme ve değerlendirme dahil olmak üzere, kilit IPARD birimlerine ilişkin açıklama;
- (j) yönetim ve kontrol yapısının kısa açıklaması;
- (k) ilgili otoritelerin ve birimlerin yanı sıra uygun ekonomik, sosyal ve çevresel ortakların katılımını sağlamaya yönelik programlama ve hükümler hakkında yapılan istişarelerin sonuçlarına ilişkin açıklama;
- (l) programın ön değerlendirme sonuçları ve tavsiyeleri;
- (m) potansiyel yararlanıcılara, meslek örgütlerine, ekonomik, sosyal ve çevresel ortaklara, kadın erkek eşitliğini teşvik etmek için çalışan birimlere ve STK'lara programın sunduğu olanaklar ve fonlara erişim elde etmeye ilişkin kurallar hakkında bilgi vermek için, IPA mevzuatı uyarınca tanıtım, görünürlük ve şeffaflık bağlamında öngörülen eylemlere ilişkin açıklama;
- (n) programın farklı aşamalarında (tasarım, uygulama, izleme ve değerlendirme) kadın erkek eşitliğinin ve ayrımcılık yapılmamasının teşvik edilmesiyle bağlantılı hükümlere ilişkin açıklama;
- (o) programın düzgün bir biçimde uygulanması için yeterli teknik kapasitenin ve danışmanlık kapasitesinin mevcut bulunmasını sağlamak amacıyla alınan tedbirlere ilişkin açıklama.

Programın hazırlanmasına ve uygulanmasına ilişkin olarak Komisyon tarafından sunulan ilave yönlendirmelere uyulur.

3. Yardım yoğunlukları

Aşağıdaki istisnalara tabi olmak üzere, kamu harcamaları, toplam uygun yatırım maliyetinin %50'si oranındaki tavanı aşamaz:

- (a) aşağıdakilere yapılacak yatırımlarda %60:

- **tarım işletmelerinin** fiziki varlıkları,
- tarımsal çeşitlendirme ve iş geliştirme.

(b) dağlık alanlardaki tarım **işletmelerinin** fiziki varlıklarına yapılacak yatırımlarda %65.

(c) aşağıdakilerde %70:

- genç çiftçiler ve/veya organik tarım çiftçileri tarafından tarım işletmelerinin fiziki varlıklarına ve tarımsal çeşitlendirme ve iş geliştirmeye yapılacak yatırımlar,
- kolektif yatırımlar.

Aşağıdakiler için ek %10 verilebilir:

- atık madde ve atık yönetimi, yenilenebilir enerji ve döngüsel ekonomi tipi yatırımlarla ilgili yatırımlar.

Yukarıdaki yatırım türlerinde kümülatif yardım yoğunluğu; yardım yoğunluğunun %85'i bulunduğu tedbir 1 kapsamında, prodüktif olmayan yatırımlar hariç, %75'i aşamaz.

(d) Aşağıdakileri destekleyen yatırımlar için %100:

- kırsal kamu altyapısı, tarım-çevre-iklim hedefleri, tarım-çevre-iklim ve organik çiftçilik taahhütleri ve ormanların oluşturulması ve korunması için üretimle ilgili olmayan yatırımlar,
- teknik yardım tedbiri kapsamında finanse edilen faaliyetler.

Ödenecek sabit tutarlar aşağıdaki tedbirler kapsamında ayrı ayrı tanımlanır ve gereçlendirilir:

- üretici gruplarının oluşturulması,
- tarım-çevre-iklim ve organik çiftçilik tedbiri,
- yerel kalkınma stratejilerinin uygulanması - LEADER yaklaşımı,
- beceri ve yeterliklerin geliştirilmesi,
- danışmanlık hizmetleri,
- ormanların oluşturulması ve korunması.

4. Birlik katkısı oranları

IPARD III yararlanıcısı, kamu harcamasının %75'ini aşmayacak olan Birlik katkısı oranını belirler.

Bununla birlikte, aşağıdaki tedbirlerle ve Komisyonun olağan dışı doğal afetlerin gerçekleştiğini tespit ettiği bölgelerde gerçekleştirilen yatırım projeleriyle ilgili olarak, Birlik katkı oranı aşağıdakiler için kamu harcamalarının %85'ini aşamaz:

- tarım-çevre-iklim ve organik çiftçilik,
- ormanların oluşturulması ve korunması,
- teknik yardım,
- beceri ve yeterliklerin geliştirilmesi,
- danışmanlık hizmetleri.

"Yerel kalkınma stratejilerinin uygulanması - LEADER yaklaşımı" için Birlik katkısı oranı kamu harcamalarının %90'ını aşamaz.

5. Uygunluk

Farklı tedbirler için aşağıdakiler uygulanır:

Tedbir 1 - Tarım işletmelerinin fiziki varlıklarına yapılacak yatırımlar

Alıcılar

Bu tedbir kapsamındaki alıcılar, gerek gerçek gerekse tüzel kişi olsun, çiftçiler veya çiftçi grupları ve diğer tarımsal tüzel kişiler (mikro, küçük ve orta ölçekli özel tarım işletmeleri⁵) ile (yararlanıcı ülkenin ulusal hukuku kapsamında tanımlandığı ve ulusal çiftlik kayıt sistemine dâhil edildiği şekliyle) tarım işletmelerine yönelik yatırımları yürütmekten ve finanse etmekten sorumlu üretici kuruluşlarıdır (örn. kooperatifler, dernekler vb.).

Alıcı, yatırımın gerçekleştirildiği işletmenin sahibi değilse, ilgili taraflar arasında, akdedilmesinden sonra en az 5 yıl boyunca projenin yapısal etkilerine izin veren hükümler içeren bir sözleşme yapılmalıdır.

Tüm alıcılar ilgili ulusal (çiftlik/işletme) kayıt sistemine dâhil edilmelidir.

Ortak uygunluk kriterleri

Uygun işletmelerin türü

AB kuralları, uygun işletmelerin büyüklüğüne (hem minimum hem de maksimum büyüklük, özellikle de mikro ila orta büyüklükteki işletmeleri hedef alan) ilişkin belirli koşullar/kısıtlamalar tanımlamadığından, ulusal makamlar uygun koşulları programda belirlemelidir. Bu koşullar, ilgili sektörler için yapılan sektör analizlerine dayanması gereken ulusal strateji ile uyumlu olmalıdır.

Alıcının ekonomik sürdürülebilirliği

Alıcının ekonomik sürdürülebilirliği bir iş planı aracılığıyla ortaya konulmalıdır. İş planı, işletmenin kısa bir tanımını, mevcut aktiflerini ve pasiflerini, insan kaynaklarını, önerilen yatırımın tanımını, finansmanını ve gelecekteki ekonomik faaliyete (pazarlama dâhil) ilişkin tahminleri içerir.

Fizibilite analizi, varsayımların güvenilirliği ve mali durumun değerlendirilmesi vb. gibi, alıcının gelecekteki ekonomik sürdürülebilirliğini değerlendirmek için IPARD Ajansı tarafından kullanılacak kriterlerin programda sunulması gerekmekte olup, ayrıntılı formül ise IPARD Ajansı tarafından oluşturulan ilgili kılavuzun bir parçasını oluşturur.

Alıcıya verilen IPARD fonları, alıcının ekonomik sürdürülebilirliği hesaplanırken dikkate alınmalıdır.

Programda tanımlanacak daha küçük yatırımlar söz konusu olması durumunda, basitleştirilmiş formattaki bir iş planı kabul edilebilir. IPARD Ajansı, tüm potansiyel alıcılara sunulmak üzere, bu tür iş planları için şablonlar hazırlar.

Diğer uygunluk kriterleri

- Yatırım, Antlaşma'nın I. Ekinde listelenen ve programın 8.1. Kısımında açıklanan tarım ürünlerinin üretimi, depolanması ve işlenmesi ile ilgili olmalıdır. MAP'lerin (*tbbi ve aromatik bitkiler*) ve mantarların üretimi, arıcılık ve süs bitkileri ile ilgili olarak, ülke, tedbirler arasında net bir ayırım yapılması şartıyla, hangi tedbir (1, 3, 7) kapsamında destek sağlayabileceğine karar verebilir.

⁵ IPARD programının 8.1. Kısımında listelenen KOBİ tanımına uygun olarak.

- Desteklenecek canlı hayvan ve mahsul türleri açıkça tanımlanır.
- Bu tedbir kapsamında desteklenecek uygun sektörlerin seçimi bir sektör analizine dayanmalıdır. Alıcı türlerinin ve her sektör altında ihtiyaç duyulan/uygun olan belirli yatırımların belirlenmesinde aynı yaklaşım izlenmeli ve ilgili sektör analiziyle tarımsal üretim zincirinde belirlenen en zayıf halkaların geliştirilmesine öncelik verilmelidir.
- Traktör ve tarım ekipmanı alımına yönelik yatırımlar söz konusu olduğunda, bu yatırımlar, çevrenin korunması, özellikle de gaz ve parçacık halindeki kirleticilerin emisyon limitleri bakımından ilgili Avrupa Birliği mevzuatına uygundur⁶⁷⁸.
- Alıcı, (uygun ve uygun olmayan harcamaları içeren) IPARD programının 8.1. Kısımında açıklanan genel uygunluk kurallarına uymalıdır.
- Alıcılar, IPARD programının 8.1. Kısımında açıklanan menşe kurallarına uymalıdır.
- Çiftçinin mesleki becerilerine ve yetkinliklerine ilişkin asgari koşullar programda tanımlanmalıdır (örn. alıcı, ilgili mesleki eğitim/öğretim/araştırma kurumu veya kamu danışmanlık servisleri tarafından düzenlenen bir eğitim sertifikası sunmalı; tarımsal üretimde, işleme faaliyetlerinde ya da tarımla ilgili hizmetlerde vb. çalışma deneyimini kanıtlamalıdır).

En geç nihai ödmeden önce, ilgili olması halinde, ulusal veterinerlik ve çevre otoriteleri, ilgili AB standartlarının ve ulusal standartların karşılanıp karşılanmadığını değerlendirmelidir. Bu durumda, otoriteler yukarıdakileri doğrulayan bir sertifika düzenlemelidir. Böyle bir sertifika, nihai ödmeden önce IPARD Ajansı'na sunulmalıdır.

Üretimle ilgili olmayan yatırımlar

Belirli tarım-çevre-iklim faaliyetleri ve hedefleri, ancak öncesinde üretimle ilgili olmayan yatırımların yapılmış olması halinde uygulamaya koyulabilir. Üretimle ilgili olmayan yatırımlar, önemli bir getiri, gelir veya kazanç sağlamayan veya yararlanıcının işletmesinin değerini önemli ölçüde artırmayan, ancak olumlu bir çevresel etkisi olan yatırımlardır.

Üretimle ilgili olmayan yatırımlara yönelik destek, tarım-çevre-iklim hedeflerinin uygulanmasıyla ilgili imar ve altyapı faaliyetlerini kapsar; örneğin, habitatların uygun yönetimine imkân vermek için gereken altyapının kurulması veya yeniden tesis edilmesi dâhil, habitatların ve peyzajların restorasyonuna yönelik faaliyetler.

Yenilenebilir enerji santrallerine yapılan yatırımlar

Bu yatırım desteği kapsamında, "öz tüketim" sınırına uyulduğu sürece (yani, şebekeye satılan elektrik, ortalama olarak, yıl içinde alınan elektriğe eşittir), şebekeye elektrik satışına izin verilmektedir. Bunun gerekçesi, depolanamayacağı için elektriğin, boşa harcanmadıkça, şebekeye satılması gerektiğidir; elektrik şebekesi, elektriğin yıl boyunca benzer miktarda ve farklı bir ritimde sunulduğu ve çekildiği bir elektrik depolama yeri olarak düşünülebilir.

⁶Otomotiv endüstrisi için traktörlerle ilgili özel bir kısım vardır: https://ec.europa.eu/growth/sectors/automotive/legislation/tractors_en.

⁷Tarım ve orman araçlarının onayı ve piyasa gözetimi hakkında 5 Şubat 2013 tarihli ve (AB) 167/2013 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü; (AB) 2015/96 sayılı Yetki Devrine Dayanan Komisyon Tüzüğü'nü yürürlükten kaldıran ve (AB) 167/2013 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü'ne tarım ve orman araçları ve motorlarının çevresel ve tahrik ünitesi performans gereklilikleri bakımından ilavede bulunan (AB) 2018/985 sayılı Yetki Devrine Dayanan Komisyon Tüzüğü.

⁸Ares(2019)6933835-08/11/2019 DG AGRI (Tarım ve Kırsal Kalkınma Genel Müdürlüğü) rehberliği doğrultusunda.

Bir projenin sunulduğu/değerlendirildiği aşamada "öz tüketim" kavramı kontrol edilmelidir. Yenilenebilir enerji tesisinin ("yatırım") (teorik) güç kapasitesi, çiftliğin 3 yıllık ortalama (öz) tüketiminin %120'sini geçmediğinde yatırım uygun kabul edilir.

Yeni çiftlikler veya son üç yılda faaliyet büyüklüklerini önemli ölçüde değiştiren çiftlikler söz konusu olduğunda, beklenen tüketim IPARD ajansı tarafından tahmin edilmelidir. Bu durum, aynı başvuru kapsamında potansiyel alıcı tarafından yapılacak yeni yatırımlar nedeniyle beklenen güç tüketimi artışlarını da ilgilendirir⁹.

Tedbir 2 – Üretici gruplarının oluşturulması

Alıcılar

2. Ülkenin yetkili otoritesi tarafından resmi olarak tanınan üretici gruplarına ve kuruluşlarına, bir iş planı temelinde destek verilir. Bu, KOBİ olan üretici gruplarıyla ve kuruluşlarıyla sınırlıdır¹⁰.
3. Ülke, üretici grupları için, onların haklar edinmelerine ve yükümlülükler üstlenmelerine imkân tanıyan, uygun bir yasal ve kurumsal şekil tanımlamalıdır (örn. kooperatif, limitet şirket, kolektif ortaklık, KOBİ'ler, vb.).
4. Bir veya daha fazla sektörü temsil eden meslek örgütleri ve/veya meslekler arası örgütler, üretici grupları olarak nitelendirilmez.

Ortak uygunluk kriterleri

Başvuru sahipleri, aşağıdaki şartlara uyar:

- İlk kez kurulan ve 1 Ocak 2021'den sonra yetkili ulusal otorite tarafından resmi olarak tanınan yeni üretici grupları.
- Üretici grupları, bir iş planı temelinde yetkili makam tarafından tanınmalıdır. İş planında, aşağıdakilerden en az üçü ile ilgili olarak Grubun planlanan faaliyetleri detaylandırılmalıdır (3. sırada belirtilen öge zorunludur):
  - Üretici gruplarının üyelerinin üretim ve çıktılarının piyasa gerekliliklerine uyarlanması.
  - Doğrudan pazarlama, satışa hazırlık, satışın merkezileştirilmesi ve toptan alıcılara tedarik yoluyla da dâhil olmak üzere, malların birlikte piyasaya sürülmesi.
  - *Topluluk müktesebatına* uygun olarak, üreticilerin üretim ve çıktılarının ilgili AB standartlarını karşılayacak şekilde uyarlanması.
  - Özellikle hasat ve ürünün mevcudiyeti ile ilgili olarak, üretim bilgilerine ilişkin ortak kurallar oluşturulması.
  - Tüm pazarlama adımlarında ve ürünlerin gıda zincirine tesliminde etkin standardizasyonun sağlanması.
  - İş ve pazarlama becerilerinin geliştirilmesi ve inovasyon süreçlerinin organizasyonu ve kolaylaştırılması.

Ülke, iş planının içeriği ile ilgili asgari gereklilikleri ve ayrıca iş planının onayına ve doğrulanmasına yönelik idari prosedürleri belirlemelidir. Desteklenen üretici gruplarının

⁹Ares(2018)6385137-12/12/2018 DG AGRI (*Tarım ve Kırsal Kalkınma Genel Müdürlüğü*) rehberliği doğrultusunda.

¹⁰Üretici grupları/kuruluşları hakkında bilgiye şu adresten erişilebilir: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/market-measures/agri-food-supply-chain/producer-and-interbranch-organisations_en

tanınmasından sonraki 5 yıl içinde iş planının hedeflerine ulaşıldığını doğrulamalıdır. İş planının uygulanması bir taahhüt olarak görülmelidir – kısmi uygulama durumunda, destekte orantılı olarak azaltma yapılmalıdır.

Başvuru sahipleri aşağıdaki minimum gerekliliklere de uymalıdır:

- Grupta sadece üretici grubu ile üretimin organizasyonu ve ürünün pazarlanması konusunda bir sözleşme imzalayan üretici üyeler bulunabilir.
- Ülkeler, üretici grupları için bir asgari üye sayısı tanımlamalıdır.
- Ülkeler, yeni kurulan üretici gruplarının desteklenebileceği sektörleri tanımlamalıdır.
- Ülkeler, üretici grupları için yıllık minimum pazarlanabilir üretim hedefleri belirlemelidir (farklı sektörlerde farklı tavanlar oluşturulabilir).
- Üretici grubu, üyelerin ve ekonomik faaliyetlerinin kaydını tutmalı ve adil rekabet kurallarına uymalıdır.

Tedbir 3 - Tarım ve balıkçılık ürünlerinin işlenmesine ve pazarlanmasına ilişkin fiziki varlıklara yapılan yatırımlar

Alicılar

Alicılar, kendi kuruluşunda/kuruluşlarında projeleri yürütmekten sorumlu (yararlanıcı ülkenin ulusal hukukunda tanımlandığı şekliyle) işletmelerdir. Bir işletme, (AT) 852/2004 sayılı Tüzük'ün 2. maddesinde tanımlandığı gibi bir veya daha fazla kuruluştan oluşabilir.

Kolektif yatırımlar.

Üretici kuruluşları (kooperatifler, dernekler vb. gibi) toplu yatırımlara yönelik destek almak için de başvurabilirler. Uygun toplu yatırımların ayrıntılı tanımı IPARD programlarında açıklanacaktır.

Ortak uygunluk kriterleri

Desteklenen işletmelerin ve üretici kuruluşlarının türleri

Ana odak noktası, 250'den az kişiyi istihdam eden ve yıllık cirosu 50 milyon avroyu aşmayan ve/veya toplam yıllık bilançosu 43 milyon avroyu aşmayan, 2003/361/AT sayılı Komisyon Tavsiyesi'nde öngörülen mevcut KOBİ tanımına karşılık gelen işletmeler olmalıdır.

KOBİ tanımının henüz AB kurallarına uygun olmadığı yararlanıcı ülkelerde, 2003/361/AT sayılı Komisyon Tavsiyesi'nde belirtilen sınırlara uyduğu sürece, IPARD programında sağlanması gereken ulusal tanım kullanılmalıdır.

Desteklenen yatırım, yatırımın gerçekleşmesinin sonu itibarıyla ilgili AB standartlarına uyum göstermelidir. Bu tür bir yatırıma yönelik seçim kriterleri, işletmenin tamamının ilgili tüm AB standartlarına uyumunu amaçlayan başvuru sahiplerine öncelik verilmesini sağlamalıdır.

KOBİ tanımının kapsamına girmeyen ancak 750'den az çalışanı olan veya yıllık cirosu 200 milyon avroyu geçmeyen işletmeler de uygun kabul edilebilir, ancak bu durumda destek yalnızca, özel olarak kuruluşun tamamını ilgili AB standartlarına tamamen uyumlu hale getirmeyi amaçlayan yatırımlar için verilebilir.

Komisyon, yararlanıcı ülkenin uygun şekilde gerekçelendirilmiş bir talebine dayanarak, sadece, özellikle maliyetli yatırımları içeren, belirli AB standartlarını karşılamak için gerekli olan yatırımlar için, yukarıda belirtilenler dışındaki işletmelere de yardım sağlanabileceğine karar verebilir.

Bu tür bir destek, yalnızca, kuruluşun tamamını ilgili AB standartlarıyla uyumlu hale getirmeyi özel olarak amaçlayan yatırımlar için, sadece standartların AB standartlarına yükseltilmesine yönelik ulusal planda tanımlanan işletmelere verilebilir. Böyle bir plan genellikle ülkeler tarafından hazırlanır ve katılım sürecinin bir parçası olarak DG SANTE (*Sağlık ve Gıda Güvenliği Genel Müdürlüğü*) tarafından gözetime tabi tutulur. Bu gibi durumlarda, yararlanıcı ülke, bu tür bir şirketi uygun olarak değerlendirmesi için Komisyona özel bir talep sunar. Bu, ancak kuruluşların AB standartlarına yükseltilmesine yönelik ulusal plan hazırlandıktan sonra yapılabilir. Ulusal plan, DG SANTE ile müzakerelere tabidir (katılım müzakereleri çerçevesinde). Yararlanıcı ülkeler, AB standartlarını karşılamak için gerekli yatırımların türlerini ve ayrıca 750 veya daha fazla çalışanı olan ve yıllık cirosu 200 milyon avroyu aşan şirket türlerini, bu tür şirketlerin neden IPARD yardımı olmadan yatırımları gerçekleştiremediklerini gerekçelendirerek belirlemelidir. Bu hükmün uygulanabilmesi için öncelikle işleme birimlerinin modernize edilmesine ilişkin ulusal planın tamamlanması gerekmektedir.

Yenilenebilir enerji veya döngüsel ekonomi yatırımları için, SANTE'nin, AB'ye hayvansal kaynaklı gıda ihrac etmeye yetkili AB dışı kuruluşlar listesinde hâlihazırda yer alan kuruluşlar, ulusal plana bakılmaksızın başvurulabilir.

Alıcının ekonomik sürdürülebilirliği

Alıcının ekonomik sürdürülebilirliği bir iş planı aracılığıyla ortaya konulmalıdır. İş planı, işletmenin kısa bir tanımını, mevcut aktiflerini ve pasiflerini, insan kaynaklarını, önerilen yatırımın tanımını, finansmanını ve gelecekteki ekonomik faaliyete (pazarlama dâhil) ilişkin tahminleri içerir.

Fizibilite analizi, varsayımların güvenilirliği ve mali durumun değerlendirilmesi vb. gibi, alıcının gelecekteki ekonomik sürdürülebilirliğini değerlendirmek için IPARD Ajansı tarafından kullanılacak kriterlerin programda sunulması gerekmekte olup, ayrıntılı formül ise IPARD Ajansı tarafından oluşturulan ilgili kılavuzun bir parçasını oluşturur. Ülkelere, bankacılık sektörünün kullandığı yaklaşımı benimsemeleri tavsiye edilmektedir.

Alıcıya verilen IPARD fonları, alıcının ekonomik sürdürülebilirliği hesaplanırken dikkate alınmalıdır.

Diğer uygunluk kriterleri

Desteklenen yatırımlar, balıkçılık ürünleri de dâhil olmak üzere, Antlaşma'nın I. Eki kapsamındaki ürünlerin işlenmesi ve/veya pazarlanması ve/veya balıkçılık ürünleri de dâhil olmak üzere, Antlaşma'nın I. Eki kapsamındaki ürünlerle bağlantılı yeni ürünlerin, süreçlerin ve teknolojilerin geliştirilmesi ile ilgili olmalıdır.

Tütünün işlenmesi IPARD kapsamında uygun değildir.

"Yatırımların, söz konusu temel tarımsal üretim sektörünün durumunun iyileştirilmesine katkıda bulunması gerektiğini" belirten koşul, doğrudan çiftçilerle yapılan sözleşmeler yoluyla elde edilen hammadde oranının yüksek olduğu projelere daha fazla öncelik verilerek seçim kriterlerinden biri haline dönüştürülebilir.

Bu tedbir kapsamında desteklenecek uygun sektörlerin seçimi, harici uzmanlık içeren bir sektör analizine dayanmalıdır. Alıcı türlerinin ve her sektör altında ihtiyaç duyulan/uygun olan belirli yatırımların belirlenmesinde aynı yaklaşım izlenmeli ve ilgili sektör analiziyle tarımsal üretim zincirinde belirlenen en zayıf halkaların geliştirilmesi önceliklendirilmelidir.

Yatırım, tamamlandığında ilgili AB standartlarına uygun olmalıdır. Büyük işletmeler için, kuruluşun tamamı AB standartlarına uymalıdır (alıcıya yönelik gerekliliklere bakınız).

Özel uygunluk kriterleri

Bu tedbirin kapsayacağı tüm sektörler bir sektör analizine tabi olmalıdır. Her sektör altında uygun alıcıların ve yatırımların türünün belirlenmesinde, ilgili sektör analiziyle belirlenen işleme ve pazarlama zincirinin en zayıf halkalarının geliştirilmesine öncelik verilmelidir. Sektör analizleri, yenilenebilir enerji üretimini artırma fırsatlarını da belirlemelidir.

Tedbir 4 - Tarım-çevre-iklim ve organik çiftçilik tedbiri

Alıcılar

Alıcılar, genel bir kural olarak, 5 yıllık bir süre için (kalan programlama dönemi süresi kadar uzatma olasılığı ile), faaliyet(ler) türü dâhilinde taahhüt(ler) üstlenen çiftçiler, çiftçi grupları ve (yalnızca çiftçilerle işbirliği yapıyor olmaları halinde) diğer arazi yöneticileri olabilir.

"Çiftçi" tanımı çeşitli ülkelerde farklılık gösterebileceğinden, çiftçinin ulusal tanımına uygun olarak bir hedef grup belirlemek ve onu IPARD programında tanımlamak ülkelere bırakılmıştır.

"Bir çiftçi grubu", AECM'yi (*Tarım-Çevre-İklim Tedbirleri*) uygulamak amacıyla birden fazla çiftçiyi içeren veya çiftçi(ler) ve diğer arazi yöneticilerini bir araya getiren bir tüzel kişidir. "Kolektif bir yaklaşım" kavramına karşılık gelir. Bu yaklaşımın birkaç avantajı vardır:

- çevre kalitesinin daha büyük ölçekte artırılması (örneğin, ekolojik koridorlar oluşturarak çevresel açıdan önemli noktalar arasında daha iyi bağlantı sağlanması);
- idari işlemlerin basitleştirilmesi (yapılan daha az başvuru, daha az evrak işi anlamına gelecektir) ve daha düşük idari uygulama maliyetleri;
- grup üyeleri arasında daha güçlü bir ortak taahhüt duygusu;
- bireysel alıcı durumunda olduğundan daha yüksek işlem maliyeti ödemelerine izin vermek için bir dayanak.

Bu tür grupların çalışma yöntemleri, Yönetim Otoriteleri ile gruplar arasındaki sözleşmelerde ve grup üyeleri arasındaki dâhili düzenlemelerle (örneğin, her üyenin kendi haklarını ve yükümlülüklerini bilmesini sağlayan kurallar) belirtilmelidir.

"Diğer arazi yöneticileri", çiftçiler dışındaki arazi yöneticileridir. Bu tür yöneticilerin en yaygın örnekleri, çevre açısından değerli arazileri söz konusu arazilerin özel ihtiyaçlarına göre yöneten çevre STK'ları, çevre dernekleri veya belediyelerdir.

Ortak uygunluk kriterleri

Faaliyet türü

Ülke, seçilen hedef / hedefler kombinasyonu temelinde, desteklenecek faaliyet(ler)in türünü belirlemeli ve beklenen etkilerle ve ulaşılabilecek hedeflerle ilgili bir gerekçe ortaya koymalıdır.

Faaliyet(ler)in türünü tanımlarken, aşağıdakilere özellikle dikkat edilmelidir: (1) seçilen alanlar için IPARD programında tanımlanan ilgili özel hedefler ve ihtiyaçlar; (2) seçilen alanlardaki tarım işletmelerinin özel koşulları ve bağlamı ve (3) bu tür faaliyet(ler)i uygulamaya yönelik idari kapasite. Her tür faaliyet(ler) için taahhütler açıkça tanımlanır ve doğrulanabilir (kontrol edilebilir) olur.

Batı Balkanlar için Yeşil Gündem'in ve AB Yeşil Mutabakatı'nın ilgili amaçlarına ve hedeflerine, faaliyet(ler)in türünün tasarlanmasında özel bir önem verilir.

Her tür faaliyet(ler) için alıcılar tarafından uyulması gereken taahhütler geliştirilecektir. Taahhütler, IPARD programında açıkça tanımlanması gereken alıcılar üzerindeki özel/ayrıntılı yükümlülüklerdir. Faaliyetin niteliğini, referans değerini ötesindeki ana amacını ve belirlenen

hedeflere ve amaçlara ulaşma potansiyelini belirleyecek ve primlerin seviyesini etkileyecek ana unsurlardır.

Ülkeler, taahhütlerin hedefler ve içerik açısından net olmasını, çevresel faydalar sağlama potansiyeline sahip olmasını ve doğrulanabilir ve kontrol edilebilir olmasını sağlamak zorunda olacaklardır. Desteklenen her faaliyet türü için referans değer (ilgili ulusal standart/standartlar) ve taahhütler arasında açık bir bağlantının, örneğin bir tablo formatında sunulması gereklidir.

Ülke, tedbir kapsamında birden fazla faaliyet türü geliştirmeye karar verirse, tamamlayıcı ve uyumlu olmaları koşuluyla, alıcı tarafından çeşitli faaliyet türlerinin birleştirilebileceğini belirtmek önemlidir. Bu tür bir kombinasyona ilişkin olasılıklar programda açıklanır. Ancak, bazı kombinasyonların mümkün olmayabileceğini ve her halükârda, taahhütler arasındaki kısmi çakışmalardan kaynaklanan çifte finansmanın önlenmesi gerektiğini not etmek önemlidir.

Referans değer

- Bu tedbir için, ilgili zorunlu AB standartlarının ve koşullarının (referans değer) ötesine geçen faaliyet(ler) türünü 5 yıllık bir süre için gönüllü olarak taahhüt edecek olan alıcılar uygun olacaktır. Alıcılar, işletmenin tamamına ilişkin ilgili zorunlu standartlara ve koşullara uymak zorunda olacaktır.
- İlgili zorunlu standartların ve koşulların tanımının IPARD programında sunulması gerekecektir. Bir tablo formatı, tarım-çevre-iklim taahhütleri ile referans değer ve normal tarımsal üretim yöntemlerinin ilgili unsurları arasındaki ilişkiyi (ve tekabül yeti) göstermenin iyi ve net bir yoludur.

İlgili zorunlu AB standartları ve koşulları kavramı, (AB) 1306/2013 sayılı Tüzük'ün II. Ekinde öngörüldüğü şekilde (iyi tarım ve çevre koşulları – GAEC dâhil) AB çapraz uyum çerçevesi ışığında anlaşılmalıdır.¹¹ Referans değer tam içeriği, toprak, su, biyo- çeşitlilik ve peyzaj yönetimi ile ilgili yukarıda belirtilen ilgili zorunlu AB standartlarına ve koşullarına eşdeğer olan ulusal kurallara dayanmalıdır. Referans değer, ((AB) 808/2014 sayılı Tüzük'ün I. Ekinin 8(9). bendinde tanımlandığı gibi¹²) gübreler ve bitki koruma ürünleri için ilgili asgari gereklilikleri ve normal tarımsal üretim yöntemlerinin yanı sıra ulusal mevzuat tarafından tesis edilen tedbirle ilgili diğer tüm ulusal standartları da içerir.

Yararlanıcı ülkeler, ilgili zorunlu AB standartlarına ve koşullarına eşdeğer ilgili ulusal kuralların eksik olduğu faaliyet(ler) türü tanımlamaktan kaçınılmalıdır. Bu tür faaliyet(ler)in önerilmesi durumunda, ilgili referans değer belirlenmesi açısından AB standartları ve koşulları kullanılacaktır.

İlgili bilgi birikimi

AB Üye Devletlerinde bu tedbirin uygulanmasıyla ilgili deneyime dayanarak, tedbirin içeriğine özel rehberlik, tavsiye ve eğitim sağlanmasının, tedbirin sonuçlarının sunulmasında iyileşme ve uygulanmasındaki hataların sayısında azalma ortaya koyduğu ileri sürülebilir.

Bu tedbirin uygulanmasının mümkün olduğu kadar etkili olmasını sağlamak için, ülke, herhangi bir türdeki faaliyet(ler) gerçekleştirilmeden önce her alıcının ilgili bilgi birikimine sahip olacağını ve her alıcıya gerekli bilgilerin sağlanacağını garanti etmelidir.

¹¹Ortak tarım politikasının finansmanı, yönetimi ve izlenmesi hakkında (AB) 1306/2013 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü.

¹²(AB) 1305/2013 sayılı Tüzük'ün uygulanmasına ilişkin kuralları belirleyen (AB) 808/2014 sayılı Uygulama Tüzüğü.

Özel uygunluk kriterleri

Ülke, her türden faaliyet kapsamında beyan edilebilecek asgari bir tarım arazisi büyüklüğü ve nesli tükenmekte olan hayvan ırklarından oluşan asgari bir sürü büyüklüğü belirlemelidir.

Bu tedbir tarım arazilerinde uygulanacaktır. "Tarım arazisi" kavramı, yararlanıcı ülkelere bu araziye tanımlamaları için belirli bir takdir yetkisi vermekle birlikte, bu tür arazilerin tarımla bir bağlantısı olmasını gerektirir. Örneğin bu tanım, terk edilmiş araziler gibi, "potansiyel" tarım arazilerini içerebilir. Bu esneklik, çevre açısından değerli olacak şekilde, faaliyet türlerinin arazide uygulanmasını mümkün kılacaktır.

Arazinin mülkiyet durumu, arazinin bu tedbir kapsamındaki desteğe uygunluğunu etkilememekle birlikte, kiralık (kiralınmış) arazi olması durumunda, en az taahhüt süresini kapsayan bir süre için kiralanması sağlanmalıdır.

Önemli not: Organik tarım faaliyetlerinin söz konusu olması durumunda, bunlar Kullanımdaki Tarımsal Alanda (UAA) uygulanacaktır.

Nesli tükenme tehlikesi altında olan hayvanlara destek verilmesi durumunda, bu konudaki bilimsel kanıtlara dayalı olarak, ülkedeki ilgili kurumla yapılacak bir anlaşmada bir asgari sürü büyüklüğü belirlenmelidir.

"Nesli tükenme tehlikesi altındaki ırk", neslinin tükenme tehlikesi altında olduğu kabul edilen, ülkedeki bir veya daha fazla geleneksel üretim sistemine veya ortamına genetik olarak uyumlaştırılmış ve neslinin tükenme tehlikesi altında olduğu, tükenme tehlikesi altındaki ırklar alanında gerekli bilgi birikimine ve becerilere sahip bir kuruluş tarafından bilimsel olarak ortaya koyulan yerel bir ırktır.

Desteklenen ve uygun olan, nesli tükenme tehlikesi altındaki ırkların ve türlerin listesi IPARD programına dahil edilmelidir.

Tedbir 5 - Yerel kalkınma stratejilerinin uygulanması - LEADER yaklaşımı

Alıcllar

IPARD Ajansı tarafından seçilen ve sözleşme yapılan Yerel Eylem Grupları.

IPARD kapsamında LEADER uygulaması

Program düzeyindeki LEADER yaklaşımı, en azından aşağıdaki unsurları içerir:

- İyi tanımlanmış alt bölgesel kırsal bölgelere yönelik alan bazlı yerel kalkınma stratejileri.
- Yerel kamu-özel ortaklıkları (Yerel Eylem Grupları).
- Yerel kalkınma stratejilerinin detaylandırılmasına ve uygulanmasına ilişkin olarak yerel eylem grupları için karar verme yetkisiyle birlikte aşağıdan-yukarıya bir yaklaşım.
- Yerel ekonominin farklı sektörlerinin aktörleri ve projeleri arasındaki etkileşime dayalı olarak stratejinin çok sektörlü tasarımı ve uygulanması.
- Yerel ortaklıkların ağ oluşturması.
- Yenilikçi yaklaşımların uygulanması.

Yerel Eylem Grupları (YEG'ler), aşağıdaki altı öncelikli temadan birini veya daha fazlasını içerebilen bir Yerel Kalkınma Stratejisi (YKS) uygular:

- Kırsal ekonomi: Kırsal ekonominin çeşitlendirilmesi için, kaliteli ürünler, el sanatları ve diğer faaliyetler dahil olmak üzere, kısa tedarik zincirlerinin ve katma değerli ürünlerin geliştirilmesi.
- Kırsal turizm: yerel, doğal ve kültürel kaynakların kullanımına dayalı olarak kırsal turizm ürünlerinin geliştirilmesi.
- Toplum: toplumun kültürel ve sosyal yaşamının canlandırılması ve kolektif yerel örgütlerin, derneklerin ve STK'ların desteklenmesi.
- Kamusal alanlar: köylerde kamusal alanın iyileştirilmesi.
- Çevre: YEG alanlarında çevre standartlarının iyileştirilmesi ve yerel topluluk tarafından yenilenebilir enerji kullanımının teşvik edilmesi.
- Ağ oluşturma: YEG'lerin ağ oluşturmaları, en iyi uygulamaların alışverişi, IPARD programının yaygınlaştırılması ve kırsal kalkınmaya yönelik yeni yaklaşımların öğrenilmesi.

Yerel Kalkınma Stratejisi'nin uygulanması şunları kapsar: canlandırma ve kapasite geliştirme faaliyetleri, küçük projeler ve YEG'e yönelik işletme maliyetleri. Faaliyetler, yukarıda ana hatları verilen seçilmiş öncelikli temalarla bağlantılı olmalıdır.

Yerel Eylem Grupları aşağıdaki koşulları karşılar:

- 6 (a) ile (f)'de tanımlanan LEADER özelliklerine dayalı olarak entegre bir yerel kalkınma stratejisi önermelidirler.
- İlgili bölgedeki çeşitli yerel bazı sosyo-ekonomik sektörlerden ortakları temsil eden bir gruptan oluşmalıdırlar. Kadınların karar alma süreçlerine katılımıyla toplumsal kadın-erkek eşitliği sağlanmalıdır. Programda kadınların ve gençlerin sayısı için bir asgari rakam belirlenecektir.
- Alan için bir Yerel Kalkınma Stratejisi (YKS) tanımlama ve uygulama becerisi göstermelidirler.
- Yerel Eylem Grubunun bir yasal yapısı olmalıdır (ör. dernek, vakıf vs.).
- Kamu fonlarını yönetme yeteneği: IPARD Yönetim Otoritesi, YEG'lerin kamu fonlarını yönetebilecek bir idari ve mali lider aktör seçmesini sağlamalı ve ortaklığın tatmin edici bir şekilde işlemlerini sağlamalıdır. Muhasebe gibi bazı işlevler, bir YEG üyesi tarafından sağlanamıyorsa, dış kaynaklardan temin edilebilir.

Yerel Kalkınma Stratejisi (YKS) kapsamındaki YEG alanı için gereksinimler:

- YEG alanı tutarlı olur ve uygulanabilir bir kalkınma stratejisini destekleyecek insan kaynakları ile mali ve ekonomik kaynaklar açısından yeterli kritik kitleyi sunar.
- Her alanın nüfusu, genel bir kural olarak, nüfusu 25.000'den az olan yerleşim yerleri dahil olmak üzere, sayısı 10.000'den fazla olmalı ve 150.000 mukimi aşmamalıdır. Bu genel kuraldan sapmak, uygun şekilde gerçekleştirilmiş durumlarda mümkün olacaktır.
- Aynı yer, tek ortaklık, tek strateji, tek bölge anlamına gelecek şekilde birden fazla YEG'e ait olmamalıdır.
- Yararlanıcı ülkeler, Yerel Eylem Gruplarını ve temsil ettikleri alanları seçme kriterlerini bu doğrultuda uyarlayarak ya kendi bölgelerinin tamamını ya da bir kısmını kapsama almayı tercih edebilir.

Yerel Kalkınma Stratejisinin (YKS) asgari içeriği:

- İnsan kaynakları ile mali ve ekonomik kaynaklar açısından tutarlılık ve yeterli kritik kitle dahil, YKS'nin kapsamında olan alanın ve nüfusun tanımı.
- Güçlü yönler, zayıf yönler, fırsatlar ve tehditler (SWOT) analizi de dâhil olmak üzere, alanın kalkınma ihtiyaçlarının ve potansiyelinin analizi – YEG'ler sadece istatistikleri değil, aynı zamanda yerel aktörlerin görüşlerini de dikkate almalıdır.
- Stratejinin ve amaçlarının tanımı – YEG'ler, IPARD öncelik temaları doğrultusunda vizyon ve amaçları tanımlar.
- Strateji hazırlama, ortaklık yapısı ve dahili karar alma kurallarında topluluk katılımı sürecinin tanımı.
- Eylem planı – YKS'nin “kalbi”. Önerilen tüm faaliyetler, seçilen öncelikli temalarla bağlantılıdır. Eylem Planı, faaliyetlerin asgari (bağlayıcı) seviyesini (hedeflerin asgari seviyesi) belirler. Eylem Planı daha sonra daha ayrıntılı Yıllık Planlara dönüştürülür.
- Aşağıdaki öğelere ayrılmış ve YKS süresi boyunca gösterge niteliğinde bir bütçeye sahip mali plan: YEG'nin işletme maliyetleri, canlandırma / kapasite geliştirme, küçük projeler.

Yerel Kalkınma Stratejisi için ayrıntılı gereksinimler, IPARD Yönetim Otoritesi tarafından kılavuzlarda sağlanacaktır.

Tedbir 6 - Kırsal kamu altyapısına yapılacak yatırımlar

Alıcılar

Bu tedbir kapsamındaki alıcılar, kırsal alanlardaki kamu idari kurumlarıdır.

Ortak uygunluk kriterleri

- Proje, topluluk yolları, yerel ekonomik kalkınma açısından özel önem teşkil eden yollara yerel erişim, çiftlik ve ormanlık alanlara erişim, enerji temini, atık ve su yönetimi, bilgi ve iletişim teknolojisi noktalarına yerel erişim vb. dâhil olmak üzere, kırsal alanların gelişimi için gerekli altyapıyla ilgili olmalıdır.
- Tüm projelerin satın alımları, Mali Tüzük'te yer alan, Komisyonun dış yardım kurallarına uygun olarak gerçekleştirilmelidir. Bu amaçla, PRAG'ın (*AB Harici Eylemlerine Yönelik Sözleşme Prosedürleri Hakkında Uygulama Rehberi*) uygulaması, yararlanıcı ülkenin özelliklerine uyarlanabilir. Ancak, kamu alımları, alıcı adına merkezi bir yetkili kamu kurumu tarafından yapılabilir.
- Alıcı, projenin nihai ödemesinden sonra en az beş yıl boyunca projenin bakım hizmetlerini temin etmelidir/sağlamalıdır. Ancak, bakım maliyetleri AB ortak finansmanı için uygun değildir.
- Her proje, IPARD Ajansı tarafından yatırımın nihai ödemesinden önce, ilgili ulusal yasal gerekliliklere ve yürürlükteki ilgili Birlik standartlarına uyum sağlamalıdır.

Özel uygunluk kriterleri

Varsa, yararlanıcı ülke tarafından tanımlanacaktır.

Tedbir 7 - Tarımsal çeşitlendirme ve iş geliştirme

Alıcılar

Bu tedbire ilişkin alıcılar, çiftçiler ve çiftliğin hane halkı üyeleri, kırsal alanlardaki gerçek kişiler, üretici kuruluşları (kooperatifler, dernekler vb.) ve kırsal alanlardaki mikro ve küçük ölçekli işletmelerdir.

Ortak uygunluk kriterleri

Desteklenecek çiftçilerin, işletmelerin ve üretici kuruluşlarının türü

Bu tedbir kapsamındaki alıcılar şunlardır:

- Çiftlikler ve / veya çiftliklerin çiftlik içi veya dışı faaliyetlerini çeşitlendiren hane halkı üyeleri, kentsel alanda ya da kırsal alanda bulunmalarına bakılmaksızın uygun alıcılar olabilir.
- Ekonomik bir faaliyet yürüten ve kırsal alanda yaşayan, örneğin hane halkı kayıtları ile kanıtlanabilecek tüzel kişiler veya gerçek kişiler. Serbest meslek sahibi olarak çalışabilirler (örneğin, el sanatları durumunda).
- Kentsel alanda ya da kırsal alanda bulunmalarına bakılmaksızın, üretici kuruluşları (çiftçi kooperatifleri, dernekler vb.).
- Projeyi gerçekleştirme potansiyeline sahip, el sanatları işletmeleri de dâhil olmak üzere, kırsal alanlarda kurulu veya yerleşik mikro ve küçük işletmeler ile kırsal alanda yaşayan her türlü tüzel kişi. Kırsal alanlar dışında kurulu tüzel kişiler de desteklenen yatırımların/faaliyetlerin kırsal alanlarda bulunması durumunda uygun olabilir. Tüzel kişiler söz konusu olduğunda, işletmenin büyüklüğünü doğrulamak amacıyla bağlantılı ve ortak işletmelerin doğrulanması yapılmalıdır.

Alıcının ekonomik sürdürülebilirliği

Alıcının ekonomik sürdürülebilirliği bir iş planı aracılığıyla ortaya konulmalıdır. İş planı, işletmenin kısa bir tanımını, mevcut aktiflerini ve pasiflerini, insan kaynaklarını, önerilen yatırımın tanımını, finansmanını ve gelecekteki ekonomik faaliyete (pazarlama dâhil) ilişkin tahminleri içerir.

Fizibilite analizi, varsayımların güvenilirliği ve mali durumun değerlendirilmesi vb. gibi, alıcının gelecekteki ekonomik sürdürülebilirliğinin değerlendirilmesi amacıyla IPARD Ajansı tarafından kullanılacak kriterlerin programda sunulması gerekmekte olup, ayrıntılı formül ise IPARD Ajansı tarafından oluşturulan ilgili kılavuzun bir parçasını oluşturur.

Alıcıya verilen IPARD fonları, alıcının ekonomik sürdürülebilirliği hesaplanırken dikkate alınmalıdır.

Programda tanımlanacak daha küçük yatırımlar söz konusu olması durumunda, basitleştirilmiş şekilde bir iş planı kabul edilebilir. IPARD Ajansı, tüm potansiyel nihai yararlanıcılara sunulmak üzere, bu tür iş planları için şablonlar hazırlar.

Diğer uygunluk kriterleri

Mesleki beceriler – başvuru sahibi, belirli sektörlerdeki ulusal mevzuata uygun olmalıdır.

Özel uygunluk kriterleri

Belirli alıcıların hedef alınması amacıyla, bir ülke tarafından sektör başına belirli uygunluk kriterleri sağlanmalı ve bunlar üzerinde Komisyon ile mutabakata varılmalıdır; örneğin, kırsal turizm sektöründeki yer / kişi sayısı, çiftliklerin ve işletmelerin büyüklüğüne ilişkin kısıtlama

veya seçilen geleneksel el sanatlarının bir listesi. Bu tedbir kapsamındaki projeler genel olarak küçük ölçekli olmalıdır.

Bir ülke, bu tedbir kapsamındaki yatırımlar ile “Tarım işletmelerinin fiziki varlıklarına yapılacak yatırımlar” ve “Tarım ve balıkçılık ürünlerinin işlenmesine ve pazarlanmasına ilişkin fiziki varlıklara yapılacak yatırımlar” tedbirleri kapsamındaki yatırımlar arasında, örneğin seçilen sektörlerle dayalı olarak, net bir ayırım belirlemelidir.

Kırsal turizm sektörü içinde, yatırımlar nispeten küçük ölçekli turizm altyapısı ile sınırlandırılmalıdır. Genel anlamda, azami doluluk 30 yeri/kişiyi geçmemelidir.

Tedbir 8 – Beceri ve yeterliklerin geliştirilmesi

Alıcılar

- Bu tedbir kapsamındaki destek fonlarının alıcıları, tarım, gıda ve ormancılık sektörlerinde faaliyet gösteren kişilerin, arazi yöneticilerinin, kırsal alanlarda faaliyet gösteren ekonomik aktörlerin/KOBİ'lerin yararına olacak şekilde uygun faaliyetler sağlayacak kurum veya kuruluşlardır.
- Eğitim sağlayıcılar, yerel veya AB ülkelerinden ya da AB aday ülkelerinden özel sektör veya kamu kuruluşları ile STK'lar olabilir.
- Çiftliklere ve ormanlara ilişkin fikir alışverişleri ve ziyaretler düzenleyen kuruluşlar da uygun alıcılardır.
- Alıcıların seçimi için ülke, örneğin başvuru çağrıları ve kamu alımı gibi çeşitli prosedürler arasından seçim yapabilir. Süreç, eşit muamele, şeffaflık ve tarafsızlık korunarak düzenlenmelidir.

Katılımcılar

Bu tedbir kapsamında sağlanan faaliyetlere katılanlar, tarım, gıda ve ormancılık sektörlerinde faaliyet gösteren kişiler ve IPARD programı kapsamındaki alanlarda faaliyet gösteren diğer ekonomik aktörler olmalıdır.

Bu tedbir kapsamındaki destek, katılımcılara doğrudan ödenemez. Faaliyetlere katılan katılımcıların yaptığı masraflar, ilgili hizmet sağlayıcı (alıcı) tarafından geri ödenerek karşılanmalıdır.

Bu tedbir kapsamında teşvik edilen faaliyetlere katılabilecek çiftlik, gıda ve orman işletmesinin büyüklüğü konusunda herhangi bir sınırlama yoktur. Ancak, kırsal alanda faaliyet gösteren KOBİ'lerin, ülkede uygulanan ilgili KOBİ tanımına uyması gerektiğine dair bir sınırlama bulunmaktadır.

İşsiz kişiler de belediyeler de tedbir kapsamında alıcı veya katılımcı olarak uygun değildir. İşsizler ve belediyeler için, IPA ve EaSI (AB İstihdam ve Sosyal Yenilik Programı)/ESF+ kapsamında özel hedefli destek sağlanacaktır. Bu nedenle, net bir ayırım sağlanması için, işsiz kişiler katılımcı olarak dışarıda bırakılmıştır.

Ortak uygunluk kriterleri

Yararlanıcı ülke, tarım, gıda ve ormancılık sektörlerinde faaliyet gösteren kişilerin ve IPARD programı kapsamındaki alanlarda faaliyet gösteren diğer ekonomik aktörlerin mesleki becerilerinin ve yeterliklerinin geliştirilmesine yönelik faaliyetlerin uygulanması için bir **egitim stratejisi** geliştirir. Eğitim stratejisi, IPARD izleme komitesi tarafından onaylanmalıdır.

Eğitim stratejisi, mevcut eğitim yapılarının bir değerlendirmesini, ihtiyaçların ve hedeflerin bir analizini içerir. Ayrıca, hizmet sağlayıcıların seçimi için bir dizi kriter ve katılımcıların

becerilerini ve yeterliklerini geliştirmek için olası faaliyetlere ilişkin bir müfredat oluşturur. Eğitim stratejisinin kısa bir açıklaması IPARD programına dâhil edilir. Program, gerçekleştirilecek faaliyetlerin türünü ve ayrıca her birinin hedef kitlesini belirlemelidir.

Program alanındaki hedef grupların ihtiyaçlarını fiili olarak karşılayan, uygun faaliyetlerin sağlanması için stratejinin düzenli olarak güncellenmesi gerekmektedir. Faaliyetler, alıcılar/hizmet sağlayıcılar tarafından yönlendirilmek yerine kırsal aktörlerin taleplerine yanıt vermelidir. Kırsal aktörlerin ihtiyaçları zamanla değiştiğinde, fiili ihtiyaçlara zamanında ve doğru bir şekilde yanıt verebilmek için strateji güncellenmelidir.

Özel uygunluk kriterleri

IPARD Yönetim Otoritesi, IPARD programında ve ayrıca başvuru sahiplerine yönelik rehberde, tedbir kapsamında uygun kabul edilebilmek için, bilgi aktarımı ve tanıtıcı faaliyetler sağlayan kuruluşların uygun kapasitelerinin tanımını belirtmelidir. Alıcılar, tedbir kapsamındaki uygun faaliyetlerin gerçekleştirilmesinden sorumlu ve bu konuda yetkin olmalıdır.

- Alıcı, ilgili uygun faaliyetlerin sağlanmasında personelinin niteliklerine ve teknik kapasiteye ilişkin kanıt sağlamalıdır.
- İlgili uygun faaliyet, ilgili ülkenin eğitim stratejisinde tanımlanan belirli becerilerin ve yeterliliklerin aktarımını vurgular.
- Uygun faaliyet, tedbirlerin özel hedefleriyle ve eğitim alanlarıyla uyumlu olmalıdır.
- Her bir uygun faaliyet, yalnızca, alıcı ülke tarafından belirlenecek asgari sayıdaki katılımcı için düzenlenmelidir.

Proje başvurusu yapılırken belirli uygunluk kriterleri karşılanmalıdır.

Tedbir 9 - Teknik yardım

Alıcılar

Bu tedbir kapsamındaki alıcı, IPARD Yönetim Otoritesidir. Diğer IPARD III birimleri ve ilgili birimler (IPARD Yönetim Otoritesi/IPARD Ajansı, yönetim yapısı, danışmanlık servisleri, teknik birimler, potansiyel yerel eylem grupları (YEG'ler) ve ulusal kırsal (kalkınma) ağları), IPARD Yönetimi aracılığıyla Teknik Yardım faaliyetlerinden yararlanabilir.

Ortak uygunluk kriterleri

Uygun harcama, ortak finansman sağlanan faaliyetin uygulanmasıyla bağlantılı olan, gerçek maliyetlere dayanır ve alınan faturalar veya eşdeğer kanıt değerine sahip muhasebe belgeleri ile desteklenmesi gereken olan, alıcı tarafından gerçekleştirilen ödemelerle ilgili olmalıdır¹³. Basitleştirilmiş maliyet seçenekleri de gerçek maliyetlere alternatif olarak kullanılabilir.

Tüm projelerin satın alımları, Mali Tüzük'te yer alan, Komisyonun dış yardım kurallarına uygun olarak gerçekleştirilmelidir. Bu amaçla, PRAG'ın (*AB Harıcı Eylemlerine Yönelik Sözleşme Prosedürleri Hakkında Uygulama Rehberi*) uygulaması, yararlanıcı ülkenin özelliklerine uyarlanabilir. Ancak, kamu alımları, alıcı adına merkezi, bağımsız bir yetkili kamu makamı tarafından yapılabilir. Teknik Yardım eylemlerinin uygulanması, kamu alımları ile uyumlu şekilde olmalıdır.

¹³"Eşdeğer kanıt değerine sahip muhasebe belgesi", defter kaydının, cari muhasebe yasasına göre fiili işlemi gerçek ve adil bir şekilde yansıttığını kanıtlamak için sunulan herhangi bir belge anlamına gelir.

Uygun harcamalar, yıllık uygulama raporu bağlamında rapor edilir. Harcama, herhangi bir AB ortak finansmanın söz konusu olmadığı benzer eylemler için ilgili yararlanıcı ülkenin kamu sektöründe uygulanan şartlara ve oranlara uygun olarak, sabit oranlı tutarlara (harcırah gibi) da dayanabilir. Uzmanlarla ve diğer katılımcılarla ilgili tüm harcamalar, AB Üye Devletlerinden IPARD yararlanıcı ülkeler yönüne veya tam tersi yönde veya yararlanıcı ülkeler içinde seyahat edenlerle sınırlı olacaktır.

Bu tedbir için, eşleştirme taahhütlerinin bir parçası olarak finanse edilen veya finanse edilmesi öngörülen faaliyetler veya başka IPA bileşenleri kapsamında desteklenen diğer projeler uygun kabul edilmeyecektir.

Yönetim ve kontrol sistemlerinin kurulmasını desteklemeye yönelik teknik yardım, yeni tedbirlerle ilgili bütçe uygulama görevlerinin tevdi edilmesinden önce 1 Ocak 2021'den sonra yapılan harcamalar için uygun kabul edilir.

Tedbir 10 - Danışmanlık hizmetleri

Alıcılar

Danışmanlık hizmeti sağlayacak makamlar veya birim, (fon alımı açısından) desteğin alıcısı olur.

Danışmanlık hizmeti sağlayan makamlar veya birimler, kamu danışmanlık servisleridir ve tamamlayıcı olarak da şunlardan oluşur: sektör kuruluşları (tarım odaları gibi), kalkınma ajansları, STK'lar, belediye meclisleri vb. Özel firmalar ve danışmanlar uygun kabul edilmese de, ulusal danışmanlık sisteminin bir parçası olarak Bakanlık tarafından alt sözleşme yapılan özel danışmanlık hizmetleri uygun kabul edilebilir.

Kırsal alanlarda çiftçilere, orman sahiplerine ve mikro işletmelere ücretsiz danışmanlık sağlanır.

Ortak uygunluk kriterleri

Danışmanlık hizmeti sağlayacak makamlar veya birimler, düzenli olarak eğitim verilmiş ve nitelikli personel şeklinde uygun kaynaklara ve danışmanlık yaptıkları alanlara ilişkin danışmanlık deneyimi ile güvenilirliğe sahip olur. Danışmanlık hizmeti personeline düzenli olarak eğitim verilmelidir.

Alıcı, danışmanlık hizmeti sağlayan makamlar veya birimler için yukarıdakilere ilişkin kanıtları sunar.

Çıkar çatışması olan adaylar, seçim prosedüründen çıkarılır. Seçilen kuruluşlardan birinin şartname tanımında yer alması çıkar çatışmasına örnek teşkil eder.

Özel uygunluk kriterleri (sektör bazında)

IPARD projesine ve ödeme talebi hazırlanmasına yönelik danışmanlık hizmeti sağlanacak tedbirler, sektör türleri / proje büyüklüğü programda tanımlanmalıdır. Tipik olarak, bu tedbir kapsamında sağlanan danışmanlık hizmetleri, sınırlı mali kapasiteye sahip mikro işletmeleri ve küçük çiftlikleri IPARD programını kullanmaya teşvik etmeye yönelik daha küçük projeleri kapsayacaktır. Daha büyük projeler, her tedbirde genel maliyetler (proje hazırlama maliyetleri) altında finanse edilecektir.

Çiftçilere veya mikro işletmelere yönelik danışmanlık hizmetleri, tarım işletmelerinin, orman işletmelerinin veya mikro işletmelerin ekonomik, tarımsal ve çevresel performansını kapsayabilir. İklim değişikliği (yenilenebilir enerji kullanımı, enerji verimliliği dahil), çevre (atık yönetimi dahil), sürdürülebilirlik (döngüsel ekonomi, biyo-ekonomi dahil), biyo-çeşitlilik,

AB'nin çevre, hijyen ve hayvan refahı standartlarına uyum, üretici kuruluşlar, çiftliklerin teknik açıdan yenilikçilik ve dijitalleşme unsurlarına ve mikro işletmelere özel önem atfedilir.

Programda grup danışma oturumu için asgari katılımcı sayısı belirlenir. Azami etki için birkaç grup danışma oturumu döngüsü teşvik edilmelidir. Her bir programda, "Becerilerin ve yeterliliklerin geliştirilmesi" tedbiri kapsamında desteklenen grup danışmanlığı ve eğitim faaliyetleri arasında net bir sınır çizgisi oluşturulur. Grup danışmanlığı, IPARD programında desteklenen sektörlerle ve genç çiftçilerin ve üretici kuruluşların katılımına (örneğin, üretim altyapısının ortak kullanımı, işleme, kaliteli ürünler ve kısa değer zincirleri hakkında) öncelik verecektir.

Çiftlik danışma servisi, kırsal alanlarda faaliyet gösteren çiftçilere, orman hamillerine ve mikro işletmelere danışmanlık sağlamayı amaçlayan bir birim veya kuruluştur. Çiftçilere sadece bilgi verilmesi ve danışmanlık sağlanması arasında mümkün olduğunca net bir ayrım yapmak önemlidir. Çiftlik danışma servislerinin, yalnızca genel bilgi sunmakla kalmayıp, çiftçinin kendi özel durumunu da değerlendirmesi gerektiği unutulmamalıdır. İlgili tedbirlerde genel maliyetlerin (proje hazırlama maliyetleri) çifte finansmanından kaçınılması da önemlidir.

Tedbir 11 - Ormanların oluşturulması ve korunması

Alıcılar

Özel arazilerin ve kamu arazilerinin hamilleri ve dernekleri bu tedbir kapsamında alıcı olabilirler.

Ortak uygunluk kriterleri

Desteklenen projeler, Ulusal Orman Programları/Stratejileri veya eşdeğer araçlarla ve uygulanabilir olduğu hallerde, ulusal ağaçlandırma programı veya kılavuz belgesi, iklim değişikliği uyum veya etkilerini azaltma planı, biyolojik çeşitlilik veya eşdeğer bir strateji ile uyumlu olmalıdır.

Yararlanıcı ülke tarafından IPARD programına "orman" için ortak bir tanım dâhil edilmelidir. Aşağıdaki tanım AB içinde uygulanır: "*orman*", 5 metreden yüksek ağaçlara ve yüzde 10'dan fazla tepe kapalılığına sahip olan veya tabii sahasında bu eşik değerlere ulaşabilecek olan ağaçların bulunduğu, 0,5 hektarı aşkın araziyi ifade eder. Ağırıklı olarak tarımsal veya kentsel kullanım altındaki arazileri içermez. Bir yararlanıcı ülke, mevcut ulusal mevzuata veya envanter sistemine dayalı olarak başka bir orman tanımı uygulamayı tercih edebilir.

Yararlanıcı ülke, kırsal kalkınma programında ilgili tanıma yer verir.

"Diğer ağaçlık alanlarda" da ormancılık faaliyetleri yapılıyorsa, bu tür alanların tanımı da aynı doğrultuda IPARD programında yer almalıdır. AB'de kullanılan, "diğer ağaçlık" alanlara yönelik tanımın aynısının kullanılması tavsiye edilir: "*Ağaçlık alanlar*", 5 metreden yüksek ağaçlara ve yüzde 5-10 oranında kapalılığa sahip veya tabii sahasında bu eşik değerlere ulaşabilecek ağaçların bulunduğu veya fundalıkların, çalılıkların ve ağaçların bir arada yüzde 10'dan fazla kapalılık oluşturduğu, 0,5 hektardan geniş ve 'orman' olarak sınıflandırılmayan toprak parçası anlamına gelir. Bu terim, ağırıklı olarak tarımsal veya kentsel kullanım altındaki arazileri içermez.

Özel uygunluk kriterleri

Ağaçlandırma, tarımsal ormancılık, yangın sonrası orman restorasyonu

- Kısa rotasyonlu ağaçlıklar (SRC)¹⁴ ve Noel ağaçları yardım kapsamı dışındadır.
- Hem tarımsal hem de tarımsal olmayan araziler uygun kabul edilir.
- Ağaç dikimi yerel koşullara uyarlanmalı, çevre ile uyumlu olmalı ve biyolojik çeşitliliği artırmalıdır. Türlerin, çeşitlerin, ekotiplerin ve orijinlerin seçiminde ve ağaçların seçiminde, iklim değişikliğine ve doğal afetlere dayanıklılık ihtiyacının yanı sıra, ilgili alanın yerel koşulları altında Yararlanıcı ülke tarafından tanımlanmış türlerin potansiyel istilacı karakteri de dikkate alınır. Çok yıllık odunsu türlerin uygunluğu, yararlanıcı ülke tarafından toprak, iklim ve çevre koşulları esas alınarak programda belirlenecektir. Aynı türler, "rotasyon-hasat" dönemine bağlı olarak farklı kategorilere (hızlı büyüyen türler, orman) girebilir.
- Orman örtüsünün artırılması, yönetim planlarında veya bu tür doğal alanların yönetimi için belirlenen eşdeğer araçlarda öngörölmüş istenilen müdahaleler arasında yer almadıkça, korunan doğal alanlarda yeni orman oluşturulamaz.
- Alıcı, kendi adına düzenlenmiş ve ormancılık makamı tarafından onaylanmış bir ağaçlandırma izni (ağaçlandırma planını onaylayıcı karar) almak zorundadır. İzin, saha koşulları ve ekolojik özellikler göz önünde bulundurularak, örneğin bir profesyonel ormancı tarafından, ülkenin ormancılık mevzuatına uygun olarak yapılacak ağaçlandırma planını esas alır. İlgili makamlar (doğanın korunması, savunma, su koruması makamları) onay prosedüründe yer alır.
- Kendi kendine tohumlanan/kendiliğinden ağaçlandırılmış alanlar (örneğin, odunsu bitki örtüsünün ortaya çıkmaya başladığı terk edilmiş çiftlik arazileri) söz konusu olması durumunda ek dikim gerekliyse destek mümkündür; bu durumda, yalnızca ek ağaçlandırma yapılan alana ilişkin oluşturma maliyetleri uygun kabul edilir. Bakım maliyetleri (örneğin, muhafazalar vb. dâhil) ile ilgili olarak - eğer bakım faaliyetleri düzenli olarak gerçekleştiriliyorsa, tüm "ağaçlandırılmış" alan (hem doğal hem de yapay kökenli) kapsama girebilir (çünkü tüm alan, genç orman meşceresinin türünün ihtiyaçlarına göre erken ve geç temizliğe tabi tutulmalıdır).
- Destek, çevresel veya koruyucu fonksiyonlara zarar vermediği sürece, ahşap veya ahşap olmayan malzemelerin veya diğer orman ürünleri ve hizmetlerinin ekonomik nedenlerle kullanımını (trüf mantarlarının aşılınması, sürdürülebilir hasat, bakım döneminde enerji için satılan malzemelerle seyreltme vb.) hariç tutmayacaktır. Bu gibi durumlarda, destek seviyesi hesaplanırken bu husus dikkate alınmalıdır.
- Şiddetli pedo-iklim koşullarının (su kıtlığı, verimsiz topraklar vb.) ağaç dikimini zorlaştırdığı alanlarda, fundalar veya çalılar gibi, yerel koşullara uygun çok yıllık diğer odunsu türlerin dikilmesi için destek sağlanabilir.
- Tarımsal ormancılık için, önerilen ağaçlık alan/ağaçlar ile mevcut tarımsal arazi oranı, yerel pedo-iklim koşulları, ormancılık türleri (ilgili ağaç ve çalı türleri) ve arazinin tarımsal kullanımının sağlanması ihtiyacı dikkate alınarak yararlanıcı ülke tarafından tanımlanmalıdır. Bir tavsiye olarak, birden fazla orman ağacı türü, özellikle de çok amaçlı ağaçlar (hem meyve veren hem de kerestelik ağaçlar) aynı tarımsal ormancılık sistemi içerisine ekilmeli, böylece daha geniş çaplı biyolojik çeşitliliğe katkıda bulunulmalıdır. Yararlanıcı ülke, olgunlaşma dönemindeki azami ve asgari ağaç sayısını belirler. Bu sayı,

¹⁴"Kısa rotasyonlu ağaçlıklar", Yararlanıcı ülke tarafından tanımlanacak olan 06 02 9041 CN kodlu ağaç türlerinin ekildiği, odunsu, çok yıllık ekinlerden oluşan, hasattan sonra anaçları veya kütükleri toprakta kalan, bir sonraki sezonda yeni sürgünlerin ortaya çıktığı ve (AB) 1307/2013 sayılı Tüzük'ün 4(1)(k) maddesinde belirlendiği gibi, Yararlanıcı ülke tarafından belirlenecek maksimum hasat döngüsüne sahip olan alanlar anlamına gelir.

arazinin iki yönlü kullanımını yansıtmalıdır. Dikilen ağaçların sayısı arazinin sürdürülebilir ve iki yönlü kullanımını temin etmelidir.

- Hasarın giderilmesi için, doğal afetin meydana geldiğini resmen kabul eden kamu makamları tarafından resmi bir tanıma gereklidir. Yararlanıcı ülke/bölge, Kırsal Kalkınma Programı'nda bu tür bir hasarın değerlendirme yönteminden bahsetmelidir.
- Yararlanıcı ülkeler, yangın sonrası ormanların restorasyonunun sağlanmasına ilişkin tedbirlerin, ilgili ulusal orman koruma planlarıyla uyumlu olmasını sağlamak zorundadır.

Ormanların orman yangınlarından zarar görmesinin önlenmesi

- Gözetim, izleme ve iletişim sistemleri dâhil olmak üzere, yangın önleme altyapısının kurulum maliyetleri kapsama girebilir.
- Tarım-çevre taahhütleri kapsamına giren alanlarda tarımla ilgili faaliyetler için destek verilmez.
- Programda belirlenecek belirli bir büyüklüğün üzerindeki işletmeler için, destek, 1993 tarihli Avrupa'daki Ormanların Korunması hakkında Bakanlık Konferansı'nda kabul edilen Helsinki H1 İlke Kararı çerçevesinde anlaşıldığı üzere, ormanların sürdürülebilir yönetimine (bundan böyle "sürdürülebilir orman yönetimi"¹⁵) uygun olarak bir orman yönetim planından veya eşdeğer araçtan ilgili bilgilerin sunulması şartına bağlı olur.
- Yararlanıcı ülke tarafından orta veya yüksek yangın riski olarak sınıflandırılan alanlarda yangını önleyici faaliyetler gerçekleştirilmelidir. Tüm önleyici faaliyetler orman koruma planının bir parçası olmalıdır.
- Gerekli önleyici faaliyetler, bir kamu programının (ulusal orman programı/stratejisi, orman koruma programı ve planı, iklim değişikliği uyum stratejisi, havza yönetim programı, çölleşme stratejisi vb.) amaçlarına uygun olarak hedeflenmelidir
- Yararlanıcı ülkeler, yukarıda ele alınan orman yangını önleme tedbirlerinin ilgili ulusal orman koruma planlarıyla uyumlu olmasını sağlamak zorundadır.
- Orman yangını emniyet şeritlerinin, temizlenmiş alanların, oluşturulması ile ilgili olarak, uygun maliyetler, kuruluş maliyetinin ötesinde, ilgili alanın müteakip bakım maliyetlerini içerebilir. Ancak, bu destek, tarım-çevre taahhütleri kapsamındaki alanlarda tarımla ilgili faaliyetler için verilmez.
- Bu tedbir altında, sadece, hasarın meydana gelmesinin önlenmesiyle ilgili malzemeler kapsama alınmalıdır.

Orman ekosistemlerinin dayanıklılığının ve çevresel değerinin artırılması

- Yararlanıcı ülke tarafından programda belirlenen belirli bir büyüklüğün üzerindeki işletmeler için, yatırımlar, orman yönetim planlarına veya eşdeğer araçlara dayalı olur.
- Tüm yatırımlar, biyolojik çeşitlilik stratejisi, iklim değişikliği uyum planı/stratejisi, orman ve toprak koruma planları, havza/su kalitesi yönetimi/koruma planları, halk sağlığı ile ilgili planlar veya programlar (kamu hizmeti – rekreasyon unsurları ile ilgili), peyzaj yönetim planları (ormanların sağladığı ekosistem hizmetlerinin orman alanlarında uygun tür ve düzeydeki yatırımlarla desteklenmesinin gerektiği kompleks, ilçe düzeyindeki planlar ve programlar ile ilgili olanlar) gibi ilgili ve uygun seviyedeki planlarla ve stratejilerle uyumlu olmalıdır.

- Örneğin seyreltme ve budama gibi, ilgili doğrulanabilirlik ve kontrol edilebilirlik kurallarının yerine getirildiği uygun durumlar için basitleştirilmiş maliyet seçenekleri (SCO) uygulanabilir.

Tedbir 12 – Mali araçlar

Alıcılar

Mali araç, çiftçilere, mikro, küçük ve orta ölçekli işletmelere, üretici kuruluşlarına, kamu-özel ortaklıklarına vb. destek sağlayabilir. MA (*Mali Araç*) kapsamındaki destek, hibe faaliyetleriyle hedeflenen ve IPARD programı tarafından izin verilen aynı alıcı grubuna verilmek zorundadır.

Mali araç kapsamında destek almak için başvuranlar, çiftlik kayıt sistemine kayıtlı olmalı veya ulusal hukuk uyarınca bir üretici grubu/kuruluşu olarak tanınmalıdır.

Tarım işletmelerine/kuruluşlarına verilen destek, IPARD programının herhangi bir amacını hedefleyebilir. Söz konusu amaçlar, yeni iş yaratma, iş geliştirme ve genişletme veya ekonomide ciddi sıkıntılar olması durumunda, mevcut ticari faaliyetin güçlendirilmesi, geliştirilmesi ve genişletilmesi dâhil olmak üzere, ekonomik sürdürülebilirliği olması muhtemel genel ticari faaliyetler olabilir.

Ayrıca genç çiftçiler, kadınlar, dağlık dezavantajlı bölgelerdeki çiftçiler gibi, potansiyel IPARD alıcılarından oluşan belirli bir grup da olabilir. Bir tarım işletmesi/kuruluşu kuracak kişiler de mali araç destekli kredi almak için uygun kabul edilebilirler.

Ortak uygunluk kriterleri

Bir başvuru sahibi (alıcı) tarafından, bir mali araç kapsamında desteklenmek üzere planlanan yatırımlar, tarımsal faaliyetin sonuçlarının iyileştirilmesine katkıda bulunmak ve mali olarak sürdürülebilir olmak zorundadır. Bu, başvuru sahibinin (alıcının), bankaların değerlendirmesine tabi olacak iş planında gösterilmek zorundadır. Yatırımın, alıcının (çiftçinin) geri ödeyebilmesini sağlayacak şekilde gelir yaratması veya maliyet tasarrufu sağlaması gerekir. Bankalar, çiftliğin genel kapasitesine bakarak bireysel projeleri değerlendirir.

İşletme sermayesi için (tek başına veya yatırımla bağlantılı) mali araç aracılığıyla destek sağlanmayacaktır. Bu tür maliyetler, MA desteğinden ayrı olarak finanse edilmelidir.

Özel uygunluk kriterleri

MA'nın tesis edildiği faaliyetlerin özel uygunluk koşullarına riayet edilmelidir. Ulusal otorite, MA için, hibelere yönelik olanlara kıyasla daha geniş kapsamlı veya MA kapsamındaki stratejik hedeflerine bağlı olarak, daha dar kapsamlı spesifik uygunluk koşulları tanımlayabilir.

Tedbir 13 – İnovasyon ve bilgi aktarımı için işbirliğinin desteklenmesi

Alıcılar

Örneğin çiftçiler, danışmanlar, araştırmacılar, HDK'lar, orman sahipleri ve tarım işletmeleri gibi farklı gruplardan en az üç aktörden oluşan ve tarım, ormancılık, su ürünleri yetiştiriciliği veya gıda işleme alanlarında faaliyet gösteren IO (*İnovasyon Ortaklığı*) Operasyonel Grupları.

Sağlam mali amaçlar için, IO Operasyonel Grubu ya tüzel kişi olarak kayıt yaptırmalı - hukuki biçimi ilgili ulusal mevzuata bağlı olacaktır - ya da operasyonel grubun üyeleri arasında sorumlulukları tahsis eden belgelendirilmiş bir kurala sahip olmalıdır. Ulusal mevzuata uygun olarak IO Operasyonel Grupları için en uygun hukuki biçimi seçmek ilgili ülkenin sorumluluğundadır.

Kuruluşlar, IO Operasyonel Grubunun kurulmasına yardımcı olmak için bir inovasyon destek hizmeti / inovasyon aracı kullanabilir¹⁶. Ülke, IO Operasyonel Gruplarının kurulmasına gönüllü olmak konusunda çok az sayıda kişinin/kuruluşun inisiyatif alacağından endişe duyuyorsa, bir IPARD Yönetim Otoritesi, doğrudan işe koyulup Operasyonel Grubun potansiyel üyelerini aramaları ve söz konusu üyelerin grup kurmasına yardımcı olmaları için inovasyon aracılılarıyla sözleşme yapabilir. Bu durumda, maliyetler Teknik Yardım (Ulusal Kırsal Ağ tarafından aracılık ediliyorsa) veya Danışmanlık hizmetleri (ulusal Danışmanlık servisi tarafından aracılık ediliyorsa) tedbirleri kapsamında karşılanır.

Tedbir, özellikle yeni IO Operasyonel Gruplarının oluşturulmasını hedeflemekle birlikte, tedbir kapsamında belirlenen koşulları yerine getirmeleri halinde hâlihazırda kurulmuş olan IO Operasyonel Grupları da destek için uygun kabul edilirler.

Uygunluk kriterleri

Başarılı IO Operasyonel Grubu, diğerlerinin yanı sıra aşağıdakilerin belirtildiği bir plan sunmalıdır:

- IO Operasyonel Grubu bünyesinde, ödemelerin idaresinden sorumlu olacak bir lider birim;
- IO Operasyonel Grubu'nun ortakları arasında sorumlulukların dağılımı ve proje tamamlandıktan sonra kalması muhtemel yatırım veya varlıkların mülkiyetinin belirlenmesi;
- işleyişin ve karar alma süreçlerinin şeffaf olmasını sağlayan yönelik iç usuller;
- tarım, ormancılık, su ürünleri yetiştiriciliği veya gıda işleme alanlarında geliştirilecek, uyarlanacak veya test edilecek yenilikçi uygulamanın, yöntemin, sürecin veya ürünün (hedefler, sonuçlar, finansman planı, zaman çizelgesi, ortaklar arasındaki sorumluluk dağılımı dahil) açıklaması. IPARD programının en az bir önceliği ile bağlantısı ve proje sonucunun/sonuçlarının tanıtılabileceği/uygulanabileceği bir IPARD tedbiri ortaya koyulur;
- projenin, üretkenliği ve sürdürülebilir kaynak verimliliğini artırmaya nasıl katkıda bulunmasının beklendiğine ilişkin ayrıntılarla birlikte, beklenen sonuçlar;
- proje sonuçlarının nasıl yaygınlaştırılacağına ilişkin ayrıntılar.

IO Operasyonel Grubu, seçim komitesi tarafından ilk aşamada ön tekliflerinin kabul edilmiş olduğuna dair bir kanıt sağlamalıdır.

Belirli bir sonucu/projeyi/testi göz önünde bulundurmadan belirli sorunları "değerlendiren" bir IO Operasyonel Grubunun kurulması veya işletilmesi için destek verilmemelidir. Destek almak için, söz konusu değerlendirmelerin yanı sıra, belirli planlanmış sonuçlarla birlikte belirli planlanmış eylemler de mevcut olmalıdır.

Özel uygunluk kriterleri

IPARD programında sağlanan Strateji ve SWOT Analizi bağlamına dayalı olarak her bir yararlanıcı ülke tarafından ek uygunluk kriterleri belirlenebilir.

Söz konusu kriterler, örneğin, belirli sektör/ler veya sürdürülebilir kaynak yönetimi; çevrenin korunması; iklim değişikliğine uyum; çiftçiler arasında bilgi ve teknoloji alışverişinin, araştırmaların, ticari hizmetlerin ve danışmanlık hizmetlerinin güçlendirilmesi; sonuçların ve

---

¹⁶ Ayrıca bölgesel bir kuruluş veya bir inovasyon ajansı (halihazırda Sırbistan, Kuzey Makedonya, Karadağ ve Türkiye'de faaliyet gösteren) da olabilir.

yenilikçi yaklaşımların sahada yaygınlaşmasının ve uygulanmasının kolaylaştırılması ile ilgili olabilir.

Tedbir fişleri

IPARD III yararlanıcısı Komisyon tarafından sağlanan tedbir fişlerine uyar.

EK 6. FORM D 2 - (.....) MALİ YILINA AİT HESAPLARIN YILLIK BEYANI

(47 ve 48. maddelerde atıfta bulunulan belgelerle birlikte Komisyona gönderilecektir)

IPARD III programı: .....

..... tarihli ve ..... sayılı Komisyon Karar(lar)ı

(en son ..... tarihli ve ..... sayılı Karar'la değiştirilmiştir)

Komisyon referans numarası (CCI): 2021TR06IPRD001

Türkiye ile Komisyon arasında imzalanan Anlaşmalarda öngörüldüğü şekliyle Türkiye' yi temsil eden Ulusal Yetkilendirme Görevlisi olarak aşağıda imzası bulunan kişi ....., (1/1/yıl ..... ile 31/12/yıl .....) arasında yapılan, program uyarınca toplam uygun harcamanın ..... avro tutarında olduğunu bu belgeyle beyan eder.

Bu harcamayla ilgili detaylar bu belgeye ekli tabloda verilmiş olup bu beyanın ayrılmaz bir parçasını oluşturmaktadır.

Ayrıca, tedbirlerin program'da belirtilen hedefler doğrultusunda tatmin edici bir hızda ilerlemekte olduğunu ve destekleyici belgelerin, sektörel anlaşmanın 46. maddesinde öngörüldüğü şekilde mevcut bulunduğunu ve bulunacağını beyan ederim.

Aşağıdakileri beyan ederim:

1. Harcamalar listesi tamdır. Münferit operasyonlar düzeyinde hesaplara dayanmakta olup belgeye dayalı kanıtlarla desteklenmektedir.
2. Alıcılara yapılan ödemeler, hak kazandıkları mali yardımın tutarını azaltabilecek olan herhangi bir tutar kesilmeden, düşülmeden veya alıkonmadan yapılmıştır.
3. Uygun olduğu beyan edilen harcamanın, IPARD III programına, finansman anlaşmasına, sektörel anlaşmanın 50 ve 51. maddelerinde atıfta bulunulan Komisyon Karar(lar)'na ve sağlam mali yönetim ilkelerine uygun olarak yapıldığını kontrol ettim.
4. Beyan, iki yıldan kısa bir süredir kayıtlı olan tüm borçları kapsamaktadır. Bu borçların bu beyanın atıfta bulunduğu yılın sonundaki toplam tutarı ..... avrodur.
5. Bu beyanın atıfta bulunduğu yılın sonu itibarıyla IPARD avro hesabında bulunan Birlik fonlarının hacmi ..... avrodur ve bu tutara dahil olmak üzere yıllar içinde tahakkuk etmiş faiz miktarı ..... avrodur.
6. Ulusal para birimi ile avro arasındaki çevirmeler sektörel anlaşma'nın 44. maddesi hükmü uyarınca yapılmıştır.
7. Sektörel anlaşma'nın 48. maddesinde atıfta bulunulduğu şekilde kabul bilgileri, onaylanmış ve Komisyona zamanında iletilmiştir.
8. Yıllık hesapların şekli ve içeriği sektörel anlaşma'nın 47. maddesinde atıfta bulunulduğu gibi ,muhasabe bilgileri ise sektörel anlaşma'nın 49. maddesinde atıfta bulunulduğu gibi, uluslararası kabul görüş muhasabe ilkelerine uygun olarak oluşturulmuştur.

9. Destekleyici belgeler, sektörel anlaşma'nın 48. maddesinde öngörüldüğü şekilde mevcuttur ve mevcut olmaya devam edecektir. Destekleyici belgeler doğrulamaya açıktır.

Bu hesap beyanı .... adet numaralı sayfadan meydana gelmektedir.

Bu beyan aşağıdaki şahıs tarafından verilmiştir:

.....
(Tarih ve Muhasebe Birimi Başkanı'nın mührü ve imzası)

Bu beyan aşağıdakilerce sağlanan mali tutarlar temelinde oluşturulmuştur:

.....
(Tarih(ler) ve IPARD Ajansı'nın ve/veya Muhasebe Birimi'nin Muhasebecisinin mührü/mühürleri ve imzası/imzaları)

Tasdik eden: .....

(Tarih ve Türkiye adına Ulusal Yetkilendirme Görevlisi'nin mührü ve imzası)

.....'de, ... tarihinde düzenlenmiştir.

FORM D 2 - (YIL) MALİ YILI İÇİN YILLIK HESAP BİLDİRİMİ

IPARD III programı:.....

CCI Numarası: .....

Tedbir	(YIL) mali yılı için avro cinsinde üçer aylık ödeme başvuruları halinde Komisyona beyan edilmiş olan Avrupa Birliği kısmı
	<i>Türkiye tarafından doldurulacaktır</i>
Tarım işletmelerinin fiziki varlıklarına yapılacak yatırımlar	
Üretici gruplarının oluşturulmasının desteklenmesi	
Tarım ve balıkçılık ürünlerinin işlenmesine ve pazarlanmasına ilişkin fiziki varlıklara yapılacak yatırımlar	
Tarım-çevre-iklim ve organik çiftçilik tedbiri	
Yerel kalkınma stratejilerinin uygulanması - LEADER yaklaşımı	
Kırsal kamu altyapısına yapılacak yatırım	
Tarımsal çeşitlendirme ve iş geliştirme	
Beceri ve yeterliklerin geliştirilmesi	
Teknik destek	
Danışmanlık hizmetleri	
Ormanların oluşturulması ve korunması	
Mali Araçlar	
İnovasyon ve bilgi aktarımı için işbirliğinin desteklenmesi	
Toplam	
31.12.(YIL) tarihindeki ödenmemiş toplam borç miktarı	
IPARD avro hesabının 31.12.(YIL) tarihindeki kapanış bakiyesi	
Bu tutar dahilinde, yıl içinde tahakkuk eden faiz	

EK 7. ÖDEME TAHMİNLERİ

IPARD III TARAFINDAN ÖDENECEK OLAN MİKTARA İLİŞKİN OLARAK EN GEÇ 15 OCAK'TA VE 15 TEMMUZ'DA SUNULACAK TAHMİNLER

'N' yılında IPARD III tarafından aşağıdaki dönemler için ödenecek miktarların avro cinsinden tahmini:				
	N 1. Çeyrek	N 2. çeyrek	N 3. çeyrek	N 4. çeyrek
Program	Ocak - Mart	Nisan - Haziran	Temmuz - Eylül	Ekim - Aralık
		(1)(2)		
'N+1' yılında IPARD III tarafından aşağıdaki dönemler için ödenecek tutarların avro cinsinden tahmini:				
	N+1 1. Çeyrek	N+1 2. çeyrek	N+1 3. çeyrek	N+1 4. çeyrek
Program	Ocak - Mart	Nisan - Haziran	Temmuz - Eylül	Ekim - Aralık

(1) 15 Temmuz tarihli sunumda, beyanın önceden sunulmuş ve ödemenin de yapılmış olması nedeniyle N 1. çeyrek, 'boş' olmalıdır.

(2) 15 Temmuz tarihli sunumda, N 2. çeyreğe ait tutar, N yılının Temmuz sonuna kadar ödeme beyanı talebi olarak sunulacak olanla aynı olmalıdır.

EK 8. IPA III YARDIMINDAN ALINAN DESTEK HAKKINDA BİLGİLENDİRME VE İLETİŞİM

1. OPERASYONLAR LİSTESİ

31(3) maddesinde atıfta bulunulan operasyonlar listesinde aşağıdaki veri alanları yer alır:

- alıcının adı¹⁷,
- tüzel kişi olması halinde, alıcının adresi (gerçek kişilerde sadece NUTS 2 alanı),
- operasyon adı,
- operasyonun özeti,
- operasyon başlangıç tarihi,
- operasyon bitiş tarihi (operasyonun fiziki olarak tamamlanması veya tam olarak uygulanması için beklenen tarih),
- operasyona tahsis edilen kesinleşmiş tutar (=toplam uygun (kamu) harcaması),
- Birlik ortak finansman oranı, operasyonun posta kodu veya uygun başka bir konum göstergesi,
- ülke,
- operasyonun tedbiri ve sektörü
- operasyonlar listesinin son güncelleme tarihi.

Veri alanlarının başlıkları İngilizce olarak verilir.

2. KAMUYA YÖNELİK BİLGİLENDİRME VE İLETİŞİM TEDBİRLERİ

Türkiye, IPARD Yönetim Otoritesi/IPARD Ajansı ve alıcılar, bir IPARD III programı tarafından desteklenen operasyonlarla ilgili olarak kamuya bilgi sağlamak ve kamuya iletişim kurmak için gerekli adımları atar.

2.1. Türkiye'nin ve IPARD Yönetim Otoritesinin/IPARD Ajansı'nın sorumlulukları

1. Türkiye ve IPARD Yönetim Otoritesi/IPARD Ajansı, bilgi ve iletişim tedbirlerinin, görünürlük ve iletişim faaliyetleri planına uygun olarak uygulanmasını ve uygun düzeyde çeşitli iletişim biçim ve yöntemlerinden yararlanarak söz konusu tedbirlerin, medyada mümkün olan en geniş yeri almayı hedeflemesini sağlar.
2. Türkiye veya IPARD Yönetim Otoritesi/IPARD Ajansı en azından aşağıdaki bilgi ve iletişim tedbirlerinden sorumlu olur:
  - a. ilgili görünürlük ve iletişim faaliyetleri planının onayından dahi önce, programın veya programların başlatıldığını duyuran geniş çaplı bir bilgilendirme faaliyeti düzenlemek;
  - b. yılda bir defa, finansman fırsatlarını ve izlenen stratejileri tanıtan ve proje örnekleri de dahil olmak üzere programın veya programların kazanımlarını sunan geniş çaplı bir bilgilendirme faaliyeti düzenlemek;

¹⁷ Gerçek kişilerin adları, fonların sağlanmasına karar verildiği mali yılın sona ermesinden iki yıl sonra "gerçek kişi" şeklinde değiştirilir. Bu, resmi unvanın bir veya daha fazla gerçek kişiyi tanımladığı tüzel kişilere atıfta bulunan kişisel verilere de uygulanır. Gerçek kişi adlarının yayınlanmasından, bu yayınlamanın söz konusu kişilerin temel haklarının ihlali veya ticari menfaatlerinin zarar görmesi riskine yol açması halinde feragat edilir.

- c. AB görsel kimlik kurallarına uygun olarak, Birlik amblemini, IPARD Yönetim Otoritesinin/IPARD Ajansı'nın her bir biriminin tesisinde sergilemek;
  - d. IPARD görünürlük elementlerini, IPARD Yönetim Otoritesinin/IPARD Ajansı'nın her bir biriminin tesisinde sergilemek;
  - e. bu Ekin 1. Kısmı gereğince operasyonlar listesini elektronik olarak yayınlamak;
  - f. tek internet sitesinde veya programın tek internet sitesi portalı vasıtasıyla erişilebilir olan internet sitesinde program esasında operasyon örnekleri vermek; hedefleri ve sonuçları da dahil olmak üzere, operasyon örneklerinin kısa açıklaması İngilizce ve Türkiye'nin ulusal dilinde olmalıdır.
  - g. Uygun olduğu durumlarda, başlıca başarıları da dahil olmak üzere, tek bir internet sitesinde veya programın tek bir internet sitesi portalı vasıtasıyla erişilebilir olan internet sitesinde programın uygulanmasına ilişkin bilgileri güncellemek.
3. IPARD Yönetim Otoritesi/IPARD Ajansı ilgili paydaşları bilgilendirme ve iletişim tedbirlerine dahil eder. Bu birimler 31(1) maddesinde açıklanan bilgileri geniş bir kitleye yayar.

2.2. Alıcıların sorumlulukları

1. Alıcı tarafından sağlanan tüm bilgilendirme ve iletişim tedbirlerinde, aşağıdakiler gösterilmek suretiyle Fonların operasyona sağladığı destek ikrar edilir:
  - a. Komisyon tarafından kabul edilen ilgili uygulama tasarrufunda öngörülen teknik özelliklere uygun olarak Birlik amblemi¹⁸ ve beraberinde Birlik'e yapılacak bir atf: "Avrupa Birliği tarafından finanse edilmiştir" veya "Avrupa Birliği tarafından ortak finansman sağlanmıştır";
  - b. IPARD görünürlük elementleri.
2. Bir operasyonun uygulanması sırasında alıcı, aşağıdaki yollarla Fonlardan elde edilen destek hakkında kamuoyunu bilgilendirir:
  - a. alıcıların internet sitesinin olması durumunda, bu sitede operasyonun amaçlarını ve sonuçlarını içeren, Birlik tarafından sağlanan mali desteğin vurgulandığı destek seviyesi ile orantılı olarak operasyona ilişkin ve kısa bir açıklama yapılması;
  - b. 4 ve 5. bentlerin kapsamına girmeyen operasyonlarda, Birlik tarafından sağlanan mali destek de dahil olmak üzere, proje hakkında bilgi içeren (minimum A3 boyutunda) en az bir posterin, bir binanın girişi gibi kamunun kolaylıkla görebileceği bir yere yerleştirilmesi;
  - c. alan temelli tedbirler durumunda 2(b) bendinin hükümlerinin uygulanması, gerekli değildir. Yararlanıcı ülkenin IPARD Ajansı'nın/IPARD Yönetim Otoritesinin, mümkün olduğu durumlarda, alıcıların alan temelli tedbirlere özgü iletişim ve bilgilendirmeye ilgili yükümlülüklerine dair kurallar tespit etmeleri beklenir.
3. Herhangi bir katılım sertifikası veya diğer sertifikalar da dahil olmak üzere, kamu veya katılımcılar için kullanılan bir operasyonun uygulanmasıyla ilgili her tür belgede,

¹⁸ (AB) 2021/2115 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü kapsamında yağlı tohum, pamuk ve şarap üretimi yan ürünleriyle ilgili müdahale türlerine ve Birlik desteğiyle ilgili bilgi, tanıtım ve görünürlük şartlarına ve CAP Stratejik Planları'na yönelik kuralları öngören, 21 Aralık 2021 tarihli ve (AB) 2022/129 sayılı Komisyon Uygulama Tüzüğü (ABRG L 20, 31.1.2022, s. 197).

operasyonel programın Fon veya Fonlar tarafından desteklendiğini gösteren bir ibare yer alır.

4. Küçük ölçekli (< 20,000 avro kamu desteği) ve orta ölçekli (> 20,000 avro kamu desteği) projelerde, kamuyu finansmanın kaynağı hakkında bilgilendirme yükümlülüğü nihai ödeme anında sona erer.

Büyük ölçekli projelerde (> 100,000 avro kamu desteği), altyapı veya inşaat operasyonlarının finanse edilmesinden meydana gelen her bir operasyon için, kamunun rahatlıkla görebileceği bir yerde, büyük (geçici) bir ilan panosunun, nihai ödeme anına kadar bulundurulması şartı vardır. Nihai ödemenin sonrasında ve ardıl dönem boyunca, kamu tarafından rahatlıkla görülebilecek bir yere kalıcı bir plaket yerleştirilir. Söz konusu kalıcı plaket alıcı tarafından bir projenin tamamlanma anından itibaren yerleştirilmeli, operasyonun adını ve temel amacını içermeli ve Birlik tarafından sağlanan mali desteği vurgulamalıdır.

İlan panoları, posterler, (açıklayıcı) plaketler ve internet siteleri, proje/operasyona ilişkin bir açıklama ile birlikte, projenin IPARD tarafından desteklenmiş olduğu bilgisini ve Birlik amblemini içerir. Söz konusu bilgi, ilan panosunun, plaketin veya internet sitesinin en az %25'ini kaplar. Komisyon tarafından kabul edilen ilgili uygulama tasarrufunda öngörülen teknik özelliklere uygun olarak hazırlanır.¹⁹

3. POTANSİYEL ALICILAR VE ALICILAR İÇİN BİLGİLENDİRME TEDBİRLERİ

3.1. Potansiyel yararlanıcılar için bilgilendirme tedbirleri

1. IPARD Yönetim Otoritesi/IPARD Ajansı, görünürlük ve iletişim faaliyetleri planına uygun olarak, programın strateji ve hedeflerinin ve Birlik'in ve IPA III alıcısının ortak desteğiyle sunulan finansman imkânlarının, ilgili Fonlardan sunulan mali desteğe ilişkin ayrıntılarla birlikte potansiyel yararlanıcılara ve ilgili tüm taraflara yayılmasını sağlar.
2. IPARD Yönetim Otoritesi/IPARD Ajansı belli potansiyel alıcılar için elektronik veya diğer iletişim hizmetlerinin erişilebilirliğini de dikkate alarak potansiyel alıcıların, gerekli olduğu durumlarda güncellenmiş bilgiler de dâhil olmak üzere en azından aşağıdakilerle ilgili bilgilere erişimlerini temin eder:
  - a. finansman imkânları ve başvuru çağrılarının duyurulması;
  - b. IPARD III programı kapsamında destek almaya hak kazanabilmek için karşılanması gereken harcamaların uygunluğu koşulları;
  - c. finansman başvurularının incelenmesine yönelik usullere ve ilgili sürelerle ilişkin açıklama;
  - d. desteklenecek operasyonların seçimine ilişkin kriterler;
  - e. programlar hakkında bilgi verebilecek ulusal, bölgesel veya yerel düzeydeki temas kişileri;
  - f. potansiyel alıcıların 2.2 bendi uyarınca Fonlar tarafından operasyona sağlanan destek ve operasyonun amacı hakkında kamuyu bilgilendirme sorumluluğu. IPARD Yönetim Otoritesi/IPARD Ajansı potansiyel alıcılardan, başvurularda, operasyonun büyüklüğüyle orantılı olacak şekilde gösterge niteliğinde iletişim faaliyetleri önermelerini talep edebilir.

3.2. Alıcılar için bilgilendirme tedbirleri

1. IPARD Yönetim Otoritesi/IPARD Ajansı, alıcılara, finansmanın kabul edilmesinin, bu Anlaşma'nın 31(3) maddesi uyarınca yayımlanan operasyonlar listesine dahil olmalarının kabulü anlamına geldiğini bildirir.
2. IPARD Yönetim Otoritesi/IPARD Ajansı, uygun olduğu durumlarda 2.2 bendinde belirtilen yükümlülüklerini yerine getirmelerine yardımcı olmak amacıyla alıcılara, elektronik formatta şablonlar da dahil olmak üzere, bilgilendirme ve iletişim araçları sağlar.

4. GÖRÜNÜRLÜK VE İLETİŞİM FAALİYETLERİ PLANININ UNSURLARI

IPARD Yönetim Otoritesi/IPARD Ajansı ve uygun olduğu durumlarda, Türkiye tarafından hazırlanan görünürlük ve iletişim faaliyetleri planı aşağıdaki unsurları içerir:

1. bu Anlaşma'nın 31. maddesinde belirtilen amaçların göz önünde bulundurulması suretiyle, Türkiye veya IPARD Yönetim Otoritesi/IPARD Ajansı tarafından alınacak olan ve potansiyel alıcıları, alıcıları, etki artırıcı unsurları ve daha geniş bir kamu kesimini hedef alan ana bilgilendirme ve iletişim tedbirleri de dahil olmak üzere, benimsenen yaklaşıma ilişkin bir açıklama;
2. engelliler için erişilebilir formatlarda sunulacak malzemelere ilişkin açıklama;
3. alıcıların iletişim faaliyetlerinde nasıl destekleneceklerine ilişkin açıklama;
4. görünürlük ve iletişim faaliyetleri planının uygulanması için endikatif bütçe;
5. personel kaynakları da dahil olmak üzere bilgilendirme ve iletişim tedbirlerinin uygulanmasından sorumlu idari birimlere ilişkin açıklama;
6. ilgili verilerin yer aldığı internet sitesi veya internet sitesi portalı dahil, 2. bentte atıfta bulunulan bilgilendirme ve iletişim tedbirlerine ilişkin düzenlemeler, ;
7. bilgilendirme ve iletişim tedbirlerinin politika, program ve operasyonların görünürlüğü ve bunlara ilişkin farkındalık ile Fonlar ve Birlik tarafından üstlenilen rol bakımından nasıl değerlendirileceğine ilişkin gösterge;
8. uygun olduğu durumlarda, önceki IPARD programının ana sonuçlarının kullanımına ilişkin açıklama;
9. bir sonraki yıl gerçekleştirilecek bilgilendirme ve iletişim faaliyetlerini ortaya koyan yıllık güncelleme.

SECTORAL AGREEMENT

BETWEEN

THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF TÜRKİYE

AND

THE EUROPEAN COMMISSION

SETTING OUT

**PROVISIONS FOR THE MANAGEMENT AND
IMPLEMENTATION OF UNION FINANCIAL ASSISTANCE TO
TÜRKİYE UNDER THE RURAL DEVELOPMENT PROGRAMME
OF THE INSTRUMENT FOR PRE-ACCESSION ASSISTANCE
(IPARD III)**

TABLE OF CONTENTS

SECTION I	GENERAL PROVISIONS	7
ARTICLE 1	SCOPE	7
ARTICLE 2	COMPLIANCE WITH THE AGREEMENTS	7
ARTICLE 3	FINANCING DECISIONS AND FINANCING AGREEMENTS	7
ARTICLE 4	CONSISTENCY WITH OTHER ACTIONS AND INSTRUMENTS	7
SECTION II	RULES FOR INDIRECT MANAGEMENT BY THE IPA III BENEFICIARY	8
TITLE 1:	SET-UP OF MANAGEMENT AND CONTROL SYSTEMS	8
ARTICLE 5	IMPLEMENTING PRINCIPLES	8
ARTICLE 6	FUNCTIONS AND COMMON RESPONSIBILITIES OF THE STRUCTURES AND AUTHORITIES	8
ARTICLE 7	FUNCTIONS AND RESPONSIBILITIES OF THE NATIONAL AUTHORISING OFFICER	8
ARTICLE 8	FUNCTIONS AND RESPONSIBILITIES OF THE IPARD MANAGING AUTHORITY	8
ARTICLE 9	FUNCTIONS AND RESPONSIBILITIES OF THE IPARD AGENCY	8
TITLE 2:	CONTROL SYSTEMS	9
ARTICLE 10	GENERAL PROVISIONS ON APPLICATIONS FOR SUPPORT, PAYMENT REQUESTS AND OTHER DECLARATIONS	9
ARTICLE 11	ADMINISTRATIVE VERIFICATIONS	9
ARTICLE 12	ON-THE-SPOT-VERIFICATIONS	10
ARTICLE 13	CONTENT OF THE ON-THE-SPOT-VERIFICATIONS	10
ARTICLE 14	<i>EX-POST</i> VERIFICATIONS ON INVESTMENT OPERATIONS	11
ARTICLE 15	CONTROL REPORT	11
ARTICLE 16	AREA-RELATED MEASURES	12
ARTICLE 17	ANIMAL-RELATED MEASURES	12
ARTICLE 18	ADMINISTRATIVE VERIFICATIONS OF AREA-RELATED MEASURES	12
ARTICLE 19	ELEMENTS OF ON-THE-SPOT VERIFICATIONS OF AREA-RELATED MEASURES	13
ARTICLE 20	AREA MEASUREMENT	13
ARTICLE 21	VERIFICATION OF ELIGIBILITY CONDITIONS AND COMMITMENTS OF AREA-RELATED MEASURES	13
ARTICLE 22	CONTROL REPORT OF AREA-RELATED MEASURES	13
ARTICLE 23	REDUCTIONS AND EXCLUSIONS IN RELATION TO THE SIZE OF AREA AND THE NUMBER OF ANIMALS	14
TITLE 3:	SPECIFIC PROVISIONS RELATING TO ENTRUSTING THE IPA III BENEFICIARY WITH BUDGET IMPLEMENTATION TASKS	15
ARTICLE 25	COMMON REQUIREMENTS	15
ARTICLE 26	PREPARATIONS FOR SENDING THE REQUEST FOR BEING ENTRUSTED WITH BUDGET IMPLEMENTATION TASKS	16
ARTICLE 27	REQUEST AND SUPPORTING ANNEXES	17
SECTION III	RULES FOR PROGRAMMING	18
ARTICLE 28	IPARD III PROGRAMME	18
ARTICLE 29	IPARD III PROGRAMME MEASURES	18
SECTION IV	RULES FOR IMPLEMENTATION	19
TITLE 1:	GENERAL RULES AND PRINCIPLES FOR IMPLEMENTATION	19

ARTICLE 30	RULES ON PROCUREMENT	19
TITLE 2: TRANSPARENCY AND VISIBILITY		19
ARTICLE 31	INFORMATION, PUBLICITY AND TRANSPARENCY	19
ARTICLE 32	VISIBILITY AND COMMUNICATION.....	20
SECTION V	RULES ON FINANCIAL MANAGEMENT OF IPA III ASSISTANCE	20
TITLE 1: ... GENERAL PROVISIONS		20
ARTICLE 33	GENERAL RULES ON FINANCIAL ASSISTANCE	20
ARTICLE 34	AID INTENSITIES AND RATE OF UNION CONTRIBUTION.....	21
TITLE 2: ELIGIBILITY.....		21
ARTICLE 35	ELIGIBILITY OF EXPENDITURE.....	21
TITLE 3: FINANCING AND PAYMENTS.....		23
ARTICLE 36	DE-COMMITMENT OF UNUSED FUNDS.....	23
ARTICLE 37	FINANCING PLAN FOR THE IPARD III PROGRAMME	24
ARTICLE 38	PAYMENTS OF THE UNION CONTRIBUTION	24
ARTICLE 39	PAYMENT REQUESTS BY TÜRKİYE	25
ARTICLE 40	PRE-FINANCING	26
ARTICLE 41	CALCULATION OF THE AMOUNT TO BE PAID	27
ARTICLE 42	SETTLEMENT OF THE FINAL BALANCE	27
ARTICLE 43	PAYMENTS TO THE RECIPIENTS	27
ARTICLE 44	EXCHANGE RATE AND INTEREST.....	29
TITLE 4: CLOSURE OF A PROGRAMME		30
ARTICLE 45	CLOSURE OF THE IPARD III PROGRAMME	30
ARTICLE 46	RETENTION OF DOCUMENTS.....	30
TITLE 5: FINANCIAL CORRECTIONS AND EXAMINATION AND ACCEPTANCE OF ACCOUNTS.....		31
ARTICLE 47	CONTENT OF THE ANNUAL ACCOUNTS	31
ARTICLE 48	TRANSMISSION OF THE INFORMATION NECESSARY FOR THE EXAMINATION AND ACCEPTANCE OF THE ACCOUNTS	31
ARTICLE 49	FORM AND CONTENT OF THE ACCOUNTING INFORMATION	32
ARTICLE 50	EXAMINATION AND ACCEPTANCE OF ACCOUNTS PROCEDURES.....	33
ARTICLE 51	CONFORMITY CLEARANCE.....	33
ARTICLE 52	RECOVERY OF FUNDS	34
SECTION VI	MONITORING, EVALUATION AND REPORTING	35
TITLE 1: PROGRAMME MONITORING		35
ARTICLE 53	PROGRAMME MONITORING AND MONITORING INDICATORS	35
ARTICLE 54	IPARD III MONITORING COMMITTEE	36
ARTICLE 55	INDICATORS	37
TITLE 2: EVALUATION		37
ARTICLE 56	PRINCIPLES FOR THE EVALUATION OF THE IPARD III PROGRAMME	37
ARTICLE 57	EX-ANTE EVALUATION OF THE IPARD III PROGRAMME	37
ARTICLE 58	EVALUATION PLAN FOR THE IPARD III PROGRAMME	38
ARTICLE 59	INTERIM EVALUATION	38

ARTICLE 60	<i>EX-POST</i> EVALUATION	38
TITLE 3:	REPORTING	39
ARTICLE 61	ANNUAL AND FINAL IMPLEMENTATION REPORTS.....	39
SECTION VII	FINAL PROVISIONS	41
ARTICLE 62	.....	41
ARTICLE 63	APPLICABILITY OF THE SECTORAL AGREEMENTS FOR IPA	41
ARTICLE 64	FORCE MAJEURE AND EXCEPTIONAL CIRCUMSTANCES	41
ARTICLE 65	ADDRESS FOR COMMUNICATIONS	41
ARTICLE 66	NON-COMPLIANCE AND TERMINATION.....	42
ARTICLE 67	ENTRY INTO FORCE	43
ARTICLE 68	SIGNATURE	43
ANNEX 1.	MAIN FUNCTIONS OF THE INTERNAL CONTROL SYSTEM	45
ANNEX 2.	INTERNAL CONTROL FRAMEWORK	49
ANNEX 3.	DOCUMENTS REQUIRED FOR THE APPLICATION OF ENTRUSTMENT OF BUDGET IMPLEMENTATION TASKS	54
ANNEX 4.	RULES FOR PROGRAMMING	56
ANNEX 5.	FORM D 1 – DECLARATION OF EXPENDITURE AND REVENUE	79
ANNEX 6.	FORM D 2 – ANNUAL DECLARATION OF ACCOUNTS FOR FINANCIAL YEAR (.....)	81
ANNEX 7.	PAYMENT FORECASTS	84
ANNEX 8.	INFORMATION AND COMMUNICATION ON SUPPORT FROM THE IPA III ASSISTANCE	85
ANNEX 9.	LIST OF ALL PAYMENTS MADE IN THE FINANCIAL YEAR 20XX FOR IPARD III PROGRAMME IN TÜRKİYE	89

The European Commission, acting for and on behalf of the European Union, hereinafter referred to as "**the Commission**",

on the one part, and

the Government of the Republic of Türkiye, acting for and on behalf of the Republic of Türkiye, hereinafter referred to as "**Türkiye**",

on the other part,

and together, jointly referred to as "**the Parties**"

Whereas:

- (1) Regulation (EU) 2021/1529 establishing an instrument for pre-accession assistance¹ ("IPA III Regulation") constitutes the legal basis for the provision of financial assistance to the beneficiaries listed in Annex I to the IPA III Regulation to support them in adopting and implementing reforms in different sectors, including in particular the agricultural sector, required in order to comply with the Union's values and to progressively align to the Union's rules, standards, policies and practices, with a view to Union membership.
- (2) Implementing Regulation (EU) 2021/2236² sets out the applicable management and control provisions ("IPA III Implementing Regulation").
- (3) In accordance with Article 5 of the IPA III Implementing Regulation, financial framework partnership agreements may be complemented by sectoral agreements setting out specific provisions for the management and implementation of IPA III assistance in specific policy areas or programmes.
- (4) Türkiye is eligible for assistance under the IPA III Regulation.
- (5) On 14 December 2022 a Financial Framework Partnership Agreement was concluded between the Government of Türkiye and the Commission on the arrangements for implementation of Union financial assistance to Türkiye under IPA III (hereinafter referred to as the "FFPA").
- (6) Rural development programmes are to be implemented by Türkiye on the basis of indirect management in accordance with Article 62(1)(c) of Regulation (EU, Euratom) 2018/1046 of the European Parliament and of the Council³ ("Financial Regulation") and they have to indicate the actions to be financed with IPA III assistance. The selected types of actions have to be of a nature similar to those provided for under the European Agricultural Fund for Rural Development.
- (7) In some sections of the FFPA, the level of detail of the rules for the implementation of rural development programmes is not sufficient. It is therefore necessary to set out further details for the implementation and management of the assistance under the IPA III rural development programme in a sectoral agreement in accordance with Article 9 of the FFPA.
- (8) As a sectoral agreement should complement the FFPA, the structure of this Agreement follows the structure of the FFPA,

HAVE AGREED AS FOLLOWS:

---

¹ Regulation (EU) 2021/1529 of the European Parliament and of the Council of 15 September 2021 establishing an Instrument for Pre-accession Assistance (IPA III) (OJ L 330, 20.9.2021, p. 1).

² Commission Implementing Regulation (EU) 2021/2236 of 15 December 2021 on the specific rules for implementing Regulation (EU) 2021/1529 of the European Parliament and of the Council establishing an Instrument for Pre-accession Assistance (IPA III) (OJ L 450, 16.12.2021, p. 10).

³ Regulation (EU, Euratom) 2018/1046 of the European Parliament and of the Council of 18 July 2018 on the financial rules applicable to the general budget of the Union, amending Regulations (EU) No 1296/2013, (EU) No 1301/2013, (EU) No 1303/2013, (EU) No 1304/2013, (EU) No 1309/2013, (EU) No 1316/2013, (EU) No 223/2014, (EU) No 283/2014, and Decision No 541/2014/EU and repealing Regulation (EU, Euratom) No 966/2012 (OJ L 193, 30.7.2018, p.1).

SECTION I GENERAL PROVISIONS

ARTICLE 1 SCOPE

This Agreement lays down specific provisions for the management and implementation of the assistance under the IPA III rural development programme (IPARD III) in accordance with Article 9 of the FPPA.

It complements the FPPA concluded with Türkiye in accordance with Article 5(1) and (2) of the IPA III Implementing Regulation for the implementation of IPA III. In case of conflict between this Agreement and the FPPA, the provisions of the FPPA shall prevail.

ARTICLE 2 COMPLIANCE WITH THE AGREEMENTS

- (1) Türkiye shall take all necessary steps to ensure the proper execution of all assistance activities and to facilitate the implementation of the IPARD III programme in compliance with the FPPA and this Agreement ("the Agreements"). Türkiye shall also comply with the IPARD III programme and the financing agreement referred to in Article 3 of this Agreement.
- (2) In case of conflict between the Agreements and IPARD III programme, the provisions of the Agreements shall prevail.
- (3) The Sectoral Agreement shall be amended whenever the Commission considers it is appropriate for the best programming and financial implementation of the IPARD III programme for Türkiye. Technical and non-substantial changes can be proposed by the Commission following the "exchange of letters procedure" that will be completed with the agreement of Türkiye. For substantial amendments, in the opinion of the Commission, the "signing and conclusion procedure" will be followed.

ARTICLE 3 FINANCING DECISIONS AND FINANCING AGREEMENTS

Following the entry into force of the FPPA and of this Agreement, and after the adoption by the Commission of a financing decision approving the IPARD III programme, a financing agreement shall be concluded in accordance with Article 5(3) of the IPA III Implementing Regulation.

The financing agreement shall set out the breakdown of the multi-annual legal commitments and the period of validity of those commitments, which shall be broken down over several years into annual instalments.

The financing agreement shall be revised on an annual basis to take account of the amounts provided for in the budget of the Union and, where appropriate, to consider amendments to this Agreement.

ARTICLE 4 CONSISTENCY WITH OTHER ACTIONS AND INSTRUMENTS

- (1) In addition to Article 5(2)(b) of the FPPA, the Commission and Türkiye shall ensure consistency and co-ordination of assistance within and between the IPARD III programme, the other relevant actions under the IPA III Regulation and IPA III programming framework and assistance from the European Investment Bank and other international financial instruments, at the levels of planning, programming and implementation.
- (2) Any overlap between actions covered by assistance provided under the different windows of IPA III programming framework shall be avoided.

SECTION II RULES FOR INDIRECT MANAGEMENT BY THE IPA III BENEFICIARY

TITLE 1: SET-UP OF MANAGEMENT AND CONTROL SYSTEMS

ARTICLE 5 IMPLEMENTING PRINCIPLES

The implementation of the IPARD III programme shall be carried out by Türkiye on the basis of indirect management, as set out in Article 7(1)(b) of the FFPA.

ARTICLE 6 FUNCTIONS AND COMMON RESPONSIBILITIES OF THE STRUCTURES AND AUTHORITIES

The structures and authorities set out in Article 10(1) points (c) and (d) of the FFPA shall be established, by a formal act, carrying out the functions and responsibilities set out in Annex 1 to this Agreement.

ARTICLE 7 FUNCTIONS AND RESPONSIBILITIES OF THE NATIONAL AUTHORISING OFFICER

- (1) The National Authorising Officer ("NAO") shall be responsible for establishing a management structure as referred to in Article 10(1)(c) of the FFPA.
- (2) In addition to clause 4 of Annex A to the FFPA, the NAO shall act as the sole interlocutor with the Commission for all questions relating to IPARD as regards:
  - (a) the distribution of Union texts and guidelines relating thereto to the management and control system and to any other bodies responsible for their implementation, as well as their harmonised application;
  - (b) the request for being entrusted with budget implementation tasks referred to in Article 13(1) of the FFPA;
  - (c) the availability to the Commission of a full record of all accounting information required for statistical and control purposes.
- (3) The NAO shall assess any proposed changes in the implementing or paying arrangements of the IPARD Managing Authority/IPARD Agency and Management Structure. The NAO shall inform the Commission, with copy to the Audit Authority, of any substantial change, including NAO's assessment, appropriate explanations, justifications and supporting documents for examination and approval in advance of their implementation.

ARTICLE 8 FUNCTIONS AND RESPONSIBILITIES OF THE IPARD MANAGING AUTHORITY

The IPARD Managing Authority shall be allocated the functions and responsibilities in accordance with Annex 1 and Annex A, clause 6a FFPA.

ARTICLE 9 FUNCTIONS AND RESPONSIBILITIES OF THE IPARD AGENCY

The IPARD Agency shall be allocated the functions and responsibilities in accordance with Annex 1 and Annex A, clause 6b FFPA.

TITLE 2: CONTROL SYSTEMS

ARTICLE 10 GENERAL PROVISIONS ON APPLICATIONS FOR SUPPORT, PAYMENT REQUESTS AND OTHER DECLARATIONS

- (1) Türkiye shall provide appropriate procedures for submitting applications for support and/or payment requests and other declarations relating to rural development measures.
- (2) The results of the administrative and on-the-spot verifications shall be assessed to establish whether there is a risk for other similar operations, recipients or other bodies, of non-compliance with the eligibility criteria and any other applicable obligations imposed in the Agreements and the IPARD III programme, whether the necessary level of control is practiced and corrective and preventive actions are necessary.
- (3) Where applicable, administrative and on-the-spot verifications on eligibility shall take into account suspected cases of non-compliance reported by other services, bodies or organisations.

ARTICLE 11 ADMINISTRATIVE VERIFICATIONS

- (1) Administrative verifications shall be carried out on all applications for support, payment requests or other declarations required to be submitted by a recipient or by a third party, and shall cover all elements that can be checked and are appropriate to be checked by means of administrative verifications. The procedures shall require recording of the control work undertaken, the results of the verification and the measures taken in the event of discrepancies.
- (2) Administrative verifications on applications for support shall ensure the compliance of the operation with applicable obligations established by the Agreements, including those of other obligatory standards and requirements. The verifications shall in particular include verification of:
  - (a) the eligibility of the operation for which support is requested;
  - (b) the eligibility criteria set out in the IPARD III programme, commitments and other obligations of the operation for which support is requested;
  - (c) compliance with the selection criteria;
  - (d) the eligibility of the costs of the operation;
  - (e) the compliance of the operation for which support is requested with applicable national and Union rules on, in particular, and where relevant, public procurement, public aid and the other appropriate obligatory standards established by national legislation or established in the Agreements (including the IPARD III programme);
  - (f) the reasonableness of the costs proposed, which shall be evaluated using a suitable evaluation system, such as reference costs, standard unit costs, a comparison of different offers or an evaluation committee;
  - (g) the reliability of the potential recipient, with reference to any third party information, such as court decisions, initiated criminal procedures by the public prosecutor, initiated bankruptcy procedure.
- (3) Administrative verifications on payment requests shall include a verification of:

- (a) the delivery of the products and services co-financed. Contractual pre-financing by a contracting authority may qualify as eligible expenditure up to 10% of the amount of the contract;
  - (b) the reality of the expenditure claimed;
  - (c) the completed operation and fulfilment of the conditions compared with the operation for which the application for support was submitted and granted;
  - (d) the reasonableness of the costs claimed, which shall be evaluated using a suitable evaluation system, and the payments made.
- (4) Administrative verifications shall include procedures to avoid double financing with other Union or national schemes. Where financing from other sources exists, those verifications shall ensure that the total support received does not breach the maximum permissible aid ceilings.
  - (5) Administrative verifications shall also cover the documents referred to in Article 38(7) of this Agreement.
  - (6) Indications of irregularities shall be followed-up by an appropriate administrative procedure.

ARTICLE 12 ON-THE-SPOT-VERIFICATIONS

- (1) Türkiye shall organise on-the-spot verifications of applications for support and payment requests using an appropriate methodology and shall cover all elements that can be checked at the time of the verification. Those verifications shall cover all operations at least once during the project implementation period and shall, to the extent possible, be carried out before the final payment is made. However in exceptional circumstances, duly recorded and explained, Türkiye can decide that an on-the-spot verification is not necessary.
- (2) Advance notice of on-the-spot verifications may be given, provided that the purpose of the control is not jeopardised. If the advance notice is given more than 48 hours before the on-the-spot verification, it shall be limited to the minimum necessary, depending on the nature of the measure and the operation being co-financed.
- (3) Where appropriate, on-the-spot verifications provided for in this Agreement shall be carried out at the same time as any other checks provided for in Union or national law. The duration of on-the-spot verifications shall be strictly limited to the minimum time period necessary.
- (4) The controllers undertaking the on-the-spot verification shall not have been involved in administrative verifications of the same operation.
- (5) On-the-spot verifications may be done using physical visits or alternative means, such as any relevant documentary evidence, including geotagged photos, which would permit definitive conclusions to be drawn to the satisfaction of the competent control authority concerning the realisation of the operation.

ARTICLE 13 CONTENT OF THE ON-THE-SPOT-VERIFICATIONS

- (1) On-the-spot verifications shall verify that the operation has been applied for and implemented in accordance with the applicable rules and shall cover all the eligibility criteria, commitments and other obligations relating to the conditions for the granting of support, which can be checked at the time of the verification and have not been

subject to a conclusive administrative verification. They shall ensure that the operation is eligible.

- (2) On-the-spot verifications shall verify the accuracy of the data declared by the recipient against underlying documents. This includes a verification that the applications and payment requests submitted by the recipient are supported by accounting or other documents, including, where necessary, a check on the accuracy of the data in the payment request on the basis of data or commercial documents held by third parties.
- (3) On-the-spot verifications shall verify that the use or intended use of the operation is consistent with the use described in the application for support and for which the support was granted. On-the-spot verifications shall include a verification in the place where the operation is implemented (by a physical visit or using alternative means) or, if the operation is intangible, verification with the operation promoter.

ARTICLE 14 *EX-POST* VERIFICATIONS ON INVESTMENT OPERATIONS

- (1) *Ex-post* verifications shall be carried out on investment operations to verify the respect of commitments laid down in Article 35(6) or in the IPARD III programme.
- (2) The controllers for the *ex-post* verifications shall not have been involved in any *ex-ante* verifications of the same investment operation, unless other controllers did at least one on-the-spot verification in-between.
- (3) The *ex-post* verifications shall be carried out within five years of the date of final payment to the recipient. All investments shall be checked at least once during the five-year period.
- (4) The *ex-post* verifications, carried out throughout the five-year period, shall be based on an analysis of the risks and financial impact of different operations, groups of operations or measures.
- (5) The sample of approved operations to be checked in accordance with paragraphs 3 and 4 shall take into account in particular:
  - (a) the need to check an appropriate mix of types and sizes of operations;
  - (b) any risk factors which have been identified following national or Union verifications;
  - (c) the need to maintain a balance between measures.
- (6) *Ex-post* verifications may be done using physical visits or alternative means, such as any relevant documentary evidence, including geotagged photos, which would permit definitive conclusions to be drawn to the satisfaction of the competent control authority concerning the respect of the commitments.

ARTICLE 15 CONTROL REPORT

- (1) Every on-the-spot verification under this Title shall be the subject of a control report which makes it possible to review the details of the verifications carried out. The report shall indicate in particular:
  - (a) the measures and applications or payment requests checked;
  - (b) the persons present during the verification;
  - (c) whether notice of the check was given to the recipient and, if so, the period of prior notice;

- (d) the results of the verifications and, where applicable, any particular observations;
  - (e) indications of any specific control measures to be carried out in the context of individual measures;
  - (f) indication of any non-compliance found that could require follow-up during the following years;
  - (g) any further control measures to be carried out.
- (2) In case of on-the-spot verifications, the recipient shall be given the opportunity to sign the report during the check, to attest the recipient's presence at the check and to add observations.

Where any non-compliance is found, the recipient shall receive a copy of the control report.

- (3) Paragraph (1) and the second subparagraph of paragraph (2) shall apply *mutatis mutandis* to *ex-post* verifications under this Title.

ARTICLE 16 AREA-RELATED MEASURES

- (1) For the purposes of this Title, 'area-related measures' means measures for which support is based on the size of the area declared.
- (2) Without prejudice to Articles 11(1) and 12, the verifications of area-related measures shall also comply with the rules set out in Articles 18 to 24.

ARTICLE 17 ANIMAL-RELATED MEASURES

- (1) For the purposes of this Title, 'animal-related measures' means measures for which support is based on the number of animals declared.
- (2) Without prejudice to Articles 11(1) and 12, the rules set out in Articles 18 to 24 shall apply *mutatis mutandis* to the verification of animal related measures

ARTICLE 18 ADMINISTRATIVE VERIFICATIONS OF AREA-RELATED MEASURES

- (1) The administrative verifications shall permit the detection of non-compliances. The verifications shall cover all elements that are possible and appropriate to control by means of administrative verifications, with a view to establishing that:
- (a) the eligibility criteria, commitments and other obligations are fulfilled;
  - (b) there is no double financing through other Union schemes;
  - (c) the aid application or payment request is complete and submitted within the relevant time-limit and, where applicable, that supporting documents have been submitted and that they prove eligibility;
  - (d) there is compliance with long-term commitments, where appropriate.
- (2) Where appropriate, the administrative verifications shall include cross-verifications between the agricultural parcels as declared in the application and/or payment request and the information as contained in national land, farm and animal-registers, to verify the eligibility of the areas as such.
- (3) Indications of non-compliance resulting from cross-verifications shall be followed-up by any other appropriate administrative procedure, and where necessary, by an on-the-spot verification.

ARTICLE 19 ELEMENTS OF ON-THE-SPOT VERIFICATIONS OF AREA-RELATED MEASURES

On-the-spot verifications shall cover the area measurement and verification of the eligibility criteria, commitments and other obligations of the recipient under the measures.

ARTICLE 20 AREA MEASUREMENT

- (1) The area measurement of the agricultural parcel as part of an on-the-spot verification shall be carried out on all agricultural parcels for which an aid application and/or payment request has been submitted.
- (2) The financing agreement concluded by the Commission and Türkiye, or any amendment thereof, may provide that the actual area measurement of the agricultural parcel as part of an on-the-spot verification be limited to a randomly selected sample of parcels. If such a case applies, the financing agreement shall also indicate the minimum sample size. When this sample verification reveals any non-compliance, all agricultural parcels shall be measured, or conclusions from the measured sample shall be extrapolated.
- (3) Agricultural parcel areas shall be measured by any means proven to assure measurement of a quality at least equivalent to that obtained by Global Navigation Satellite Systems (GNSS) or ortho-imagery.
- (4) A single value buffer tolerance shall be defined for all area measurements performed using GNSS and/or ortho-imagery. For this purpose the measurement tools used shall be validated for at least one validation class of buffer tolerance below the single value. However, the single tolerance value shall not exceed 1.25 m.

The maximum tolerance with regard to each agricultural parcel shall not, in absolute terms, exceed 0.1 ha.

- (5) The total area of an agricultural parcel may be taken into account in the measurement provided that it is fully eligible. In other cases, the net eligible area shall be taken into account.

ARTICLE 21 VERIFICATION OF ELIGIBILITY CONDITIONS AND COMMITMENTS OF AREA-RELATED MEASURES

- (1) The verifications shall be carried out by any means that allow the control of the different commitments and obligations of the recipient.
- (2) Where one single control method is not sufficient for the purpose of paragraph 1, the control system shall provide for multiple control means, which, together, allow to comply with paragraph (1).

ARTICLE 22 CONTROL REPORT OF AREA-RELATED MEASURES

- (1) Every on-the-spot verification of area-related measures shall be the subject of a control report which makes it possible to review the details of the verifications carried out and to draw conclusions on the compliance with the eligibility criteria, commitments and other obligations. The report shall indicate in particular and in addition to the report mentioned in Article 15:

- (a) the agricultural parcels checked, the agricultural parcels measured, including, where applicable, the result of the measurements per measured agricultural parcel and the measuring methods used;
  - (b) where applicable, the results of the measurement of non-agricultural land for which support under rural development measures is being claimed and the measuring methods used;
- (2) The recipient shall be given the opportunity to sign the report during the check to attest the recipient's presence at the check and to add observations. Where any non-compliance is found the recipient shall receive a copy of the control report.

ARTICLE 23 REDUCTIONS AND EXCLUSIONS IN RELATION TO THE SIZE OF AREA AND THE NUMBER OF ANIMALS

- (1) If the area determined is found to be greater than that declared in the payment request, the area declared shall be used for the calculation of the aid.

If the area declared in the payment request exceeds the area determined, the aid shall be calculated on the basis of the area determined.

However, where the difference between the total area determined and the total area declared in the payment request for a measure is less than or equal to 0.1 hectare, the area determined shall be considered equal to the area declared.

The third subparagraph shall not apply where the difference represents more than 20% of the total area declared for payments.

If a maximum limit or a ceiling has been set for the area eligible for support, the number of hectares declared in the payment request shall be reduced to the limit or ceiling.

- (2) In the case referred to in the second subparagraph of paragraph (1), if the difference found is more than either 3% or two hectares, but not more than 20% of the area determined the aid shall be calculated on the basis of the area determined reduced by twice the difference found.

If the difference is more than 20% of the area determined, no aid shall be granted.

- (3) If the number of animals declared in an aid application or payment claim exceeds that determined as a result of administrative verifications or on-the-spot verifications, the aid or support shall be calculated on the basis of the animals determined.

Where a difference is found between the number of animals declared and that determined, the total amount of support to which the recipient is entitled under that support measure shall be reduced by:

- (a) the percentage established as animals under all aid schemes and found by irregularities divided by all animals, if it is not more than 10%, and
- (b) twice the percentage established as animals under all aid schemes and found by irregularities divided by all animals, if it is more than 10%, but not more than 20%.

If the difference is more than 20% of the number of animals determined, no aid shall be granted.

- (4) In order to establish the percentage by which the amount of support shall be reduced, the number of animals declared and found with non-compliances shall be divided by the number of animals determined in respect of the aid application or payment claim for the claim year concerned.

ARTICLE 24 NON-COMPLIANCE WITH THE ELIGIBILITY CRITERIA OTHER THAN THE SIZE OF AREA OR NUMBER OF ANIMALS, COMMITMENTS OR OTHER OBLIGATIONS

- (1) The support claimed shall be refused or withdrawn in full where the eligibility criteria are not complied with.
- (2) The support claimed shall be refused or be withdrawn in full or in part where the following commitments or other obligations are not complied with:
  - (a) commitments established in the rural development programme, or
  - (b) where relevant, other obligations of the operation established by Union or national law or established in the rural development programme, in particular public procurement, State aid and other obligatory standards and requirements.
- (3) When deciding on the rate of refusal or withdrawal of support following the non-compliance with the commitments or other obligations referred to in paragraph (2), account shall be taken of the severity, extent, duration and reoccurrence of the non-compliance related to conditions for support referred to in paragraph (2).

The severity of the non-compliance shall depend, in particular, on the importance of the consequences of the non-compliance, taking into account the objectives of the commitments or obligations that were not met.

The extent of the non-compliance shall depend, in particular, on its effect on the operation as a whole.

The duration shall depend, in particular, on the length of time for which the effect lasts or the possibility of terminating this effect by reasonable means.

The reoccurrence shall depend on whether similar non-compliances have been found earlier during the last four years in case of the same recipient and the same measure or type of operation.

- (4) In case of multiannual commitments or payments, withdrawals based on the criteria referred to in paragraph 3 shall also apply to the amounts already paid in the previous years for the same operation.

TITLE 3: SPECIFIC PROVISIONS RELATING TO ENTRUSTING THE IPA III BENEFICIARY WITH BUDGET IMPLEMENTATION TASKS

ARTICLE 25 COMMON REQUIREMENTS

- (1) At the moment of sending the request for being entrusted with budget implementation tasks for a given programme measure or group of measures, the structures and authorities of the management and control system as defined in Articles 10 and 11 of the FFPA shall have a well-defined administrative organisation and system of internal verifications with full internal rules of procedure, clear institutional and personal responsibilities, which comply with the criteria set out in Annex B to the FFPA and Annex 2 to this Agreement regarding the following areas:
  - (a) control environment;
  - (b) risk assessment;
  - (c) control activities;
  - (d) information and communication;

(e) monitoring activities.

In respect of the IPARD Managing Authority, the criteria as set out in Annex B to the FFPA and Annex 2 to this Agreement regarding risk assessment, control activities and monitoring activities shall not apply.

The role of the IPARD Managing Authority under the technical assistance measure, if applicable, shall be described in the IPARD III programme.

- (2) Türkiye may lay down further criteria to take account of the size, responsibilities and other specific features of the management and control system.
- (3) Following the conclusion of the FFPA and of this Agreement, and after the adoption by the Commission of a financing decision approving the IPARD III programme, a request for entrustment with budget implementation tasks and the supporting annexes, shall be submitted to the Commission.

ARTICLE 26 PREPARATIONS FOR SENDING THE REQUEST FOR BEING ENTRUSTED WITH BUDGET IMPLEMENTATION TASKS

- (1) Before sending the request for being entrusted with budget implementation tasks for a given programme measure or group of measures, the NAO shall be satisfied that the IPARD Managing Authority/IPARD Agency and the management structure's administrative, accounting, payment and internal control arrangements offer the following guarantees:
  - (a) the eligibility of applications and compliance with the Agreements are checked before contracts with recipients are signed and the commitments recorded;
  - (b) the admissibility of payment requests as well as their compliance with the Agreements are checked before payment is authorised;
  - (c) the commitments and payments effected are accurately and completely recorded in the accounts;
  - (d) the verifications laid down by the Agreements are made;
  - (e) the requisite documents are presented within the time-limit and in the form stipulated by the Agreements or by the approved procedures;
  - (f) the documents are accessible and kept in a manner which ensures their completeness, validity and legibility over time, including with regard to electronic documents within the meaning of the Agreements.
- (2) If the NAO is not satisfied that the management structure and IPARD Managing Authority/IPARD Agency comply with the criteria laid down in Annexes A and B to the FFPA and Annex 2 to this Agreement, it shall address instructions to the respective body which specify the conditions it is required to fulfil before a request for entrustment can be sent to the Commission.
- (3) The IPARD Agency shall hold documents justifying the payments effected and documents concerning the carrying out of the prescribed administrative and physical verifications. Where the relevant documents are held by local offices or delegated bodies, those offices and bodies shall regularly transmit reports to the IPARD Agency on the number of verifications carried out, their content and the action taken in the light of the results.
- (4) The NAO shall ensure that the Accounting Body's and IPARD Agency's accounting systems meet internationally accepted accounting principles.

- (5) The NAO shall be satisfied that the administrative and internal control arrangements of the IPARD Managing Authority offer the following guarantees:
- (a) the required documents are presented within the time-limit and in the form stipulated by the Agreements;
  - (b) the documents are accessible and kept in a manner which ensures their completeness, validity and legibility over time, including with regard to electronic documents within the meaning of the Agreements.
- (6) The examinations needed for the purposes of paragraphs (1) and (5) shall be conducted according to methods equivalent to internationally accepted auditing standards.

For already entrusted measures under IPARD II, the NAO may rely on results of an *ex-ante* assessment carried out with regard to an entrustment pursuant to Regulation (EU) No 231/2014 or an earlier financing agreement.

When the NAO cannot rely on a previous *ex-ante* assessment the request shall be supported by an audit opinion on the structures and authorities under points (a) to (d) of Article 10(1) of the FPPA, drawn up by an external auditor independent from those structures and authorities. The audit opinion shall be based on examinations conducted according to internationally accepted auditing standards.

- (7) The request for being entrusted with budget implementation tasks shall be submitted to the Commission, in accordance with Article 27.

It shall include the results of the examinations needed for the purposes of paragraphs (1) and (5) of this Article.

- (8) The NAO shall ensure that any proposed substantial changes to the working arrangements referred to in Article 7(3) are submitted to the Commission, with a copy to the Audit Authority, for examination and approval before those changes are implemented.

A substantial change shall be considered to be any change introduced in the respective national systems after the entrustment of budget implementation tasks, which may affect significantly the implementing structures and systems initially presented as part of the request.

- (9) The NAO shall keep the Management Structure and IPARD Managing Authority/IPARD Agency under constant supervision in accordance with Article 14(1) of the FPPA.
- (10) Türkiye shall establish a system that ensures that any information suggesting that the Management Structure and IPARD Managing Authority/IPARD Agency does not comply with the criteria is communicated to the NAO without delay.

ARTICLE 27 REQUEST AND SUPPORTING ANNEXES

The NAO shall send the request for being entrusted with budget implementation tasks in accordance with Article 13 of the FPPA to the Commission together with the relevant documents indicated in Annex 3 to this Agreement. Which documents are relevant in which specific case is explained in a Commission guidance concerning the requests for entrustment with budget implementation tasks. A copy of this request and the accompanying documents shall be sent to the Audit Authority.

SECTION III RULES FOR PROGRAMMING

ARTICLE 28 IPARD III PROGRAMME

In accordance with Article 16(7) of the FFPA, rural development measures under the agriculture and rural development policy area shall be subject of a programme (IPARD III programme) to be drawn up at central level covering the entire period of implementation of the IPA III assistance. The programme shall be prepared by the relevant authorities designated by Türkiye and shall be submitted to the Commission after consulting the appropriate interested parties. Rural development programmes shall be implemented by Türkiye on the basis of indirect management in accordance with Article 62(1)(c) of the Financial Regulation and shall indicate the actions to be financed with IPA III assistance. The selected types of actions shall be of a similar nature as those provided for under the European Agricultural Fund for Rural Development.

ARTICLE 29 IPARD III PROGRAMME MEASURES

- (1) In accordance with the objectives as defined in Article 16(7) of the FFPA, the following measures can be supported under the IPARD III programme for addressing the thematic priorities set out in the Annex II of Regulation (EU) 2021/1529:
1. investments in physical assets of agricultural holdings;
  2. support for the setting up of producer groups;
  3. investments in physical assets concerning processing and marketing of agricultural and fishery products;
  4. agri-environment-climate and organic farming measure;
  5. implementation of local development strategies - LEADER approach;
  6. investments in rural public infrastructure;
  7. farm diversification and business development;
  8. improvement of skills and competences;
  9. technical assistance;
  10. advisory services;
  11. establishment and protection of forests;
  12. financial instruments;
  13. promotion of cooperation for innovation and knowledge transfer.

Further information on the measures is provided in Annex 4 to this Agreement.

- (2) The IPARD Managing Authority and the IPARD Agency shall provide an *ex-ante* assessment of the verifiability and controllability of the measures to be included in the IPARD III programme. The IPARD Managing Authority and the IPARD Agency shall also undertake the assessment of the verifiability and controllability of the measures during the implementation of the IPARD III programme. *Ex-ante* assessment and assessment during the implementation period shall take into account, where relevant, the results of verifications in the previous and current programming period. Where the assessment reveals that the requirements of verifiability and controllability are not met, the measures concerned shall be adjusted accordingly.

SECTION IV RULES FOR IMPLEMENTATION

TITLE 1: GENERAL RULES AND PRINCIPLES FOR IMPLEMENTATION

ARTICLE 30 RULES ON PROCUREMENT

- (1) For the purposes of this Agreement, the contracting authority referred to in Article 178(2)(b) of the Financial Regulation shall be a national public-sector body being a recipient under the IPARD III programme.

However, public procurement may be done on behalf of the recipient by a national public sector body specifically assigned for this task.

- (2) For procurement under the IPARD III programmes in line with Article 18(5) of the FFPA, national law shall only be considered equivalent to the rules applied by the Commission in accordance with the Financial Regulation if the correctness of the transposition is confirmed by the relevant Commission service.

TITLE 2: TRANSPARENCY AND VISIBILITY

ARTICLE 31 INFORMATION, PUBLICITY AND TRANSPARENCY

- (1) Türkiye shall provide information on and publicise the IPARD III programme and the Union contribution in accordance with Annex 8. This information shall be aimed at the general public. It shall highlight the role of the Union and ensure the transparency of Union assistance.
- (2) The IPARD Managing Authority shall be responsible for:
  - (a) drafting and implementing a plan of visibility and communication activities in accordance with Article 32;
  - (b) ensuring the existence of a single website or a single website portal providing information on, and access to the IPARD III programme of *Türkiye*, including information about the timing of implementation of programming and any related public consultation processes;
  - (c) informing potential recipients about funding opportunities under the IPARD III programme.
- (3) In order to ensure transparency concerning support under IPARD, the IPARD Agency shall be responsible for the publication of the list of the projects and recipients of IPA III assistance in accordance with the conditions set out in Article 23(2) of the FFPA.

The publication shall be available in a spreadsheet data format, which allows data to be sorted, searched, extracted, compared and easily published on the internet. The list of operations shall be accessible through the single website or the single website portal. The minimum information to be set out in the list of operations is laid down in Annex 8 to this Agreement.

- (4) The list of operations and recipients shall be updated at least every six months.
- (5) The IPARD Agency shall inform the recipients of IPARD III assistance of the Union contribution.

- (6) In accordance with Article 23(3) of the FFPA, only contract award notices for public procurement contracts subject to an 'international open call for tender' procedure shall be prepared and sent to the Commission for publication.

ARTICLE 32 VISIBILITY AND COMMUNICATION

- (1) Activities with the objective to make available, and publicise, in Türkiye information about assistance under the IPARD III programme as referred to in Article 24 of the FFPA shall be implemented based on a plan of visibility and communication activities to be agreed between the IPARD Managing Authority and the Commission. This plan of visibility and communication activities shall be approved by the IPARD III monitoring committee, no later than one year after the adoption by the Commission of the IPARD III programme, and shall set out:
- (a) the aims and target groups;
  - (b) the content and strategy of the communication and information measures, stating the measures to be taken;
  - (c) its indicative budget;
  - (d) the administrative departments or bodies responsible for implementation;
  - (e) the indicators to be used to evaluate the impact of the information and publicity measures in terms of transparency, awareness of the IPARD III programmes and the role played by the Union.

This plan covering the whole period of the IPARD III programme shall be implemented by an annual list of actions.

- (2) The amount allocated for information and publicity may be part of the technical assistance measure of the IPARD III programme.
- (3) At the meetings of the IPARD III monitoring committee, the chairperson shall report on progress in implementing the information and publicity activities and provide the committee members with examples of such activities.
- (4) When the implementation of this article implies specific information and publicity activities at project level, such activities shall be the responsibility of the recipients of IPA III assistance and shall be funded from the amount allocated to the relevant project.

SECTION V RULES ON FINANCIAL MANAGEMENT OF IPA III ASSISTANCE

TITLE 1: GENERAL PROVISIONS

ARTICLE 33 GENERAL RULES ON FINANCIAL ASSISTANCE

- (1) All activities receiving assistance under the IPARD III programme shall require co-financing by Türkiye. Where the execution of activities depends on financial contributions from Türkiye's own resources or from other sources of funds, the funding of the Union shall become available at such time as the financial contribution of Türkiye and/or the other sources of funds themselves become available. However, in the case of recipients in the public sector, the Union contribution may be made

later than that of other public bodies. In no case the Union contribution shall be made before the contribution by public bodies in Türkiye.

- (2) The Union contribution shall co-finance public expenditure actually paid to the recipient.
- (3) Union financing shall be subject to the fulfilment by Türkiye of obligations laid down in the Agreements and in the financing agreement in accordance with Article 3 of this Agreement.
- (4) The euro account opened by the Accounting Body, on behalf of Türkiye in accordance with Article 33(6) of the FFPA, shall, including the interest generated on the euro account, not be subject to any charges or taxes.
- (5) Türkiye shall communicate to the Commission a sample of the signatures of all actors involved in requests for payment from the Union as referred to in Article 39 of this Agreement.

ARTICLE 34 AID INTENSITIES AND RATE OF UNION CONTRIBUTION

- (1) For the purpose of the IPARD III programme, the Union contribution referred to in Article 30(2) of the FFPA shall be calculated on the basis of public expenditure.
- (2) Aid intensities and the rate of Union contribution shall be in accordance with the rates and ceilings laid down in Annex 4 to this Agreement.
- (3) In determining the share of public expenditure as a percentage of total eligible cost of investment, account shall not be taken of national aid to facilitate access to loans.

TITLE 2: ELIGIBILITY

ARTICLE 35 ELIGIBILITY OF EXPENDITURE

- (1) Prior to the conclusion of the relevant financing agreement and to the signature of the contract between the IPARD Agency and the recipient, any contracts and addenda signed or expenditure incurred by the recipients and payments made by Türkiye shall not be eligible for funding under the IPARD III programme.

The first subparagraph shall not apply to actions under the technical assistance measure and to expenditure relating to the activities referred to in paragraph 5(c), provided that the expenditure is incurred by the recipients after 1 January 2021.

- (2) Türkiye shall notify the Commission the list of eligible expenditure for each measure. The Commission shall notify Türkiye of its acceptance or provide its comments.
- (3) The following expenditure shall not be eligible under the IPARD III programme:
  - (a) taxes, including value added taxes, customs and import duties, or any other charges having equivalent effect, as provided for in Article 28 of the FFPA;
  - (b) purchase, rent or leasing of land and existing buildings, irrespective of whether the lease results in ownership being transferred to the lessee, unless the provisions of the IPARD III programme provide for it;
  - (c) fines, financial penalties and expenses of litigation;
  - (d) operating costs, except where duly justified by the nature of the measure in the IPARD III programme or in the case of force majeure or exceptional circumstances;

- (e) second hand machinery and equipment and consumables (commodities which are not durable;
  - (f) bank charges, costs of guarantees and similar charges;
  - (g) conversion costs, charges and exchange losses associated with the IPARD euro account, as well as other purely financial expenses;
  - (h) contributions in kind, including own labour costs;
  - (i) the purchase of agricultural production rights, annual plants and their planting;
  - (j) any maintenance, depreciation and rental costs, except where duly justified by the nature of the measure in the IPARD III programme or in the case of force majeure or exceptional circumstances;
  - (k) any cost incurred and any payments made by the public administration in managing and implementing assistance, including those of the Management Structure and IPARD Managing Authority/IPARD Agency and, in particular, overheads, rentals and salaries of staff employed on activities of management, implementation, monitoring and control, except where duly justified by the nature of the measure in the IPARD III programme.
- (4) Unless the Commission expressly and explicitly decides otherwise, the following expenditure shall also not be eligible:
- (a) expenditure on projects which, before completion, have charged fees to users or participants unless the fees received have been deducted from the costs claimed;
  - (b) promotional costs, other than in the collective interest;
  - (c) expenditure incurred by a recipient of whose capital more than 25% is held by a public body or bodies unless the Commission has so decided in a specific case on the basis of a complete reasoned request from Türkiye. The Commission shall take its decision within three months of receiving the request. This exclusion shall not apply to expenditure for measures of which the recipient is/can be a public body, i.e.:
    - measure 5 implementation of local development strategies - LEADER approach;
    - measure 6 investments in rural public infrastructure;
    - measure 9 technical assistance;
    - measure 10 advisory services;
    - measure 11 establishment and protection of forests.
- (5) Notwithstanding paragraphs (2) and (3), in the case of investments:
- (a) construction or improvement of immovable property shall be eligible, up to the market value of the asset, as established in accordance with Article 11(2)(f) and Article 11(3)(d);
  - (b) the purchase of new machinery and equipment, including computer software, shall be eligible, up to the market value of the asset, as established in accordance with Article 11(2)(f) and Article 11(3)(d);
  - (c) general costs linked to collective projects that could additionally include studies, marketing and development of the products concerned and animation costs (all to be specified in the List of Eligible Expenditure (LEE)) and general costs linked to expenditure referred to in points (a) and (b), such as architects', engineers' and other consultation fees and feasibility studies, shall be eligible up to a ceiling of 10% of the costs referred to in those points (a) and (b) under the following conditions:

- (i) the eligible amount of the general costs shall not exceed the reasonable cost established in accordance with Article 11(2)(f) and Article 11(3)(d);
- (ii) for projects with eligible expenditure of the investments referred to in points (a) and (b) of more than EUR 3 million, the business plan preparation costs shall not exceed 3% of the eligible expenditure of these investments;
- (iii) for projects with eligible expenditure of the investments referred to in points (a) and (b) of at least EUR 1 million and no more than EUR 3 million, the business plan preparation costs shall not exceed 4% of the eligible expenditure of these investments;
- (iv) for projects with eligible expenditure of the investments referred to in points (a) and (b) of less than EUR 1 million, the business plan preparation costs shall not exceed 5% of the eligible expenditure of these investments.

The detailed provisions concerning the maximum eligible amount referred to in this paragraph shall be established in the IPARD III programme on the basis of an assessment of the level of costs for similar actions in Türkiye.

- (6) For the purposes of point (a) of Article 31(1) of the FPPA and Article 14 of this Agreement, substantial modifications to a project are those which result in:
  - (a) a cessation or relocation of a productive activity outside the geographical area covered by the IPARD III programme;
  - (b) a change in ownership which gives to a firm or a public body an undue advantage;
  - (c) a substantial change affecting its nature, objectives or implementation conditions which would result in undermining its original objectives.

Where any such modification is detected by Türkiye it shall immediately inform the Commission and start recovering the IPARD III contribution in accordance with Article 52(1) of this Agreement.

- (7) The NAO is overall responsible and liable for the legality and regularity of the underlying transactions and shall apply financial adjustments in accordance with Article 41 of the FPPA. In the event that the Commission determines that the expenditure declared is not fully in conformity with the Agreements and in particular the principles set out in this Article, it shall assess the amounts to be excluded from Union financing in accordance with Article 51 of this Agreement.

TITLE 3: FINANCING AND PAYMENTS

ARTICLE 36 DE-COMMITMENT OF UNUSED FUNDS

- (1) The Commission shall automatically de-commit any portion of a budgetary commitment for the IPARD III programme that, by 31 December of the third year following that of the budgetary commitment, hereinafter referred to as "n+3", has not been used for the purpose of pre-financing in accordance with Article 40 of this Agreement or making interim payments in accordance with Article 39 of this Agreement or for which the NAO entrusted with budget implementation tasks has not presented a payment request including a certified statement of expenditure in accordance with Article 35(1) of the FPPA and Article 39(1) of this Agreement.

- (2) In duly justified circumstances, accepted by the Commission, the period of three years referred to in paragraph (1) can be extended to up to five years in the financing agreement referred to in Article 3 of this Agreement.
- (3) The Commission shall inform Türkiye by the end of September of the current financial year of any de-commitment risk it has identified based on the information received from Türkiye in accordance with Article 33(3) of the FFPA and on the need to take decisions to remedy this situation.
- (4) After receipt of the payment request referred to in Article 39(4)(d) in January following the year n+3, the Commission shall inform Türkiye on the amount covered by the automatic de-commitment rule on the basis of the information the Commission has access to.
- (5) By the end of March following the year n+3, the Commission shall issue a letter to Türkiye, requesting to confirm the amount covered by the automatic de-commitment rule or send their observations within two months of the receipt of the letter together with the revised financing plan.

ARTICLE 37 FINANCING PLAN FOR THE IPARD III PROGRAMME

- (1) The financing plan of the IPARD III programme shall lay down, in particular, the maximum amount of the Union contribution, its annual breakdown, the co-financing rates applicable for each measure, and, for programme monitoring purposes, a breakdown by measure.
- (2) Contracting and making payments by the IPARD Agency shall only start after the IPARD III programme has been adopted by the Commission and after the financing agreement has entered into force.

ARTICLE 38 PAYMENTS OF THE UNION CONTRIBUTION

- (1) Only assistance under the IPARD III programme granted in accordance with the Agreements and paid by the IPARD Agency shall be subject to co-financing by the Union.
- (2) In accordance with the provisions as set out for each measure in the programme and for the simplified costs options as referred to in points (b), (c) and (d) as defined by the IPARD Agency in advance of the call for applications, payments by the Commission of the Union contribution shall cover:
  - (a) eligible costs actually incurred and paid by recipients;
  - (b) standard unit costs;
  - (c) lump sums not exceeding EUR 100 000, per recipient, per year, of public contribution;
  - (d) flat-rate financing, determined by the application of a percentage to one or several defined categories of costs.
- (3) Where aid is granted on the basis of the simplified costs options as referred to in subparagraph (2) points (b), (c) and (d) or additional costs and income foregone, Türkiye shall ensure that the relevant calculations are adequate and accurate and established in advance on the basis of a fair, equitable and verifiable calculation. To this end, a body that is functionally independent from the authorities responsible for the IPARD III programme implementation and possesses the appropriate expertise shall confirm the adequacy and accuracy of the calculations. The relevant documents

shall be provided to the Commission in advance of the implementation of the simplified costs options, for information purposes.

Where, in area-based measures, aid is granted on the basis of the simplified costs options, the calculations shall be made by a body functionally independent from the authorities responsible for the IPARD III programme implementation.

- (4) Payments by the Commission of the Union contribution shall be made within the limits of the funds available in accordance with the financing agreement referred to in Article 3. Each payment shall be posted to the earliest open budget commitment made for the IPARD III programme.
- (5) The combined total of pre-financing and interim payments shall not exceed 95% of the Union contribution as set out in the financing table of the IPARD III programme.
- (6) When the ceiling referred to in paragraph (5) is reached, the NAO shall continue transmitting to the Commission the payment requests including the certified statement of expenditures in accordance with Article 39, as well as information about the amounts recovered.
- (7) Expenditure paid by recipients shall be substantiated by receipted invoices or accounting documents of equivalent probative value. Where the assistance is not a function of expenditure, other appropriate documents, as specified in the IPARD III programme may be accepted. In all cases, expenditure shall be certified by the NAO.

ARTICLE 39 PAYMENT REQUESTS BY TÜRKİYE

- (1) The NAO shall make payment requests for the IPARD III programme. These requests shall include the certified statements of expenditure as laid down in clause 4(3) of Annex A to the FFPA and shall cover, for each IPARD III programme measure, the amount of eligible public expenditure for which the IPARD Agency has actually paid the corresponding Union contribution during the reference period.
- (2) Payment requests shall be drawn up in accordance with the model in Annex 5. They shall be signed and certified, and transmitted by the NAO, on behalf of Türkiye, to the Commission, with copies to the Audit Authority.
- (3) At the closure of the programme, the NAO shall provide a final statement of expenditure.
- (4) Once the conditions of Article 37(2) have been fulfilled, Türkiye shall submit to the Commission its payment requests by the following deadlines:
  - (a) by 30 April at the latest in the case of expenditure in the period 1 January to 31 March;
  - (b) by 31 July at the latest in the case of expenditure in the period 1 April to 30 June;
  - (c) by 31 October at the latest in the case of expenditure in the period 1 July to 30 September;
  - (d) by 31 January at the latest in the case of expenditure in the period 1 October to 31 December.

Türkiye may modify the data declared in the payments requests in the annual statement of expenditure to be submitted by 15 of February of the financial year following the year in which the expenditure has been made. In duly justified cases the Commission may allow Türkiye to declare expenditure from previous financial years in the final statement of expenditure under paragraph (3). The expenditure from previous financial years shall be accompanied by an opinion and report of the Audit

Authority and its inclusion in the final statement shall be without prejudice to acceptance of accounts decisions in accordance with Articles 50 and 51 of this Agreement.

Requests shall be sent even in cases in which no reimbursement is requested.

- (5) Where there are disagreements, differences of interpretation or inconsistencies relating to payment requests for a reference period, resulting in particular from the failure to communicate the information required in the Agreements, and these require further checks, Türkiye shall be required to provide additional information. Such information shall be provided in accordance with Article 33 of the FFPA.

The time limit for payment laid down in paragraph (6) may in such cases be interrupted for all or part of the amount for which payment is claimed, from the date on which the request for information is sent until receipt of the information requested.

Where no solution is found within that time limit, the Commission may interrupt or suspend payments in accordance with Articles 38 and 39 of the FFPA.

- (6) Interim payments shall be made by the Commission within 90 days of registering the payment request for which the requirements set out in Article 35 of the FFPA are met, without prejudice to the decisions referred to in Articles 50 and 51 of this Agreement, provided that:

- (a) the expenditure declared is eligible for Union funding in accordance with Article 35 of this Agreement;
- (b) the checks in Article 43 of this Agreement have not indicated any problems;
- (c) no interruption or suspension of payments has been decided concerning the measure(s) that is or are the subject of the application in question;
- (d) appropriations are available.

ARTICLE 40 PRE-FINANCING

- (1) Pre-financing payments referred to in Article 34 of the FFPA may amount to 30% of the Union's contribution for the three most recent years of the IPARD III programme as established in the financing agreement. Subject to the availability of budgetary appropriations, pre-financing may be paid in two or more instalments.
- (2) The Commission shall make an initial pre-financing payment of at least 50% of the amount referred to in paragraph (1) as first instalment.

Additional instalments may be paid following a request of Türkiye in accordance with the requirements provided for in paragraphs (1) and (4).

- (3) Where the pre-financing payments referred to in paragraph (1) are not sufficient to ensure timely payment of claims from recipients, they may be increased. The increase shall be the amount needed for this purpose. It shall be based on the sum of substantiated expenditure incurred by recipients, but not yet settled due to the exhaustion of Union funding in the IPARD euro account. However, the cumulative amount of payments for pre-financing shall not exceed 30% of the Union contribution for the three most recent years established in the financing agreement.
- (4) The total amount paid as pre-financing shall be reimbursed to the Commission if no payment request for the IPARD III programme is sent within 15 months of the date on which the Commission made the first pre-financing payment. The Union contribution to the IPARD III programme shall not be affected by such reimbursement.

ARTICLE 41 CALCULATION OF THE AMOUNT TO BE PAID

- (1) The Union contribution to be paid in respect of the eligible public expenditure declared for each measure and for each reference period shall be calculated on the basis of the financing plan in force on the first day of that period.
- (2) The amounts of the Union contribution recovered from recipients under the IPARD III programme during each reference period and the debts that have not been collected within two years of their registration in the debtors' ledger as referred to in Article 49(6) of this Agreement shall be deducted from the amount to be paid by the Commission in the payment request for that period in accordance with Article 50 of this Agreement.
- (3) Without prejudice to the ceiling of 95% as provided for in Article 38(5), where the combined total of declarations of expenditure exceeds the total programmed for a given measure, the amount to be paid shall be capped at the amount programmed for that measure in the financing plan in force. Expenditure excluded as a result may be taken into account in a subsequent payment request provided that an adjusted financing plan has been submitted by Türkiye and accepted by the Commission.

ARTICLE 42 SETTLEMENT OF THE FINAL BALANCE

- (1) For the settlement of the final balance as referred to in Article 36 of the FFPA, the deadline referred to in Article 36(1) and (2) of this Agreement as laid down in the financing agreement shall apply.
- (2) The settlement of the final balance shall not prejudice the adoption of subsequent decisions pursuant to Article 51.
- (3) The settlement shall also not prejudice the follow-up of the provisions laid down in Article 46 and Article 52.
- (4) No further financial transactions may be made by Türkiye on the IPARD euro account after the final payment request was sent to the Commission. Türkiye shall ensure that the requirements referred to in Article 36(1) of the FFPA are respected until the requirements mentioned in Article 46 of this Agreement are fulfilled. As regards Article 52 of this Agreement, the Commission shall be informed whenever the recovered amounts are recorded in the national accounts.
- (5) Türkiye shall set up a system which allows it to follow-up on the requirements set out in paragraph (4). Türkiye shall identify the responsible body and shall inform the Commission of the practical arrangements concerning the transfer of responsibilities to this body.

ARTICLE 43 PAYMENTS TO THE RECIPIENTS

- (1) Türkiye shall ensure that payments to the recipients are:
  - (a) debited as appropriate against the IPARD euro account. The payable order(s) or any other accounting documents of equivalent probative value to the recipient(s) or to their assignee(s) shall as a general rule be issued within five working days of this debit;
  - (b) based on declarations of expenditure incurred by the recipient and evidenced by original receipted invoices. Where the assistance is not a function of expenditure, other appropriate documents, as specified in the IPARD III programme, may be accepted.

- (2) In order to be eligible, expenditure shall be in accordance with Article 35(1).
- (3) Payments shall be made by means of a transfer to the bank account on the name of the recipient. Payments to the recipients cannot be seized, withheld or adjusted in any manner in place of a recipient's debt obligation. The IPARD Agency can, however, off-set against the payments, any amount to be recovered from recipients related to financial assistance under the Instrument for Pre-Accession Assistance.
- (4) Where original invoices or the other relevant documents referred to in paragraph (1) point (b) are not retained by the IPARD Agency following receipt, the IPARD Agency shall ensure that copies shall be taken and arrangements made to ensure that the originals will be made available for audit and inspection purposes.
- (5) The NAO and the IPARD Agency shall ensure that total public expenditure by all public bodies in Türkiye for each measure and project is identifiable in the IPARD Agency's accounts.
- (6) The IPARD Agency shall maintain records of each payment which include at least the following information:
  - (a) the amount in national currency, if applicable;
  - (b) the corresponding amount in euros.
- (7) The NAO and the IPARD Agency shall ensure that any amount which they find has been paid in excess of the sum due, and which has been incorporated in certified statements of expenditure in accordance with Article 39, is transferred within ten working days in the IPARD euro account and is deducted from the next payment request to the Commission.
- (8) The NAO and the IPARD Agency shall ensure timely treatment of payment requests by recipients. In cases where the interval between receipt of the payment request and issuing of the payment order exceeds six months, Union co-financing may be reduced in accordance with the following rules:
  - (a) where expenditure effected after the deadlines is equal or less than 5% of the expenditure effected before the deadlines, no reduction shall be made, irrespective of the number of months' of a delay;
  - (b) where expenditure effected after the deadlines is more than 5% of the expenditure effected before the deadlines, all further expenditure effected with a delay of up to:
    - (i) one month, shall be reduced by 10%
    - (ii) two months, shall be reduced by 25%
    - (iii) three months, shall be reduced by 45%
    - (iv) four months, shall be reduced by 70%
    - (v) five months, or more shall be reduced by 100%.

For the purposes of this paragraph, the receipt of a payment request is considered the date when a payment request made by the recipient has been received by the relevant services of Türkiye, irrespective of whether or not that payment request, when received, is complete of all supporting documents needed to make the payments. The IPARD Agency shall provide for procedures ensuring that missing documents are received from the recipients in time for the payment to be made in accordance with the first subparagraph.

The Commission may apply a different time scale and/or lower or no reductions, if exceptional management conditions are encountered for certain measures, or if well-founded justifications are provided by Türkiye. Delays by the recipient to provide

documents missing from the payment request shall not be considered a well-founded justification. Türkiye shall establish appropriate provisions in the contracts signed with the recipients setting appropriate deadlines for the provision of missing documents.

Before taking the decision the Commission shall inform Türkiye allowing it to make its position known within 10 working days. The Commission shall inform Türkiye of its final decision, stating the reasons on which the decision is based.

For any expenditure effected after the deadlines Türkiye shall submit to the Commission a detailed justification of the delay, written evidence to substantiate this justification as well as a demonstration of a direct relationship between the justification and the relevant expenditure effected after the deadlines.

(9) When deciding on cancelling all or part of the Union contribution, the NAO and the IPARD Agency shall take into account the nature and gravity of the irregularities and the financial loss to the Union contribution.

ARTICLE 44 EXCHANGE RATE AND INTEREST

(1) Türkiye shall ensure that the rate recorded for conversion between euro and national currency is the monthly accounting rate of the euro established by the Commission for Türkiye for the month during which the expenditure was registered in the accounts of the IPARD Managing Authority/IPARD Agency. However, the following shall apply:

- (a) for payments by the IPARD Agency, the date shown in the accounts shall be the date that the payment order is issued to the recipient;
- (b) for overpayments by the IPARD Agency in accordance with Article 43(7), the rate in the month preceding the month during which the overpayment was first noted;
- (c) for debts not yet recovered, as well as debts that have not been collected within two years of their registration in the debtor's ledger, in accordance with Article 52, the rate in the month preceding the month during which the debt was first noted;
- (d) for amounts fixed by the clearance of accounts and/or conformity clearance Decisions, the rate in the month preceding the month during which the Decision was taken;
- (e) for debts and interest recovered in accordance with Article 52, the rate in the month preceding the month during which the debt was recovered;
- (f) for irregular amounts recovered in accordance with Article 51 of the FFFPA, the rate in the month preceding the month during which the amount was recovered;
- (g) for interest earned on the Accounting Body's and the IPARD Agency's account(s), the rate in the month the interest was credited to the account(s) which must be at least monthly;
- (h) for the thresholds written in euro in the IPARD III programme for each measure, the exchange rate for conversion between euro and national currency shall be the monthly accounting rate of the euro established by the Commission for Türkiye the month preceding the month during which the related call for application is published.

For multi-annual measures the exchange rate for conversion between euro and national currency shall be adapted every twelve months.

Points (a) to (h) shall also apply to cases covered by Article 33(8) of the FFFPA.

- (2) In the event that a rate for a month is not published, the rate for the most recent previous month of publication shall be used.
- (3) Where the time-limits in the Decisions taken pursuant to Articles 50 and 51 are not complied with, any outstanding amount shall generate interest at a rate equal to the Euribor rate for three month deposits published by the European Central Bank plus 1.5% points. That rate shall be the monthly average of the month in which those Decisions were taken.
- (4) Any interest earned on the IPARD euro account remains the property of Türkiye. Interest generated by the financing by the Union of the IPARD III programme shall be posted exclusively to the IPARD III programme, being regarded as a resource for Türkiye in the form of a national public contribution, and shall be declared to the Commission, at the time of the closure of the eligible period of the IPARD III programme. At the time of the closure of the programme by the Commission any amount of interest that has not been spent in the form of a national public contribution shall be returned to the Commission.

TITLE 4: CLOSURE OF A PROGRAMME

ARTICLE 45 CLOSURE OF THE IPARD III PROGRAMME

- (1) In addition to the minimum requirements for the settlement of the final balance set out in Article 36(1) of the FPPA, the IPARD III programme shall be considered closed for the purposes of Article 47 of the FPPA as soon as one of the following conditions are fulfilled:
  - (a) based on the acceptance of the accounts of the final year in question and of the total years of IPARD III implementation, the payment of the final balance due or the issuance of a recovery order by the Commission;
  - (b) de-commitment of appropriations by the Commission;
  - (c) the closure of the debtors' ledger referred to in Articles 49(6) and 52(6) of this Agreement.
- (2) The closure of the IPARD III programme shall not affect the obligations of Türkiye referred to in Articles 43(9) and 52 and the obligation to continue to retain related documents, in accordance with Article 46, and shall not prejudice a subsequent decision under Article 51.

ARTICLE 46 RETENTION OF DOCUMENTS

- (1) The IPARD Agency and the Accounting Body shall ensure that if they do not hold the documents referred to in Article 49 of the FPPA themselves, the documents are kept at the disposal of the Commission for the period referred to in that Article. In the case of situations referred to in Article 43 of the FPPA, the supporting documents referred to Article 49 of the FPPA shall be kept at the disposal of the Commission for at least seven years following that in which the sums are entirely recovered from the recipient and credited to the IPARD III programme or in which the financial consequences of non-recovery are determined in Article 52 of this Agreement.
- (2) In case of a conformity clearance procedure provided for in Article 51 of this Agreement, the supporting documents referred to in paragraph 1 shall be kept at the disposal of the Commission for at least one year after the conclusion of that

procedure or, if a conformity decision is the subject of legal proceedings, for at least one year after the conclusion of those proceedings.

TITLE 5: FINANCIAL CORRECTIONS AND EXAMINATION AND ACCEPTANCE OF ACCOUNTS

ARTICLE 47 CONTENT OF THE ANNUAL ACCOUNTS

The annual accounts, composed of the annual financial reports and statement referred to in Article 61(2)(a) of the FPPA shall include:

- (a) the revenues and the expenditure of the IPARD III programme, showing Union, national and total revenues and expenditure summarised by measures and presented on an annual basis and submitted using Form D 2 as set out in Annex 6 to this Agreement;
- (b) a table of differences by IPARD III programme and measure, between the expenditure and the revenues declared in the annual accounts and that declared for the same period in the documents referred to in Article 39 of this Agreement, accompanied by an explanation for every difference;
- (c) the table of the amounts to be recovered at the end of the financial year (debtors' ledger);
- (d) a list of all payments made in the financial year in line with Annex 9 to this Agreement.

ARTICLE 48 TRANSMISSION OF THE INFORMATION NECESSARY FOR THE EXAMINATION AND ACCEPTANCE OF THE ACCOUNTS

- (1) For the purpose of the examination and acceptance of the accounts pursuant to Article 42 of the FPPA, the NAO shall send to the Commission:
  - (a) the annual financial reports and statements referred to in Article 47 of this Agreement, together with any reports by authorities acting under delegation from relevant structures, authorities and bodies as referred to in Article 10(1) of the FPPA and a bank statement indicating the closing balance of the IPARD euro account at 31 December of the financial year;
  - (b) the management declaration by the NAO as referred to in Article 61(2)(d) of the FPPA, including a summary of the reports in accordance with Article 61(2)(b)(i) of the FPPA.
- (2) The documents referred to in points (a) and (b) of paragraph (1) shall be provided by the NAO, on behalf of Türkiye, to the Commission in accordance with Article 61(2) of the FPPA with copies to the Audit Authority. The documents shall be sent in one single package electronically via the Commission's IT portal SFC in accordance with the format and under the conditions established by the Commission.
- (3) The annual audit opinion and the annual audit activity report established by the Audit Authority for the financial year shall be submitted to the Commission in accordance with Article 63 of the FPPA, with copies to the NAO by 15 March of the following financial year. The documents shall be sent in one single package electronically via the Commission's IT portal SFC in accordance with the format and under the conditions established by the Commission.

The deadline of 15 March may exceptionally be postponed by the Commission to 1 April, upon justified request by the Audit Authority.

- (4) At the request of the Commission or on the initiative of the NAO, further information concerning the examination and acceptance of the accounts shall be addressed to the Commission within a time period set by the Commission, taking into account the amount of work required for providing that information. In the absence of that information, the Commission may examine and accept the accounts on the basis of such information as is in its possession.

ARTICLE 49 FORM AND CONTENT OF THE ACCOUNTING INFORMATION

- (1) The form and content of the accounting information referred to in Article 48(1)(a) shall be established in accordance with internationally accepted accounting principles and shall ensure that total public expenditure by all public bodies in Türkiye for each measure and project under the IPARD III programme is identifiable in the books and records of the Accounting Body and the IPARD Agency by an adequate accounting code.
- (2) Where there are disagreements, differences of interpretation or inconsistencies relating to documents and the accounting information referred to in paragraph (1) for a reference period, resulting in particular from the failure to communicate the information required in this Agreement, and these require further checks, Türkiye shall be required to provide additional information.
- (3) Where payments due under the IPARD III programme are encumbered by financial claims on the recipient, they shall be deemed to have been made in their entirety:
  - (a) on the date of the payment of the sum still due to the recipient, if the claim is less than the expenditure settled;
  - (b) on the date of the settlement of the expenditure, if the latter is less than or equal to the claim.
- (4) The accounting information shall be used by the Commission for the sole purposes of:
  - (a) carrying out its functions in the context of the examination and acceptance of the accounts or conformity clearance;
  - (b) monitoring developments and providing forecasts in the agricultural sector.

The European Court of Auditors and the European Anti-fraud Office (OLAF) shall have access to that information.

- (5) Payment orders not executed and payments debited to the account and then re-credited shall be deducted in Form D 2 as set out in Annex 6, from expenditure in respect of the month during which the failure to execute or the cancellation is reported to the IPARD Agency.
- (6) Türkiye shall set up, in respect of the IPARD III programme, a system for the recognition of all amounts due and for the recording in a debtors' ledger of all such debts, including irregularities prior to their receipt. Without prejudice to Article 43(5) or any national provisions concerning recovery of debts, any financial contribution charged to the Union with respect to these sums, including irregularities, shall be written off at the end of the second year following its registration in the debtors' ledger and deducted from the next request for payment as provided for in Article 41(2). The IPARD Agency and the Accounting Body shall ensure that any amounts

recovered are credited to the IPARD euro account within five working days of the date of recovery.

ARTICLE 50 EXAMINATION AND ACCEPTANCE OF ACCOUNTS PROCEDURES

- (1) The acceptance of accounts decision shall confirm that the annual financial reports and statements referred to in Article 47(a) and (c) as included in the annual accounts are complete, accurate and true. It shall not prejudice the adoption of a subsequent conformity clearance decision, pursuant to Article 51. The acceptance of accounts decision shall also cover the balance of the IPARD euro account.
- (2) The Commission shall communicate to Türkiye the results of its analysis of the information supplied, together with any amendments it proposes, by 15 July following the end of the financial year at the latest.
- (3) The amount which, as a result of the acceptance of accounts decision, is normally recoverable from or payable to Türkiye shall be established by deducting the interim payments with respect to the financial year concerned from the expenditure recognised for the same year in accordance with paragraph (1). That amount shall be deducted by the Commission from or added to the following interim payment or the final payment.
- (4) Where the amount to be deducted, fixed by the acceptance of accounts decision, exceeds the level of possible subsequent payments, the NAO shall ensure that the amount not covered by the balance shall be credited to the Commission in euro within two months of notification of that decision. The Commission may however, on a case by case basis, decide that any amount to be credited to it shall be offset against payments due to be made by the Commission to Türkiye under any Union instrument.
- (5) This Article shall apply *mutatis mutandis* to pre-financing payments within the meaning of Article 40.
- (6) Article 84 of the FPPA shall not apply to the financial clearance.

ARTICLE 51 CONFORMITY CLEARANCE

- (1) If the Commission finds that expenditure under the IPARD III programme has been incurred in a way that has infringed applicable rules, it shall decide what amounts are to be excluded from Union financing.
- (2) The Commission shall assess the amounts to be excluded on the basis of the nature and the gravity of the non-conformity and of the financial damage caused to the Union.
- (3) When, as a result of any inquiry, the Commission considers that expenditure was not effected in compliance with the applicable rules, it shall communicate its findings to the NAO, and indicate the corrective measures needed to ensure future compliance with those rules.

The communication shall make reference to this Article. The NAO shall reply within two months of receipt of the communication, with copy to the Audit Authority, and the Commission may modify its position in consequence. In justified cases, the Commission may agree to extend the period for reply.

After expiry of the period for reply, the Commission may request additional information and, where necessary, convene a bilateral meeting.

- (4) Within two months from the date of the reception of the request for additional information or the minutes of the bilateral meeting referred to in the third subparagraph of paragraph (3), the NAO shall communicate any information requested during that meeting or any other information which it considers useful for the ongoing examination.

In justified cases, the Commission may, upon reasoned request of the NAO, authorise an extension of the period referred to in the first subparagraph. The request shall be addressed to the Commission, with copy to the Audit Authority, before the expiry of that period.

After the expiry of the period referred to in the first subparagraph, the Commission shall formally communicate its conclusions to the NAO, with copy to the Audit Authority, on the basis of the information received in the framework of the conformity clearance procedure. The communication shall evaluate the expenditure which the Commission envisages to exclude from Union financing.

Where the Commission proposes a financial correction, the NAO shall be given the opportunity to provide its assessment of the actual financial impact of the irregularity. The communication of the assessment to the Commission shall take place within two months from the date of reception of the Commission's proposal for a financial correction. In justified cases the Commission may agree to extend the period for reply.

- (5) The NAO shall inform the Commission, with a copy to the Audit Authority, of the corrective measures it has undertaken to ensure compliance with the applicable rules and the effective date of their implementation.
- (6) The Commission may, at any stage, terminate the procedure, without financial consequences for Türkiye, if it expects that the possible financial effects of non-compliance identified as a result of an inquiry referred to in paragraph (1) would not exceed EUR 10 000 and 2% of the relevant expenditure or the amounts to be recovered.
- (7) The deductions from the Union financing shall be made by the Commission from the following interim payment or the final payment. However, at Türkiye's request and where warranted by the materiality of the deductions, the Commission may set a different date for the deductions.
- (8) In accordance with Article 45(1) of the FFPA, the deductions made by the Commission shall not be reallocated to the IPARD III programme.
- (9) Article 84 of the FFPA shall not apply to the conformity clearance.

ARTICLE 52 RECOVERY OF FUNDS

- (1) The financial adjustments and reuse of the Union contribution shall be undertaken by the NAO and shall be subject to the following conditions:
- (a) where irregularities are detected, the NAO shall extend its inquiries to cover all operations liable to be affected by such irregularities;
  - (b) the NAO shall notify the corresponding adjustments to the Commission, with a copy to the Audit Authority;
  - (c) amounts of the Union contribution which are cancelled and amounts recovered shall be reallocated to the IPARD III programme in accordance with Article 45(2) of the FFPA.

- (2) When the annual accounts are sent, as provided for in Article 48, the NAO shall provide the Commission, with a copy to the Audit Authority, with a summary report on the recovery procedures undertaken in response to irregularities. This shall give a breakdown of the amounts not yet recovered, by administrative and/or judicial procedure and by year of the primary administrative or judicial finding of the irregularity. Any interest recovered by Türkiye attributable to the IPARD III programme with respect to debts recovered shall be recorded in the Türkiye's accounts.
- (3) The Union contribution not recovered by the IPARD Agency from the recipients within two years of their registration in the debtor's ledger shall be refunded by the NAO to the Union budget. Where possible, the amount recovered shall be deducted by the Commission from the following interim payment or the final payment to Türkiye. Türkiye shall ensure that any amounts recovered are credited to the IPARD euro account within five working days of the date of recovery.
- (4) [*IPAI II beneficiary*] shall ensure that any amounts to be recovered from recipients in accordance with Article 51 of the FFFPA are established taking into account the nature and gravity of the irregularities and the financial loss to the Union contribution and are recognised, registered in the debtors' ledger and subject to recovery procedure in a timely manner. If the Commission finds that the late registration of debts has resulted in a lower amount of debts written off in accordance with paragraph (3), it shall determine the financial correction to be applied under Article 51 of this Agreement.
- (5) Where it has been possible to effect the recovery referred to in paragraph (1) when the combined total of declarations of expenditure exceeds the ceiling of 95% as provided for in Article 38(5) of this Agreement or after the final payment by the Union for the IPARD III programme has been made, the NAO shall refund the sums recovered to the Union budget in accordance with the procedures laid down in Article 46 of the FFFPA.
- (6) Any Union contribution to the IPARD III programme not recovered at the date of the final closure as referred to in Article 48(1) of the FFFPA and in Article 45 of this Agreement shall be written-off in the debtors' ledger and the corresponding amount shall be refunded to the Union budget. This payment shall not prejudice the adoption of a subsequent decision pursuant to Article 51 of this Agreement.

SECTION VI MONITORING, EVALUATION AND REPORTING

TITLE 1: PROGRAMME MONITORING

ARTICLE 53 PROGRAMME MONITORING AND MONITORING INDICATORS

- (1) The IPARD Managing Authority and the monitoring committee for the IPARD III programme ("IPARD III monitoring committee") shall monitor the effectiveness and the quality of the implementation of the IPARD III programme. They shall report to the IPA monitoring committee and to the Commission on progress of the measures.
- (2) Programme monitoring shall be carried out by reference to the indicators presented in the IPARD III programme.

- (1) The IPARD III monitoring committee, which shall be established after adoption of the programme, shall be chaired by a senior representative of Türkiye, who shall have voting rights.
- (2) The Commission, the IPARD Managing Authority/IPARD Agency, the NAO and the NIPAC shall participate in the work of the IPARD III monitoring committee without voting right.
- (3) For the purposes of Article 53(1) of the FFPA, the IPARD III monitoring committee shall examine the results of the IPARD III programme, in particular the achievement of the targets set for the different measures and the progress on utilisation of the financial allocations to those measures. In this regard, the IPARD Managing Authority shall ensure that all relevant information in relation to the progress of measures is made available to the monitoring committee and the NIPAC.
- (4) The IPARD III monitoring committee shall periodically review progress made towards achieving the objectives set out in the IPARD III programme. For this purpose, it shall, in particular, be given the following:
  - (a) information on any sectors or measures where difficulties are experienced;
  - (b) information on the results of verifications carried out.
- (5) Article 53(4)(g) of the FFPA shall be interpreted for the IPARD III monitoring committee in a way that the IPARD III monitoring committee has to consider and approve, where appropriate, any proposal drawn up by the IPARD Managing Authority to amend the IPARD III programme to be submitted to the Commission, with a copy to the NIPAC and the NAO.
- (6) Notwithstanding Article 8, the IPARD III monitoring committee may, following consultation with the IPARD Managing Authority and the IPARD Agency, propose to the IPARD Managing Authority for submission to the Commission, with a copy to the NIPAC and the NAO, amendments or reviews of the IPARD III programme to ensure the achievements of the programme's objectives and enhance the efficiency of the assistance provided.
- (7) The IPARD III monitoring committee shall consider and approve the annual and final implementation reports before they are sent to the NIPAC for submission to the Commission, with copies to the NAO and the Audit Authority.
- (8) The IPARD III monitoring committee shall examine the evaluations of the IPARD III programme referred to in Article 57.
- (9) The IPARD III monitoring committee shall consider and approve the plan of visibility and communication activities referred to in Article 30 as well as any subsequent updates of the plan.
- (10) The IPARD III monitoring committee shall be consulted on the technical assistance activities under the IPARD III programme. It shall consider and approve each year an indicative annual action plan for the implementation of technical assistance activities including indicative amounts for information purposes.
- (11) When required by the IPARD III programme to give an opinion on any matter, the IPARD III monitoring committee shall act accordingly.
- (12) All final documents of IPARD III monitoring committee meetings shall be made public.
- (13) The IPARD III monitoring committee shall meet at least twice per 12 months.

- (1) The progress, efficiency and effectiveness of the IPARD III programme in relation to its objectives shall be measured by means of indicators relating to the baseline situation as well as progress with regard to financial execution.
- (2) The IPARD III programme shall contain a limited number of additional indicators specific to that programme.

TITLE 2: EVALUATION

ARTICLE 56 PRINCIPLES FOR THE EVALUATION OF THE IPARD III PROGRAMME

- (1) For the purposes of Article 54 of the FFPA, evaluations shall aim to improve the quality, effectiveness and consistency of the assistance from Union funds and the strategy and implementation of the IPARD III programme.
- (2) The IPARD III programme shall be subject to *ex-ante* and *ex-post* evaluation and, where considered as appropriate by the Commission, interim evaluations carried out by independent evaluators under the responsibility of Türkiye.
- (3) The evaluations shall assess the implementation of the IPARD III programme towards the achievement of objectives set out in Article 16(7) of the FFPA.
- (4) The evaluations shall examine the degree of utilisation of resources, the effectiveness and efficiency of the programming, its socio-economic impact and its impact on the defined objectives and priorities. They shall cover the goals of the IPARD III programme and aim to draw lessons concerning rural development policy. They shall identify the factors which contributed to the success or failure of the implementation of the IPARD III programme, including the sustainability of actions and identification of best practices.
- (5) Evaluation reports shall explain the methodology applied and include an assessment of the quality of the data and the findings.
- (6) The quality and implications of evaluations shall be assessed by the IPARD Managing Authority, the IPARD III monitoring committee and the Commission.
- (7) The results of the *ex-ante* and the interim evaluations shall be taken into account in the programming and implementation cycle.

ARTICLE 57 *EX-ANTE* EVALUATION OF THE IPARD III PROGRAMME

- (1) *Ex-ante* evaluation shall form part of drawing up of the IPARD III programme and aim to optimise the allocation of budgetary resources and improve programming quality. It shall identify and appraise medium and long-term needs, the goals to be achieved, the results expected, the quantified targets, the Union value-added, the extent to which the objectives, have been taken into account in accordance with Article 16(7) of the FFPA, the lessons learned and the quality of the procedures for implementation, programme monitoring, evaluation and financial management.
- (2) Türkiye shall ensure that the *ex-ante* evaluator is involved in the process of development of the IPARD III programme, is included in the development of the SWOT analysis, in the design of the programme's intervention logic and in the establishment of the programme's targets.
- (3) *Ex-ante* evaluation shall be carried out under the responsibility of Türkiye.

ARTICLE 58 EVALUATION PLAN FOR THE IPARD III PROGRAMME

- (1) An evaluation plan shall be drawn up by the IPARD Managing Authority, in consultation with the NIPAC, for the IPARD III programme in accordance with Article 56 of the FFPA. The evaluation plan shall be submitted to the monitoring committee no later than one year after the adoption by the Commission of the IPARD III programme.
- (2) The IPARD Managing Authority and the IPARD III monitoring committee shall use the evaluation plan to:
  - (a) examine the progress of the IPARD III programme in relation to its goals by means of result and, where appropriate, impact indicators;
  - (b) improve the quality of the IPARD III programme and its implementation;
  - (c) examine proposals for substantial changes to the IPARD III programme;
  - (d) prepare for interim and *ex-post* evaluation.
- (3) The IPARD Managing Authority shall report each year on the results achieved under the evaluation plan to the IPARD III monitoring committee, with copies to the Audit Authority. A summary of the activities shall be included in the annual report provided for in Article 61.

ARTICLE 59 INTERIM EVALUATION

- (1) If the Commission considers as appropriate, in the third year following the year of adoption of the first entrustment of budget implementation tasks for the IPARD III programme, an interim evaluation shall be performed.
- (2) The interim evaluation shall propose measures to improve the quality of the IPARD III programme and its implementation, where appropriate. In particular Türkiye shall ensure that the interim evaluation examines the initial results of the IPARD III programme, their consistency with the *ex-ante* appraisal, the relevance of the targets and objectives and the extent to which they have been attained. It shall also assess the quality of programme monitoring and implementation and the experience gained in setting up the system for implementation of the IPARD III programme.
- (3) The interim evaluation shall be submitted to the IPARD III monitoring committee, and to the Commission by 31 December of the year referred to in paragraph (1).
- (4) In addition to the assessment referred to in Article 56(7), the IPARD III monitoring committee, the IPARD Managing Authority and the Commission shall consider the implications of the evaluation with a view to reviewing the IPARD III programme.
- (5) The IPARD Managing Authority shall inform the Commission about the follow-up to the recommendations in the evaluation report. If Türkiye fails to submit the interim evaluation report by the date referred to in paragraph (3), Article 39(5) shall apply.

ARTICLE 60 *EX-POST* EVALUATION

- (1) At the latest by the end of the first year after the programme implementation period, an *ex-post* evaluation shall be prepared by Türkiye for the IPARD III programme. That report shall be completed and submitted to the Commission not later than the end of that year.
- (2) On the basis of the evaluation results already available as well as evaluation questions relevant to the IPARD III programme, the *ex-post* evaluation shall cover the

utilisation of resources and the effectiveness and efficiency of the IPARD III programme, its impact and its consistency with the *ex-ante* evaluation. It shall cover factors contributing to the success or failure of implementation, the achievements of the IPARD III programme and results, including their sustainability. It shall draw conclusions relevant to the IPARD III programme and to the enlargement process.

- (3) If Türkiye fails to submit the *ex-post* evaluation report by the date referred to in paragraph 1, Article 39(5) shall apply.

TITLE 3: REPORTING

ARTICLE 61 ANNUAL AND FINAL IMPLEMENTATION REPORTS

- (1) By 30 June each year following a full calendar year of implementation of the IPARD III programme, the IPARD Managing Authority, after consultation with the IPARD Agency, shall draw up annual reports on the implementation of the IPARD III programme in the previous calendar year, in accordance with Article 62(6) of the FFFPA. The first report submitted shall cover the calendar years from 2021 onwards.
- (2) The IPARD Managing Authority shall draw up a final report on the implementation of the IPARD III programme. The final report shall be submitted at the latest six months after the final date of eligibility of expenditure under the IPARD III programme in accordance with Article 29(4) of the FFFPA.
- (3) The annual implementation reports shall cover the previous calendar year and shall include data related to the calendar year before and the cumulative financial and monitoring data for the whole period of implementation of the IPARD III programme as well as aggregated monitoring tables. The final reports on implementation of the IPARD III programme shall cover the whole period of implementation and may include the last annual report.
- (4) The reports referred to in paragraphs (1) and (2) shall be sent, after examination and approval by the IPARD III monitoring committee, to the NIPAC for submission to the Commission with copies to the NAO and the Audit Authority.
- (5) All annual and final implementation reports shall include the following information:
- (a) any change in general conditions of relevance to the implementation of the IPARD III programme, in particular, the main socio-economic trends, changes in national, regional or sectoral policies and, where applicable, their implications for the consistency between IPARD III assistance and that from other Union financial instruments;
  - (b) the progress in the implementation of priorities and measures in relation to the attainment of the objectives of the IPARD III programme by reference to the financial data, common and programme-specific indicators and quantified target values, including changes in the value of result indicators where appropriate. The data transmitted shall relate to values for indicators for fully implemented operations and also, where possible, having regard to the stage of implementation, for selected operations. They shall also set out a synthesis of the findings of all evaluations of the programme that have become available during the previous calendar year, any issues which affect the performance of the programme, and the measures taken;
  - (c) financial commitments and expenditure by measure, and a summary of the activities undertaken in relation to the evaluation plan;

- (d) the steps taken by the IPARD Managing Authority, the IPARD III Agency and the IPARD III monitoring committee to help to ensure the quality and effectiveness of implementation, in particular:
- i. a summary of any significant problems encountered in implementing the IPARD III programme and any action taken, including that on recommendations for adjustments made pursuant to paragraph (8);
  - ii. a summary of the results of the verifications carried out per measure and of the irregularities detected;
  - iii. the use made of technical assistance;
  - iv. the steps taken to involve local bodies to a greater extent;
  - v. the steps taken to ensure publicity for the IPARD III programme;
  - vi. data to demonstrate that Union funds are complementing funding available in Türkiye.
- (e) the steps taken to ensure co-ordination of all the Union pre-accession assistance referred to in Article 4;
- (f) financial tables showing Union, national and total expenditure per measure and/or sector;
- (g) a summary of the activities undertaken in relation to the evaluation plan in accordance with Article 58;
- (h) a description of the activities carried out for the implementation of the plan of visibility and communication activities referred to in Article 32.

The content and presentation of the annual and final implementation reports shall be based on the Commission guidelines.

- (6) The Commission shall inform Türkiye within 15 working days of the date of receipt of the annual implementation reports if it is not admissible, failing which it shall be deemed admissible.
- (7) The Commission shall inform Türkiye of its observations within three months of the date of receipt of the annual implementation report and within four months of the date of receipt of the final implementation report. Where the Commission does not provide observations within those deadlines, the reports shall be deemed to be accepted.
- (8) If, after this review, the Commission makes comments to Türkiye concerning issues which significantly affect the implementation of the IPARD III programme, Türkiye shall inform the Commission of the action taken on these comments within three months. Where the Commission, without prejudice to the Decisions to be taken pursuant to Articles 50 and 51, makes recommendations to Türkiye for adjustments aimed at improving the effectiveness of the programme monitoring or management arrangements for the IPARD III programme, Türkiye shall subsequently demonstrate the steps taken to improve the programme monitoring or management arrangements or it shall explain why it has not acted so within three months of the receipt of the Commissions' comments. The IPARD III monitoring committee shall be informed on these activities.

ARTICLE 62

Articles 81 to 84 and 88 to 91 of the FFPA shall apply *mutatis mutandis* to this Agreement.

ARTICLE 63 APPLICABILITY OF THE SECTORAL AGREEMENTS FOR IPA

Sectoral agreements signed under previous Instruments for Pre-Accession Assistance between the Commission and Türkiye shall remain applicable to assistance adopted under previous pre-accession instruments, until such assistance is completed in accordance with the terms of the relevant sectoral agreements. However, Articles 47 to 51 of this Agreement shall apply in respect of expenditure under IPA when financial clearance or conformity clearance procedure is instigated after the entry into force of this Agreement.

ARTICLE 64 FORCE MAJEURE AND EXCEPTIONAL CIRCUMSTANCES

- (1) Neither party is responsible for any failure to perform its obligations under this agreement if it is prevented or delayed in performing those obligations by an event of *force majeure* or exceptional circumstances.
- (2) Cases of *force majeure* or exceptional circumstances shall be notified in writing to the IPARD Agency and the NAO, with relevant evidence to the satisfaction of the IPARD Agency and the NAO, within fifteen working days from the date on which the recipient or the person entitled through him, is in a position to do so.

ARTICLE 65 ADDRESS FOR COMMUNICATIONS

Any communication in connection with this Agreement shall be sent to the following addresses:

- (1) For all correspondence other than that referred to in point (2):

For the European Union:

European Commission

Directorate General for Agriculture and Rural Development

Unit for neighbourhood, enlargement and pre-accession assistance

Rue de la Loi 130

BE - 1049 Bruxelles

Website: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/international-cooperation/enlargement_en

For Türkiye:

National IPA Coordinator

Ministry of Foreign Affairs

Directorate for EU Affairs

Mustafa Kemal Mahallesi 2082 Cad, No: 5

Ankara, Türkiye

E-mail: byabokm@ab.gov.tr

(2) For correspondence relating to information set out in Article 51(2) of the FPPA, the addresses shall be as follows:

For the European Union:

European Commission
OLAF – European Anti-Fraud Office
Directorate C
30, Rue Joseph II
BE – 1049 Bruxelles
Website: http://ec.europa.eu/anti_fraud/index_en.htm

For Türkiye:

State Supervisory Council
T.C. Cumhurbaşkanlığı Külliyesi
06550 Beştepe / Ankara / Türkiye
Contact person: M. Hasan Basri CAN
Tel: 00 90 312 525 33 18 (secretary)
E-mail: hasri.can@tccb.gov.tr

ARTICLE 66 NON-COMPLIANCE AND TERMINATION

Without prejudice to Article 90 of the FPPA, where the Commission has detected non-compliance with the obligations of this Agreement, it:

- (a) shall notify Türkiye of its intentions, with justification(s), and
- (b) shall have the right, with regard to the IPARD III programme, but without prejudice to the Decisions referred to in Articles 50 and 51:
  - (i) to make financial corrections against Türkiye;
  - (ii) to cease to transfer money to Türkiye;
  - (iii) to refrain from undertaking any new financial obligations on the part of the Union; and
  - (iv) if appropriate, to terminate this Agreement with effect from the time non-compliance was first detected.

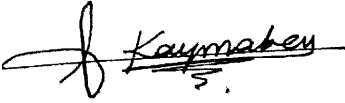
ARTICLE 67 ENTRY INTO FORCE

This Agreement shall enter into force on the date on which the last of the Parties informs the other one in writing of its approval in accordance with the existing internal legislation or procedure of the Party.

ARTICLE 68 SIGNATURE

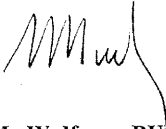
This Agreement is drawn up in duplicate in the English language.

Signed, for and on behalf of the Government of the Republic of Türkiye, in Ankara, on
..... 31.01. 2023

by H.E. Ambassador Faruk KAYMAKCI
Deputy Minister of Foreign Affairs and Director for EU Affairs
National IPA Coordinator

Signed, for and on behalf of the European Commission, in Brussels, on ..... 23 FEB. 2023
2023

by Mr Wolfgang BURTSCHER
Director-General for Agriculture and Rural Development
Delegated Authorising Officer

ANNEXES

ANNEX 1. MAIN FUNCTIONS OF THE INTERNAL CONTROL SYSTEM

The structures, authorities and bodies of the internal control system as defined in Articles 10(1)(c) and 10(2) of the FFPA shall have an organisational structure allowing them to execute the following main functions in respect of IPARD expenditure:

The basic approach for the allocation of functions and responsibilities shall be established in accordance with the following table:

General Functions	Specific Functions	Management Structure		IPARD Managing Authority/IPARD Agency	
		NAO Support Office	Accounting Body	IPARD Agency	IPARD Managing Authority
Managing functions	Selection of measures				*
	Programme monitoring				*
	Management of IPA III accounts and financial operations		*		
	Evaluation				*
	Reporting			*	*
	Coordination				*
Paying functions	Authorisation and control of commitments			*	
	Authorisation and control of payments		(*)	*	
	Execution of payments			*	
	Accounting for commitment and payment		*	*	
	Debt management		*	*	
	Treasury		*		
Implementing functions	Selection of projects			*	
	Publicity			*	*
	Verifiability and controllability of measures			*	*
	Provide assurance on the effective functioning of the internal control system	*			
Audit functions	Internal audit	*	*	*	

In case it is indicated as optional (*), the function may be allocated depending on the size, the responsibilities and other specific features of the internal control systems.

Unless the Commission expressly and explicitly provides for otherwise, allocations of functions and responsibilities must not be in contradiction to the basic approach as shown in this Annex.

Managing functions

- (a) *Selection of the measures*: the objective of this function is that according to Article 10(1)(c) of the FFPA the IPARD Managing Authority is responsible for the selection of measures and their publicity, including the selection of measures under each call in accordance with Article 8 of this Agreement.
- (b) *Programme monitoring*: the objective of this function is to monitor the effectiveness and quality of the implementation of the IPARD III programme. It shall be carried out by reference to relevant physical, environmental and financial indicators. It shall also ensure that operations are selected for funding in accordance with the criteria and mechanism applicable to the programme, and comply with the relevant Union and national rules.
- (c) *Management of IPA III accounts and financial operations*: the objective of this function is to ensure a smooth financial management including recording of activities, transferring of funds and making financial adjustments when necessary.
- (d) *Evaluation*: the objective of this function is to improve the quality, effectiveness and consistency of the assistance from Union funds and the strategy and implementation of the IPARD III programme. The evaluations shall examine the degree of utilisation of resources, the effectiveness and efficiency of the programming and its socio-economic impact on the defined objectives and priorities, and shall, as a general rule, be accompanied by achievement related criteria and indicators.
- (e) *Reporting*: the objective of this function is to ensure that implementation of the programme and progress of the individual operations and measures are reported in a way which helps to ensure the effective and efficient implementation of the measure, using adequate information and communication systems.
- (f) *Coordination*: the objective of this function is to guide and monitor the work of the IPARD III monitoring committee in accordance with Article 53 of the FFPA, notably by providing the documents necessary for monitoring the quality of the implementation of the programmes.

Paying functions

- (a) *Authorisation and control of commitments and payments*: the objective of this function is to establish that the applications for approval of operations and subsequent amount to be paid to a recipient or to their assignee(s) is in conformity with the Agreements and eligible for the Union assistance claimed, which shall include, *inter alia*, the administrative and, where appropriate, on-the-spot verifications, in particular those concerning the regularity and legality of the expenditure:
  - (i) checking the eligibility of applications for approval and request for payment;
  - (ii) checking of compliance with commitments entered into, concerning project approvals;
  - (iii) where appropriate, checking of tendering and contracting procedures and verification of the work carried out or services supplied;
  - (iv) applying the necessary verifications, including checks of possible artificially created conditions for obtaining payments.

Verifications may include pre-project selection checks, re-measurement, checks on quantity and quality of goods or services delivered, an analysis or a sample control, pre-payment checks, *ex-post* payment checks and any special provisions for implementing the Agreements as to the regularity and legality of the expenditure. In order to establish the regularity and legality, verifications shall include, where

appropriate, examinations of a technical nature, which can involve economic financial assessments and checks of a specific agricultural, technical or scientific nature.

- (b) *Execution of payments*: the objective of this function is the issuing of an instruction to the IPARD Managing Authority/IPARD Agency's bankers, or, in appropriate cases, a governmental payments office, to pay the authorised amount to the recipient (or their assignee(s)).
- (c) *Accounting for commitment and payment*: the objective of this function is the recording of all commitments and payments in the separate books of accounts for IPARD III expenditure, which will normally be in the form of an electronic data processing system, and the preparation of periodic summaries of expenditure, including the expenditure declarations to the Commission. The books of account shall also record the assets financed by the IPARD III funds, in particular concerning un-cleared debtors.
- (d) *Debt management*: the objective of this function is to have a system in place for the recognition of all amounts due and for the recording in a debtors' ledger of all such debts, including irregularities, prior to their receipt.
- (e) *Treasury*: the objective of this function is to organise the bank accounts, requesting funds from the Commission, verifying the existence and correctness of the co-financing elements, authorising the transfer of IPARD III funds from the Commission to the IPARD Agency or to the recipients and the financial communication to the Commission, which includes the quarterly payment applications and annual declarations.

The organisational structure shall provide for clear assignment of authority and responsibility at all operational levels and for separation of the paying functions referred to in points (a), (b) and (c), the responsibilities of which shall be defined in an organisational chart.

Implementing functions

- (a) *Selection of projects*: the objective of this function is to select projects in accordance with the criteria, mechanisms and rules applicable to the IPARD III programme.
Exceptionally, this function may be carried out by the IPARD Managing Authority for the measures 'implementation of local development strategies - LEADER approach' and 'technical assistance'.
- (b) *Publicity*: the objectives of this function are both:
  - (i) the issuing of calls for applications and publicising terms and conditions for eligibility, including information on contractual obligations and possible sanctions in the event of non-compliance with those obligations and, where necessary, the issue of approval to commence work; and
  - (ii) to highlight the role of the Union and to ensure the transparency of Union assistance.
- (c) *Verifiability and controllability of measures*: the IPARD Managing Authority and the IPARD Agency shall provide an *ex-ante* assessment of the verifiability and controllability of the measures to be included in the IPARD III programme in accordance with annex A, clause 6a(3)(b) and clause 6b(1)(a) of the FFFPA.

The IPARD Managing Authority and the IPARD Agency shall also undertake the assessment of the verifiability and controllability of the measures during the implementation of the IPARD III programme.

(d) *Provide assurance on the effective functioning of the internal control system:* the objective of this function is to continuously check the good performance of the internal control system, including necessary measures as follow-up of audit findings and detected irregularities.

Audit functions

Internal audit: the objective of this function is to ensure that regular specific activities are carried out to provide higher management with independent review of the subordinate systems.

ANNEX 2. INTERNAL CONTROL FRAMEWORK

For the purposes of Annex B to the FPPA the following provisions shall apply:

1. Control environment

General complementary provisions to Section 1 of Annex B to the FPPA

Delegation

Part or all of the evaluation, reporting, authorisation and control functions⁴ may be delegated to other bodies provided that the following conditions are fulfilled:

- (1) A written agreement must be concluded specifying, apart from the delegated tasks, the nature of the information and the supporting documents to be submitted to the delegating entity and the time limit within which they must be submitted. The agreement must enable the delegating entity to comply with the requirements from Annex B to the FPPA and this Annex. A sufficient audit trail shall be maintained.

The Agreement shall provide for access by duly authorised agents or representatives of Türkiye or the Union to information held by these delegated bodies and for investigation by such officials of applications including carrying out of checks on projects and recipients of aid and any other information they need for the execution of their tasks.

- (2) The concerned structures, authorities and bodies of the Management and Control System (hereinafter referred to as "MCS") shall in all cases remain responsible for the efficient and sound management of the IPARD assistance concerned. It remains fully responsible for the legality and regularity of the underlying transactions, including protecting the Union's financial interest.
- (3) The responsibilities and obligations of the other body, notably concerning the control and verification of the compliance with the Agreements and any applicable guidelines, shall be clearly defined.
- (4) The concerned structures, authorities and bodies of the MCS shall ensure that the other body has effective systems for ensuring that it fulfils its tasks in a satisfactory manner.
- (5) The body shall explicitly confirm to the concerned structures, authorities and bodies of the MCS that it in fact fulfils its tasks and shall describe the means employed.
- (6) The concerned structures, authorities and bodies of the MCS shall regularly review the tasks delegated to confirm that the work performed is of satisfactory standard and that it is in compliance with the Agreements.
- (7) The Audit Authority shall report on the delegated functions as if they were managed by the delegating entity itself.

The conditions set out in points (1), (2), (3) and (5) shall apply *mutatis mutandis* in the cases where the delegating entity functions are performed by another body as part of its regular tasks on the basis of national legislation.

---

⁴ In no case may the functions of execution of payment, and of accounting of commitment and payment be delegated.

Specific complementary provisions to Section 1 of Annex B to the FFPA

Reference is made to Section 1 of Annex B to the FFPA.

For the purposes of point 4.2. Professional development of Section 1 of Annex B to the FFPA, staff training shall be appropriate at all operational levels including fraud awareness.

For the purposes of 4.4. Succession planning and deputising arrangements of Section 1 of Annex B to the FFPA, job descriptions shall include the setting of financial limits of commitments and payments to the authority of the jobholder.

2. Risk assessment

[No complementary provisions]

3. Control activities

General complementary provisions to Section 3 of Annex B to the FFPA

Ensuring a sound internal control requires the following common written procedures:

A. Procedures for authorising applications and payment request:

- (1) The relevant structures, authorities and bodies of the MCS shall lay down detailed procedures for the receipt, recording and processing of applications for project approval, payment requests and invoices including a description of all documents to be used.
- (2) Each official responsible for authorisation shall have at his/her disposal a detailed checklist of the verifications to be carried out, and shall attest in the supporting documents of the payment request that those verifications have been carried out. That attestation may be made by electronic means. There shall be evidence of systematic, such as sample, system or plan-based review of the work by a senior staff member. The analysis of the project shall be guided by the principles of sound financial management.
- (3) A payment request shall be authorised for payment only after sufficient verifications have been carried out to ensure compliance with the Agreements. Those verifications shall include those required by the regulation governing the specific measure under which aid is claimed, and those required pursuant to Article 51 of the FFPA to prevent and detect irregularities and fraud with particular to the risks observed.
- (4) The management shall, at an appropriate level, be informed on a regular and timely basis of the results of administrative and on-the-spot verifications carried out, so that the sufficiency of those verifications may always be taken into account before a payment request is settled.
- (5) The administrative verification performed shall be detailed in a checklist (see (2) accompanying each payment request or batch of payment requests. The checklist shall be accompanied by an attestation of the eligibility of the approved payment requests and of the nature, scope and limits of the work done. In addition, there shall be an assurance that the criteria for the granting of aid, including contracting, have been respected and that all applicable Union and national rules, including those fixed in the rural development program, have been complied with. The on-the-spot verification performed shall be detailed in a report in accordance with Article 15 or Article 23 of this Agreement.

If any on-the-spot or administrative verification is not exhaustive, but performed on a sample of payment requests, the payment requests selected shall be identified, the sampling method described, the results of all inspections and the measures taken in respect of discrepancies and irregularities reported upon. The supporting documents shall be sufficient to provide assurance that all the required verifications on the eligibility of the authorised payment requests have been performed.

- (6) Where documents (in paper or electronic form) relating to the payment requests authorised and verifications made are retained by other bodies, both those bodies and the concerned structures shall set up procedures to ensure that the location of all such documents relevant to specific payments is recorded.
- (7) Applications from recipients shall be processed in a timely manner.
- (8) Criteria for assessing applications and their order of priority shall be clearly defined and documented.

B. Procedures for payment

- (1) The concerned structures, authorities and bodies of the MCS as defined in Article 10(1) and (2) of the FPPA shall adopt the necessary procedures to ensure that the national authorities can fulfil their contractual commitments regardless of the delays or interruptions in funding from the Commission.
- (2) The national authorities shall adopt the necessary procedures to ensure that payments are made only to bank accounts belonging either to recipients or to their assignees. The payment shall be made by the IPARD agency's bank, or, as appropriate, a governmental payments office, within five working days of the date of debiting against the IPARD euro account. Procedures shall be adopted to ensure that all payments for which transfers are not executed are not declared for reimbursement. If such payments have already been declared these should be re-credited to the Fund via the next monthly/quarterly declarations or in the annual accounts at the latest. Payments shall be made by means of a transfer to the bank account on the name of the recipient. The approval of the authorising official and/or his/her supervisor may be made by electronic means, provided an appropriate level of security over those means is ensured, and the identity of the signatory is entered into the electronic records.

C. Procedures for accounting

- (1) The concerned structures, authorities and bodies of the MCS shall adopt full and transparent accounting procedures following internationally accepted accounting principles and any applicable guidelines. Accounting procedures shall ensure that quarterly and annual declarations are complete, accurate and timely, and that any errors or omissions are detected and corrected, in particular through verifications and reconciliations performed at regular intervals. A full audit trail for every item entered into the accounts shall be provided.
- (2) The national authorities' accounting procedures shall ensure that accounting system can produce, in euro and national currency, and for each project, contract or measure, the total cost, the committed expenditure, part payments and balance payments. Deadlines shall be set for cancellation of commitments where work has not been completed within an agreed timetable. Such cancellations shall be appropriately recorded in the accounting systems.

D. Procedures for advances and guarantees (if applicable)

Payments of advances qualify as eligible expenditure up to 50% of the public aid related to the project and shall be subject to the establishment of a bank guarantee or an equivalent guarantee corresponding to 110% of the amount of the advance. Advances cannot be paid in combination with pre-financing as provided for in Article 11(3)(a).

Procedures shall be adopted to ensure that:

- (1) Payments of advances are separately identified in the accounting or subsidiary records.
- (2) Guarantees are obtained only from financial institutions which are approved by the appropriate authorities and which remain valid until cleared or called upon, on the simple request of the IPARD agency.
- (3) The advances are cleared within the stipulated time limits and those overdue for clearing are promptly identified and the guarantees promptly called upon.

Payments of advances, for the measure 9 'technical assistance' qualify as eligible expenditure up to 90% of the public aid related to the operation and shall not be subject to the establishment of a bank guarantee or an equivalent guarantee.

E. Procedures for debts

All the requirements provided for in Sections A. to D. shall apply *mutatis mutandis* to guarantees, reimbursed payments, assigned revenues etc. which the IPARD agency is required to collect on behalf of the IPARD III programme. The IPARD agency shall set up a system for the recognition of all amounts due and for the recording in a single debtors' ledger of all such debts prior to their receipt. The debtors' ledger shall be inspected at regular intervals and action shall be taken to collect debts that are overdue.

F. Audit trail

The information regarding documentary evidence of the authorisation, accounting and payment of payment requests and handling of advances, securities and debts shall be available to ensure at all times a sufficiently detailed audit trail.

The management shall, at appropriate level, be informed on a regular and timely basis of the results of verifications carried out, so that the sufficiency of those verifications may always be taken into account before a payment request is settled.

For those purposes, the concerned structures, authorities and bodies of the MCS shall set up necessary procedures to ensure retention of all documents required to guarantee an adequate audit trail.

Specific complementary provisions to Section 3 of Annex B to the FFFPA

Reference is made to Section 3 of Annex B to the FFFPA.

11. The organisation selects and develops general control activities over technology to support the achievement of objectives.

For the purposes of point 11 of Section 3 of Annex B to the FFFPA, information systems security shall be based on the criteria laid down in a version applicable in the financial year concerned of the following standard:

International Standards Organisation 27002: Code of practice for Information Security controls (ISO) or equivalent.

4. Information and communication

Specific complementary provisions to Section 4 of Annex B to the FFPA

Reference is made to Section 4 of Annex B to the FFPA.

15.1. External communication

For the purposes of point 15.1 of Section 4 of Annex B to the FFPA, the following provisions shall apply:

- (i) every change in the Agreements, including the rates of aid applicable or terms and conditions, has to be recorded and the instructions, databases and checklists updated in good time;
- (ii) all the substantial changes in the MCS after their accreditation and entrustment of budget implementation shall be submitted to the competent national authority(ies) and the Commission, with copy to the Audit Authority, for examination and approval before their implementation.

5. Monitoring activities

Specific complementary provisions to Section 5 of Annex B to the FFPA

Reference is made to Section 5 of Annex B to the FFPA.

16. The organisation selects, develops, and performs ongoing or specific assessments to ascertain whether the components of internal control are present and functioning.

For the purposes of point 16 of Section 5 of Annex B to the FFPA, the following provisions shall apply:

- (i) at all levels the daily operations and control activities of the national authorities shall be monitored on an on-going basis to ensure a sufficiently detailed audit trail;
- (ii) monitoring of the technical services and delegated bodies responsible for carrying out the verifications and other functions to ensure a proper implementation of regulations, guidelines and procedures;
- (iii) monitoring procedures to prevent and detect fraud and irregularity with particular regard to those areas of expenditure under the IPARD agency's competence which are exposed to a significant risk of fraud or other serious irregularities.

The internal audit service shall be independent of the national authorities' other departments and shall report directly to the entity's director. The internal audit service shall verify that procedures adopted by the entity are adequate to ensure that compliance with Union rules is verified and that the accounts are accurate, complete and timely. Verifications may be limited to selected measures and to samples of transactions provided that an audit plan ensures that all significant areas, including the departments responsible for authorisation, are covered over a period not exceeding five years. The internal audit service's work shall be performed in accordance with internationally accepted standards, shall be recorded in working papers and shall result in reports and recommendations addressed to the agency's top management.

ANNEX 3. DOCUMENTS REQUIRED FOR THE APPLICATION OF ENTRUSTMENT OF BUDGET IMPLEMENTATION TASKS

This Annex 3 provides by entity which documents are required for the application of entrustment of budget implementation tasks.

Türkiye shall provide:

- (a) the signed request for entrustment in paper and in electronic format; and
- (b) the documents indicated in this Annex and any other relevant supporting documents in electronic format only, on a physical support (CD/DVD/USB key or other similar commonly used means).

No.	Evidences
1.	Formal legal designation, confirmation of readiness and procedures
1.1	Formal legal designation of the NIPAC, the NAO and the AA.
1.2	Confirmation of its own readiness of the NIPAC, the NAO and the AA.
1.3	Procedures by which the main functions of the NIPAC are implemented The Commission shall issue further clarification and guidance regarding the required documents, their format and their level of detail.
1.4	Procedures by which the main functions of the NAO are implemented The Commission shall issue further clarification and guidance regarding the required documents, their format and their level of detail.
1.5	Procedures by which the main functions of the AA are implemented The Commission shall issue further clarification and guidance regarding the required documents, their format and their level of detail.
1.6	Self-assessment reports for all management and control system entities prepared by the internal auditors.
1.7	Supporting audit opinion and report on the management structure and the IPARD Managing Authority/IPARD Agency drawn up by an external auditor independent from the structures and authorities under Article 10(1) and (2) of the FFPA and be based on examinations conducted according to internationally accepted auditing standards. This point is not applicable for already entrusted programme measures for which the NAO can rely on results of previous <i>ex-ante</i> assessment carried out with regard to an entrustment pursuant to Regulation (EU) No 231/2014 or an earlier financing agreement.
2.	MANAGEMENT STRUCTURE
2.1	Written confirmation by the NAO that the management structure satisfies the requirements for being entrusted with budget implementation tasks.
2.2	Name and statute of the concerned structures, bodies and authorities (NAO support office, Accounting Body), including copies of the formal legal designation at ministerial level.
2.3	Description of the following:

	<ul style="list-style-type: none"> - the responsibilities vested in the NAO support office and the Accounting Body; - the allocation of responsibilities between their departments; - relationship of the management structure with other bodies, public or private, which also hold responsibilities for executing measures under which it charges expenditure to the IPARD III programme; - the administrative, accounting and internal control requirements under which payments are made relating to implementation of the IPARD III programme.
2.4	<p>Procedures by which the main functions of the NAO support office are implemented</p> <p>The Commission shall issue further clarification and guidance regarding the required documents, their format and their level of detail.</p>
2.5	<p>Procedures by which the main functions of the Accounting Body are implemented</p> <p>The Commission shall issue further clarification and guidance regarding the required documents, their format and their level of detail.</p>
3	IPARD-MANAGING AUTHORITY/IPARD AGENCY
3.1	Written confirmation by the NAO that the IPARD Managing Authority/IPARD Agency satisfies the requirements for being entrusted with budget implementation tasks.
3.2	Name and statute of the constituting bodies of the IPARD Managing Authority/IPARD Agency (IPARD Agency, IPARD Managing Authority, and any of their delegated bodies where applicable), including copies of the formal legal designation at ministerial level.
3.3	<p>Description of the following:</p> <ul style="list-style-type: none"> - the responsibilities vested in the IPARD Agency and the IPARD Managing Authority (including their delegated bodies, if applicable); - the allocation of responsibilities between their departments; - relationship of the IPARD Managing Authority/IPARD Agency with other bodies, public or private, which also hold responsibilities for executing measures under which it charges expenditure to the IPARD III programme; - the administrative, accounting and internal control requirements under which payments are made relating to implementation of the IPARD III programme; - written agreements between the bodies in the system including memorandum of understanding or protocols signed also with other delegated or technical bodies; - information on how the delegated functions will be supervised must also be included.
3.4	<p>Procedures by which the main functions of the IPARD Agency are implemented</p> <p>The Commission shall issue further clarification and guidance regarding the required documents, their format and their level of detail.</p>
3.5	<p>Procedures by which the main functions of the MA are implemented</p> <p>The Commission shall issue further clarification and guidance regarding the required documents, their format and their level of detail.</p>

The requirements stated above should be considered as indicative and not limitative. The responsibility for providing all the necessarily documentation in view of the request for entrustment of budget implementation tasks remains primarily with the national authorities.

The Commission services may request additional documentation prior to, or in the course of their assignments.

ANNEX 4. RULES FOR PROGRAMMING

Aid intensities, rates of Union contribution and eligibility for IPA Rural Development programmes 2021-2027

1. Definitions

For the purposes of this Annex, the following definitions apply:

- “Union standards” means the standards laid down by the Union in the fields of environmental protection, public health, animal and plant health, animal welfare and occupational safety;
- “Mountain areas” means the areas referred to in Article 32(2) of Regulation (EU) No 1305/2013;
- “Young farmer” means a farmer under 40 years of age at the time of submitting the application, possessing adequate occupational skills and competence;
- “Collective investments” means investments by officially recognised producer organisations in:
  - sharing facilities, machines, equipment and other infrastructure for production and processing of agricultural products up to the EU standards or for quality products (see Annex II for further details);
  - establishing and development of short supply chains and local markets;
- “Short value chain” is “a supply chain involving a limited number of economic operators, committed to cooperation, local economic development, and close geographical and social relations between producers, processors and consumers” (Article 2 of Regulation (EU) No 1305/2013). Moreover, support for the establishment and development of short supply chains ... shall cover only supply chains involving no more than one intermediary between farmer and consumer;
- “Circular economy-type” investments, imply investments in changing the pattern of the conventional business model in production, such as: water reuse and use efficiency, reduction and reuse of waste and use of by-products, substitution of single-use packaging by reusable, recyclable or biodegradable packaging and biodegradable mulch films;
- “Natural disaster”, means a naturally occurring event of a biotic or abiotic nature that leads to important disturbances in agricultural production systems or forest structures, eventually causing important economic damage to the farming or forestry sectors;
- “Organic farmer”, means a recipient certified as “organic farmer under the nationally accepted certification scheme;
- “Deadweight risk” means the risk of inefficiency in public financing. It means that recipients receive subsidies for projects that would have been implemented even without the subsidy;
- “Operating costs” should be understood as the ongoing expenses incurred from the normal day-to-day of running a business that include both overhead and costs of goods sold.

2. IPARD III programme

Each programme shall include:

- (a) a description of the current situation, SWOT and identification of needs, by providing a quantified description of the current situation showing disparities, shortcomings and potential for development;
- (b) SWOT analyses (strengths, weaknesses, opportunities and threats) focussing on a few specific areas;
- (c) an overview of main results of previous intervention, by national funds, Union assistance or multilateral assistance;
- (d) a description of the existing national rural development strategy, including alignment of the selected measures and selection criteria to the main elements of the EU Green Deal and the Green Agenda for the Western Balkans;
- (e) an indicative overall financial table;
- (f) a description of each of the measures selected, including, national minimum standards, national legislation relevant to the programme, evidence of targeting, confirmation that verifiability and controllability of measures have been ensured.
- (g) a description of the existing and/or planned national rural development network;
- (h) information on the complementarity of IPARD with the measures financed by other (national or international) sources;
- (i) a description of the key IPARD entities, including monitoring and evaluation;
- (j) summary description of management and control structure;
- (k) a description of the results of consultations on programming and provisions to involve relevant authorities and bodies as well as appropriate economic, social and environmental partners;
- (l) the results and recommendations of the *ex-ante* evaluation of the programme;
- (m) a description of actions foreseen in the context of publicity, visibility and transparency in accordance with IPA legislation, to inform potential beneficiaries, professional organisations, economic, social and environmental partners, bodies involved in promoting equality between men and women and NGOs about possibilities offered by the programme and rules of gaining access to funding;
- (n) a description of provisions linked to the equality between men and women and non-discrimination promoted at various stages of programme (design, implementation, monitoring and evaluation);
- (o) a description of the actions taken to ensure the availability of sufficient technical and advisory capacity for the proper implementation of the programme.

Further guidance on programme preparation and implementation, provided by the Commission, shall be respected.

3. Aid intensities

Public expenditure shall not exceed a ceiling of 50% of the total eligible cost of the investment, with the following exceptions:

- (a) 60% for investment in:

- physical assets of agricultural holdings,
- farm diversification and business development.

(b) 65% for investments in physical assets of agricultural holdings in mountain areas.

(c) 70% for:

- investments made by young farmers and/or organic farmers in physical assets of agricultural holdings and in farm diversification and business development,
- collective investments.

An additional 10% can be given for:

- investments related to effluent and waste management, renewable energy and circular economy-type investments.

For the above types of investments, cumulative aid intensity cannot exceed 75%, except in case of non-productive investments, under measure 1, where the aid intensity can be up to 85%.

(d) 100% for investments in support of:

- rural public infrastructure, non-productive investments for agri-environment-climate objectives, agri-environment-climate and organic farming commitments and establishment and protection of forests,
- activities financed under the technical assistance measure.

Fixed amounts of support to be paid are defined and justified individually under the following measures:

- setting-up of producer groups,
- agri-environment-climate and organic farming measure,
- implementation of local development strategies - LEADER approach,
- improvement of skills and competences,
- advisory services,
- establishment and protection of forests.

4. Rates of Union contribution

The IPARD III beneficiary shall set the Union contribution rate which shall not exceed 75% of public expenditure.

However, for the following measures and in the case of investment projects carried out in regions where the Commission determines that exceptional natural disasters have occurred, the Union contribution rate shall not exceed 85% of public expenditure for:

- agri-environment-climate and organic farming,
- establishment and protection of forests,
- technical assistance,
- improvement of skills and competences,
- advisory services.

The Union contribution rate shall not exceed 90% of public expenditure for the “implementation of local development strategies – LEADER approach”.

5. Eligibility

For the different measures the following will be applicable:

Measure 1 - Investments in physical assets of agricultural holdings

Recipients

Recipients under this measure are farmers or groups of farmers, whether natural or legal persons and other agricultural legal entities (micro, small and medium size private agricultural enterprises⁵), producer organisations (e.g., cooperatives, associations) etc.) responsible for carrying-out and financing investments on agricultural holdings (as defined by the national law of the beneficiary country and included in the national farm register).

When the recipient is not the owner of the holding where the investment is carried out, a contract which includes provisions allowing for the structural effects of the project during at least 5 years after its conclusion should be established between the parties concerned.

All recipients must be included in the relevant national (farm/business) register.

Common eligibility criteria

Type of eligible holdings

Since EU rules do not define specific conditions/restrictions on the size of the holdings eligible (both minimum and maximum size, particularly targeting micro to medium size holdings), the national authorities should identify the appropriate conditions in the programme. These conditions should be in coherence with the national strategy, which should be based on the sector analyses carried-out for the relevant sectors.

Economic viability of the recipient

The economic viability of the recipient must be demonstrated by means of a business plan. The business plan includes a brief description of the business, its current assets and liabilities, human resources, a description of the investment proposed, its financing and projections on the future economic operation (incl. marketing).

The criteria to be used by the IPARD Agency to assess the future economic viability of the recipient, such as feasibility analysis, credibility of assumptions and assessment of the financial situation, etc. must be presented in the programme, whereas the detailed formula forms part of the respective manual established by the IPARD Agency.

The IPARD funds granted to the recipient must be taken into account when calculating the economic viability of the recipient.

In case of smaller investments, to be defined in the programme, a simplified form of a business plan can be accepted. The IPARD Agency shall prepare templates for such business plans to be made available to all potential recipients.

Other eligibility criteria

- The investment must concern production, storing and processing of agricultural products as listed in Annex I to the Treaty and described in the Section 8.1 of the programme. Concerning production of MAPs, mushrooms, beekeeping, ornamental plants, the country

---

⁵ In line with the SME definition as listed in Section 8.1 of the IPARD programme.

can decide under which measure (1, 3, 7) it can provide support, provided that clear demarcation between the measures is ensured.

- Types of livestock and crops for support shall be clearly identified.
- Selection of the eligible sectors to be supported under this measure must be based on a sector analysis. Identification of the type of recipients and specific investments needed/eligible under each sector must follow the same approach and should give priority to developing those weakest links identified in the agricultural production chain by the relevant sector analysis.
- In the case of investments for the purchase of tractors and farm equipment, these investments shall respect the relevant European Union legislation as regards environmental protection⁶, in particular as regards gaseous and particulate pollutant emission limits^{7 8}.
- Recipient should follow the general eligibility rules as described in Section 8.1 of the IPARD programme (incl., eligible and non-eligible expenditure).
- Recipients should follow the rules regarding origin as described in Section 8.1 of the IPARD programme.
- Minimum conditions regarding farmer's occupational skills and competences must be defined in the programme (e.g., the recipient should provide a training certificate issued by the relevant vocational training/educational/research institution or public advisory services; prove his/her experience in working in agricultural production, processing or services related to agriculture etc.).

At the latest before the final payment, if relevant, the national veterinary and environmental authorities must assess whether the respective EU and national standards are met. In this case, the authorities should issue a certificate confirming the above. Such a certificate should be submitted to the IPARD Agency before the final payment.

Non-productive investments

Certain agri-environment-climate operations and objectives can only be put in place if preceded by non-productive investments. Non-productive investments are investments which do not generate a significant return, income, or revenue, or increase significantly the value of the beneficiary's holding, but have a positive environmental impact.

Support for non-productive investments covers capital works related to the implementation of agri-environment-climate objectives, e.g. for restoration of habitats and landscapes, including setting-up or re-instating the infrastructure needed to allow appropriate management of habitats.

Investments in renewable energy plants

Under this investment support, the selling of electricity into the grid is allowed as far as the "self-consumption" limit is respected (i.e., electricity sold into the grid equals on average the

---

⁶ There is a specific section for the automotive industry relating to tractors: https://ec.europa.eu/growth/sectors/automotive/legislation/tractors_en.

⁷ Regulation (EU) No 167/2013 of the European Parliament and of the Council on of 5 of February 2013 on the approval and market surveillance of agricultural and forestry vehicles, and Commission delegated regulation (EU) 2018/985 supplementing Regulation (EU) No 167/2013 of the European Parliament and of the Council as regards environmental and propulsion unit performance requirements for agricultural and forestry vehicles and their engines and repealing Commission Delegated Regulation (EU) 2015/96.

⁸ In line with DG AGRI guidance of Ares(2019)6933835-08/11/2019.

electricity taken out in the course of the year). This is justified by the fact that, as electricity cannot be stored, it must, unless wasted, be sold into the grid; the electricity grid can be conceived as a storage place for electricity where it is introduced and withdrawn during the year in the similar amount and at a different rhythm.

The concept of "self-consumption" should be checked at the stage at which a project is submitted/assessed. The investment is considered eligible when the (theoretical) power capacity of the renewable energy plant ("the investment") does not exceed 120% of the 3 years-average (self-) consumption of the farm.

In the case of new farms or in the case of farms which have substantially changed the size of their operations in the last three years, the expected consumption should be estimated by the IPARD agency. The same concerns expected power consumption increases due to the new investments to be made as part of the same application by the potential recipient⁹.

Measure 2 – Setting-up of producer groups

Recipients

1. Support shall be granted to producer groups and organisations, which are officially recognised by the country's competent authority, on the basis of a business plan. It shall be limited to producer groups and organisations that are SMEs¹⁰.
2. The country should define an appropriate legal and organisational form for producer groups, allowing them to acquire rights and assume obligations (e.g. cooperative, limited company, general partnership, SMEs, etc.).
3. Professional and/or inter-professional organisations representing one or more sectors do not qualify as producer groups.

Common eligibility criteria

Applicants shall comply with the following conditions:

- New producer groups which are set-up for the first time and officially recognized by the competent national authority after 1 January 2021.
- Producer groups should be recognized by the competent authority on the basis of a business plan. The latter has to detail the planned activities of the Group in relation to at least three of the following (with the 3rd bullet point being compulsory):
  - Adapting the production and output of the members of producer groups to market requirements.
  - Jointly placing goods on the market, including through direct marketing, preparation for sale, centralisation of sale, and supply to bulk buyers.
  - Adapting the production and output of producers to meet the relevant EU standards, in compliance with the *acquis communautaire*.
  - Establishing common rules on production information, with particular regard to harvesting and availability of the product.

⁹ In line with DG AGRI guidance of Ares(2018)6385137-12/12/2018.

¹⁰ Information about producer groups/organisations can be found on https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/market-measures/agri-food-supply-chain/producer-and-interbranch-organisations_en

- Ensuring effective standardization in all marketing steps and delivery of products into the food-chain.
- Developing business and marketing skills and organization and facilitation of innovation processes.

The country should specify the minimum requirements concerning the content of the business plan as well as the administrative procedures for its approval and verification. It must verify that the objectives of the business plan have been reached within 5 years after the recognition of the supported producer groups. Implementation of the business plan should be considered as a commitment – in case of partial implementation, proportional reduction of the support should be applied.

Applicants must also comply with the following minimum requirements:

- The group can only have producer members who sign a contract with the producer group about the organisation of production and marketing of produce.
- The countries should define a minimum number of members of the producer groups.
- The countries should define the sectors in which newly established producer groups can be supported.
- The countries should define minimum annual marketable production targets for producer groups (different ceilings may be established in different sectors).
- The producer group should maintain a registry of the members and their economic activities and follow the rules of fair competition.

Measure 3 - Investments in physical assets concerning processing and marketing of agricultural and fishery products

Recipients

Recipients are enterprises (as defined by the national law of the beneficiary country) responsible for carrying-out the projects in their establishment(s). An enterprise can consist of one or more establishments as defined in Article 2 of Regulation (EC) 852/2004.

Collective investments

Producer organisations (such as cooperatives, associations, etc.) can also apply to receive support for collective investments. The detailed definition of eligible collective investments will be described in the IPARD programmes.

Common eligibility criteria

Types of enterprises and producer organisations supported

The main focus should be on the enterprises which employ fewer than 250 persons and which have an annual turnover not exceeding EUR 50 million, and/or an annual balance sheet in total not exceeding EUR 43 million, which corresponds to the current definition of SME provided in Commission Recommendation 2003/361/EC.

In beneficiary countries where the SME definition is not yet in compliance with the EU rules, the national definition should be used which has to be provided in the IPARD programme, as long as it respects the limits set in Commission Recommendation 2003/361/EC.

The investment supported must comply with the relevant EU standards by the end of the realisation of the investment. The selection criteria for this type of investment must ensure that priority is given to applicants aiming at alignment of the entire establishment with all relevant EU standards.

Enterprises not covered by the SME definition, but with fewer than 750 employees or an annual turnover not exceeding EUR 200 million, can also be eligible, however in this case support can only be granted for investments specifically intended to make the entire establishment fully compliant with the relevant EU standards.

The Commission may, on the basis of a duly substantiated request from the beneficiary country, decide that assistance can also be provided to enterprises other than those mentioned above only for investments necessary to meet specific EU standards, which involve particularly costly investments.

Such support may be granted only to enterprises identified in the national plan for upgrading to EU standards for investments specifically intended to make the entire establishment compliant with the relevant EU standards. Such a plan is usually prepared by the countries and supervised by DG SANTE as part of the accession process. In such cases, the beneficiary country shall submit a specific request to the Commission to consider this type of company as eligible. This can only be done after the national plan for upgrading establishments to EU standards has been drawn up. The national plan is subject to negotiations with DG SANTE (in the framework of the accession negotiations). The beneficiary countries must identify the type of investments necessary to meet the EU standards as well as the type of companies with 750 employees or more and with an annual turnover exceeding EUR 200 million justifying why such companies cannot conduct the investments without IPARD assistance. The national plan for upgrading the processing units must be completed before this provision can be applied.

For investments in renewable energy or the circular economy, the establishments, which already are on the SANTE list of non-EU establishments authorised to export food of animal origin to the EU can apply irrespective of the national plan.

Economic viability of the recipient

The economic viability of the recipient must be demonstrated by means of a business plan. The business plan includes a brief description of the business, its current assets and liabilities, human resources, a description of the investment proposed, its financing and projections on the future economic operation (incl. marketing).

The criteria to be used by the IPARD Agency to assess the future economic viability of the recipient, such as feasibility analysis, credibility of assumptions and assessment of the financial situation etc must be presented in the programme, whereas the detailed formula forms part of the respective manual established by the IPARD Agency. Countries are recommended to adopt the approach used by the banking sector.

The IPARD funds granted to the recipient must be taken into account when calculating the economic viability of the recipient.

Other eligibility criteria

Investments supported must concern the processing and/or marketing of products covered by Annex I to the Treaty, including fishery products, and/or the development of new products, processes and technologies linked to products covered by Annex I to the Treaty, including fishery products.

Processing of tobacco is not eligible under IPARD.

The condition establishing that "investments must contribute to improving the situation of the basic agricultural production sector in question" can be translated into the selection criteria by giving higher priority to projects which have a high proportion of raw materials obtained via contracts established directly with farmers.

The selection of the eligible sectors to be supported under this measure must be based on a sector analysis involving external expertise. Identification of the type of recipients and specific investments needed/eligible under each sector must follow the same approach and should prioritise developing the weakest links identified in the agricultural production chain by relevant sector analysis.

The investment when concluded must respect the relevant EU standards. For large enterprises, the entire establishment must respect the EU standards (see requirements for recipient).

Specific eligibility criteria

All sectors to be covered by this measure must be subject to a sector analysis. The identification of the type of recipients and investments eligible under each sector must prioritise developing the weakest links of the processing and marketing chain identified by the relevant sector analysis. Sector analyses should also identify opportunities to increase renewable energy production.

Measure 4 - Agri-environment-climate and organic farming measure

Recipients

The recipients can be farmers, group of farmers, and other land managers (only if latter cooperate with farmers) who, as a general rule, for a period of 5 years (with the possibility of extension corresponding to the remaining length of programming period) undertake commitment(s) within type of operation(s).

As the definition of a "farmer" may differ across various countries, it is left to countries to define a target group in accordance with the national definition of a farmer and describe it in the IPARD programme.

"A group of farmers" means an entity which includes more than one farmer or which combines farmer(s) and other land managers in view of implementing AECM. It corresponds to the concept of "a collective approach". This approach holds several advantages:

- enhancement of the environment's quality at a larger scale (e.g., better connectivity between environmentally important spots through establishing ecological corridors);
- administrative simplification (fewer applications mean less paperwork) and lower administrative implementation costs;
- a stronger sense of joint commitment among group members;
- a basis for allowing higher transaction cost payments than in case of individual recipient.

The methods of operating of such groups will have to be specified in contracts between Managing Authorities and the groups and through internal arrangements between members of the groups (e.g., rules ensuring that each member knows his/her rights and obligations).

"Other land managers" means land managers other than farmers. The most common example of such managers are environmental NGOs, environmental associations or municipalities, which manage land valuable for the environment in accordance with the specific needs of such land.

Common eligibility criteria

Type of operation

On the basis of the chosen objective / combination of objectives, the country should identify the type of operation(s) to be supported and provide a justification with regard to the expected impacts and targets to be achieved.

When defining the type of operation(s), particular attention should be paid to: (1) the specific relevant objectives and needs described in the IPARD programme for the selected areas; (2) particular circumstances and context of agricultural holdings in the selected areas; and (3) the administrative capacity to implement such type of operation(s). Commitments for each type of operation(s) shall be defined clearly and be verifiable (controllable).

A special consideration in designing the type of operation(s) shall be given to the relevant objectives and targets of the Green Agenda for the Western Balkans and the EU Green Deal.

Commitments to be respected by the recipients will be developed for each type of operation(s). Commitments are the specific/detailed obligations on the recipients that have to be clearly described in the IPARD programme. They are the main elements that will determine the nature of the operation, its ambition above the baseline and its potential to achieve the set targets and objectives and will influence the premiums' level.

Countries will have to ensure that the commitments are clear in terms of objectives and content, have potential to provide the environmental benefits, and are verifiable and controllable. It is necessary to present a clear link between the baseline (relevant national standard/standards) and commitments for each supported type of operation, for example in a format of a table.

If the country decides to develop more than one type of operation within the measure, it is important to mention that various types of operation(s) may be combined by the recipient, provided that they are complementary and compatible. Possibilities of such combination shall be described in the programme. However, it is important to note that some combinations might not be possible and, in any case, that double financing resulting from partial overlaps between the commitments must be excluded.

Baseline

- Eligible for this measure will be the recipients who will voluntarily undertake for the period of 5 years the type of operation(s), which go beyond relevant mandatory EU standards and conditions (baseline). The recipients will have to respect the relevant mandatory standards and conditions on the entire holding.
- Description of the relevant mandatory standards and conditions will have to be presented in the IPARD programme. A table format is a good and clear way of illustrating the relation (and correspondence) between agri-environment-climate commitments and the relevant elements of the baseline and of normal agricultural production methods.

The concept of relevant mandatory EU standards and conditions should be understood in the light of the EU framework for cross-compliance (including good agricultural and environmental conditions – GAEC) as provided for in Annex II of Regulation (EU) 1306/2013¹¹. The exact content of the baseline should be based on national rules, which are equivalent to the above-mentioned relevant mandatory EU standards and conditions relating

¹¹ Regulation (EU) No 1306/2013 of the European Parliament and of the Council on the financing, management and monitoring of the common agricultural policy.

to soil, water, biodiversity and landscape management. The baseline shall also include relevant minimum requirements for fertilisers and plant protection products (as defined in point 8(9) of Annex I of Regulation (EU) 808/2014¹²), and any other national standards relevant to the measure established by the national legislation as well as normal agricultural production methods.

The beneficiary countries should avoid defining type of operation(s) for which relevant national rules equivalent to the relevant mandatory EU standards and conditions are missing. In case such type of operation(s) is proposed, the EU standards and conditions will be used in view of setting the relevant baseline.

Relevant knowledge

Based on the experience with implementing this measure in the EU Member States, it can be asserted that the provision of guidance, advice and training specific to the measure's content has shown the improved delivery of the measure's results and the reduced number of errors in its implementation.

In order to ensure that the implementation of this measure is as effective as possible, the country should guarantee that each recipient before undertaking any type of operation(s) will possess relevant knowledge and be provided with necessary information.

Specific eligibility criteria

The country should establish a minimum size of agricultural land that can be declared under any type of operation, and a minimum size of a herd of endangered animal breeds.

This measure is to be implemented on agricultural land. The notion of "agricultural land" gives certain discretion for the beneficiary countries to define it while requiring such land to have a link to agriculture. For example, it could include "potential" agricultural land, such as abandoned land. This flexibility will make it possible to implement the type of operations on land, which is valuable for the environment.

While the ownership status of the land does not have impact on its eligibility for the support under this measure, in case of rented (leased) land, it should be ensured that it is rented for the period covering at least the period of the commitment.

NB. In case of organic farming operations, they are to be implemented on Utilised Agricultural Area (UAA).

In case of support for the endangered animals, the minimum size of a herd must be established in an agreement with the relevant institution in the country, based on the scientific evidence in this respect.

“Endangered breed” means a local breed, recognised to be endangered, genetically adapted to one or more traditional production systems or environments in the country and where the endangered status is scientifically established by a body possessing the necessary skills and knowledge in the area of endangered breeds.

The list of the supported, eligible endangered breeds and species must be included in the IPARD programme.

---

¹² Implementing Regulation (EU) No 808/2014 laying down rules for the application of Regulation (EU) No 1305/2013.

Measure 5 - Implementation of local development strategies - LEADER approach

Recipients

Local Action Groups selected and contracted by the IPARD Agency.

LEADER implementation under IPARD

The LEADER approach at programme level shall comprise at least the following elements:

- Area-based local development strategies intended for well-identified sub-regional rural territories.
- Local public-private partnerships (Local Action Groups).
- Bottom-up approach with a decision-making power for local action groups concerning the elaboration and implementation of local development strategies.
- Multi-sectoral design and implementation of the strategy based on the interaction between actors and projects of different sectors of the local economy.
- Networking of local partnerships.
- Implementation of innovative approaches.

Local Action Groups (LAGs) implement a Local Development Strategy (LDS), which can contain one or more of the following six priority themes:

- Rural economy: development of short supply chains and added value products, including quality products, crafts and other activities, for diversification of rural economy.
- Rural tourism: development of rural tourism products based on the use of local, natural, and cultural resources.
- Community: boosting the cultural and social life of the community and supporting collective local organisations, associations and NGOs.
- Public spaces: improvement of public space in villages.
- Environment: improvement of environmental standards in LAG's areas and promotion of renewable energy use by the local community.
- Networking: networking of LAGs, best practice exchange, dissemination of IPARD programme and learning new approaches to rural development.

The implementation of the Local Development Strategy covers: animation and capacity building activities, small projects and running costs for the LAG. The activities must be linked with the selected priority themes outlined above.

Local Action Groups shall satisfy the following conditions:

- Must propose an integrated local development strategy based on the LEADER characteristics as defined under 6 (a) to (f).
- They must consist of a group representing partners from the various locally based socio-economic sectors in the territory concerned. The gender equality should be ensured by women's participation at a decision-making level. A minimum number of women and young people will be established in the programme.
- They must show an ability to define and implement a Local Development Strategy (LDS) for the area.

- Local Action Group must have a legal form (e.g., association, foundation, etc.).
- Ability to administer public funds: The IPARD Managing Authority must ensure that the LAGs select an administrative and financial lead actor able to administer public funds and ensure the satisfactory operation of the partnership. Certain functions, if cannot be provided by a LAG member, such as accounting, can be outsourced.

Requirements for the LAG area covered by the Local Development Strategy (LDS):

- The LAG area shall be coherent and offer sufficient critical mass in terms of human, financial and economic resources to support a viable development strategy.
- The population of each area must be, as a general rule, greater than 10 000 inhabitants and not exceed 150 000 inhabitants, including settlements with a population of less than 25 000. Deviation from this general rule would be possible in properly justified cases.
- The same location must not belong to more than one LAG, meaning one partnership, one strategy, one territory.
- Beneficiary countries may opt to cover either their whole territory or part of it by adapting accordingly the criteria for selecting the Local Action Groups and the areas they represent.

Minimum content of the Local Development Strategy (LDS):

- Definition of the area and population covered by the LDS, incl. coherence and sufficient critical mass in terms of human, financial and economic resources.
- Analysis of the development needs and potential of the area, including an analysis of strengths, weaknesses, opportunities and threats (SWOT) – LAGs should take into consideration not only statistics, but also views of local actors.
- Description of the strategy and its objectives – LAGs define the vision and objectives in line with the IPARD priority themes.
- Description of the process of community involvement in the strategy preparation, the partnership structure and the internal decision-making rules.
- Action plan – the “heart” of the LDS. All proposed activities are linked to the selected priority themes. The Action Plan sets out the minimum (binding) level of activities (minimum level of targets). The Action Plan is later translated into more detailed Annual Plans.
- Financial plan with an indicative budget for the period of LDS duration broken down into: LAG’s running costs, animation / capacity building, small projects.

Detailed requirements for the Local Development Strategy will be provided in the guidelines by the IPARD Managing Authority.

Measure 6 - Investments in rural public infrastructure

Recipients

Recipients under this measure are public administrative entities in rural areas.

Common eligibility criteria

- The project must concern infrastructure needed for the development of rural areas including community roads, local access to roads of particular importance for the local economic development, access to farm and forestland, energy supply, waste and water management, local access to information and communication technology points, etc.

- All projects must be procured in accordance with the rules for external aid of the Commission contained in the Financial Regulation. For this purpose, the application of PRAG could be adapted to the specificities of the beneficiary country. However, public procurement may be done on behalf of the recipient by a centralized competent public authority.
- The recipient must provide/ensure the maintenance of the project for at least five years after the final payment of the project. However, maintenance costs are not eligible for EU-co-financing.
- Each project must comply with the relevant national legal requirements and the relevant Union standards in force, before final payment of the investment by the IPARD Agency.

Specific eligibility criteria

To be defined by the beneficiary country, if any.

Measure 7 - Farm diversification and business development

Recipients

Recipients for this measure are farmers and farm household members, natural persons in rural areas, producer organisations (such as cooperatives, associations, etc.) and micro and small-sized enterprises in rural areas.

Common eligibility criteria

Type of farmers, enterprises and producer organisations to be supported

Recipients under this measure are:

- Farms and / or their household members, diversifying on or off farm activities, may be eligible recipients regardless of whether they are located in urban or rural area.
- Legal persons or natural persons, running an economic activity and living in a rural area, which could be proven, for example, by their household registration. They can work as self-employed (e.g., in the case of crafts).
- Producer organisations (such as farmers' cooperatives, associations etc.) regardless of whether these are located in urban or rural areas.
- Micro and small enterprises established or located in rural areas, including craft enterprises, which have the potential to carry out the project as well as any type of legal person living in a rural area. Legal entities established outside of rural areas, can be also eligible if the supported investments/activities are located in rural areas. In the case of legal entities, verification of linked and partner enterprises should be carried out to confirm the size of the enterprise.

Economic viability of the recipient

The economic viability of the recipient must be demonstrated by means of a business plan. The business plan includes a brief description of the business, its current assets and liabilities, human resources, a description of the investment proposed, its financing and projections on the future economic operation (incl. marketing).

The criteria to be used by the IPARD Agency to assess the future economic viability of the recipient such as feasibility analysis, credibility of assumptions and assessment of the financial situation, etc., must be presented in the programme, whereas the detailed formula forms part of the respective manual established by the IPARD Agency.

The IPARD funds granted to the recipient must be taken into account when calculating the economic viability of the recipient.

In case of smaller investments to be defined in the programme, a simplified form of a business plan can be accepted. The IPARD Agency shall prepare templates for such business plans to be made available to all potential final beneficiaries.

Other eligibility criteria

Occupational skills – the applicant must comply with national legislation in particular sectors.

Specific eligibility criteria

Specific eligibility criteria per sector should be provided by a country and agreed with the Commission, to target specific recipients, e.g., number of places / persons within a rural tourism sector, restriction with regard to the size of farms and enterprises or a list of selected traditional crafts. The projects under this measure should be in general of a small scale.

A country should provide a clear demarcation, based for instance on selected sectors, between investments under this measure and measures "Investments in physical assets of agricultural holdings" and "Investments in physical assets concerning processing and marketing of agricultural and fishery products".

Within the rural tourism sector, investments should be limited to relatively small-scale tourism infrastructure. In general terms, maximum occupancy should not exceed 30 places / persons.

Measure 8 – Improvement of skills and competences

Recipients

- Recipients of funds for support under this measure are the entities or bodies that will provide eligible activities for the benefit of persons engaged in the agricultural, food and forestry sectors, land managers, economic actors/SMEs operating in rural areas.
- The training providers can be private or public, NGOs, either local or from the EU countries or from the EU candidate countries.
- Bodies organizing farm and forest exchanges and visits are also eligible recipients.
- For the selection of recipients, the country can choose between various procedures, e.g., calls for applications and public procurement. The process should be organised by maintaining equal treatment, transparency and impartiality.

Participants

Participants in the activities provided under this measure should be persons engaged in the agricultural, food, and forestry sectors and other economic actors operating in areas covered by the IPARD programme.

Support under this measure cannot be paid directly to the participants. Costs incurred by the participants who take part in the activities should be reimbursed by the relevant service provider (the recipient).

There is no limit on the size of the farm, food and forestry holding which can take part in the activities promoted under this measure. However, there is a limitation on SMEs operating in rural areas, which have to comply with the relevant SME definition applied in the country.

Neither unemployed people nor municipalities are eligible as recipients or participants under the measure. For unemployed and municipalities, specifically targeted support will be

available under IPA and EaSI (EU Programme for Employment and Social Innovation)/ESF+. Therefore, in order to ensure a clear demarcation, unemployed persons are excluded as participants.

Common eligibility criteria

The beneficiary country shall elaborate a **training strategy** for the implementation of the operations for improvement of the occupational skills and competences of the persons engaged in the agricultural, food, and forestry sectors and other economic actors operating in the fields covered by the IPARD programme. The training strategy should be approved by the IPARD monitoring committee.

The training strategy shall include an assessment of the existing training structures, an analysis of the needs and objectives. It shall also establish a set of criteria for the selection of service providers and a curriculum of possible activities to improve the skills and competences of participants. A brief description of the training strategy shall be included in the IPARD programme. The programme should identify the type of activities to be carried out as well as the target audience of each one.

In order to provide appropriate activities, which actually match the needs of the target groups in the programming area, a regular update of the strategy should be carried out. The activities should respond to the demands of the rural actors rather than being driven by the recipients/service providers. As the needs of rural actors evolve over time, the strategy should be updated in order to respond timely and accurately to the actual needs.

Specific eligibility criteria

The IPARD Managing Authority should specify in the IPARD programme as well as in the guidance for applicants the definition of appropriate capacities of bodies providing knowledge transfer and demonstration activities, in order to be eligible under the measure. Recipients should be capable and responsible for the delivery of eligible activities under the measure.

- The recipient should provide evidence of the qualifications of their staff and technical capacity in the provision of respective eligible activities.
- The respective eligible activity shall emphasize transfer of specific skills and competences identified in the training strategy of the respective country.
- The eligible activity should be in compliance with the measures' specific objectives and training areas.
- Each eligible activity should only be organised for a minimum number of participants to be determined by the recipient country.

Specific eligibility criteria shall be met at the moment of submitting the project application.

Measure 9 - Technical assistance

Recipients

The recipient under this measure is the IPARD Managing Authority. Other IPARD III entities and related bodies (IPARD Managing Authority/IPARD Agency, management structure, advisory services, technical bodies, potential local action groups (LAG's) and national rural (development) networks) can benefit from the Technical Assistance activities via the IPARD Managing Authority.

Common eligibility criteria

Eligible expenditure is based on real costs, which are linked to the implementation of the co-financed operation and must relate to payments effected by the recipient, supported by receipted invoices or accounting documents of equivalent probative value¹³. Simplified cost options can also be used as an alternative for real costs.

All projects must be procured in accordance with the rules for external aid of the Commission contained in the Financial Regulation. For this purpose, the application of PRAG could be adapted to the specificities of the beneficiary country. However, public procurement may be done on behalf of the recipient by a centralized independent competent public authority. The implementation of the Technical Assistance actions shall be compliant with public procurement.

Eligible expenditure shall be reported in the context of the annual implementation report. The expenditure may also be based on flat rate amounts (such as per diem), in accordance with the terms and rates applied in the public sector of the beneficiary country concerned for similar actions where no EU co-financing is involved. All expenditure as regards experts and other participants will be limited to those travelling from EU Member States to IPARD beneficiary countries or vice versa or within the beneficiary countries.

For this measure, actions financed or foreseen to be financed as part of twinning covenants or other projects supported under other IPA components will not be eligible.

Technical assistance to support the setting-up of management and control systems is eligible prior to the entrustment of budget implementation tasks for new measures, for expenditure incurred after 1 January 2021.

Measure 10 - Advisory services

Recipients

The authorities or body, which will provide advice, shall be the recipient of support (in terms of the reception of funds).

The authorities or bodies providing advice are public advisory services, and complementarily: sector organisations (such as agricultural chambers), development agencies, NGOs, municipal councils, etc. While private firms and consultants are not eligible, the private extension services sub-contracted by the Ministry as a part of national advisory system can be eligible.

Advice shall be provided free of charge to farmers, forest holders and microenterprises in rural areas.

Common eligibility criteria

The authorities or bodies, which will provide advice, shall have the appropriate resources in the form of regularly trained and qualified staff and advisory experience and reliability with respect to the fields they advise in. The staff of the advisory service has to be regularly trained.

The recipient shall demonstrate the evidence of the above for the authorities or bodies providing advice.

---

¹³ "accounting document of equivalent probative value" means any document submitted to prove that the book entry gives a true and fair view of the actual transaction in accordance with current accountancy law.

Candidates with conflict of interest shall be excluded from the selection procedure. An example of conflict of interests happens when one of the selected bodies has taken part in the definition of the terms of reference.

Specific eligibility criteria (per sector)

Measures, types of sectors / project size, for which advisory services for IPARD project and payment claim preparation will be provided, should be defined in the programme. Typically, the advisory services provided under this measure will cover smaller projects to encourage smaller farms and microenterprises with limited financial capacities to use IPARD programme. Bigger projects will be financed under general costs (project preparation costs) in each measure.

Advisory services to farmers or micro-enterprises can cover economic, agricultural and environmental performance of the agricultural holdings, forest holdings or micro-enterprises. Particular attention shall be given to climate change (incl. use of renewable energy, energy efficiency), environment (incl. waste management), sustainability (incl. circular economy, bio-economy), biodiversity, compliance with the EU environmental, hygiene and animal welfare standards, producer organisations and technical innovation and digitalisation aspects of farms, and micro enterprises.

A minimum number of participants of group advisory session shall be fixed in the programme. A cycle of several group advisory sessions should be encouraged for a maximum effect. Clear demarcation line between group advisory and training activities supported in "Improvement of skills and competences" measure shall be set-up in each programme. Group advisory will prioritise sectors supported in the IPARD programme and the participation of young farmers and producer organisations (e.g., on joint use of production infrastructure, processing, quality products and short value chains).

Farm advisory service is an entity or body intended to provide advice to farmers, forest holders and micro-enterprises operating in rural areas. It is important to distinguish as clearly as possible between advice and the mere provision of information to farmers. It should be noted that farm advisory services should assess the specific situation of the farmer and not only present general information. It is also important to avoid double funding of general costs (project preparation costs) in the respective measures.

Measure 11 - Establishment and protection of forests

Recipients

Private and public land holders and their associations may be recipients under this measure.

Common eligibility criteria

The supported projects must be in compliance with the National Forest Programmes/ Strategies or equivalent instruments and, if applicable, with the national afforestation programme or guidance document, climate change adaptation or mitigation plan, biodiversity, or equivalent, strategy.

A common definition for "forest" should be included in the IPARD programme by the beneficiary country. The following definition is applied in the EU: "*forest*" means an area of land spanning more than 0.5 hectares with trees higher than 5 meters and a canopy cover of more than 10 percent, or trees able to reach these thresholds in situ. It does not include land that is predominantly under agricultural or urban land use. A beneficiary country may choose to apply another forest definition based on existing national legislation or inventory system.

The beneficiary country shall provide the definition in the rural development programme.

In case forestry operations take place also in "other wooded areas", a definition of such areas should be also included in the IPARD programme accordingly. It is recommended to use the same definition for "other wooded" areas, as used in the EU: "*Wooded areas*" means land not classified as 'forest', spanning more than 0,5 hectare, with trees higher than 5 metres and a canopy cover of 5-10 percent, or trees able to reach those thresholds in situ, or with a combined cover of shrubs, bushes and trees above 10 percent. The term does not include land that is predominantly under agricultural or urban use.

Specific eligibility criteria

Afforestation, agroforestry, restoration of forest after fire

- The short rotation coppice (SRC)¹⁴ and Christmas trees are excluded from assistance.
- Both agricultural and non-agricultural land shall be eligible.
- Tree planting should be adapted to local conditions, compatible with the environment and enhance biodiversity. The selection of species, varieties, ecotypes and provenances, and of trees shall take account of the need for resilience to climate change and to natural disasters, as well as of the potential invasive character of the species as defined by the Beneficiary country under local conditions of the area concerned. Eligibility of perennial woody species is to be defined by the beneficiary country in the programme based on soil, climate and environmental conditions. Same species could fall under different categories (fast growing species, forest) depending on the "rotation-harvesting" period.
- No new forests can be established in protected natural areas, except for when the increase of forest cover is among the desired interventions provided for in management plans or equivalent instruments set for managing such natural areas.
- The recipient shall be obliged to obtain an afforestation permit issued to his/her name and approved by the forestry authority (the approving resolution of the afforestation plan). The permit shall be based on afforestation plan, to be made in accordance with the Country's forestry legislation by, e.g., professional forester, considering the site conditions and ecological features. The relevant authorities (authority of nature protection, defence, water protection) take part in the approval procedure.
- Support is possible if additional planting is necessary in the case of self-seeded/spontaneous afforested areas (e.g., on abandoned farmland where the woody vegetation started to appear); in this case, the establishment costs only for the area under additional plantation are eligible. Concerning maintenance costs (including, e.g. enclosures, etc.) - the entire "afforested" area (both of natural and artificial origin) can be covered (as the entire area should be treated by early and late cleaning according to the needs of the type of the young forest stand), if maintenance activities are regularly carried out.
- The support will not exclude the use of wood or non-wood materials or of other forest goods and services for economic reasons (such as inoculation of truffles, sustainable harvesting, thinning with the materials being sold for energy during the maintenance

---

¹⁴ "Short rotation coppice" means areas planted with tree species of CN code 06 02 9041 to be defined by the Beneficiary country that consist of woody, perennial crops, the rootstock or stools of which remain in the ground after harvesting, with new shoots emerging in the following season and with a maximum harvest cycle to be determined by the Beneficiary country, as established in the Article 4(1)(k) in the Regulation (EU) No 1307/2013.

period, etc.) as long as this use does not harm the environmental or protective functions. In such cases this should be taken into account when calculating the support level.

- In areas where planting of trees is made difficult by severe pedo-climatic conditions (scarce availability of water, poor soils etc.) support may be provided for planting perennial other woody species, such as shrubs or bushes, suitable to the local conditions.
- For agroforestry, the recommended ratio of woodland/trees and agricultural land in place is to be defined by the beneficiary country taking account of local pedo-climatic conditions, forestry species (applicable tree and shrub species) and the need to ensure the agricultural use of the land. As a recommendation, more than one forest tree species, particularly of multipurpose trees (both fruit and timber) should be planted in the same agroforestry system, thus contributing to wider biodiversity. Beneficiary country shall define the maximum and minimum number of trees at the maturity. This number should reflect the dual use of land. The number of trees planted should ensure the sustainable and dual use of land.
- In order to restore the damage, a formal recognition by public authorities acknowledging officially an occurrence of natural disaster is necessary. The beneficiary country/region should provide a reference in the Rural Development Programme to the method of assessment of such damage.
- The beneficiary countries have to ensure that restoring of forest after fire measures are consistent with the respective national forest protection plans.

Prevention of damage to forests from forest fires

- Costs for establishment of fire prevention infrastructure, including surveillance, monitoring and communication systems, can be covered.
- No support shall be granted for agriculture-related activities in areas covered by agri-environment commitments.
- For holdings above a certain size to be determined in the programme, support shall be conditional on the submission of relevant information from a forest management plan or equivalent instrument in line with sustainable management of forests as understood by the Helsinki H1 Resolution adopted at the Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe of 1993 (hereinafter "sustainable forest management"¹⁵).
- Preventive actions against fire should take place in areas classified by the beneficiary country as medium or high fire risk. All preventive actions should be part of forest protection plan.
- The necessary preventive actions have to be targeted according to the objectives of a public programme (national forest programme/strategy, forest protection programme and plan, climate change adaptation strategy, watershed management programme, desertification strategy, etc.).
- The beneficiary countries have to ensure that the forest fire prevention measures considered above are consistent with the respective national forest protection plans.
- As regards the creation of forest firebreaks, cleared areas, eligible costs may comprise, beyond the cost of establishment, subsequent maintenance costs of the area concerned.

However, this support shall not be granted for agriculture-related activities in areas covered by agri-environmental commitments.

- Only material related to prevention of occurrence of damage should be covered under this measure.

Improving the resilience and environmental value of forest ecosystems

- For holdings above a certain size set by the Beneficiary country in the programme, investments shall be based on forest management plans or equivalent instrument.
- All investments should be in line with the relevant and appropriate level plans and strategies, such as biodiversity strategy, climate change adaptation plan/strategy, forest and soil protection plans, watershed/water quality management/protection plans, public health related plans or programmes (concerning public amenity – recreation aspects), landscape management plans (concerning complex, district level plans and programmes in which ecosystem services provided by forests need to be supported by appropriate type and level of investments in forest areas).
- Simplified cost options (SCO) could be applied for those appropriate cases when the relevant verifiability and controllability rules are fulfilled, for example, in case of thinning and pruning.

Measure 12 – Financial instruments

Recipients

The financial instrument could provide support to farmers, micro, small and medium-sized enterprises, producer organisations, public-private partnerships, etc. The support from the FI has to be given to the same group of recipients targeted by the grant operations and allowed by the IPARD programme.

Applicants for support from the financial instrument should be registered in the farm register or be recognised as a producer group/organisation in accordance with national law.

Support to agricultural holdings/enterprises may target any objectives of the IPARD programme. This could be new business creation, business development and expansion or, in case of serious disturbances in the economy, also general business activities, which are potentially economically viable, including strengthening, development and expansion of existing business activity.

It may also be a specific group of potential IPARD recipients, such as young farmers, women, farmers from mountainous deprived areas. Individuals who are going to establish an agricultural holding/enterprise may also be eligible to obtain a loan supported by the financial instrument.

Common eligibility criteria

Investments planned by an applicant (recipient) to be supported by a financial instrument have to contribute to improving the results of the agricultural activity and have to be financially viable. This has to be shown in the business plan of the applicant (recipient), which will be a subject to banks' assessment. The investment needs to generate income or save costs, so that the recipient (the farmer) would be able to re-pay it. The banks shall assess individual projects by looking at the general viability of the farm.

No support for working capital (stand-alone or linked to the investment) is to be provided through the financial instrument. Such costs should be financed separately from the FI support.

Specific eligibility criteria

The specific eligibility conditions of the operations under which the FI is set-up, have to be respected. The national authority may define for the FI broader specific eligibility conditions compared to those for grants, or narrower, depending on its strategic objectives under the FI.

Measure 13 – Promotion of cooperation for innovation and knowledge transfer

Recipients

The IP Operational Groups comprising at least three actors from different groups, for example, farmers, advisors, researchers, NGOs, forest owners and agri-businesses and operating in agriculture, forestry, aquaculture or food processing.

For sound financial purposes, IP Operational Group either has to register as a legal entity – the form would depend on the national legislation concerned – or have a documented rule attributing liability among the members of the operational group. It is up to the country to select the most appropriate legal form for the IP Ops, in line with the national legislation.

The entities could use an innovation support service / innovation broker¹⁶ to help establish the IP Operational Group. If the country is concerned that too few individuals / entities will take the initiative in coming forward to set-up the IP Operational Groups, a IPARD Managing Authority could contract innovation brokers directly to go out and look for potential members of an Operational Group and help them to form it. In this case, the costs are covered by Technical Assistance (if brokered by NRN) or Advisory services (if brokered by national Advisory service) measures.

While the measure particularly targets formation of new IP Operational Groups, already established IP Operational Groups are also eligible for support if fulfilling conditions set under the measure.

Eligibility criteria

Successful IP Operational Group must submit a plan identifying, amongst other things:

- a lead-entity within the IP Operational Group, which will have the responsibility for administration of payments;
- division of responsibilities among the IP Operational Group's partners and identification of ownership of any investment or assets that may exist once the project is finalised;
- internal procedures ensuring that their operation and decision-making is transparent;
- description of the innovative practice, method, process or product to be developed, adapted or tested (including objectives, results, financing plan, timetable, distribution of responsibilities among partners) in agriculture, forestry, aquaculture or food processing. It's link to at least one priority of the IPARD programme and an IPARD measure where the project result/s could be introduced/applied shall be demonstrated;

---

¹⁶ It can also be a regional organisation or an innovation agency (currently operating in Serbia, North Macedonia, Montenegro and Türkiye).

- the anticipated results, together with details on how the project is expected to contribute towards enhancing productivity and sustainable resource efficiency;
- details on how the results of the project will be disseminated.

The IP Operational Group must provide a proof on being pre-selected in the first stage by the selection committee.

Support should not be granted to set-up or operate an IP Operational Group, which "discuss" particular issues with no specific outcome/project/testing in mind. In order to receive support, discussion must be accompanied by specific planned action with specific planned outcomes.

Specific eligibility criteria

Additional eligibility criteria can be identified by each beneficiary country based on the context of the Strategy and SWOT Analysis provided in the IPARD programme.

For example, it can be related to specific sector/s or sustainable resource management; preservation of the environment; climate change adaptation; strengthening exchange of knowledge and technology between farmers, research, business services and advisory services; facilitating the dissemination and application of results and innovative approaches on the ground.

Measure fiches

The IPARD III beneficiary shall follow the measure fiches provided by the Commission.

ANNEX 6. FORM D 2 – ANNUAL DECLARATION OF ACCOUNTS FOR FINANCIAL YEAR (.....)

(to be sent together with the documents referred to in Articles 47 and 48 to the Commission)

IPARD III programme: .....

Commission Decision(s) No ..... **of** .....

(as last modified by Decision No ..... **of** .....

Commission reference number (CCI): 2021TR06IPRD001

The undersigned, ..., as the National Authorising Officer representing Türkiye as provided for in the Agreements concluded between Türkiye and the Commission, hereby declares that the total eligible expenditure in accordance with the programme incurred from (1/1/year ..... to 31/12/year .....) amounts to ..... euros.

Details relating to this expenditure are set out in the table annexed hereto and form an integral part of this declaration.

I also declare that the measures are progressing at a satisfactory rate in accordance with the objectives laid down in the programme, and that the supporting documents are, and will remain, available as provided for in Article 46 of the sectoral agreement.

I declare that:

1. The listing of expenditure is exact. It is based on accounts at the level of individual operations and supported by documentary evidence.
2. Payments to the recipients were made without any specific charge, deduction or withholding of any amount which might reduce the amount of financial assistance to which they are entitled.
3. I have checked that the expenditure declared eligible has been carried out in compliance with the IPARD III programme, the financing agreement, the Commission Decision(s) referred to in Articles 50 and 51 of the sectoral agreement and the principles of sound financial management.
4. The declaration includes all debts which have been registered for less than two years. The total amount of these debts at the end of the year to which this declaration refers amounts to ..... euros.
5. The volume of Union funds in the IPARD euro account as at the end of the year to which this declaration refers amounts to ..... euros, out of which the interest accrued during the years amounts to ..... euros.
6. Conversions between national currency and euro have been carried out in conformity with the provision of Article 44 of the sectoral agreement.
7. The acceptance information, as referred to in Article 48 of the sectoral agreement, has been certified and transmitted to the Commission on time.
8. The form and the content of the annual accounts, as referred to in Article 47 of the sectoral agreement, and the accounting information, as referred to in Article 49 of the sectoral agreement, have been established in accordance with internationally accepted accounting principles.

9. The supporting documents are, and will remain, available as provided for in Article 48 of the sectoral agreement. They are open to verification.

This declaration of accounts contains ..... numbered pages.

This declaration has been made by: .....
(Date, stamp and signature of the Head of the Accounting Body)

The declaration has been established on the basis of financial amounts provided by:
.....
(Date(s), stamp(s) and signature(s) of the Accountant of the IPARD Agency and/or the Accounting Body)

Certified by: .....
(Date, stamp and signature of the National Authorising Officer on behalf of Türkiye)

Done at ....., (date).....

**FORM D 2 - ANNUAL DECLARATION OF ACCOUNTS FOR FINANCIAL YEAR
(YEAR)**

IPARD III programme:.....

CCI Number: .....

Measure	European Union part that has been declared to the Commission in quarterly payment applications for the financial year (YEAR) in EUR
<i>to be filled in by Türkiye</i>	
Investments in physical assets of agricultural holdings	
Support for the setting up of producer groups	
Investments in physical assets concerning processing and marketing of agricultural and fishery products	
Agri-environment-climate and organic farming measure	
Implementation of local development strategies - LEADER approach	
Investments in rural public infrastructure	
Farm diversification and business development	
Improvement of skills and competences	
Technical assistance	
Advisory services	
Establishment and protection of forests	
Financial Instruments	
Promotion of cooperation for innovation and knowledge transfer	
Total	
Total amount of outstanding debt at 31.12. (YEAR)	
Closing balance of the IPARD Euro-account at 31.12. (YEAR)	
Out of which interest accrued during the year	

ANNEX 7. PAYMENT FORECASTS

**FORECASTS OF THE AMOUNT TO BE PAID BY IPARD III
TO BE SUBMITTED NOT LATER THAN 15 JANUARY AND 15 JULY**

Estimate of the amounts in euro to be paid by IPARD III in year 'N' for:				
	1QN	2QN	3QN	4QN
Programme	January - March	April - June	July - September	October - December
		(1)(2)		
Estimate of the amounts in euro to be paid by IPARD III in year 'N+1' for:				
	1QN+1	2QN+1	3QN+1	4QN+1
Programme	January - March	April - June	July - September	October - December

(1) In the submission of 15 July, the 1QN should be 'empty' as the declaration has been prior submitted and the payment has been executed.

(2) In the submission of 15 July, the 2QN amount should be identical to the one to be submitted as payment declaration request by end of July of the year N.

ANNEX 8. INFORMATION AND COMMUNICATION ON SUPPORT FROM THE IPA III ASSISTANCE

1. LIST OF OPERATIONS

The list of operations referred to in Article 31(3) shall contain the following data fields:

- recipient name¹⁷,
- address of the recipient if legal entity (for natural persons only the NUTS 2 area),
- operation name,
- operation summary,
- operation start date,
- operation end date (expected date for physical completion or full implementation of the operation),
- the amount awarded (= total (public) eligible expenditure) allocated to the operation,
- Union co-financing rate, operation postcode; or other appropriate location indicator,
- country,
- measure and sector of the operation,
- date of last update of the list of operations.

The headings of the data fields shall be provided in English.

2. INFORMATION AND COMMUNICATION MEASURES FOR THE PUBLIC

Türkiye, the IPARD Managing Authority/IPARD Agency and the recipients shall take the steps necessary to provide information to, and communicate with, the public on operations supported by an IPARD III programme.

2.1. Responsibilities of Türkiye and the IPARD Managing Authority/IPARD Agency

1. Türkiye and the IPARD Managing Authority/IPARD Agency shall ensure that the information and communication measures are implemented in accordance with the plan of visibility and communication activities and that those measures aim for the widest possible media coverage using various forms and methods of communication at the appropriate level.
2. Türkiye or the IPARD Managing Authority/IPARD Agency shall be responsible for at least the following information and communication measures:
  - a. organising a major information activity publicising the launch of the programme or programmes, even prior to the approval of the relevant plan of visibility and communication activities;

---

¹⁷ The names of natural persons shall be replaced by "natural person" two years after the end of the financial year in which the funds were awarded. The same shall apply to personal data referring to legal persons for whom the official title identifies one or more natural persons. Publication of names of natural persons shall be waived if such publication risks violating their fundamental rights or damaging their commercial interests.

- b. organising one major information activity a year which promotes the funding opportunities and the strategies pursued and presents the achievements of the programme or programmes, including project examples;
  - c. displaying the Union emblem, in accordance with the rules on EU visual identity, at the premises of each entity of the IPARD Managing Authority/IPARD Agency;
  - d. displaying the IPARD visual element, at the premises of each entity of the IPARD Managing Authority/IPARD Agency;
  - e. publishing electronically the list of operations in accordance with Section 1 of this Annex;
  - f. giving examples of operations, by programme, on the single website or on the programme's website that is accessible through the single website portal; the short description of the operations' examples, including their aims and results, should be in English and in the national language of Türkiye concerned;
  - g. updating information about the programme's implementation, including, when appropriate, its main achievements, on the single website or on the programme's website that is accessible through the single website portal.
3. The IPARD Managing Authority/IPARD Agency shall involve relevant stakeholders in information and communication measures. These bodies shall widely disseminate the information described in Article 31(1).

2.2. Responsibilities of the recipients

1. All information and communication measures provided by the recipient shall acknowledge support from the Funds to the operation by displaying:
  - a. the Union emblem in accordance with the technical characteristics laid down in the relevant implementing act adopted by the Commission¹⁸, together with a reference to the Union: "Funded by the European Union" or "Co-funded by the European Union";
  - b. the IPARD visual element.
2. During implementation of an operation, the recipient shall inform the public about the support obtained from the Funds by:
  - a. providing on the recipients' website, where such a website exists, a short description of the operation, proportionate to the level of support, including its aims and results, and highlighting the financial support from the Union;
  - b. placing, for operations not falling under points 4 and 5, at least one poster with information about the project (minimum size A3), including the financial support from the Union, at a location readily visible to the public, such as the entrance area of a building;
  - c. the implementation of the provisions of point 2(b) shall not be required in case of area-based measures. The IPARD Agency/IPARD Managing Authority of the

---

¹⁸ Commission Implementing Regulation (EU) No 2022/129 of 21 December 2021 laying down rules for for types of intervention concerning oilseeds, cotton and by-products of wine making under Regulation (EU) 2021/2115 of the European Parliament and of the Council and for the information, publicity and visibility requirements relating to Union support and the CAP Strategic Plans (OJ L 20, 31.1.2022, p.197).

beneficiary country is expected to establish rules on the recipients' obligations regarding communications and information specific to area-based measures, where possible.

3. Any document, relating to the implementation of an operation which is used for the public or for participants, including any attendance or other certificate, shall include a statement to the effect that the operational programme was supported by the Fund or Funds.
4. For the small (< EUR 20.000 public support) and middle-size (> EUR 20.000 public support) projects, the obligation to inform the public about the source of funding ends at the moment of the final payment.

For big projects (> EUR 100.000 public support) there is the requirement of a (temporary) billboard of a significant size, at a location readily visible to the public, for each operation consisting of the financing of infrastructure or construction operations until the moment of the final payment. After the final payment, and during the *ex-post* period, a permanent plaque shall be placed at a location readily visible to the public. Such permanent plaque must be installed by the recipient from the moment of completion of a project and shall include the name and the main objective of the operation and highlight the financial support provided from the Union.

The billboards, posters, (explanatory) plaques and websites, shall carry a description of the project/operation and indicating that the project has been supported by IPARD and including the Union emblem. That information shall take up at least 25 % of the billboard, plaque or webpage. It shall be prepared in accordance with the technical characteristics laid down in the relevant implementing act adopted by the Commission¹⁹.

3. INFORMATION MEASURES FOR POTENTIAL RECIPIENTS AND RECIPIENTS

3.1. Information measures for potential beneficiaries

1. The IPARD Managing Authority/IPARD Agency shall ensure, in accordance with the plan of visibility and communication activities, that the programme's strategy and objectives, and the funding opportunities offered through joint support from the Union and the IPA III recipient, are disseminated widely to potential beneficiaries and all interested parties, with details of the financial support from the Funds concerned.
2. The IPARD Managing Authority/IPARD Agency shall ensure that potential recipients have access to the relevant information, including updated information where necessary, and taking into account the accessibility of electronic or other communication services for certain potential recipients, on at least the following:
  - a. the funding opportunities and the launching of application calls;
  - b. the eligibility of expenditure conditions to be met in order to qualify for support under an IPARD III programme;
  - c. a description of the procedures for examining applications for funding and of the time periods involved;
  - d. the criteria for selecting the operations to be supported;

- e. the contacts at national, regional or local level that are able to provide information on the programmes;
- f. the responsibility of potential recipients to inform the public about the aim of the operation and the support from the Funds to the operation in accordance with point 2.2. The IPARD Managing Authority/IPARD Agency may request potential recipients to propose indicative communication activities, proportional to the size of the operation, in the applications.

3.2. Information measures for recipients

1. The IPARD Managing Authority/IPARD Agency shall inform recipients that acceptance of funding constitutes an acceptance of their inclusion in the list of operations published in accordance with Article 31(3) of this Agreement.
2. The IPARD Managing Authority/IPARD Agency shall provide information and communication tools, including templates in electronic format, to help recipients to meet their obligations set out in point 2.2, where appropriate.

4. ELEMENTS OF THE PLAN OF VISIBILITY AND COMMUNICATION ACTIVITIES

The plan of visibility and communication activities drawn up by the IPARD Managing Authority/IPARD Agency and, where appropriate, by Türkiye shall include the following elements:

1. a description of the approach taken, including the main information and communication measures to be taken by Türkiye or the IPARD Managing Authority/IPARD Agency and aimed at potential recipients, recipients, multipliers and the wider public, having regard to the aims described in Article 31 of this Agreement;
2. a description of materials that will be made available in formats accessible for people with disabilities;
3. a description of how recipients will be supported in their communication activities;
4. the indicative budget for implementation of the plan of visibility and communication activities;
5. a description of the administrative bodies, including the staff resources, responsible for implementing the information and communication measures;
6. the arrangements for the information and communication measures referred to in point 2, including the website or website portal at which such data may be found;
7. an indication of how the information and communication measures shall be assessed in terms of visibility and awareness of policy, programmes and operations, and of the role played by the Funds and the Union;
8. where appropriate, a description of the use of the main results of the previous IPARD programme;
9. an annual update setting out the information and communication activities to be carried out in the following year.

ANNEX 9. LIST OF ALL PAYMENTS MADE IN THE FINANCIAL YEAR 20xx FOR IPARD III PROGRAMME IN TÜRKİYE

Measure	Contract reference	Payment request reference	Date of receipt of the payment request	Payment order date	Accounting Body IPARD III EURO Account		IPARD III Agency Payment account		Amount of expenditure declared in the D2 for the payment (EUR)	Number of days elapsed between the receipt of the payment request and issuing of the payment order	Comments and explanations for the excess of the 6 month deadline if applicable
					Payment date	Payment amount (EUR)	Payment date	Payment amount (in the currency in which the payment is made)			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
FINANCIAL YEAR 20					TOTAL						

*Please use the following formatting for the fields: date - "DD/MM/YYYY" and amount - "999,999,99"